

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA”, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835-1839)

„PROSVJETA” (Cetinje, 1889-1901)

„PROSVJETNI RAD” (od 15. januara 1949)

JUBILARNA GODINA

Broj 30-31 DECEMBAR 2014. - JANUAR 2015.

Izlazi mjesečno, cijena 0,80 € ISSN 0033-1686

SREĆNA NOVA 2015. GODINA

DOBITNIK „OKTOIHA” 1998.

SKUPA LEKCIJA: Premijer Milo Đukanović

kazao je tradicionalnu postojanost, hrabrost i moral crnogorskog vojnika. U tim najtežim danima bilo je mnoštvo primjera velikog junaštva. Izvojevano je nekoliko pobjeda, od kojih je najveća bila na Mojkovcu početkom 1916. Pamte se mnoge crnogorske slavne bitke, ali se Mojkovačka izdvaja po veličanstvenom primjeru junaštva i žrtvovanja, i vojničke umještosti

Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović na Svečanoj akademiji povodom 100 godina od početka Prvog svjetskog rata

PRVI SVJETSKI RAT I SUDBINA CRNE GORE U NJEMU, OPOMINJU NA POTREBU ODGOVORNOG ODNOSA PREMA SVOJOJ DRŽAVI

– Kao što za čovječanstvo do tada nije bilo većeg rata u istoriji, koji se i zove Velikim, tako ni za Crnu Goru nije bilo veće tragedije za njen narod i državu.

– Prvi svjetski rat, kao i svi dotadašnji, pokazao je tradicionalnu postojanost, hrabrost i moral crnogorskog vojnika. U tim najtežim danima bilo je mnoštvo primjera velikog junaštva. Izvojevano je nekoliko pobjeda, od kojih je najveća bila na Mojkovcu početkom 1916. Pamte se mnoge crnogorske slavne bitke, ali se Mojkovačka izdvaja po veličanstvenom primjeru junaštva i žrtvovanja, i vojničke umještosti

Str. 2

Vlada Crne Gore

SANJA VLAHOVIĆ RUKOVODI MINISTARSTVOM PROSVJETE

Aktuelna ministarka nauke Sanja Vlahović rukovodila je Ministarstvom prosvjete do izbora novog ministra.

„Na sednici održanoj 20. novembra, predsjednik Vlade Milo Đukanović, saglasno ovlaštenju iz Zakona o državnoj upravi, odredio je Sanju Vlahović, ministarku nauke, da rukovodi radom Ministarstva prosvjete, do izbora ministra prosvjete”, saopšteno je iz Vlade.

Funkciju ministra prosvjete obavljao je Slavoljub Stjepović, koji je u međuvremenu izabran za gradonačelnika Podgorice.

РЕЗУЛТАТИ КОНКУРСА ЗА НАЈБОЉЕ УЧЕНИЧКЕ ЛИТЕРАРНЕ РАДОВЕ

Стр. 1, 2 и 3

Održan 2. Podgorički novinarski forum BOŠTJANU VIDEMŠEKU NAGRADA „MIODRAG VUKMANOVIĆ”

Str. 4

JUBILEJI: 70 godina Radija i 50 godina Televizije Crne Gore

JAVNI SERVIS JE EVROPSKA VRIJEDNOST DRŽAVE

– Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović: Država je dužna da omogući medijima ambijent za nesmetan rad i punu slobodu izražavanja

– Generalni direktor RTCG Rade Vojvodić: Gledanost je dva i po puta veća nego prije dvije i po godine. Bilježimo konstantan rast povjerenja u javni servis i to nas čini medijski najrelevantnijima i najuticajnijima

Str. 9

Kamen temeljac državnog školstva i nacionalnog identiteta: Osnovna škola „Njegoš” sa Cetinja obilježila 180 godina postojanja

LUČA CRNOGORSKOG PROSVJETITELJSTVA

Str. 5

Od ovog broja novi redovni dodatak „Prosvjetnog rada”

Crnogorski identitetski glasnik I-IV

OČUVANJE I UNAPREĐENJE CRNOGORSKOG IDENTITETA I DOSTIZANJE SVJETSKIH STANDARDA U OBRAZOVANJU – JEDAN TE ISTI PUT

Str. I

SVETAC KOJEG POŠTUJU I ISTOK I ZAPAD

Str. I

Razgovor s povodom: Radovan Damjanović, autor leksikona o istaknutim ličnostima crnogorske prosvjete

SAČUVATI OD ZABORAVA ONE KOJI SU GRADILI CRNOGORSKO ŠKOLSTVO

Str. II-III

REZULTATI KONKURSA ZA KRATKU NOVINSKU PRIČU

Str. II-III

Autorsko veče dr Čedomira Bogićevića održano u Gradskoj biblioteci i čitaonici „Njegoš” na Cetinju

JEDINSTVEN DOPRINOS OČUVANJU CRNOGORSKE PRAVNE BAŠTINE

Str. III

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

Str. IV

INTERVJU: Akademik dr Radoje Pajović, autor velikog broja istoriografskih djela, studija i udžbenika

KO VOLI SVOJU ZEMLJU NA PRAVI NAČIN TAJ VOLI CIO SVIJET I ČITAV LJUDSKI ROD

Str. 6 i 7

NAŠ GOST: Niko Martinović, vanredni član CANU, direktor JU Muzeji

i galerije Podgorice, dobitnik Trinaestojulske nagrade

SUBLIMACIJA ISTORIJSKOG, ETIČKOG I KULTURNOG BIČA CRNE GORE

Str. 8

U Skupštini Crne Gore održano 6. zasjedanje Đečijeg parlamenta čiji su članovi poslali poruku poslanicima

RAZMIŠLJAJTE I O NAMA KADA SLJEDEĆI PUT ŠEDNETE U OVE KLUPE

UČENICI IZ SVIH KRAJEVA CRNE GORE: Sa šednice

Str. 5

STUDENTSKI INFORMATOR

I-VIII

SKUPA LEKCIJA: Premijer Milo Đukanović

Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović na Svečanoj akademiji povodom 100 godina od početka Prvog svjetskog rata

PRVI SVJETSKI RAT I SUDBINA CRNE GORE U NJEMU, OPOMINJU NA POTREBU ODGOVORNOG ODNOSA PREMA SVOJOJ DRŽAVI

– Kao što za čovječanstvo do tada nije bilo većeg rata u istoriji, koji se i zove Velikim, tako ni za Crnu Goru nije bilo veće tragedije za njen narod i državu
– Prvi svjetski rat, kao i svi dotadašnji, pokazao je tradicionalnu postojanost, hrabrost i moral crnogorskog vojnika. U tim najtežim danima bilo je mnoštvo primjera velikog junaštva. Izvojevano je nekoliko pobjeda, od kojih je najveća bila na Mojkovcu početkom 1916. Pamte se mnoge crnogorske slavne bitke, ali se Mojkovačka izdvaja po veličanstvenom primjeru junaštva i žrtvovanja, i vojničke umješnosti

Crna Gora se pridružuje velikoj evropskoj i svjetskoj manifestaciji obilježavanja 100 godina od početka Prvog svjetskog rata, koja slavi ideje mira, stabilnosti, humanosti, očuvanja ljudskog dostojanstva, pravednosti, saradnje i zajedništva. Kroz mnoge programske sadržaje državnih institucija kulture, obrazovanja i nauke, kao i večerašnjom akademijom, mi želimo da afirmišemo ova izuzetna dostignuća evropske civilizacije. Podsećanja na godišnjice poput ove za nas imaju smisla u mjeri koliko smo u stanju da naknadnim, objektiviziranim spoznajama sagledamo sve izazove kroz koje je prošla Crna Gora tokom jednog vijeka, i da nastavimo odgovornije u savladavanju problema i nepoznanica sa kojima se suočava epoha u kojoj živimo, i društvo u kojem neposredno djelujemo”, kazao je predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović na svečanoj akademiji povodom obilježavanja 100 godina Prvog svjetskog rata u Crnogorskom narodnom pozorištu.

„Crna Gora ima i svoje posebne razloge da evocira sećanja na učešće u tom ratu. Kao što za čovječanstvo do tada nije bilo većeg rata u istoriji, koji se i zove Velikim, tako ni za Crnu Goru nije bilo veće tragedije za njen narod i državu. Nažalost, skupo nas je koštala lekcija da u takvim istorijskim kovitalcima najveću cijenu plaćaju male zemlje i narodi. Vjerujemo za jedno, nakon gotovo stogodišnjeg čekanja na novu šansu i međunarodnog priznanja prije osam godina, da smo je naučili.

Prišetimo se, u Prvi svjetski rat, Crna Gora je ušla kao postradala i osiromašena zemlja, nepunu godinu nakon što je okončala svoje učešće u Balkanskim ratovima. Učinila je to, ostajući vjerna svojim savezničkim obavezama, vođena principima odbrane slobode i nezavisnosti i nepovredivosti međunarodnog prava. Istorijska je činjenica da ona nije podržala teroristički akt koji je bio povod za rat. Niti je smatrala da se političkim ubistvima rješavaju problemi bilo kog naroda. Kao što je istorijski fakt da su joj nuđene razne po-

voljnosti ako se uzdrži od ulaska u rat. Međutim, Crna Gora nikad nije trgovala s onim u šta je vjerovala. Na početku rata, bila je jedna od osam zemalja učesnica.

Primjeri velikog junaštva

Prvi svjetski rat, kao i svi dotadašnji, pokazao je

gorske vlasti i suverena i život crnogorske odmetničke emigracije diljem svijeta, od logora Italije do Buenos Airesa...

Okupacija je izranjavom crnogorskom društvu donijela još veće nevolje. Glad i siromaštvo na svakom koraku, smrtonosne epidemije, beznađe, obezglavljenost i interna-

se može pouzdano smatrati kamenom temeljcem naše današnje građanske države. Kad ni vojska ni oružje nijesu mogli sačuvati Crnu Goru, moral njenih ljudi pokazao se kao najbolja odbrana.

Istorijski osvjedočeni slobodarski duh Crne Gore potvrdio se još jednom otporom okupaciji. Hilja-

Falsifikovana narodna volja

Suočeni s neminovnošću stvaranja velike južnoslovenske države na Balkanu, u kojoj nije bilo mjesta za crnogorsku posebnost, crnogorski suvereni i Vlada u emigraciji, vodili su tešku političku i diplomatsku borbu za pravo crnogorskog naroda da sam odluči o svojoj budućnosti. Svi su naravno znali da ni kralj, ni Vlada, ni narod nijesu bili protivnici ujedinjenja. Smatrali su nepravdom da Crna Gora bude ukinuta kao država; da uđe u jugoslovensku državu na sraman način, bez uvažavanja njenog nacionalnog i državnog imena, i velikog istorijskog djela i nasljeđa. Kralj Nikola u jednom od proglašenja piše: ‘Kad je neprijatelj, slomljen silnim udarcima udruženih saveznika napustio našu milu Crnu Goru okupirala ju je, u ime Vlade Srbije njena vojska... Da bi se kao Pilat, mogla od ovoga

ležna da rješava o sudbini Crne Gore... A zašto sve ovo... Zato što žele stvoriti od Crne Gore jedan ili dva okruga srbijanska, a ne ravnopravnoga brata. Zato što znaju da je želja svakog Crnogorca da stupi u jedinstvo jugoslovensko na ravnopnoj nozi sa Srbijom, a ne nikako drukče’.

Iz optike novoga milenijuma i današnje države Crne Gore, XX vijek nosi biljeg epohe velikih ratova. Samo tokom njegove prve polovine razbukotala su se dva svjetska rata. On je epoha nacionalizma, fašizma i totalitarizma. Za Crnu Goru to je bio i vijek traume zbog izgubljenosti i rascjepa državnog i kulturnog identiteta, kao i ponovnog mukotrpnog državnog uzdizanja kroz jugoslovensku zajednicu – pokazalo se, takođe, tokom te epohe – kao nedovoljno pouzdanu ideološku i državnu matricu. Treba se prišetiti da je Evropa još od doba Napo-

PODSTICAJ ZA OBNOVU CRNOGORSKOG NACIONALNOG I DRŽAVNOG IDENTITETA

Od nestanka Crne Gore nakon Prvog svjetskog rata do danas, napisano je hiljade stranica o nepravdi koja joj je učinjena – i hiljade dokaza postoji da je pravda bila na našoj strani. Iako je sve urađeno da se više nikad ne čuje za bilo kakvu crnogorsku posebnost, baš to je bio podsticaj pokretu za obnovu crnogorskog nacionalnog i državnog identiteta. Svoju snagu taj pokret je crpio iz ubijedenosti u pravednost ovakvih ciljeva. Vremenom, omasovljen mladim ljudima bliskim ideji političke ljevice, tokom Drugog svjetskog rata on je objedinio dvije velike crnogorske težnje – antifaziizam i obnovu crnogorske državnosti. U dugoj crnogorskoj istoriji nije bilo tako velikih ideala i izazova. Te dvije snažne civilizacijske vrijednosti, nadahnute pobjedom nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu, pretvorene su u novi zamah i procvat crnogorskog društva u socijalističkoj Jugoslaviji. Iako je Crna Gora u jugoslovenskom okviru doživjela impresivan društveni preobražaj, sticaj okolnosti na globalnoj političkoj sceni, uz mnoge neriješene ekonomske i druge unutrašnje probleme, doveo je do sloma Jugoslavije i stavio Crnu Goru pred nova iskušenja.

tradicionalnu postojanost, hrabrost i moral crnogorskog vojnika. Naspram višestruko brojnijeg i neporedivo opremljenijeg neprijatelja, naša vojska je držala front od Lovćena do Pljevalja, uspijevajući da zauzme i dio njegove teritorije. Uz nadčovječanske napore i ogromne žrtve, sve do kraja 1915, odbijala je sve napade. Tada je četiri puta brojniji neprijatelj započeo ofanzivu koja je dovela do sloma crnogorske odbrane. U tim najtežim danima bilo je mnoštvo primjera velikog junaštva. Izvojevano je nekoliko pobjeda, od kojih je najveća bila na Mojkovcu početkom 1916. Pamte se mnoge crnogorske slavne bitke, ali se Mojkovačka izdvaja po veličanstvenom primjeru junaštva i žrtvovanja, i vojničke umješnosti. ‘Posljednja i najdivnija u istoriji ove male države’... Ali, nažalost i ‘besciljno poklanje za domovinu’... ‘S njom se država i ugasila, u krvavom i nezaboravnom zadnjem bljesku junaštva, slave i legende’, napisao je Milovan Đilas u ‘Besudnoj zemlji’. Crnogorska vojska ubrzo je bila prinuđena da položi oružje, a kralj Nikola i Vlada su napustili Crnu Goru. Time je započela okupacija njenog naroda, emigrantski dani crno-

NIJESMO PODLEGLI ATMOSFERI NETOLERANCIJE PREMA RAZLIČITOSTIMA: Sa svečane akademije

ciju hiljada ljudi... Crnogorski narod preživljavao je golgotu. Ali, i u takvim uslovima, prvi put u istoriji pod okupacijom, Crna Gora pokazuje novu veliku vrijednost – opstaje kroz toleranciju nacionalnih i vjerskih različitosti. To

de ljudi spontano je uzelo oružje u ruke i otišlo u planine da bi nastavilo borbu u komitskom odmetničkom pokretu. Njihovo djelovanje nije prekidano do kraja rata, uz učešće i u oslobođenju Crne Gore od okupatora.

bogomskog i u istoriji nezapamćenog zločina pravdati i preturiti ga na narod Crnogorski, ona je falsifikovala volju narodnu. Skupila je tzv. Veliku narodnu skupštinu koja i ne postoji kao ustanova po našem Ustavu, a kamo li da je nad-

leona izbjegavala opšti rat i da se prije 1914. mogla pohvaliti napretkom nauke i tehnologije, razvojem demokratskih institucija i podizanjem životnog standarda svojih ljudi. Nandanja u humaniji i demokratskiji svijet izjalovila su

UZ SVA STRADANJA OSTALI BEZ DRŽAVE

Tragika Crne Gore je jedinstvena i po tome što je na kraju uz sva stradanja ostala i bez države. Nelegalnim odlukama nelegitimne Podgoričke skupštine, koja je suštinski bila instrument državnog prevrata u službi tuđih interesa, ugašena je crnogorska nezavisnost i dinastija, a jedna od država učesnica Prvog svjetskog rata, u koji je ušla kao saveznica Srbije, anektirana je i svedena na njen okrug. Takvim je ostala i u kasnijoj kraljevini. Ostaće upamćena u evropskoj i svjetskoj istoriji po paradoksu da je kao država pobjednica nestala sa geografske karte. Neki su to nazvali zločinom Mirovne konferencije, kao Amerikanac Vitni Voren. Sve je tada bilo uzalud, pa i naklonost predsjednika SAD Vudroa Vilsona.

Pored gubitka državnosti Crna Gora je izgubila oko 10% stanovništva u ovom ratu, u borbama, ili od gladi i bolesti. I kod kuće, i u logorima. Mnogi su stradali i od represalija okupacionih vlasti tokom trajanja rata, ali i nakon njegovog završetka. Obilježavanjem ovog jubileja, šćamo se podviga naših ljudi za odbranu slobode, časti i dostojanstva Crne Gore; žrtvovanja za najbliže, za svoj narod i za domovinu. Crnogorski ratnički moral, patriotizam i vojničke vještine visoko su uvažavali i naši protivnici i naši saveznici. U ovoj epopeji našle su se i hiljade Crnogoraca iz inostranstva, od kojih je najveći broj stigao iz SAD da pomogne u odbrani svoje zemlje. Neki od njih, poput 350 Crnogoraca u Medovskom zalivu, januara 1916. stradali su u brodolomu na kućnom pragu. To su i događaji i ljudi za šćanje i poštovanje sa najvećim pijetom.

se upravo Velikom ratom. Tokom njegovog četvorogodišnjeg trajanja Evropa je bila klanica. Taj rat je označio nemoć evropskog sistema da se nosi sa suštinskim društvenim i političkim problemima. Zbog toga se ovaj period smatra prekretnicom u istoriji Zapada, događajem u kojem je, kako zapažaju mnogi istoričari i teoretičari, zapadna civilizacija izgubila svoje duhovno središte. A pojava fašističkih pokreta nakon Prvog svjetskog rata u jednom broju evropskih zemalja bila je znak dezorijentacije, antiintelektualizma i ekstremnih nacionalizama.

Pred iskušenjima

Na tragu ovih, crnogorskih i univerzalnih spoznaja, protokom vremena dodatno objektiviziranih, i naši su naučnici pred iskušenjima kroz koja prolazi savremeno crnogorsko društvo.

Mala država, još jednom nova... Multietničko društvo u balkanskom okruženju... Nerazvijena ekonomija sa naraslim očekivanjima građana. Tradicionalna zajednica sa iskrenim opredjeljenjem da razvija institucije i unaprijedi vladavinu prava... Kultura mitomanije i uljepšane istorije sa potrebom usvajanja zahtjevnih standarda evropske i evroatlantske integracije... Kult rata i herojske pogibije, sa vremenom novih vrijednosti – rada, preduzetništva, tolerancije – sa kultom boljeg života. Mnogo izazova, sve jedan krupniji od drugog.

Ali, ne manje želje da izbjegnemo ponavljanje istorijskih grešaka, i odlučnosti da ne propustimo svoje vrijeme i još jednu šansu na uspjeh. Ne u dalekoj budućnosti, i ne u emigraciji. Sad, i ovde. Nijesmo ponovili grešku da 1999. vođeni instinktom savezničke odgovornosti uđemo u rat s međunarodnom zajednicom. U najtežim vremenima sankcija međunarodne zajednice odoljeli smo mogućnosti da odražavamo nacionalnu ekonomiju uz pomoć donacije, prekidajući time i očekivanje da se odrićemo svojih u korist tuđih političkih interesa. Nijesmo podlegli atmosferi netolerancije prema različitostima u vre-

menu nacionalnih i vjerskih sukoba svuda oko nas, već smo očuvali mir, zbrinuli izgnanike otkud god da su došli i time učvrstili temelje svoje multietničnosti i multikulturalnosti. Obnovili smo nezavisnost ne ugrožavajući stabilnost društva, ne raspirujući sukobe sa susjedima, i promovirajući najviše evropske demokratske standarde. Jednom riječju, pokazali smo mudrost i odlučnost da definišemo i nepokolebljivo slijedimo nacionalne interese Crne Gore.

Crna Gora s nadom gleda na svoju evropsku budućnost

Razumljivo, večeras ne lamentiramo nad istorijskim nepravdama. Ne želimo da optužujemo, i da upremo prstom u krivice za takvu sudbinu Crne Gore. Niti u one koji nikada nijesu prestali da krivotvore istorijske činjenice. Nećemo time da bacamo šenku na ovaj jubilej. Njih je porazila istorija i demokratska zrelost moderne Crne Gore.

Crna Gora s nadom gleda na svoju evropsku budućnost, koja je utemeljena i izgrađena i na njenoj velikoj istoriji. Ona je danas prepoznata kao stožer balkanske stabilnosti i uspješna evropska koordinata u ovom turbulentnom regionu. Stasale su nove generacije koje grade zemlju, s novim multietničkim crnogorskim državnim identitetom. Upravo događaji kao što je Prvi svjetski rat, i sudbina Crne Gore u njemu, opominju na potrebu odgovornog odnosa i prema sebi, i prema svojoj državi, koja se najbolje brani radom i posvećenošću svih, demokratskim i ekonomskim razvojem, višim životnim standardom, ravnopravnošću i poštovanjem prava i sloboda svih njenih građana. Pred takvom Crnom Gorom je izvjesna i sigurna budućnost u ujedinjenoj Evropi", zaključio je premijer Đukanović.

Svečanom akademiji prisustvovali su predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, predsjednica Vrhovnog suda Vesna Medenica, vrhovni državni tužilac Ivica Stanković, članovi Vlade i predstavnici diplomatskog kora.

Lj. V.

U Vladinom domu na Cetinju održan Forum ministara vanjskih poslova povodom 135 godina od osnivanja resornog ministarstva i 35 godina od njegovog obnavljanja

VAŽNA LEKCIJA ZA MLADE DIPLOMATE I STUDENTE

Igor Lukšić, ministar vanjskih poslova i evropskih integracija: Ne smijemo gubiti iz vida da je pred nama i dalje veliki posao, da razvojni izazovi postaju sve veći i zahtjevniji kako se približavamo članstvu u EU i NATO, a njihovo uspješno savladavanje iziskuje posvećenost i angažman svih segmenata društva

Povodom obilježavanja dva važna diplomatska jubileja – 135 godina od osnivanja Ministarstva vanjskih poslova i 35 godina od njegove obnove – na Cetinju je održan Forum ministara vanjskih poslova Crne Gore. Događaj u Vladinom domu okupio je sedam ministara, koji su na čelu ovog resora bili od 1979. godine do danas. „Bila je to prilika da se mlade diplomate i studenti bliže upoznaju sa bogatim iskustvom diplomata koji su u proteklih 35 godina bili odgovorni za sprovedenje crnogorske vanjske politike“, navodi se u saopštenju MVPEI.

Forum je otvorio aktuelni ministar Igor Lukšić, koji je istakao da je Crna Gora za osam godina od obnove nezavisnosti ostvarila značajne rezultate kako na unutrašnjem, tako i na planu spoljnopolitičkog djelovanja, što je prepoznato na svim važnim međunarodnim adresama.

„Ne smijemo ipak gubiti iz vida da je pred nama i dalje veliki posao, da razvojni izazovi postaju sve veći i zahtjevniji kako se približavamo članstvu u EU i NATO, a njihovo uspješno savladavanje iziskuje posvećenost i angažman

svih segmenata društva. Obaveze i zadaci koji predstoje upućuju nas na strateško promišljanje u vezi sa pravcima spoljnopolitičkog djelovanja i potrebna je racionalnija alokacija naših resursa“, kazao je on.

Na skupu je najviše bilo riječi o izazovima crnogorske vanjske politike u 21. vijeku, te o položaju naše zemlje na regionalnoj i međunarodnoj sceni.

N. N.

STRATEŠKI PROMIŠLJATI SPOLJNOPOLITIČKO DJELOVANJE: Sa Forumu

Ambasador Narodne Republike Kine u Crnoj Gori posetio Resursni centar „Podgorica“

POKLONIO OSAM HILJADA EURA

ZAHVALNOST ZA HUMANOST: Iz Resursnog centra

Ambasador Narodne Republike Kine u Crnoj Gori Cui Dživei posetio je Resursni centar „Podgorica“. On je tom prilikom poklonio Ustanovi novčana sredstva u iznosu 8.000 eura.

Uprava Ustanove upoznala je ambasadora sa radom ustanove, rezultatima u vaspitanju, obrazovanju i rehabilitaciji.

Pošeti je prisustvovala i sekretar Ministarstva prosvjete Srđan Raičević. On je, u ime Ministarstva, ambasadoru izrazio zahvalnost za humanost koju je ambasador pokazao prema Ustanovi koja obrazuje i vaspitava decu sa posebnim potrebama i uputio poziv za buduću saradnju sa Ministarstvom.

Lj. V.

Prosvjetni inspektori iz Crne Gore na Drugoj regionalnoj konferenciji prosvjetnih inspektora u Sarajevu

ANALIZA PRIMJENE RAZLIČITIH METODA RADA

Crnogorska delegacija prosvjetnih inspektora – Vesko Joksimović, Lucija Adžić i Svetozar Bulatović – prisustvovala je Drugoj regionalnoj konferenciji prosvjetnih inspektora, koja je u organizaciji Misije OSCE u Bosni i Hercegovini održana u Sarajevu. Na skupu su učestvovala delegacije ministarstava, prosvjetnih inspektora i drugih državnih institucija u čijoj je nadležnosti prosvjetna inspekcija iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije.

Tema ovogodišnje konferencije bila je „Preventivna uloga prosvjetne inspekcije u osiguranju kvaliteta obrazovanja“. Više od 40 prosvjetnih inspektora iz pomenutih zemalja predstavilo je različite modele organizacije prosvjetne inspekcije i njen rad, razmijenilo iskustva u primjeni zakonskih rješenja iz prakse, s naglaskom na preventivno djelovanje prosvjetne inspekcije.

Konferencija je bila prilika za procjenu regionalnih trendova kako u pogledu preventivne uloge prosvjetne inspekcije, tako i za analizu primjene različitih metoda rada inspekcije u obra-

PREVENTIVNA ULOGA: Sa konferencije

zavanju, sa ciljem da se afirmišu uloga i status prosvjetnih inspektora, te unaprijede transparentnost, efikasnost, samostalnost i nepristrasnost njihovog rada.

Lj. V.

Reagovanje Ministarstva prosvjete povodom pisanja medija o neodržavanju nastave u Gimnaziji u Tuzima

PETAK JE BIO RADNI DAN ZA SVE ZAPOSLENE I UČENIKE

Pisanje pojedinih medija o navodnom neodržavanju nastave u Gimnaziji „25. maj“ Tuzi nijesu u skladu sa današnjim stanjem u pomenutoj Gimnaziji. Petak, 28. novembar 2014. godine bio je radni dan za sve zaposlene i učenike u ovoj ustanovi, napominjući da je sproveden kao Dan slobodnih i vannastavnih aktivnosti,

što je Godišnjim programom rada škole, koji se donosi na početku školske godine, a na osnovu obrazovnog programa, i bilo planirano.

Sve predviđene aktivnosti protekle su, kako je i planirano, u duhu kulture, sporta i druženja učenika, bez ikakvih incidenata.

Ovim putem, apelujemo na medije da ne iznose ne-

potpune informacije i dovode javnost u zabludu svojim nagađanjima, te da posao obavljaju do kraja odgovorno i precizno, jer neprovjerene informacije sa senzacionalističkim naslovima mogu dovesti do pogrešne percepcije javnosti, što nije u skladu sa zakonima i novinarskim kodeksom, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Podgorički Resursni centar „1. jun“ posetile predstavnice organizacije „Autism Speaks“ iz SAD-a Amy Daniels i dr Zorica Barac

PRIMIENITI NOVE METODE U RADU SA AUTISTIČNOM DECOM

Željko Darmanović, direktor Resursnog centra: Dogovoreno je i održavanje međunarodne konferencije koja bi se po mogućnosti održala u našem centru

HUMANA MISLIJA: Darmanović, Daniels i Barac

Resursni centar „1. jun“ u Podgorici posetile su predstavnice organizacije „Autism Speaks“ iz SAD-a Amy Daniels i dr Zorica Barac i tom prilikom dogovorile saradnju sa ovom ustanovom u oblasti edukacije defektologa za primjenu novih metoda u radu sa autističnom decom.

„Takođe je dogovoreno i održavanje međunarodne

konferencije koja bi se po mogućnosti održala u našem centru“, kazao je direktor Resursnog centra Željko Darmanović.

„Autism Speaks“ je organizacija koju su prije devet godina osnovali Bob i Suzana Rajt, ded i baba osobe sa autizmom. Njihov dugogodišnji prijatelj Berni Markus donirao je 25 miliona dolara kako bi pokrenuli ovu hu-

manitarnu organizaciju. Ona je u međuvremenu izrasla u vodećeg svjetskog lidera iz oblasti nauke autizma, posvećenog finansiranju istraživanja o uzrocima, prevenciji i liječenju autizma, zatim povećanju svijesti o poremećajima iz spektra autizma, kao i zalaganju za potrebe osoba sa autizmom.

N. N.

Na tradicionalnoj svečanosti u cetinjskom Zetskom domu dodijeljene nagrade „Iskra“ za filantropiju

PRIZNANJA ZA ZNAČAJAN DOPRINOS DRUŠTVU

Za medijski doprinos i posvećeni angažman u povezivanju crnogorskih iseljenika i matice nagrađena novinarka RTCG Olivera Vukadinović, dok je Udruženje Roditelji nagrađeno za građanski doprinos opštem dobru i za humanitarnu akciju „Podijelimo, jer zajedno možemo više“

POHVALA HUMANOSTI I DOBROČINSTVU: Dobitnici nagrada sa organizatorima

U Zetskom domu na Cetinju tradicionalno su uručene godišnje nagrade za filantropiju „Iskra“. Dobitnici nagrada su oni koji su svojim filantropskim djelovanjem dali značajan doprinos društvu u prethodnoj godini.

Nagradu za doprinos lokalnoj zajednici osvojila je kompanija Adriatic Marinas – Porto Montenegro, koja je od početka rada u našoj zemlji donirala više od dva miliona eura u društveno odgovorne svrhe, a u tekućoj godini pomogla zajednicu kroz brojne aktivnosti. Sadržaj Sako Dacić, koji živi i radi u Njemačkoj, nagrađen je za individualni doprinos. Dacić je u posljednjih nekoliko godina finansijski pomagao crnogorsko zdravlje, studente, siromašne porodice, kao i obnavljanje vjerskih objekata. „Iskru“ za doprinos dijaspori dobio je vebmagazin „Gusinje-Plav“ iz Njujorka, zahvaljujući kojem je od 2002. godine do danas prikupljeno gotovo milion dolara za humanitarne svrhe.

Specijalna nagrada posthumno za Vasu Čukovića

Specijalna nagrada za životno djelo posthumno je dodijeljena Vasu Čukoviću, čiji je najveći legat Specijalna bolnica u Risnu, a za čiju izgradnju je zavještao veliki dio svoje imovine.

Pored nagrada, dodijeljeno je i pet specijalnih priznanja. Za medijski doprinos i posvećeni angažman u povezivanju crnogorskih iseljenika i matice nagrađena je novinarka RTCG Olivera Vukadinović, dok je Udruženje Roditelji nagrađeno za građanski dopri-

nos opštem dobru i za humanitarnu akciju „Podijelimo, jer zajedno možemo više“.

Specijalno priznanje za humanost i solidarnost dobila staropodgoričanka Bisera Mustafačić, koja je inicirala i organizovala mnogobrojne akcije za podršku onima kojima je pomoć najpotrebnija. Novinarka portala „Vijesti“ Damira Kalač dobitnica je priznanja za građanski aktivizam, koje je zavrjedila angažmanom u oblasti zaštite životne sredine i inicijativom za uređenje Čemovskog polja.

Odgovorne kompanije

Za podršku zajednici priznanje je dobio Radomir Cakan Novaković, koji je svoje dobročinstvo iskazao kroz izuzetan odnos prema zaposlenima, podršku razvoju sporta i pružanje pomoći najranjivijim grupama.

Premda se ne nalaze među dobitnicima, pohvaljene su kompanije Crnogorski Telekom, Telenor, Coca-Cola Hellenic i Azmont Investments, koje su kroz svoje aktivnosti prepoznale značaj filantropije i društveno odgovornog poslovanja i od kojih se u narednom periodu očekuju još značajniji pomoci i rad na unapređenju opšteg dobra.

Dojelu nagrade „Iskra“ organizuje Fond za aktivno građanstvo (FAKT) u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore, Upravom za dijasporu, Ministarstvom za održivi razvoj i turizam, a uz podršku Evropske komisije, Fondacije „Čano Koprivica“, Fonda braće Rokfeler i Čarls Stjuart Mot fondacije.

N. N.

Održan 2. Podgorički novinarski forum

BOŠTJANU VIDEMŠEKU NAGRADA „MIODRAG VUKMANOVIĆ“

Cilj ovogodišnje konferencije bio je da se da doprinos profesionalizaciji medijskog okruženja u regionu Zapadnog Balkana i jačanju vrijednosti koje propisuje novinarski etički kodeks, ali i da se pruži podrška profesionalnim novinarima

U Podgorici je održan Drugi podgorički novinarski forum, koji je ove godine obilježio moto „U potrazi za izgubljenim profesiona-

lizmom“ i koji je na jednom mjestu okupio eminentne predstavnike medijske profesije sa područja Zapadnog Balkana.

Nagradu za doprinos profesionalnom novinarstvu „Miodrag Vukmanović“, koja je dodijeljena prvi put, osvojio je novinar slove-

načkog „Dela“ Boštjan Videmšek.

„Izveštaji Videmšketa imaju red dnevnih informacija sa linije fronta, red geopolitike i

red autentičnih emocija sa lica mjesta. Izveštaje, analize, reportaže i intervju znalački kombinuje i čitaocu nudi maksimum sadržaja i saznanja da bi shvatio pretežno sumorne slike i prilike o kojima piše“, obrazložio je odluku žirija njen predjednik Danilo Burzan.

Specijalno priznanje pripalo je Goranu Miliću, direktoru vijesti i programa Televizije Al Jazeera Balkans. Priznanja su otišla i u ruke novinara koji su se našli u najužem izboru – Nataše Baranin iz RTCG (dokumentarna emisija „Pravednik“), Bojana Tončića iz E-novina („Svjedočenje“), Andreja Nikolaidisa (rad „O nitkovima i elitama“ objavljen u „Žurnal“u) i Tanje Šuković iz RTCG (serijal „Crnogorci u Latinskoj Americi“).

Diplome na Forumu dobili su finalisti: Saša Dimovski, Slobodan Čukić, Stevan Kostić, Mašan Lekić, Faruh Vele i Bakir Tiro, kao i Petar Luković.

U okviru Forumu održana je promocija knjige „Mamur-

no buđenje“ koju je povodom desetogodišnjice smrti Miodraga Vukmanovića priredio Danilo Burzan. Ona se sastoji od sedamdesetak Vukmanovićeve tekstova, kao i šćanja pojedinih njegovih prijatelja, kolega i saradnika. Promociji je prisustvovala i ćerka Miodraga Vukmanovića, Hajdana Vukmanović Kuzman, koja se zahvalila prisutnima što su odali počast njenom ocu.

Cilj ovogodišnje konferencije bio je da se da doprinos profesionalizaciji medijskog okruženja u regionu Zapadnog Balkana i jačanju vrijednosti koje propisuje novinarski etički kodeks, ali i da se pruži podrška profesionalnim novinarima.

Organizator Forumu je crnogorski Medijski savjet za samoregulaciju, u saradnji sa Udruženjem nezavisnih elektronskih medija Crne Gore, Asocijacijom komercijalnih elektronskih medija Crne Gore i Društvom crnogorskih novinara.

N. N.

ŠĆANJE NA IZUZETNOG NOVINARA: Sa promocije knjige Miodraga Vukmanovića koju je pripremio Danilo Burzan (s lijeva na desno: Danilo Burzan, Hajdana Vukmanović Kuzman i Rajko Cerović)

Kamen temeljac državnog školstva i nacionalnog identiteta: Osnovna škola „Njegoš“ sa Cetinja obilježila 180 godina postojanja

LUČA CRNOGORSKOG PROSVJETELJSTVA

– Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović: Izuzetno duga tradicija uspješnog obrazovanja i vaspitanja generacija ispunjena je brojnim uspjesima, pohvalama i nagradama na takmičenjima u znanju i sportu mladih naraštaja, koje su znanjima i vještinama, ali i pravim ljudskim vrijednostima, učili izvanredni učitelji i nastavnici zahvaljujući čijem predanom radu je škola zaslužila najuglednija društvena i državna priznanja

– Gradonačelnik Cetinja Aleksandar Bogdanović: Baš kako nas ovaj grad i njegova prošlost obavezuju – da pamtimo i slavimo simboličke izvore sa kojih su potekli nebrojeni društveni procesi u Crnoj Gori – tako moramo poštovati i ponositi se našom prvom obrazovnom institucijom, iza koje je čitavih 18 uspješnih decenija rada

– Direktorka OŠ „Njegoš“ Novka Milošević: Čak i kad bi se ukazala prilika da ideja prosvjetiteljstva postane dominantna, obično bi se dešavao još jedan rat za dokazivanje i odbranu crnogorskog identiteta. Ali, na sreću, uvijek se iznova i još jača rađala težnja ka novom duhu vremena i civilizacije i ka novim formama prosvijećenosti i kulture

Najstarija prosvjetna ustanova u Crnoj Gori OŠ „Njegoš“ sa Cetinja nedavno je proslavila jubilej – 180 godina postojanja. Riječ je o prvoj svjetovnoj obrazovnoj instituciji u Crnoj Gori, osnovanoj 1834. godine, što ovaj jubilej čini značajnim za Crnu Goru budući da je tada u njoj započeo proces obrazovanja. Tim povodom upriličena je svečana akademija u Zetskom domu na kojoj su se brojnim gostima obratili direktorica OŠ „Njegoš“ Novka Milošević, pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović i gradonačelnik Cetinja Aleksandar Bogdanović.

MOST NAŠEG I NJEGOŠEVOG VREMENA: Vesna Vučurović govori na svečanoj akademiji

„Osnovna škola ‘Njegoš’ je kamen temeljac našeg državnog školstva i nacionalnog identiteta. U Cetinjskom manastiru, đe je Petar II Petrović Njegoš, mudri vladar, filozof i pjesnik, osnovao prvu crnogorsku školu, te davne 1834. kada je imala svega dvadesetak đaka, upaljena je luča prosvijećenosti koja sija kroz 180 generacija i vodi mlade naraštaje ka spoznaji, napretku i mudrosti. Izuzetno duga tradicija uspješnog obrazovanja i vaspitanja generacija ispunjena je brojnim uspjesima, pohvalama i nagradama na takmičenjima u znanju i sportu mladih naraštaja, koje su znanjima i vještinama, ali i pravim ljudskim vrijednostima, učili izvanredni učitelji i nastavnici zahvaljujući čijem predanom radu škola zaslužila najuglednija društvena i državna priznanja“, kazala je Vesna Vučurović.

Rat za dokazivanje i odbranu crnogorskog identiteta

Gradonačelnik Aleksandar Bogdanović je ista-

kao da kroz proslavu jubileja ove škole „mi zapravo slavimo dugovječnost prosvjetiteljstva i obrazovanja u Crnoj Gori“.

„I baš kako nas ovaj grad i njegova prošlost obavezuju – da pamtimo i slavimo simboličke izvore sa kojih su potekli nebrojeni društveni procesi u Crnoj Gori – tako moramo poštovati i ponositi se našom prvom obrazovnom institucijom, iza koje je čitavih 18 uspješnih decenija rada“, rekao je on.

Direktorka Škole Novka Milošević podštetila je da je razvoj školstva bio uslovljen i tijesno povezan sa borbom crnogorskog naroda za slobodu.

„Čak i kad bi se ukazala prilika da ideja prosvjetiteljstva postane dominantna obično bi se dešavao još jedan rat za dokazivanje i odbranu crnogorskog identiteta. Ali na sreću uvijek se iznova i još jača rađala težnja ka novom duhu vremena i civilizacije i ka novim formama prosvijećenosti i kulture“, kazala je ona, dodajući: „Ova škola danas predstavlja most između našeg i Njegoševog vremena, srećan spoj sadašnjosti i

prošlosti, a sve u ime budućnosti.“

Naučni skup o prosvjetnim prilikama

Nakon prigodne priredbe za učenike i roditelje, organizovan je naučni skup „Prosvjetne prilike u Crnoj Gori 1834–2014“. Na skupu su kroz 15 referata eminentnih crnogorskih naučnih, kulturnih i prosvjetnih radnika prezentovani značajni naučno-istraživački radovi koji se odnose na pomenutu problematiku. Pored univerzitetskih profesora prof. dr Nade Tomović, doc. dr Nenada Petroševića, prof. dr Adnana Čirgića i mr Saita Šabotića, na skupu su svoje referate izlagali i: Božena Jelušić, Radovan Popović, Ivan Jovović, Aleksandar Radoman, Gojko Perović, Danka Čogurić, Ivan Vukčević, Tomaš Damjanović, Slobodan Radović i Petar Glendža.

Predstavljeni radovi govorili su ne samo uopšteno o problematici prosvjete u Crnoj Gori, već i o prosvjetnim prilikama u pojedinim crnogorskim gradovima. Tako su navedeni podaci vezani za razvoj školskog sistema

U Skupštini Crne Gore održano 6. zasjedanje Đečijeg parlamenta čiji su članovi poslali poruku poslanicima

RAZMIŠLJAJTE I O NAMA KADA SLJEDEĆI PUT ŠEDNETE U OVE KLUPE

Između ostalih, istaknut je i zahtjev da škola bude mjesto u kome se traži logičko i kritičko razmišljanje, đe će se prepoznati potencijali, osnažiti vještine, đe će decu pripremiti da budu odgovorni građani 21. vijeka. Predočeni su i konkretni problemi o broju časova, načinu ocjenjivanja, kvalitetu udžbenika ali i vršnjačkom nasilju

Povodom 20. novembra, Dana usvajanja Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta, Skupština Crne Gore, u saradnji sa Centrom za prava djeteta Crne Gore a uz podršku kancelarije UNICEF-a i Save the Children, organizovala je 6. zasjedanje Đečjeg parlamenta.

Predsjednik Skupštine Ranko Krivokapić kazao je da se upravo vratio sa proslave četvrt vijeka od usvajanja UN Konvencije o pravima deteta u Njujorku, te istakao da su đečija prava najuniverzalnija vrijednost čovječanstva. „Crnogorski parlament nastoji da obezbijedi da javno dobro postane prvo dobro svakoga čim izađe iz svoje kuće. To je preduslov da se mladi ljudi zadrže ovđe kao i da se oni koju se već otišli vrata u Crnu Goru“, rekao je on.

UČENICI IZ SVIH KRAJEVA CRNE GORE: Sa šednice

Koliko su predstavnici vlasti učinili u proteklih pet godina

Osnovna tema ovogodišnjeg zasjedanja bila je koliko su predstavnici vlasti učinili u proteklih pet godina. Najviše pitanja odnosilo se na Ministarstvo prosvjete, zatim na Ministarstvo unutrašnjih poslova, kao i na oblasti turiz-

ma, poljoprivrede i zdravlja.

Između ostalih, istaknut je i zahtjev da škola bude mjesto u kome se traži logičko i kritičko razmišljanje, đe će se prepoznati potencijali, osnažiti vještine, đe će decu pripremiti da budu odgovorni građani 21. vijeka. Predočeni su i konkretni problemi o broju časova, načinu ocjenjivanja, kvalitetu udžbenika ali i vršnjačkom nasilju. Učenci su podštetili odrasle na inicijativu sa prošlogodišnjeg zasjedanja Đačkog parlamenta o ustanovljavanju „Dana otvorenih vrata za decu“.

„Da li ovako štite naše interese...“

„Nadamo se da ste svjesni činjenice da ovđe zastupate i interese dece. Međutim, rijetko kada čujemo da ste neka od pitanja koja su ovđe istaknuta ponovili na redovnim zasjedanjima Parlamenta, rijetko kada čujemo da je neko od vas učestvovao u nekoj akciji koja se odnosila na decu“, napomenuli su mladi parlamentarci. „Da li ovako štite naše interese, da li su naša zasjedanja imala ikakav uticaj na vas? Razmišljajte i o nama kada sljedeći put šednete u ove klupe.“

Zasjedanju je prisustvovalo 45 predstavnika škola i lokalnih đečjih parlamenta iz 20 opština, potom predstavnici Vlade Crne Gore, poslaničkih klubova u Skupštini i domaćih institucija i međunarodnih organizacija koje se bave pitanjima prava deteta, kao i članovi diplomatskog kora.

N. N.

ĐECA IZ 20 CRNOGORSKIH OPŠTINA

U radu ovogodišnjeg Đečijeg parlamenta učestvovali su: Tijana Krunić, Jelena Muškić i Nataša Šljivić Knežević (OŠ „Olga Golović“ Nikšić), Stefan Marković, Vanja Pejović i Petar Špadijer (Lokalni dječji parlament Cetinje), Teodora Grozdanić, Vasilije Vasečki i Zorica Vujović (OŠ „Vuko Jovović“ Danilovgrad), Aleksa Rakočević, Jovana Bulatović i Dušan Arsović (OŠ „Risto Manojlović“ Kolašin), Isidora Božović, Miloš Čantrić i Marijana Lekić (OŠ „Vuk Karadžić“ Berane), Milan Cimbalević, Nejlja Franca i Dijana Kovačević (Lokalni dječji parlament – Bijelo Polje), Ajla Murić, Advan Kadrović i Mersudin Murić (OŠ „Mustafa Pećanin“ Rožaje), Viktor Stijepović, Una Obradović i Milanka Zarubica (OŠ „Dušan Obradović“ Žabljak), Filip Strugar, Teodora Peruničić i Dušanka Tomović (OŠ „Aleksa Đilas – Bećo“ Mojkovac), Slobodan Marković, Pavle Džuvević i Borko Klačar (OŠ „Ristan Pavlović“ Pljevlja), Miloš Đuranović, Nađa Vujović, Mićan Andrijašević i Tatjana Vujović (Lokalni dječji parlament Bar), Viktorija Samarđžić, Danijel Rovčanin i Ivana Kovačević (OŠ „Drago Milović“ Tivat), Ivana Vukasović, Ivan Kaščelan, Sonja Tešović i Damir Drašković (OŠ „Narodni heroj Savo Ilčić“ Kotor), Dženana Nimanbegović, Nikola Glendža, Reita Gučić facilitator i Jasna Kuzman (OŠ „Boško Strugar“ Ulcinj), Aleksandra Damjanović, Balša Gvozdenović i Novak Ljubanović (OŠ „Druga osnovna škola“ Budva), Biljana Palija, Ivana Čupić, Milena Lazović i Jelena Šarović (Obrazovni centar Šavnik), Srdanović Lemana, Dino Lješanin i Dragana Stijević (OŠ „Hajro Šahmanović“ Plav), Kristina Dedić, Andrej Vukčević, Dušan Špadijer, Radosav Razić i Darinka Joksimović, Slaviša Bukvić (Lokalni dječji parlament Podgorica), Marija Miljević, Bogdan Malavrazić i Vanja Nuhefendić (OŠ „Dašo Pavičić“ Herceg Novi), Amira Muratović, Asmer Ramčilović i Medo Kočan (OŠ „Mahmut Adrović“ Petnjica), Rajka Perović, Jelena Gluščević, Mileta Radovanić i Vida Radomirović (Centar za prava djeteta Crne Gore).

u Nikšiću, Baru i Pljevljima, a uz to i život i rad Cetinjske bogoslovlje koja je svojim radom ostavila značajan pečat u našem obrazovnom sistemu. Takođe, bilo je riječi i o školovanju crnogorskog stanovništva islamske i katoličke vjeroispovijesti, s kraja XX vijeka.

Pored analize trenutnog stanja crnogorske prosvjete, govorilo se i o jezičkoj politici koja se odrazila na prosvjetni sistem, kao i pojedinačno o udžbenicima za jezik i književnost i istoriju.

Izložba arhivalija i fotografija

Pored naučnog skupa, u Biljardi je održana izložba dokumenata pod nazivom

„180 godina prosvjetnog sistema u Crnoj Gori“. Državni arhiv Crne Gore na Cetinju čuva obilje arhivske građe iz razdoblja Knjaževine i Kraljevine Crne Gore odakle se vršio odabir reprezentativnih dokumenata za ovu izložbu iz fondova različite provenijencije.

Više od 150 odabranih arhivalija i fotografija izloženo je u osam tematskih cjelina, predstavljenih na dvadeset panoa. Prva tematska cjelina odnosila se na rad osnovnih škola, druga na rad bogoslovlje, odnosno bogoslovsko-učiteljske škole, treća je predstavljala dokumenta iz rada Đevojačkog instituta, četvrtu tematsku cjelinu čini Gimnazija Cetinje, petu Zemljodjelska škola u Podgori-

ci, šestu Đečji sad na Cetinju, sedmu Ženske radničke škole (Knjeginje Jolande) na Cetinju i u Podgorici, dok osma cjelina prikazuje gimnazije u Podgorici, Nikšiću, Beranama, Pljevljima, Peći i Učiteljsku školu u Peći.

Nacionalna biblioteka Crne Gore predstavila se udžbenicima od 1836–1916. godine i literaturom o školstvu i prosvjetnom periodikom. Izložba je sadržala oko 80 udžbenika, zatim programe, nastavne planove, školske izvještaje, zakone, naredbe, pravilnike, uputstva iz oblasti školstva i preglede razvoja školstva u Knjaževini/Kraljevini Crnoj Gori kao i tadašnju prosvjetnu periodiku.

N. N.

Brojne nagrade i priznanja

PRVI UČITELJ PETAR ČIRKOVIĆ

Osnovna škola „Njegoš“ je svojevrsna luča crnogorskog prosvjetiteljstva. Nju je u početku pohađao 21 učenik – u pitanju su bili mladići iz uglednih crnogorskih porodica, a prvi učitelj je bio Petar Čirković koji je prije toga istu dužnost obavljao u Lušćici kod Herceg Novog. U prvim decenijama postojanja iz ove škole izlazio je kadar koji je bio nosilac državne vlasti i administracije. Opstanak i razvoj Škole se punih 100 godina odvijao između manastira, Biljarde i privatnih kuća u kojima je radila.

Godine 1934. Škola dobija zgradu u kojoj je i danas. Nakon rata u njoj je bila smještena i likovna škola, a od 1957. škola je dobila ime po našem vladici, pjesniku i filozofu i do današnjeg dana je u istoj zgradi.

Škola danas ima 578 učenika raspoređenih u 25 odjeljenja. Kroz razne oblike nastavnog i vannastavnog rada, đaci učestvuju na mnogim konkursima i takmičenjima. Škola je dobitnik Ordena zasluge za narod sa zlatnom zvijezdom, Zlatne plakete za najplemenitiji podvig, Dositejeve nagrade, a otkora je dobitnik i nagradu Prijestonice „13. Novembar“.

Akademik dr Radoje Pajović, autor velikog broja istoriografskih djela, studija i udžbenika

KO VOLI SVOJU ZEMLJU NA PRAVI NAČIN TAJ VOLI CIO SVIJET I ČITAV LJUDSKI ROD

Valorizovanje crnogorskog nacionalnog, državnog, jezičkog i kulturnog bića ima izvanredan značaj sa stanovišta spoznaje o sebi – o svojoj prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Šta je čovjek ako ne poznaje svoj sopstveni identitet. Taj čovjek nema cijenu. On je spreman da služi svakome samo ne sebi. To je tragično. Čini se da je kod velikog broja Crnogoraca prisutan taj sindrom. Šta znači nemati svoje institucije najbolje je moglo da posluži iskustvo iz 1918. godine, kad nije bilo institucije koja bi Crnu Goru štitila. Da bi se u školskoj nastavi, našli rezultati istraživača potrebno bi bilo zahtijevati od svih subjekata u obrazovanju da usklade i koordiniraju svoje obaveze

Kao osnovni principi u obrazovnom sistemu morali bi se primjenjivati samo rezultati objektivne nauke

Prosvjetni rad: Decenijama ste prisutni u naučnom i intelektualnom životu Crne Gore. Kakva je, po Vašem mišljenju, implementacija kritičkih i savremenih naučnih rezultata u obrazovnom sistemu?

Pajović: Nijesam, prirodno, sasvim obaviješten o primjeni kritičkih i savremenih naučnih rezultata u obrazovnom sistemu. Mogu da govorim o tome koliko se to odnosi na oblast istorijskih nauka. U posljednjih nešto više od deset godina bio sam u prilici da pratim samo jedan udžbenik za IV razred gimnazije, i to samo za period Drugog svjetskog rata. Sa tim dijelom nijesam bio zadovoljan, zbog toga što u njemu nijesam vidio rezultat prosvjetnih, naučnih saznanja, već, prije svega, lična viđenja mladog autora, koja nijesu bila u skladu sa osnovnim rezultatima nauke. U njemu je Drugi svjetski rat viđen sa nalicija, a ne s lica. To znači da su dati samo negativni uticaji. Ostala dva dijela – do Drugog i poslije Dru-

gog svjetskog rata bila su u skladu sa rezultatima nauke. Kad je riječ, bilo o udžbeničkoj literaturi, bilo o školskim predavanjima, a kao osnovni principi u obrazovnom sistemu morali bi se primjenjivati samo rezultati objektivne nauke, a privatna mišljenja mogu se koristiti u po-

sebnim naučnim radovima, naučnim i stručnim časopisima.

Obaveza nastavnog kadra da objasne đacima da vole svoju zemlju

Prosvjetni rad: Sistemski istražujete novije periode ce-

nogorske istorije. Posebno kada je riječ o dvadesetom vijeku. Zbog čega je njegovo adekvatno sagledavanje i valorizovanje od značaja za crnogorsko nacionalno, državno, jezičko i kulturno biće?

Pajović: Ne samo najnovija prošlost, istorija XX vijeka, nego i bilo koji period morao bi se valorizovati na pravi način, sa svih aspekata, posebno kad je riječ o društvenim i humanističkim naukama. Doduše nešto manje, pogotovo lažnih, mitova je bilo u svim vremenima, ali je to najviše prisutno u prikazivanju najnovije istorije. Tu se nerijetko dešava da se, umjesto na objektivni način, najnovija prošlost lako ispolitizuje i upada u sumnjive nacionalističke, a često i šovinističke vode. Čini se da u našim udžbenicima i nema toga toliko koliko u nekim državama u okruženju, da se umjesto naučnog primjenjuje neki lažni „pa-

triotiski“ pristup, da je uvijek „istina“ na strani domaćina, a sušed uvijek u krivu. To mora imati teške posljedice za buduće generacije i usmjeriti ih na revanšizam, osvetu i mržnju. Valorizovanje crnogorskog nacionalnog, državnog, jezičkog i kulturnog bića ima izvanredan značaj sa stanovišta spoznaje o sebi – o svojoj prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Šta je čovjek ako ne poznaje svoj sopstveni identitet. Taj čovjek nema cijenu. On je spreman da služi svakome samo ne sebi. To je tragično. Čini se da je kod velikog broja Crnogoraca prisutan taj sindrom.

Povelik broj Crnogoraca ima pogrešnu predstavu o sebi, pa ti ponekad djeluje tužno. Bliži mu je tuđin nego rođeni brat. To djeluje, ne samo tragično, nego i besmisleno. Primjera radi, kako to izgleda kad igra reprezentacija (bilo koja) Crne Gore – taj građanin navija za svakoga samo ne za svoju zemlju. Može li biti većeg apsurd od toga. Tu je obaveza nastavnog kadra (svih profila) da objasne đacima u osnovnoj školi da vole sebe, svoje roditelje, svoje najbliže, svoju zemlju. Ko voli svoju zemlju na pravi način taj voli cio svijet i čitav ljudski rod.

Država Crna Gora da iz osnova promjeni odnos prema nauci

Prosvjetni rad: Bili ste dugoo jedan od istaknutih istraživača Istorijskog instituta Crne Gore. Učestvovali ste na mnogim naučnim skupovima, u brojnim istraživačkim projektima, autor ste velikog broja knjiga i naučnih radova. Kako da nauka dobije još bolje mjesto u crnogorskom društvu?

Pajović: To je pravo pitanje – kako da nauka dobije ne još bolje, već samo bolje mjesto u crnogorskom društvu? Zašto ne može da se kaže još bolje? Zato što bi značilo da je sada taj odnos dobar, pa treba još bolje. Smatram da to nije slučaj od danas, nego podavno. Izdvajati za nauku manje od 1% iz nacionalnog dohotka – to je ispod svakog minimuma, pogotovo što je crnogorski nacionalni dohodak isuviše mali. Mnogo veće države sa mnogo većim nacionalnim dohotkom izdvajaju mnogo više i u procentima, da ne govorim o apsolutnom iznosu.

Ko to u Crnoj Gori drži do nauke na pravi način? Nedovoljno se drži do nauke, još manje do naučnih institucija, a pogotovo naučnih radnika. Uzmite samo jedan primjer iz savremenog života. Vlada je valorizovala mnoge grane, samo je nauka „zaboravljena“. Prije 2–3 godine, Vlada je valorizovala istaknute kulturne, sportske i druge strukture koji su u svojim strukama postigli vanredne rezultate, pa im je dodijeljen određeni novčani dodatak, a iz nauke niko! Za naučnike ne važe kriterijumi kao i za ostale. Ne pomažu ni najveće nacionalne ni druge nagrade. Jednostavno – niko! Jedna država, jedna Vlada (samo različita

ministarstva), jedna kasa, jedan kriterijum, ali nauka, odnosno naučnici – van.

Pravi odgovor na vaše pitanje glasi: država Crna Gora da iz osnova promjeni odnos prema nauci, i da nauka prestane da bude pastorče.

Šta bi bilo sa NOP-om da mu Crna Gora nije dala oko dvije hiljade kadrova?

Prosvjetni rad: Višedecenijskim naučnim istraživanjima mnogome ste doprinijeli obogaćivanju i objektivnijem sagledavanju vrijednosti crnogorskog identiteta. Na što u budućnosti treba osobito obratiti pažnju?

Pajović: To je pitanje u priličnoj mjeri povezano sa pitanjem broj 2 i na njega treba obratiti posebnu pažnju. Jer, to je upravo valorizacija crnogorskog nacionalnog, državnog, jezičkog i kulturnog bića. Iako je Crna Gora stara država, stara više od jednog milenijuma, ona nikada do sada tim pitanjima nije poklanjala dovoljno pažnju. Dok je Crna Gora bila nezavisna država, do 1918. godine, to se pitanje nije ni nametalo u pravoj mjeri, mada bi tu granicu možda trebalo pomjeriti na početak XX vijeka. Tada je već počelo da se narušava crnogorsko nacionalno i državno biće, a jezičko i kulturno manje. U Kraljevini Jugoslaviji bila je opšta hajka, ne samo na sveukupno crnogorsko nacionalno, državno i istorijsko biće, nego je Crna Gora izbrisana i sa geografske karte svijeta. Ne samo kao nacionalni, državni i istorijski nego i kao geografski pojam.

U početku – NOB-a 1941–1945, Crna Gora je pokazala da ona nije nestala, da je tu, samo joj je trebalo pružiti šansu i ona je nadmašila i sebe samu, i ne samo u Trinaestojulskom ustanku, koji je imao planetarni značaj, nego je dala nemjerljivi doprinos pobjedi nad fašizmom da je to zadivilo, ne samo građane Jugoslavije, nego i svijeta, kako u borbenom, slobodarskom, tako u prvom redu u kadrovskom pogledu, da bi moglo da se postavi pitanje – a šta bi bilo sa NOP-om da mu Crna Gora nije dala oko dvije hiljade kadrova?

U periodu socijalističke Jugoslavije, i pored veličanstvenog uspjeha koji je Crna Gora postigla, vladala je i neka vrsta uravnilovke tako da nije bilo moguće obračunati veću pažnju na neka identitetska pitanja, da se ne upadne u zamku nacionalizma. Od 21. maja 2006. Crna Gora je u nečemu morala da krene ispočetka. Mnogo toga bi ona morala da uradi, pa i u pogledu sagledavanja, rekao bih i afirmacije vrijednosti crnogorskog identiteta.

To je pitanje stvaranja sopstvenih crnogorskih institucija, koje će brinuti o očuvanju svoga nacionalnog i ništa manje kulturnog identiteta. Kako ja vidim stvari Crna Gora još nema takve institucije. A neke ko-

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Rođen 14. aprila 1934. godine u Drenovštici, Nikšić. Osnovnu školu završio u Bogetićima, Realnu gimnaziju u Nikšiću (1952), Filozofski fakultet, odsjek za istoriju, u Beogradu (februara 1957), da je i doktorirao 1970. godine. Godinu dana radio u Arhivu za radnički pokret pri CK SKCG, a četrdeset godina u Istorijskom institutu SR Crne Gore, da je prošao sve faze stručnog usavršavanja, od asistenta do naučnog savjetnika. Posljednjih dvadeset godina bio načelnik Odjeljenja za savremenu istoriju, a zatim rukovodilac naučnog sektora u Institutu. Oko četiri godine zamjenjivao direktore u odsustvu. Jednu školsku godinu (1974/75) proveo na usavršavanju na Univerzitetu La sapienza u Rimu.

Redovan član Dukljanske akademije nauka i umjetnosti. Samostalno ili kao koautor objavio desetak knjiga – posebnih izdanja. Među njima su: „Kontrarevolucija – četnički i federalistički pokret u Crnoj Gori 1941–1945“, „Pavle Đurišić, vođa četničke kontrarevolucije u Crnoj Gori“, „Žene Crne Gore u revolucionarnom pokretu“, „NOB – hronologija događaja u Crnoj Gori“ (izdanje Književnih novina, Beograd 1976) dio o NOB 1941–1945, Crna Gora (izdanje „Narodne knjige“, Beograd, uvodni dio), monografije gradiva, Podgorica (dva izdanja), Nikšić (dio o NOB), Berane (dio o NOB). „Žene Jugoslavije u borbi“ (dio o Crnoj Gori). Samostalno objavio i studiju „Trinaestojulski ustanak u našim i italijanskim izvorima“ (u „Pobjedi“ kao feljton u četrdeset nastavaka). „Istorija Crne Gore 1918–1945“ nije objavljena, a studija o revolucionarnom poretku u Podgorici 1918–1941. objavljena je u ograničenom broju primjeraka.

Objavio stotinak naučnih članaka, rasprava i drugih priloga u naučnim časopisima i zbornicima radova i približno toliko enciklopedijskih jedinica i na desetine prikaza, predavanja i recenzija. Sa dva saradnika objavio udžbenik istorije za IV razred gimnazije (dio o Drugom svjetskom ratu).

Kao koautor pripremio za štampu dva zbornika dokumenata: Izabrani spisi Blaža Jovanovića i Saradnja crnogorskih četnika sa okupatorima.

Kao član redakcije učestvovao u realizaciji zbornika dokumenata za istoriju radničkog pokreta Crne Gore, druge knjige Zbornika dokumenata o podgoričkom srezu u NOB, Izvora za istoriju SKJ, dokumenti centralnih organa KPJ i NOP u revoluciji 1941–1945, knjig. 1–21.

Bio je dugogodišnji član Redakcije naučnog časopisa „Istorijski zapisi“, urednik edicije „Pobjede“ i SUBNOR „Crna Gora 1941–1945“, član Redakcije i jedan od autora dokumentarne TV serije „Stvaranje Titove Jugoslavije“ u 23 epizode, član Redakcije Glasnika organa SUBNOR-a i antifašista Crne Gore. Objavljivao radove u sljedećim časopisima: Istorijski zapisi, Titograd, Jugoslavenski istorijski časopis, Beograd, Časopis za savremenu povijest, Zagreb, Glasnik, organ Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“, Bibliograf-

ski vjesnik, Cetinje, Rožajski zbornik, Rožaje, Novopazarski zbornik – Novi Pazar, Praksa, Titograd. Sarađivao u dnevnoj i periodičnoj štampi: „Pobjeda“, „Prosvjetni rad“, „Politika“, „Borba“, „Narodna borba“, u zagrebačkom listu za kulturu „Oko“, „Komunistu“, „Monitoru“, „Vijestima“ i dr.

U „Pobjedi“ objavio desetak feljtona i na desetine članaka i intervjuua na temu istorije. Na TV Beograd, TV Crne Gore, NTV Montena i TV Blu mun i drugima učestvovao u brojnim TV emisijama sa temom iz istorije.

Bio je član brojnih udruženja i komisija. Pored ostalog i predsjednik Društva istoričara Crne Gore, član Saveza društva istoričara Jugoslavije, sekretar jugoslovenskog dijela komisije italijanskih i jugoslovenskih istoričara, dugogodišnji sekretar Komisije CK SKCG za istoriju Saveza komunističke Ideološke komisije CK SKCG; član, zatim predsjednik Međunarodne komisije u oblasti enciklopedistike i leksikografije (pri Leksikografskom zavodu „Miroslav Krleža“ u Zagrebu; aktuelni je član Skupštine Foruma Permanente – Stalnog foruma institucija jadransko-jonske regije za procuvavanje antifašizma sa sjedištem u Ankoni.

Član je crnogorskog PEN centra i Matice Crnogorske, Društva za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji i član glavnog odbora Avnojske fondacije „Josip Broz Tito“. Član Glavnog odbora SUBNOR-a i antifašista Crne Gore.

Bio je član Savjeta Centralne narodne biblioteke „Đurđe Crnojević“ na Cetinju, član Savjeta crnogorske nacionalne bibliografije (objavljeno oko 20 knjiga), član Savjeta Jugoslavenskog leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“ u Zagrebu; član Savjeta Leksikografskog zavoda Crne Gore, Savjeta NIO „Pobjeda“ – Titograd; član Komisije za izradu nastavnog plana i programa za osnovne i srednje škole u Crnoj Gori.

Jednu školsku godinu predavao je istoriju radničkog pokreta na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Sarađivao je sa Narodnim muzejom Crne Gore na pripremanju stalne postavke, a u novije vrijeme i na obnovi muzejske postavke Drugog zasjedanja AVNOJ-a u Jajcu i muzejske postavke zavičajnog muzeja u Nikšiću i Spomen doma revolucije u Bogetićima. Bio je dugogodišnji član i predsjednik Izvršnog odbora Skupštine SIJ-a za naučne djelatnosti Crne Gore i predsjednik Savjeta spomen-doma revolucije u Bogetićima.

Učestvovao je na oko 70 domaćih i međunarodnih naučnih skupova. Dobitnik je Trinaestojulske nagrade, Nagrade oslobođenja Titograda, i drugih brojnih priznanja, povelja i plaketa.

Nosilac je Ordena rada za srebrnim i zlatnim vijencem, Ordena Republike sa srebrnim vijencem, Spomen-medalje SUBNOR-a Crne Gore povodom 70-godišnjice Trinaestojulskog ustanka i Zlatne plakete SRVS Jugoslavije.

je ima pitanje je koliko su crnogorske. U nekim ima ljudi koji uporno rade protiv Crne Gore. Šta znači nemati svoje institucije najbolje je moglo da posluži iskustvo iz 1918. godine, kad nije bilo institucije koja bi Crnu Goru štitila.

Drugo krupno pitanje, možda i nije drugo nego prvo – prije svega država Crna Gora mora da reguliše odnose sa Srpskom pravoslavnom crkvom. Pri sadašnjem stanju stvari Crna Gora nema većeg osporavatelja, da ne upotrebim težu, a pravu riječ, koji ugrožava crnogorski nacionalni, istorijski, državni i kulturni identitet od SPC. Danas je to potpuno neregularno stanje, da bi moglo da se postavi pitanje – da li je Crna Gora uopšte suverena država, odnosno da li Crna Gora ima potpuni suverenitet nad čitavom svojom teritorijom. Osim toga, nezamislivo je da u crnogorskim državnim ustanovama rade neki građani koji nijesu lojalni crnogorskoj državi.

Bazirati se samo na ono što su opšte prihvaćeni rezultati nauke, a ne lična viđenja

Prosvjetni rad: Autor ste velikog broja knjiga i studija iz crnogorske istorijske, filološke, književne nauke kao i prosvjete i kulture. Što treba učiniti da se i u školskoj nastavi na svim nivoima nađu vrijedni uvidi i rezultati mnogih crnogorskih istraživača?

Pajović: Da bi se u školskoj nastavi, našli rezultati istraživača potrebno bi bilo zahtijevati od svih subjekata u obrazovanju da usklade i koordiniraju svoje obaveze. Osim Ministarstva prosvjete tu vidim jedan četvorougao: Savjet za nastavni plan i program, Zavod za udžbenike, pisce udžbenika i izvođača nastave. Na liniji Ministarstvo – Zavod za udžbenike treba formirati jednu ekipu koja bi pratila rezultate nauke i preporučivala ih piscima udžbenika i izvođačima nastave – dakle profesorima u učionicama. Za izvođače nastave važi isto pravilo kao i za pisce udžbenika. Bazirati se samo na ono što su opšte prihvaćeni rezultati nauke, a ne lična viđenja. Tu treba isključiti svaki uticaj politike.

Ideološke grupe kao ostaci poraženih ideologija iz perioda Drugog svjetskog rata

Prosvjetni rad: I u Evropi, a čini se posebno u našem regionu, vrši se afirmacija desničarskih i profašističkih ideja i pokreta. U jednoj našoj susjednoj zemlji čak je na djelu i zvanično-političko, a samim tim i široko društveno, „naučno“, ideološko i medijsko, rehabilitovanje četništva. Vi ste se najviše bavili upravo istorijom Drugog svjetskog rata. Kako gledate na ove pojave?

Pajović: Nažalost u svijetu postoje ideološke grupe kao ostaci poraženih ideologija iz perioda Drugog svjetskog rata. One su vidno došle do izražaja i u toku ovog posljednjeg nesrećnog rata na jugoslovenskim prostorima. Na scenu su stupili djelovi nacionalističkih snaga koje u Drugim svjetskom ratu nijesu uspjele da ostvare svoje fašistoidne i genocidne programe. Neshvatljivo je da i najviši državni organi nekih država izjednače borbe protiv fašizma i sljedbenike fašističkih ideja, ili kako neko duhovito reče da izjednače u pravima ravnogorce i prvoborce. To su re-

trogradne ideje, uvijek opasne i spremne da izazovu krvoproliće i u svojoj zemlji i u susjedstvu. Tu pojavu ne bi smjeli ni najmanje potcijeniti već bi nadležni državni organi morali djelovati u skladu sa važećim zakonskim propisima. Tu postoji, ne samo domaće zakonodavstvo već i međunarodni akti, kao Povelja Ujedinjenih nacija i deklaracije o pravima čovjeka, kao što je Helsinška deklaracija, i ne samo ona.

Pokušaji prevrednovanja najnovije istorije

Prosvjetni rad: Kako sačuvati udžbenike i prosvjetnu literaturu od sve agresivnijeg revizionizma stvarnih događaja i procesa novije istorije?

Pajović: Za obezbjeđenje udžbenika i prosvjetne, i ne samo prosvjetne, literature, od pokušaja prevrednovanja najnovije istorije postoje institucije sistema, kao što su ministarstva prosvjete i nauke, institucije nauke, a u slučaju potrebe i državni tužilaštva, pa čak i Ministarstva unutrašnjih poslova. Ipak, prednost bih dao naučnim institucijama, a da to nije dovoljno onda pokrenuti i određene državne instrumente.

Ne mogu da shvatim da se država pokazala nemoćnom u slučaju Zakona o CANU

Prosvjetni rad: Što mislite o Zakonu o CANU i kako gledate na pokušaj objedinjavanja CANU i DANU?

Pajović: Što se tiče Zakona o CANU o objedinjavanju CANU i DANU, u početku sam na njega gledao pozitivno, jer mi se činilo da nema ništa prirodnije nego objediniti sve naučne potencijale, kako sa stanovništa potreba nauke, tako i sa stanovništa efikasnijeg finansiranja. Smatrao sam to cjelishodnim rješenjem, iako sam imao neke nedoumice, u prvom redu što je iz CANU, za posljednjih 20 godina bilo mnoštvo neprijatnih dešavanja kako u pogledu održavanja državne cjeline i negativnih stavova prema ratnim zbivanjima, negativnih gledanja na crnogorsko pitanje, tako i neprihvatljivih stavova i prema pojedincima iz sopstvenih redova koji su osuđivali rat koji se izvodio prljavim sredstvima. Sve je to prošlo kroz moju svijest, ali sam računao da će se to nekako prevazići. Međutim, svjedoci smo da se u takvoj situaciji rukovodstvo CANU ponašalo krajnje neprimjerno, kao da su jedino oni u pravu, a svi drugi u krivu. Ako ne bi branio svoje pozicije kad mu može biti. Pogotovo kada je riječ o neprincipijelnim stavovima.

Ne mogu da shvatim da se država pokazala nemoćnom u ovom slučaju, ali nažalost, to nije jedini slučaj nemoći države. Donosi zakone koje ni sama ne poštuje.

Kako dalje? Čini mi se da posljuje svega, gotovo kao iznuđeno rješenje je da se finansiraju obje akademije, ali s više kontrole kako se finansijska sredstva troše, kako se pojedini projekti realizuju, koliko su neki projekti cjelishodni. Postoje i neka drugačija rješenja, ali mi se čini da bi bila krajnje nepopularna i ne bi se proslavila ni država, ni akademije, ni akademici.

Razgovarao: **Goran Sekulović**

U Podgorici, na Fakultetu političkih nauka UCG, promovisana knjiga dr Gorana Sekulovića „NATO i EU: Crna Gora, Istok i (li) Zapad“

PRIRODNO ISHODIŠTE VJEKOVNOG CRNOGORSKOG PUTA

Prof. dr Ivan Vuković: Evroatlantske integracije, ali i izlazak Sekulovićeve knjige, odrazi su želje da se ponovi nestanak Crne Gore, što se kroz istoriju dešavalo nekoliko puta; Prof. dr Novak Kilibarda: Knjiga raspolaze brojnim važnim istorijskim detaljima, što je čini izuzetno važnim djelom koje treba preporučivati ljudima kako bi produbili svoje znanje o ovoj problematici; Mr Željko Rutović: Sekulovićev rukopis, prije ili iznad svega, jeste značajan dijaloški diskurs rehabilitovanja vladavine argumentacije, sve više ugrožene opsesivnim pojednostavlivanjem i banalizacijom crnobijelih tehnika; Prof. dr Dražen Cerović: Autor vješto zadire u kompleksna pitanja crnogorske istorije i obuhvata gotovo sva značajnija pitanja iz njenog hiljadugodišnjeg trajanja; Mr Ivan Jovović: Dr Goran Sekulović je htio da ovom knjigom stavi na znanje, ne samo stručnoj, nego i široj javnosti, koji su naredni izazovi Crne Gore nakon obnavljanja nezavisnosti; Dr Goran Sekulović: Namjera knjige bila je da se ukaže na posebnost i autohtonost Crne Gore, to jest na njene neprolazne vrijednosti, koje će ona svojim ulaskom unijeti u NATO i EU

Na Fakultetu političkih nauka UCG u Podgorici održana je promocija knjige dr Gorana Sekulovića „NATO i EU: Crna Gora, Istok i (li) Zapad“. Riječ je, kako autor obrazlaže u uvodu, o nekoj vrsti „pokušaja da se iz crnogorske kulture šećanja i crnogorskog duhovno-nacionalno-kulturno-identitetskog rakursa ukaže na potrebu i neodložnost da Crna Gora postane punopravni član NATO i EU“. O knjizi su, pored Sekulovića, govorili i prof. dr Ivan Vuković, prof. dr Novak Kilibarda, prof. dr Dražen Cerović, mr Željko Rutović i mr Ivan Jovović.

Ističući da nije riječ o još jednoj u nizu studija o evroatlantskim integracijama, prof. dr Ivan Vuković je ocijenio da ova knjiga, nasuprot većini napisanog na sličnu temu, nagoni čitaoca na dublje promišljanje.

Specifičan trenutak pojavljivanja knjige

„Ona je sazdana na idejama sociološkog, filozofskog i istorijskog karaktera i na najbolji način sublimira zašto su Evropska unija i NATO prirodno ishodište dugog crnogorskog puta. Knjiga je značajna i zbog specifičnog trenutka u kojem se pojavila, jer nas opominje da je pred nama još puno posla na izgradnji struktura za jačanje identiteta“, kazao je on i dodao da su evroatlantske integracije, ali i izlazak Sekulovićeve knjige, odrazi želje da se ne ponovi nestanak Crne Gore, što se kroz istoriju dešavalo nekoliko puta.

Prof. dr Novak Kilibarda je ukazao na činjenicu da ova knjiga ima dvije značajne dimenzije za naše

UČESNICI PROMOCIJE: Prof. dr Ivan Vuković, prof. dr Dražen Cerović, mr Ivan Jovović, prof. dr Novak Kilibarda, dr Goran Sekulović i mr Željko Rutović

vrijeme – pisana je sa naučnici i obični čitaoci mogu biti zadovoljni činjenicama. Pored toga, ona raspolaze brojnim važnim istorijskim detaljima, što je čini izuzetno važnim djelom koje treba preporučivati ljudima kako bi produbili svoje znanje o ovoj problematici“, rekao je on.

Bogatstvo naučno relevantnih izvora

Mr Željko Rutović je u tekstu sugestivnog naziva „Rehabilitovanje argumentata“ naveo da je autorov pristup ozbiljan, odnosno lišen jeftinih, dnevnopolitičkih stavova i argumentata.

„Goran Sekulović izuzetno seriozno proučava razne paralele ove složene teme“, rekao je on i dodao: „Njegov rukopis, prije ili iznad svega, jeste značajan dija-

loški diskurs rehabilitovanja vladavine argumentacije, sve više ugrožene opsesivnim pojednostavlivanjem i banalizacijom crnobijelih tehnika.“

Prof. dr Dražen Cerović se osvrnuo na činjenicu da je Sekulovićeva knjiga sadržinski veoma bogata, te da obiluje velikim brojem istorijskih, naučno relevantnih izvora.

„Samo ime knjige – prve dvije riječi su EU i NATO – u stvari je prilično skromno postavljen naslov u odnosu na sadržinu koju knjiga pokriva, jer je ona neuporedivo veća. Autor vješto zadire u kompleksna pitanja crnogorske istorije i obuhvata gotovo sva značajnija pitanja iz njenog hiljadugodišnjeg trajanja. On dokazuje da je vitalnost Crne Gore kroz vijekove zaslužna za njen opstanak, ali i zaključuje da je ulazak naše zemlje u integracije pitanje od posebnog prioriteta“, rekao je on, dodajući da se u današnjem vremenu radi o dilemi biti ili ne biti

Krupne dileme

Mr Ivan Jovović je ocijenio da su suštinska određenja knjige data na upečatljiv način i neodvojiva od stvarnosti koju živimo.

„Dr Goran Sekulović je htio da ovom knjigom stavi na znanje, ne samo stručnoj, nego i široj javnosti, koji su naredni izazovi Crne Gore nakon obnavljanja nezavisnosti, pri čemu je u naslovu napravio jasnu distinkciju između NATO i EU integracija. Redosljed riječi u spomenutom naslovu implicira da je stav autora da će Crna Gora prvo pristupiti članstvu NATO saveza pa tek onda postati članica EU“, rekao je on.

Jovović je podsetio da je još jedna krupna dilema pred crnogorskim društvom, naročito kada je u pitanju NATO savez, „jer će Crna Gora morati da se definiše kao dio Istoka, odnosno Zapada“.

Temeljne vrijednosti crnogorskog identiteta

Dr Goran Sekulović je zahvalio prisutnima, među kojima je bilo dosta studenata i ličnosti iz javnog života, te podsetio da je namjera knjige bila da se ukaže na posebnost i autohtonost Crne Gore, to jest na njene neprolazne vrijednosti, koje će ona svojim ulaskom unijeti u NATO i EU.

„U pitanju su temeljne vrijednosti crnogorskog nacionalnog i državnog identiteta, među kojima je, na primjer, i čojstvo, koje nije samo tradicionalna već i savremena evropska vrijednost, koja je kao interkulturalna etička vrijednost zapravo paradigma onog što EU u svim svojim zvaničnim dokumentima danas sa pravom zagovara“, zaključio je on.

VELIKO INTERESOVANJE: U publici bili studenti i ličnosti iz javnog života

NAŠ GOST: Niko Martinović, vanredni član CANU, direktor JU Muzeji i galerije Podgorice, dobitnik Trinaestojulske nagrade

SUBLIMACIJA ISTORIJSKOG, ETIČKOG I KULTURNOG BIĆA CRNE GORE

Uvjerem sam da će ova dvotomna knjiga instruktivno djelovati prije svega na institucije da na jedan substitucionalan način obrade odnose Crne Gore sa drugim evropskim dvorovima. Tu prije svega mislim na Tursku, Rusiju, Francusku, Srbiju, jer čini mi se da se sve manje čita. Imamo poplavu pseudoistorijskih spisa i stoga smatram da je jedan krajnje ozbiljan sintetički pristup neophodan da bismo razjasnili istoriju Crne Gore

Godišnju Trinaestojulsku nagradu za 2014. godinu dobio je Niko Martinović za studiju „Crna Gora i Habsburška monarhija 1715–1918. godine“, koja, prema ocjeni Žirija, predstavlja historiografsko i kulturno dobro od opšteg značaja za Crnu Goru. Tim povodom razgovarali smo sa gospodinom Martinovićem o tom i drugim njegovim djelima koja predstavljaju značajno istorijsko i kulturno nasljeđe Crne Gore.

PROSVJETNI RAD: Šta za Vas znači biti laureat najviše nacionalne nagrade u Crnoj Gori?

MARTINOVIĆ: Najveća nacionalna nagrada predstavlja veliko priznanje i satisfakciju za uloženi trud i rad ne samo na ovoj knjizi nego je doživljam kao priznanje za moj sveukupan angažman na polju kulture i umjetnosti imajući u vidu knjige studije koje sam prije ove knjige objavio. Svakako da sam ponosan na činjenicu da sam ovogodišnji laureat ovog državnog priznanja. To je nagrada koja sublimira istorijsko, etičko i kulturno biće Crne Gore, i ona je podsticaj za dalje angažovanje na polju kulture i umjetnosti.

PROSVJETNI RAD: Ova dvotomna naučna sinteza koja vas je preporučila za nagradu ocijenjena je i kao istorijsko štivo koje predstavlja krea-

van izazov za istoričare da nastave da istražuju odnose Crne Gore sa drugim zemljama i narodima. Šta Vas je motivisalo da napišete to djelo i kako Vi vidite njegovu misiju u domaćem i evropskom kontekstu?

MARTINOVIĆ: U početku sam imao namjeru da radim kulturne i istorijske veze Crne Gore i Beča pa sam tokom rada uvidio da će biti teško shvatiti sve te relacije ako se to ne projektuje u širi istorijsko-politički kontekst stoga sam došao na ideju da uradim integritetom odnosa Crne Gore i Habsburške monarhije od 1715. godine, kada su uspostavljeni prvi politički kontakti, do 1918. godine kada sticajem okolnosti sa istorijsko-političke scene nestaju i Habsburška monarhija i Crna Gora. Smatram da bi trebalo studiozno obraditi odnos Crne Gore sa prominentnim dvorovima da bi se shvatila pozicija Crne Gore, njen ukupan razvoj, sazdanje crnogorske države, ekonomsko-politički odnosi, kulturno-prosvjetno stanje u Crnoj Gori i sve te veze koje su bile Crne Gore sa okruženjem, jer Crna Gora je na drugu između istoka i zapada i sagledati sve te uticaje da bismo lakše shvatili sve ono što predstavlja suštinu našeg državnog, kulturnog i društvenog bića. Uvjerem sam da će ova dvotomna knjiga instruktivno djelovati prije svega za institucije da na jedan substitucionalan način obra-

de odnose Crne Gore sa drugim evropskim dvorovima. Tu prije svega mislim na Tursku, Rusiju, Francusku, Srbiju, jer čini mi se da se sve manje čita. Imamo poplavu pseudoistorijskih spisa i stoga smatram da je jedan krajnje ozbiljan sintetički pristup neophodan da bismo razjasnili istoriju Crne Gore.

PROSVJETNI RAD: Vaše stvaralaštvo predstavlja dio istorijskog kulturnog nasljeđa. Afirmisali ste se na polju istorije, književnosti, likovne umjetnosti. Koja od tih oblasti je Vaša najbliža?

MARTINOVIĆ: Teško mi je to da kažem. Moja prva knjiga „Biljezi značenja“ predstavlja zbirku studija, ogleđa, uglavnom iz istorije teorije književnosti. Pa sam se potom malo preselio u oblast istorije umjetnosti, gdje bih pomenuo moju knjigu „Crna Gora u slikarstvu XIX i XX vijeka“. Onda je počela da me interesuje nacionalna istorija, budući da sam bio urednik edicije „Kulturno nasljeđe“, dok sam bio direktor Centra za kulturu u Nikšiću, u okviru koje smo publikovali niz starih knjiga. Uglavnom su to bili reprinti i fototipije rijetkih knjiga koje su izazivale pozornost i stručne i šire javnosti, i kako sam za mnoge od tih knjiga napisao ili pogovore ili predgovore onda sam riješio da napravim jednu studiju „Crna Gora biografski zapisi“, koja je tretirala najznačajnije događaje iz nacionalno-oslobodilačke državno-pravne, političke i kulturne istorije Crne Gore. Sad se pripremam da radim „Crna Gora i Dubrovačka republika“, a opet sam u dilemi da li da se vratim likovnoj umjetnosti, jer sam nekada pisao eseje

Niko Martinović

i kritike iz te oblasti. Istorija, književnost, likovna umjetnost: to je veoma širok i zahtjevan trud, ali mislim da je to dobro. Ne znam koliko uspijevam na svim tim planovima da ostvarim ali to me rekalsira kad se umorim od istorije onda se bavim malo književnošću, pa poslije istorijom umjetnosti.

PROSVJETNI RAD: Već nekoliko godina ste direktor JU Muzeji i galerije Podgorice, prije toga se bili direktor nikšićkog Centra za kulturu. Kako Vi vidite značaj te institucije u kulturi i istoriji Crne Gore?

MARTINOVIĆ: Samo joj ime opredjeljuje njene kompetencije, jer to je institucija lokalnog tipa, ali budući da je Podgorica glavni grad države ona dobija na značaju, a da li je ona tako pozicionirana nisam siguran s obzirom na to da sve ove institucije nemaju autonomiju koliko bi trebalo da imaju. One nemaju žiro račun tako da je i to poslovanje dosta opterećeno nekim administriranjem koje treba svesti na najmanju moguću mjeru a dati ljudima, posebno kreativnim, da lakše realizuju svoje ideje na dobrobit i ove institucije i glavnog grada.

PROSVJETNI RAD: Muzeji i galerije Podgorice, institucija osnovana 1950. godine, najprije kao Muzej Titograda, od 1961. Zavičajni muzej, a od 1974. godine, integracijom sa Modernom galerijom i Galerijom „Risto Stijević“, nosi sadašnje ime. Da li je aktuelna organizacija ove institucije optimalna za njen uspješan rad? Imate li dovoljno stručnog kadra i da li i dalje nedostaju arheolozi, pedagozi, kao što je to bio slučaj prije nekoliko godina?

MARTINOVIĆ: Sama institucija je kadrovski osposobljena, tu radi profesionalno strogo definisan kadar koji izvršava svoje zadatke na afirmativan način. Vjerujem da će poboljšanje materijalne pozicije, njena uloga koja je u vremenu pred nama, nadam se, još više dobiti na značaju.

Bio je jedan paradoks da ova institucija nije imala arheologa a stalno se pominju Duklja, Medun i drugi arheološki lokaliteti. Uspjeli smo da to pitanje riješimo, ma-

BIOGRAFIJA

Rođen je 12. XI 1951. godine u Nikšiću, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Filološki fakultet, grupa svjetska književnost, završio je u Beogradu 1975. godine. Dugo godina je bio direktor Centra za kulturu Nikšić. Jedno vrijeme obavljao je dužnost predsjednika Opštinske konferencije SSRN. Bio je poslanik u Skupštini Crne Gore u dva mandata. Danas je na dužnosti direktora Muzeja i galerija Podgorice. Objavio je sljedeće knjige: Biljezi i značenja (1998); Crna Gora – biografski zapisi (2004); Crna Gora u slikarstvu XIX i XX vijeka (2007); U sazevđu duha (Šobajići: Maksim, Bekica, Branko, Simo, Ilija i Petar (2009); Crna Gora i Habsburška monarhija 1715–1918 (2014). Priradio je za štampu: Vuk Vrčević, Ogranci za istoriju Crne Gore (2002); Vuk Vrčević, Život Petra II Petrovića Njegoša vladike crnogorskoga (2003); Spomenica o hercegovačkom ustanku 1875. godine (1996); Nikola I, Balkanska carica (1998); Ljuba Nenadović, O Crnogorcima (1997); Stoljeće Nikšićkog piva – spomenica 1896–1996 (1996); Maksim M. Šobajić, Osveta kosovska (1999); Umjetničke mape velikih majstora, Ilija Šobajić – Crtački vidokrug (1999); Umjetničke mape velikih majstora, Petar Lubarda – Između dana i noći (2000); Umjetničke mape velikih majstora, Vojo Stanić – Dozivi jave i sna (2001); Oreol četobaši, banu i iskustveniku, ratovodi i moralniku u knjizi Ban crnogorski Novica Cerović (2005); Kulturno-istorijski spomenici u nikšićkom kraju; Bekica Šobajić, Opsada Nikšića (reprint izdanje), u štampi. Dugogodišnji urednik edicije Kulturno nasljeđe u okviru koje je publikovano oko četrdeset knjiga (reprinti, fototipije) iz naše bogate kulturno-istorijske baštine. Saradnik u nizu listova i časopisa. Dobitnik je nagrade oslobođenja Nikšića „18. septembar“ i nagrade „Zaloga“. Za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti izabran je 29. novembra 2011. godine. Živi u Nikšiću.

da mislim da je jedan arheolog nedovoljno za instituciju ovog tipa s obzirom na to koliko mi imamo angažmana tokom godine. Još uvijek nam nedostaje muzejski pedagog i još neka mjesta koja bi morali popuniti i po Zakonu o kulturi. Uspjeli smo da zaposlimo i jednog dizajnera, s obzirom na to da imamo Modernu galeriju, puno publikacija, tako da smo sada i to pitanje riješili. Nadam se da će se ubuduće i ti neopredijeni kadrovi primiti da bi ova instiucija mogla da odgovori zadacima.

PROSVJETNI RAD: Da li stalna muzejska postavka može u potpunosti da prikaže kulturno-istorijski identitet Podgorice?

MARTINOVIĆ: Nijesam baš siguran da može ona na jedan evokativan način da predstavi sve kulturno-istorijske stratume ovoga grada s obzirom na to da nema tako veliki broj ekspanata. Sama muzejska postavka uz sve druge publikacije itd. Jedino u toj korespondenciji se može sagledati istorijska kulturna baština glavnog grada.

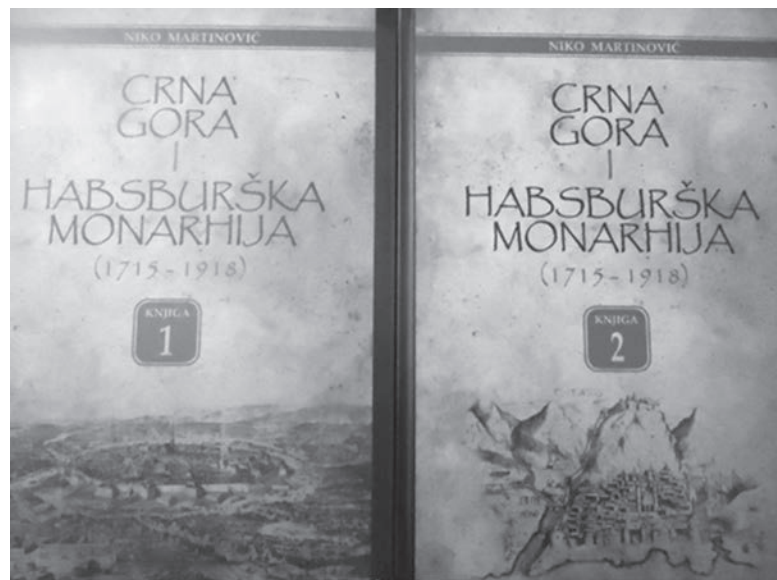
PROSVJETNI RAD: Koji su planovi i posebno prioriteti u budućem radu Muzeja i galerija?

MARTINOVIĆ: Posvećen sam realizaciji nekih kompleksnih projekata koje smo pokrenuli, kao što je revitalizacija međuskopskog kompleksa, arheološki radovi na Ribnici, restauracija u Crkvi Svetog Đorđa pod Goricom, radimo niz projekata da bi sačuvali i revitalizovali našu kulturno-istorijsku baštinu. Pokrenuli smo jedini arheološki časopis u Crnoj Gori „Nova antička Duklja“.

PROSVJETNI RAD: A šta je u fokusu vašeg stvaralačkog interesovanja?

MARTINOVIĆ: Sada me zaintrigirala tema odnosi Crne Gore i Dubrovačke republike, pa sam mislio da vremenski ram bude od Kandijskog rata 1645. godine do 1808. godine kada nestaje Dubrovačka republika, jer je Francuzi inkorporiraju Kraljevini Italiji.

O. Đuričković

OBRAZOVANJE JE TRANSMISIJA KULTURE

PROSVJETNI RAD: U podgoričkim vaspitno-obrazovnim ustanovama njeguje se lijep običaj posete đaka i nastavnika Muzejima i galerijama. To je, u stvari, jedan vid očigledne nastave. Imate li još nešto u planu kada je u pitanju ovaj vid saradnje?

MARTINOVIĆ: Obrazovanje jeste transmisija kulture. Mi imamo saradnju sa obrazovnim institucijama ali sigurno ne na onom nivou koji bi zadovoljavao. Činjenica da škole, prije svega osnovne, posjećuju naš muzejski prostor, tu se drži očigledna nastava, ali mislim da je to sve ipak nedovoljno, jer ako pratimo posjete i muzeja i izložbama mislim da tu postoji jedan paradoks. Vjerovatno u svim anketama ćete doći do zaključka da nemamo dovoljno kulturnih manifestacija, a sa druge strane opet ta dešavanja vjerovatno nisu dovoljno posjećena. Nemamo tako profilisanu publiku koja ima kritičke opservacije kada je riječ o radu institucija kulture, a opet sa druge strane, publike nema baš toliko na kulturnim dešavanjima. Socioekonomski ambijent u kojem se živi i radi vjerovatno se reflektuje i na sferu interesovanja ljudi. Onda da ne govorim o poremećaju sistema vrijednosti, tako da je to jedno vrlo kompleksno pitanje kojem treba pristupiti. Bez duhovne obnove sistema vrijednosti teško možemo postati prosperitetna zemlja u demokratskom, ekonomskom i kulturnom smislu. Sigurno je da treba napraviti jednu strategiju, i ne smijemo kulturu shvatiti samo na taj manifestacioni dio i govoriti da je to dovoljno za edukaciju, posebno mlade populacije. U toj vezi obrazovanja i kulture tu se moraju naći modaliteti da se afirmišu istinske prave vrijednosti kako da imamo što veći broj konzumenata. Moramo se boriti protiv šunda i kiča koji je prisutan u svim sferama, a u kulturi posebno.

JUBILEJI: 70 godina Radija i 50 godina Televizije Crne Gore

JAVNI SERVIS JE EVROPSKA VRIJEDNOST DRŽAVE

– **Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović: Država je dužna da omogući medijima ambijent za nesmetan rad i punu slobodu izražavanja**

– **Generalni direktor RTCG Rade Vojvodić: Gledanost je dva i po puta veća nego prije dvije i po godine. Bilježimo konstantan rast povjerenja u javni servis i to nas čini medijski najrelevantnijima i najuticajnijima**

U Crnogorskom narodnom pozorištu održana je svečana akademija povodom proslave jubileja 70 godina Radija i 50 godina Televizije Crne Gore, kojoj su prisustvovali brojne ličnosti iz političkog i javnog života Crne Gore, vjerski velikodostojnici i predstavnici diplomatskog kora.

„Značaj jubileja, kakav je ovaj, je upravo u tome što oni doprinose trajnim vrijednostima crnogorskog društva i otvaraju riznice podataka i svjedočanstava. Svjedočanstava jer je trajanje RTCG vezano za vrijeme zajedničke Jugoslavije šest republika i dvije pokrajine, zajedničke

Jugoslavije dvije Republike, Državne zajednice Crne Gore i Srbije i nezavisne Crne Gore. Nezavisne Crne Gore kao ostvarenog sna generacija i vraćenog duga nezavisnoj državi Knjaževini i Kraljevini Crnoj Gori”, poručio je na svečanosti predsjednik Crne Gore i Koordinacionog odbora za proslavu Filip Vujanović.

Prema njegovim riječima, država je dužna da omogući medijima ambijent za nesmetan rad i punu slobodu izražavanja saglasno članu 10. Konvencije o ljudskim pravima, a na medijima da, slijedeći pravo javnosti da zna, primjenjuju profesionalne kriterijume i standarde. U tom kontekstu je veliki značaj javnih servisa, od kojih se očekuje da budu model profesionalnog i društveno angažovanog novinarstva.

Doprinos afirmaciji Crne Gore i njenih istorijskih vrijednosti i dostignuća

„U ovom vremenu digitalizacije Radio i Televizija Crne Gore ulaze u novu fazu tehnološkog razvoja, koja podrazumijeva i nova finansijska ulaganja, ali i entuzijazam i znanje sadašnjih i budućih generacija. Crna Gora ima kvalitetan međunarodno koordinisan digitalni plan i moguć-

OD RTCG SE OČEKUJE DA UŽIVA NAJVEĆE POVJERENJE GRAĐANA: Filip Vujanović, predsjednik Crne Gore

nost da ovaj proces nesmetano sprovede. Radio i Televizija Crne Gore ne moraju da budu najgledaniji i najslušaniji mediji, ali se od njih očekuje da uživaju najveće povjerenje građana, zbog kojih i postojanje i čije povjerenje moraju u kontinuitetu učvršćivati. Građani očekuju da se, svojom stabilnošću, profesionalnim radom, uspjehom i povjerenjem građana, Javni servis potvrdi kao evropska vrijednost Crne Gore. Očekivanje građana je da osnažite vjeru u sopstvene snage i stavite im na uvid činjenice neophodne da svaki pojedinac stekne puni kapacitet odlučivanja u svim segmentima javnog života – politike, ekonomije, sporta, kulture, muzike, i ostalim oblastima. Samo konceptom zasnovanim na profesionalnim programskim sadržajima, samo novinarstvom usklađenim sa najvišim etičkim standardima, samo povjerenjem gledalaca i samo sviješću da su crnogorska javnost i njeni građani, vaš neprikosnoveni poslodavac, Radio i Televizija Crne Gore, mogu doprinijeti prirenjenjem svojoj afirmaciji, a potom i afirmaciji Crne Gore i njenih istorijskih vrijednosti i dostignuća”, naglasio je, uz ostalo Vujanović. Generalni direktor RTCG

DODIJELJENE NAGRADE

Novinari RTCG Jelica Pantović i Željko Šoč dobili su nagrade za životno djelo, koje je javni servis dodijelio povodom obilježavanja jubileja. Godišnju novinarsku nagradu dobili su Miljana Marković iz Radija i Zoran Leković iz Televizije Crne Gore. Nagradu za tehničko-tehnološka zanimanja dobio je rukovodilac Sektora tehnike RTCG Dejan Vujović, a za produkcijiska zanimanja montažer Radivoje Čirović. Specijalno priznanje za doprinos kvalitetu programa dobila je urednica deska TVCG Vesna Terić. Specijalna priznanja za posebne zasluge i izuzetan doprinos afirmaciji Radija i Televiziji Crne Gore pripala su novinarki Radija Jadranci Prelević, rukovodiocu promocije programa RTCG Sabriji Vuliću, novinarki TVCG Mili Vuković i uredniku sportske redakcije TVCG Đorđiju Kustudiću. Godišnje nagrade za mlade novinare dobile su Bojana Milićević iz Radija i Marija Radulović iz Televizije. Nagrade za životno djelo dobili su: Gojko Kastratović, Rajko Cerović, Veselin Bato Ljumović, Milorad Đurković, Radivoje Rabrenović, Dušanka Šundić, Čedomir Lješević, Jovan Ivanović, Veljko Mićović, Bratislav Kokolj, Božidarka Kljajić Čejović i Savo Jovanović.

Rade Vojvodić naglasio je da je najveća obaveza da „u dogledno vrijeme, ostvarimo ono za šta se brižljivo i predano pripremamo posljednjih nekoliko godina, a to je ulazak u digitalno doba”.

„To, dakako, ne bi bilo moguće da se, na današnji dan, prije sedamdeset godina, u tek oslobođenom Cetinju, nije oglasio Radio Cetinje, vijestima i izvještajima sa ratišta, koji su najavljivali konačno oslobođe-

nje Crne Gore. Majska zora je svanula, a onda je trebalo dvadeset godina slobode da krene i Televizija, kada je, u centralnom dnevniku Televizije Beograd, daleke 1964. godine emitovana prva reportaža pripremljena u crnogorskoj redakciji”, kazao je Vojvodić.

RTCG da uvedemo u digitalnu eru

Od tada su se, kako je rekao, smjenjivale gene-

Čestitka premijera Mila Đukanovića U KORAK SA EVROPSKIM STANDARDIMA

„Zadovoljstvo mi je da čestitam jubilej svima koji su svoj profesionalni angažman nesebično posvetili razvoju RTCG, i koji to danas čine, riješeni da daju snažan podsticaj daljem razvoju profesionalnog i odgovornog javnog servisa, rukovodeći se prije svega principima istinitog i objektivnog novinarstva. Ovo je i prilika da se šetimo generacija vrsnih profesionalaca koji su zaslužni što danas slavimo ovako vrijedne jubileje, u kući koja je na stabilnom putu tehničke modernizacije, ostvarenja finansijske održivosti, osposobljena da uhvati korak sa standardima koji karakterišu javne servise u državama Evropske unije”, istakao je premijer Đukanović u čestitki koju je puputio rukovodstvu RTCG.

„Decenijama smo svi zajedno izgrađivali Radio i Televiziju kao institucije koje su na medijskom prostoru čuvale našu kulturu, jezik, posebnosti i razlike koje nas čine bogatim društvom i dobili medijske hroničare koji su, aktivno bilježeći događaje, zauvijek obogatili naše društveno sećanje. U toj društvenoj hronici ostaće posebno zabilježen veliki doprinos vaše kuće da, u odlučnom trenutku za obnovu crnogorske državnosti, budete objektivni svjedok tog vremena, koji je omogućio da se čuju argumenti za i protiv, i koji je za istoriju i nova pokoljenja ostavio neprocjenjivi arhiv jednog od najznačajnijih perioda crnogorske istorije. Bili ste iskreno uz sve izazove i uspjehe države i u svim teškim trenucima”, naglasio je premijer.

On se osvrnuo i na današnji koncept programa, kojim se na javnoj sceni stvara prostor na kome se argumentovano ukrštaju različiti interesi i stavovi, vode proaktivni dijalozi o pitanjima od ključnog značaja za Crnu Goru i njen razvoj kao modernog građanskog i evropskog društva.

„Ostvarujete to kroz profesionalno i objektivno informisanje, kroz podizanje kvaliteta edukacije gledalaca i slušalaca i afirmaciju sistema pozitivnih društvenih vrijednosti, kroz davanje doprinosa jačanju odgovornosti medijske zajednice, kroz kontrolu moćnih, kroz stimulaciju kreativnog i zaštitu posebnog. Ohrabruje što aktivnosti koje provodite iz godine u godinu za rezultat imaju rast povjerenja i broja slušalaca i gledalaca”, naveo je Đukanović.

On je dodao da RTCG u budućnosti mora biti kadrovski optimizovana i efikasnija, i još kreativnija i profesionalnija, prije svega odgovorna prema onima koji je finansiraju, crnogorskim građanima i kao takva mora da predstavlja objektivni oslonac javnog mnjenja, promoter primjene zakona, prava i pravednosti, i glas podrške razvoju.

racije medijskih pregalaca, kojima se na svečanosti odaje dužno priznanje.

„Ti su pregoaci, strpljivo radeći, najčešće u teškim tehničkim i finansijskim uslovima, uspjeli da održe i, koliko je moguće, unaprijede sistem Radija i Televizije. Najmanje njihovom krivicom, iako je na isteku 2014. godina, u našoj kući još nije završen dvadeseti vijek. Tačnije, ona se, tehničko-tehnološki, nalazi u osamdesetim godinama prošlog vijeka”, kazao je Vojvodić.

„Zato je našoj generaciji pripalo da Radio i Televiziju Crne Gore uvedemo u digitalnu eru i da preskočimo sve ono što je uslovljavalo višedecenijsko tehnološko zaostajanje. Taj zadatak je još zahtjevniji, jer ga treba izvršiti u uslovima koji ne obezbjeđuju finansijsku održivost Radio-televizije”, naveo je Vojvodić.

Generalni direktor je ocijenio da uprkos hroničnom nedostatku novca, RTCG nikad nije imala više sopstvene produkcije.

„Gledanost je dva i po puta veća nego prije dvije i po godine. Što je posebno važno, bilježimo i konstantan rast povjerenja u Javni servis. To nas čini medijski najrelevantnijima i najuticajnijima. Nekad smo imali preko 1400 zaposlenih. Taj broj je prepolovljen, a ho-

noraraca gotovo da i nema. Reorganizacijom smo uspjeli da racionalizujemo troškove i povećamo prihode od marketinga. Ušli smo u projekte domaćeg serijskog i filmskog programa, u kojima ćemo dati prostor i podsticaj domaćim stvarocima. Uspostavili smo saradnju s civilnim sektorom, afirmišući manjinske i osetljive društvene grupe”, kazao je Vojvodić.

On je istakao formiranje dva nova segmenta: Odjeljenje za promociju programa i Multimedijalni centar, preko koga su, programski, tehnički i produkcioni objedinjena sva tri medija Javnog servisa – Radio, Televizija i Portal.

„Tako smo omogućili da i naši građani postanu učesnici i sudionici kreiranja javnog mnjenja preko društvenih mreža i interaktivnih platformi. Zato, čini mi se, s pravom, možemo kazati da smo krenuli, ne više u trku s prošlošću, nego u susret budućnosti. Trudimo se, koliko možemo, da ta budućnost ne kasni zbog nas. Činimo sve kako bi Radio – Televizija Crne Gore postala istinski Javni servis s raznovrsnim i izbalansiranim medijskim sadržajima koji zadovoljavaju visoke medijske i etičke standarde”, kazao je Vojvodić.

I GRAĐANI UČESTVUJU U KREIRANJU JAVNOG MNJENJA: Rade Vojvodić, generalni direktor RTCG

SUBNOR i antifašisti Crne Gore obilježili Međunarodni dan borbe protiv fašizma, ksenofobije i antisemitizma – 9. novembar

ČAS ISTORIJE ZA ĐAKE PODGORIČKIH SREDNJIH ŠKOLA

Savez udruženja boraca SUBNOR-a i antifašista priredio je u KIC „Budo Tomović“ istorijski čas za učenike podgoričkih srednjih škola povodom obilježavanja Međunarodnog dana brobe protiv fašizma, ksenofobije i antisemitizma – 9. novembra.

Sekretar SUBNOR-a Dragan Mitov Đurović kazao je da su taj datum ustanovile Ujedinjene nacije 1995. godine kao sećanje na Kristalnu noć 9. novembra 1938. godine kada se desio veliki pogrom Jevreja širom Njemačke.

„Borba protiv fašizma obaveza je svih generacija koje dolaze kako su to 1941. godine činili jugoslovenski i crnogorski partizani na čijoj crvenoj zastavi je pisalo da je najviši vrh Crne Gore njena sloboda“, naveo je Đurović.

Profesorica istorije u Gimnaziji „Slobodan Škerović“ Vesna Kovačević istakla je da je doprinos pobjedi nad fašizmom Crnu Goru koštao velikih žrtava.

„U toku Drugog svjetskog rata poginulo je 37.000 građana, od toga 15.000 bo-

raca, ostali su izgubili živote kao žrtve fašističkog terora i od savezničkih bombardovanja. Ukupno demografsko opadanje stanovništva Crne Gore iznosi 103.800 ljudi. Istoriografija je ustanovila da je NOR Jugoslavije od 1941. godine do 1945. predstavljao jedinstven fenomen na tlu Evrope, a NOR Crne Gore svojstven fenomen u okviru NOR-a. U Crnoj Gori dodijeljena su 253 ordena narodnog heroja od čega je osam žena. I zato ga-

DA SE NIKADA NE PONOVI: Sala je bila mala da primi sve zainteresovane učenike

jiti nadu da se fašizam nikada ne ponovi je moralna obaveza za čovječanstvo“, poručila je, uz ostalo, Kovačevićeva.

Potpredsjednik SUBNOR-a Ljubomir Kovačević uručio je povelju Zoranu Šoškiću, direktoru KIC-a „Budo To-

mović“ u znak zahvalnosti za njegovanje tradicija antifašizma.

O. Đ.

Crnogorski mališani sve se više interesuju za čari vazduhoplovstva

SVIJET IZ PTIČIJE

– Kao vrhunac uzbudljivog i poučnog aeromitinga u Podgorici, 12 najboljih podgoričkih učenika dobilo je na poklon panoramski let iznad Glavnog grada, zahvaljujući kojem su i sami videli slike od kojih zastaje dah i osetili makar djelić adrenalina kakav donosi kroćenje visina

– Učenici sedmog razreda Osnovne škole „Sutjeska“ iz Podgorice, koji su kao izborni predmet odabrali modelarstvo, najviše interesovanja pokazuju upravo prema letilicama

Na Čemovskom polju, na prostoru sportskog aerodroma, sredinom oktobra održan je spektakularni aeromiting „IV memorijal Veljko Ivančević“, na kojem su nastupili istaknuti piloti iz zemlje i regiona.

Organizatori su bili Vazduhoplovni savez Crne Gore i Aero-klub „Krila Podgorice“, a brojni posetioci, među kojima je bilo dosta ljudi iz političkog i javnog života, imali su priliku da uživaju u nezaboravnim nebeskim bravurama padobranaca, aviona i helikoptera. Manifesta-

cija je naročito privukla pažnju dece. Oni su sa svojim roditeljima i drugarima oduševljeno posmatrali pilotske manevre, nerijetko ih prateći vriskovima oduševljenja, a nakon letova su se utrkivali ne bi li upoznali ljude koji su im za kratko vrijeme osvojili srca i postali njihovi novi heroji.

Na radost najmlađih

Đeca, ali i ostali posetioci, zaista su imali što da vide. Reviju manevarskog umijeća otvorili su padobranski sko-

kovi, a nakon njih nastupili su piloti Vojske Crne Gore, major Dražen Vlahović i potpukovnik Dušan Mališić, koji su izveli izuzetno zahtjevne tačke u helikopterima marke „Gazela“. Ništa manju pažnju privukao je i slovenački pilot Peter Podlunšek, član „Red Bull-a“. On je svojom letilicom „Extra 330“ u vazduhu iscrtao srce, čime je izazvao egzaltirane reakcije mališana. Njihova podrška nije ostala nezapažena. Podlunšek im je nakon svoje tačke potpisao stotine autograma i podijelio s njima

Nastup pilota Vojske Crne Gore

utiske o svakodnevnom pogledu na svijet iz ptičije perspektive.

Pored toga, najmlađi ljubitelji vazduhoplovstva mogli su da uđu u letilice i saznaju na koji način one funkcionišu. Njihovo interesovanje nije ostalo nezapaženo. Kao vrhunac uzbudljivog i poučnog dana, 12 najboljih podgoričkih učenika dobilo je na poklon panoramski let iznad Glavnog grada, zahvaljujući kojem su i sami videli slike od kojih zastaje dah i osetili makar djelić adrenalina kakav donosi kroćenje visina.

Kako napraviti avion

Aeromitingi su kod nas tek rijetke prilike da se deca iz prve ruke upoznaju sa letilicama, pilotima i njihovim iskustvima. Međutim, zahvaljujući jednogodišnjem izbornom predmetu Modelarstvo, koji nije vezan za razred, crnogorski osnovci, između ostalog, uče da sami prave makete različitih vazduhoplovnih prevoznih sredstava. Uz pomoć predmetnih nastavnika, oni spoznaju značaj proporcije i simetrije za let i održavanje u vazduhu.

Učenici sedmog razreda Osnovne škole „Sutjeska“ iz Podgorice, koji su se odlučili za ovaj predmet, najviše interesovanja pokazuju upravo prema vazduhoplovnim modelarstvu. Nada Ivanović kaže da se odlučila za modelarstvo zato što joj je zanimljivo da posmatra kako nastaje „svojih ruku djelo“.

„Naročito volim avione jer je za mene let uzbudljivo iskustvo. Već sam imala priliku da letim i nije me bilo strah“, kaže ona.

Akrobacija Petera Podlunšketa

Razvijanje kreativnosti

Njena drugarica Jovana Jaćimović ističe da je odabrala ovaj predmet zato što je najzanimljiviji od ponuđenih, a tu je, kako kaže, i velika podrška predmetne nastavnice uz čije sugestije nastaju precizne makete.

„Mi, uz to, radimo u grupama, pa je to prilika i da se više družimo“, ocjenjuje ona. Pravljenje predmeta sopstvenim rukama i razvijanje kreativnosti razlog je zbog kojeg i Bojan Krgović gaji ljubav prema modelarstvu.

„Kreativnost kojoj se ovde učimo svima nam pomaže u životu, a tu je i saradnja sa drugarima“, pojašnjava on svoj izbor. „Od svih letilica najviše volim avione jer oni za mene predstavljaju simbol slobode. Oni nam omogućavaju da prelazimo naša ograničenja, pošto ljudi po zakonu prirode ne mogu da lete. Kod prvog leta avionom nijesam se bojao, već suprotno – mnogo sam se zabavljao, jer sam posmatrao oblake pored sebe ali i svijet iz drugačije perspektive.“

Plodotvorno druženje

Dok se Ksenija Adžić i Vladana Vukotić takmiče ko-

ja će uvjerljivije opisati prednosti aviona u odnosu na ostala prevozna sredstva, uz saglasnost da je najuzbudljiviji trenutak samog uzlijetanja, Filip Radunović objašnjava zašto je helikopter njegov „vazdušni favorit“.

„Najviše ga volim zbog njegove praktičnosti, zbog toga što samo on može letjeti naprijed-nazad i gore-dolje, ali i stajati u jednom mjestu u vazduhu“, kaže on i dodaje da jedva čeka dan kada će se vinuti ka nebu u svojoj omiljenoj letilici.

Nastavnica Željka Jovanović, koja pored modelarstva predaje i saobraćaj i osnovne tehnike, ne krije zadovoljstvo što je interesovanje dece za ovaj izborni predmet tako veliko.

„Imamo brodomodelarstvo, aviomodelarstvo i raketno modelarstvo. Proces učenja kreće se od ideje do realizacije, učenici sami biraju materijal, ali i model koji će praviti po sopstvenoj zamisli. Dakle, ne govorim im ja šta striktno moraju napraviti, već oni sami biraju ono što žele i u tome je prednost ovakvih časova“, ističe ona. „Pored toga, ovaj predmet razvija kreativnost i timski rad, a druženje postaje plodotvorno.“

N. N.

10

Prosvjetni rad

DEC. 2014
JAN. 2015

BROJ
30-31

Veliki broj posetilaca

Učenici OŠ „Sutjeska“ sa modelima raketa

Crnogorski predstavnici na seminaru „Poboljšanje jednakosti ishoda učenja“ u Parizu

ZA BOLJE REZULTATE NA PISA TESTIRANJU

Učestvovala delegacije iz 15 evropskih zemalja, kako učesnica u PISA testiranju, tako i onih koje to još uvijek nijesu. Cilj obuke bio je jačanje kapaciteta zemalja da razviju politike koje će poboljšati ishode učenja i smanjiti jaz po pitanju jednakosti u obrazovanju

OJAČATI KAPACITETE ZEMALJA: Članovi crnogorske delegacije

Crnogorski predstavnici: mr Nataša Gazivoda, generalna direktorica Direktora za opšte srednje obrazovanje, stručno obrazovanje i obrazovanje

odraslih u Ministarstvu prosvjete, prof. dr Željko Jačimović, direktor Ispitnog centra Crne Gore, Duško Rajković, direktor Centra za stručno obrazovanje Crne Gore, Nađa Luteršek, samostalna savjetnica u Zavodu za školstvo i Maja Kovačević, konsultant za obrazovanje u Kancelariji UNICEF-a Crna Gora, prisustvovali su seminaru „Poboljšanje jednakosti ishoda učenja“, koji je održan u Parizu u organizaciji OECD-a i UNICEF-a.

Seminaru je prisustvovalo 15 evropskih zemalja, kako učesnica u PISA testiranju, tako i onih koje to još uvijek nijesu. Cilj obuke bio je jačanje kapaciteta zemalja da razviju politike koje će poboljšati ishode učenja i smanjiti jaz po pitanju jednakosti u obrazovanju.

Predstavljeni su ključni nalazi analize OECD-a i UNI-

CEF-a o jednakosti ishoda učenja za informisanje kreiranja politike i programiranja u zemljama Istočne Evrope i Istočnog partnerstva. Govorilo se o ključnim tehničkim smjernicama i politikama koje su efektivne u poboljšanju jednakosti u obrazovanju, u cilju unapređenja monitoringa ishoda učenja. Zemlje učesnice bile su u kontaktu sa stručnjacima OECD-a i slušali o primjerima dobre prakse OECD zemalja o unapređenju učenja, a razmijenili su iskustva iz PISA testiranja i obrazovnih reformi. Bila je to i prilika pronalazačnja mogućnosti za saradnju između OECD-a, UNICEF-a i zemalja Istočne Evrope i Istočnog partnerstva u svrhu unapređenja kvaliteta i jednakosti u ishodima učenja. Diskutovalo se i o na-

rednim koracima na nivou svake zemlje.

Na seminaru su prikazane opsežna istraživačka baza generisana od strane OECD istraživačkog programa o učenju i politikama za promociju jednakosti u učenju, kao i Regionalna analiza PISA rezultata – „Jednakost u učenju: Regionalna analiza rezultata PISA 2009“.

Da podsetimo, Vlada Crne Gore usvojila je Informaciju o rezultatima PISA testiranja 2012. godine sa Akcionim planom za poboljšanje postignuća učenika koje je pripremila Ministarstvo prosvjete. Prisustvo ovom skupu samo je jedna od sistemskih aktivnosti Ministarstva na unapređenju obrazovno-vaspitanog procesa u cilju postizanja boljih rezultata naših učenika na PISA testiranju.

Lj. V.

Na Cetinju održana komemorativna šednica povodom smrti prof. dr Voja Miloševića

HUMANISTA, DOBROČINITELJ I KOSMOPOLITA

Aleksandar Bogdanović, gradonačelnik Prijestonice Cetinje: Djela i glas o velikim ljudima snažni su onoliko koliko ostaju u šećanju i koliko se o njima govori. I samo veliki ljudi zavrijeđuju čast da ih dobar glas nadživi i da šećanje na njih ostaje dugovječno

NEVJEROVATNO INTERESANTNA ŽIVOTNA PRIČA: Sa komemoracije

Povodom smrti istaknutog crnogorskog hirurga prof. dr Voja Miloševića, koji je svojevremeno brinuo i o zdravlju Josipa Broza Tita, na Cetinju je održana komemorativna šednica.

„Djela i glas o velikim ljudima snažni su onoliko koliko ostaju u šećanju i koliko se o njima govori. I samo veliki ljudi zavrijeđuju čast da ih dobar glas nadživi i da šećanje na njih ostaje dugovječno“, istakao je gradonačelnik Prijestonice Aleksandar Bogdanović. „Milošević je bio doktor medicinskih nauka, ali ostaje upamćen kao primjer ve-

likog humaniste i dobročinitelja, čovjeka kosmopolite, koji je u svojoj medicinskoj karijeri postigao vanredne uspjehe, koji mogu da služe na čast njegovim bližnjima.“

Direktor cetinjske bolnice „Danilo Prvi“ dr Ivan Gazivoda podsetio je da je Vojo Milošević bio jedan od najboljih hirurga sa ovih prostora.

„Hirurškim nožem, ali i perom, ispisao je jednu nevjerovatno interesantnu životnu priču“, kazao je on.

Dr Vojo Milošević je rođen na Cetinju 1929. godine, đe je stekao osnovno i srednje obrazovanje. Me-

dicinski fakultet započeo je u Sarajevu, a završio u Beogradu 1954. godine. Tokom karijere je imao više od 30.000 operacija u operacionim salama bivše Jugoslavije, Etiopije i Rusije, što je jedinstven primjer u hirurškoj praksi. Doktor medicinskih nauka postao je 1982. godine, pa je kao profesor prenosio znanje studentima na brojnim medicinskim fakultetima. Autor je nekoliko stručnih knjiga koje i danas koriste studenti medicine i njegove kolege hirurzi.

N. N.

Nadežda Tihomirova: Mjesto i uloga fizičke kulture i sporta u obrazovnom sistemu

ZDRAVLJE ČOVJEKA SE FORMIRA NA ŠKOLSKOM UZRASTU

Pitanjem zdravlja učenika treba da se bave svi, počev od resornog ministarstva, pa do porodice. Međutim, uloga roditelja u rješavanju ovog problema, iako nužna i nezamjenjiva, sve je manja. A davno je sazrela neophodna potreba izrade metodološke osnove za saradnju škole i porodice u tom pogledu

Postoji li čovjek koji ne želi da bude uvijek zdrav? Naravno, ne. Ljudski organizam, prirodno programiran za miran život, ispunjen važnim fizičkim naporima, ne može normalno funkcionisati bez tjelesnog zdravlja i snage.

Međutim, u isto vrijeme, za nikoga nije tajna da se fizička aktivnost, posebno kod dece i omladine, nezadrživo smanjuje. Još 2005. godine, predsjednik države Vladimir Putin je pokrenuo to pitanje, ocijenivši da je izuzetno potrebno ozbiljno aktivirati sistem fizičkog vaspitanja u obrazovnim institucijama. Trebalo je, međutim, da prođe više od pet godina da bi pokrenuta ideja, makar djelimično, počela da se ostvaruje u praksi, i da trokratno bavljenje fizičkom kulturom u školama postane realnost. U najnovije vrijeme, opet na inicijativu predsjednika države, među stručnjacima za fizičku kulturu razmatra se utvrđena i razrađena koncepcija državnog ciljnog programa, pod nazivom „Razvoj fizičke kulture i sporta u Ruskoj federaciji do 2015. godine“, kojim je predviđeno uvođenje u obrazovni si-

stem sportsko-tehničkog kompleksa GTO (Gotov k trudu i abaroni – Spreman za rad i odbranu). Na državnim nivou je konstatovano da se zdravlje čovjeka počinje formirati na školskom uzrastu, i da na školi leži veliki teret odgovornosti za zdravlje nacije. Pitanje je samo da li predavači fizičke kulture u osnovnim i srednjim školama imaju snage da sami ponesu taj teret odgovornosti.

Način života veoma bitan

Glavni i krajnji cilj nastave fizičke kulture jeste jačanje zdravlja učenika. Na putu izvršenja tog zadatka mi vidimo više problema:

Prvi problem je u tome što veliki broj, ne samo učenika, nego i njihovih roditelja, ne ošjećaju i ne shvataju potrebu za fizičkim aktivnostima. Nije moguće učiniti ništa u punom obimu ako učenik nije zainteresovan za sopstveni dalji razvoj i formiranje zdravlja, i ako bilo koji fizički napor izaziva u njemu suprotstavljanje. Korijeni ovog problema potiču još iz predškolskog perioda dece, a djelimično i iz porodice.

Opšte je poznato da zdravlje čovjeka, u pedeset odsto slučajeva, zavisi od njegovog načina života, koji sa svoje strane sebi uključuje tri komponente: nivo, kvalitet i način života. Predavači fizičke kulture ne mogu uticati na prve dvije komponente, ali pomoći roditeljima u formiranju načina života u izvjesnoj mjeri mogu.

Zvanični statistički podaci pokazuju da se u devedeset pet odsto porodica vaspitanjem dece bave majke, dok im očevi, babe i dedovi samo pomažu. Tako, sav teret fizičkog vaspitanja učenika pada na nastavnike, jer majke nemaju vremena da se „još i time“ bave.

Drugi problem je to što se veliki broj dece rađa sa narušenim zdravljem. Prema zvaničnim podacima akademika Badanjana, samo trideset odsto dece se rađa potpuno zdravo, a svako četvrti dijete povremeno boluje. Uz to, prilikom prelaska dece iz predškolskog vaspitanja u osnovnu školu, njihova fizička aktivnost se smanjuje za pedeset do šezdeset odsto, što je mnogo. Na tom prelasku potrebno je da roditelji povećaju fizičku aktivnost dece, da ih uključu-

ju u sportske škole, ili osposobljavaju da se samostalno bave sportom. Ali, imajući u vidu da se mali broj roditelja danas interesuje za sport i za uključivanje svoje dece, tu svoju nezainteresovanost prenose i na decu. Zar je sport gledanje važne fudbalske utakmice na televiziji?!

Program fizičkih vježbi

Današnji učenici se uporno trude da nađu povod za izbjegavanje časova fizičkog vaspitanja, a mnogi roditelji im, nažalost, u tome pomažu. Pitanjem zdravlja učenika treba da se bave svi, počev od resornog ministarstva, pa do porodice. Međutim, uloga roditelja u rješavanju ovog problema, iako nužna i nezamjenjiva, sve je manja. A davno je sazrela neophodna potreba izrade metodološke osnove za saradnju škole i porodice u tom pogledu.

Treći problem je u tome što su u metodskoj literaturi nedovoljna istraživanja ovog problema, u smjeru: Kako predavači da koncipiraju program fizičkih vježbi? Kakvi treba da budu intenzitet i produžetak tih vježba-

nja, da bi deca rasla zdrava i sačuvala potrebu za fizičkim naporima, i uopšte, aktivnom načinu života? Kako da vježbama učenici rješavaju problem suviše tjelesne težine i gojaznosti, povišenog krvnog pritiska, miopije i drugih vidova narušavanja zdravlja?

Uvođenje u obrazovni sistem kompleksa GTO treba da doprinese aktivizaciji masovne kulture u svim mjestima življenja, što znači da je neophodno stvoriti materijalno-tehničku bazu u gradskim reonima i seoskim naseljima.

Četvrti problem je u tome što se mi tek sada ponovo vraćamo nečemu čega smo se svojevremeno odrekli, razmatranju opravdanosti uvođenja u obrazovni sistem sportsko-tehničkog kompleksa GTO, koji u sebi uključuje testiranje nivoa fizičke pripremljenosti u pogledu brzine, snage, izdržljivosti i elastičnosti.

Istraživanja i nadahnuće

Naravno, sistem pomenutog kompleksa je mnogo širi od samog testiranja. Njegovi normativi obuhvataju sve vrste stanovništva,

od deset do šezdeset godina. Ne možemo poricati očiglednu činjenicu da čovjek od četrdeset, pedeset, pa i šezdeset godina treba da živi aktivnim životom, da sačuva radnu sposobnost, a to znači da mu je potrebno zdravlje. Dobro je što kompleks GTO, bezuslovno, na jedan ili drugi način, stimulise mnoge da se bave fizičkom kulturom i sportom.

Danas nema smisla nikoga uvjeravati u to da je obrazovno-vaspitanje stvaralački. Naučno-istraživačka aktivnost je prisutna u svakodnevnom radu predavača fizičke kulture. Razumljivo, pedagoško stvaralaštvo prate istraživanja i nadahnuće. Uvjereni smo da će naš nastavnici i vaspitnici rad, na kraju, rezultirati ne samo količinom od strane učenika osvojenih medalja, znački, diploma, prvih mjesta, nego da će dovesti i do formiranja kod njih pravilne životne pozicije, do zdravog načina života, do spremnosti za stvaralački, visokoproduktivni rad, a u budućnosti i do srećnog života, u cjelini.

Preveo:

Slavko Ščepanović

ŽIRI JE IMAO TEŽAK ZADATAK: Nagrađeni učenici

Tradicionalna, 28. po redu manifestacija dečjeg stvaralaštva i stvaralaštva za decu „Susreti pod starom maslinom“ održana je i ove godine na Mirovici, pod krošnjom svetog maslinovog drveta starog više od 2.000 godina, u sklopu novembarskih svečanosti povodom 24. novembra, Dana opštine Bar. Laureat ovogodišnje manifestacije je književnik i publicista iz Podgorice Slobodan Vukanović.

Otvarajući manifestaciju, predsednik opštine Bar doktor Zoran Srzentić poželio je deci da se lijepo druže, da odavde ponesu lipe uspomene, te da njihovo druženje preraste u prijateljstvo. „Naši su preci došli negde iza Urala, u 7. vijeku kada je ova maslina već pamtila više vjekova. Ona u sebi čuva ljude koji su ovde dolazili, mirili se i molili, stva-

rali neke nove priče i nove pjesme. Želim da vam naša maslina uvijek bude inspiracija, vama i dečijim piscima“, kazao je Srzentić.

U tišini drevnog stabla, Srzentićeve riječi, odzvanjanjem stihova, potvrdili su dugogodišnji prijatelji i učesnici „Susreta“, istaknuti dečiji pisci Milenko Ratković, Dragomir Čulafić, Tode Nikoletić, Miroslav Jovanović Timotijev, Velimir Ralević, Boško Lomović, Rajko Joličić... Pjesnički karavan pošetio je i barske škole da se u druženju i razmjenjivali stihove sa učenicima i budućim literatama.

Prva nagrada Borisu Velaševiću iz OŠ „Osman Nakaš“ u Sarajevu

Posebnu radost i ovi „Susreti“ su donijeli pobjednicima

konkursa literarnih i likovnih radova „Šapat masline“. I jednom i drugom žiriju je bilo veoma teško da u konkurenciji više stotina prispjelih radova izaberu najbolje. Ipak, zadužene za pisanu riječ profesorice književnosti Vesna Pavičević i Radinka Činčur, te Mila Čordašević, upravnica Narodne biblioteke i čitaonice „Ivo Vučković“, između preko 150 literarnih radova, od kojih je 26 stiglo iz zemalja okruženja, odlučile su da prvu nagradu dodijele Borisu Velaševiću iz OŠ „Osman Nakaš“ u Sarajevu. Drugo mjesto pripalo je Tamari Lomović iz škole „Vuk Karadžić“ u Beogradu i Anđeli Vujić iz OŠ „Jovan Tomašević“ iz Virpazara, dok treće mjesto dijele Danilo Mrvaljević iz OŠ „Nikola Đurković“ u Radanovićima i Anđela Jovanović iz OŠ „Branko Miljković“ iz Niša. Žiri je, takođe, odlučio da se, zbog velikog broja prispjelih radova, pohvale osnovne škole „Blažo Jokov Orlandić i „Meksiko“ iz Bara, „Narodni heroj Savo Ilić“ iz Dobrote i „Kekec“ iz Sutomora.

Na konkurs likovnih radova prispjelo je 449 prijava iz Srbije, Albanije i Crne Gore. Žiri u sastavu: mr Abaz Dizdarević, akademski slikar, mr Seida Belegović, akademski grafičar, i mr Milun Lutovac, rukovodilac galerije „Velimir A. Leković“, odlučio je proglase najbolje u dvije kategorije: za likovne kolekcije i pojedinačno. Za prvu u kategoriji kolekcija izabrana je OŠ „Braća Ribar“, Zaton, Bijelo Polje, druga je OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar“, Rasovo, Bijelo Polje, a treća OŠ „Jovan Tomašević“ iz Virpazara. Najbolja pojedinačno je grupa učenika od VI do IX razreda OŠ „Nikola Đurković“ iz Radanovića. Drugu poziciju su podijelile Anja Miranović iz škole „Vlado Milić“, Donja Gorica, Podgorica i Nikoleta Miladinović iz škole „Braća Ribar“, Zaton, Bijelo Polje, dok su se na trećem mjestu našli Dževaldin Redžveljaj iz OŠ „Muhamet Hasmuja“, Skadar i Kosta i Marija Jevdokimaova iz OŠ „Kekec“ u Sutomoru.

Bogatstvo i originalnost dečije mašte

Otvarajući izložbu mladih stvaralaca u holu Doma kulture, slikarka Seida Belegović je istakla da iz bogatstva i originalnosti dečije mašte proizilazi slobodni, spontani, kreativni likovni doživljaj teme „Šapat masline“, te kako ne treba da čudi veliki broj pristiglih radova koji samo potvrđuju značaj ovog festivala.

I dugogodišnja članica literarnog žirija Mila Čordašević, upravnica Gradske biblioteke, kazala je: „Mislim da je ovo jedan od

U Baru održani 28. „Susreti pod starom maslinom“ – laureat književnik Slobodan Vukanović

I KADA SU VREMENA BILA NAJTEŽA FESTIVAL JE TRAJAO

U tišini drevnog stabla učestvovali istaknuti dečiji pisci Milenko Ratković, Dragomir Čulafić, Tode Nikoletić, Miroslav Jovanović Timotijev, Velimir Ralević, Boško Lomović, Rajko Joličić... Pjesnički karavan pošetio je i barske škole da se družili i razmjenjivali stihove sa učenicima i budućim literatama. Posebnu radost i ovi „Susreti“ su donijeli pobjednicima konkursa literarnih i likovnih radova „Šapat masline“

najljepših festivala u državi, jer je druženje velikih i malih pisaca objedinjeno, a atmosfera je topla i srdačna“. Oduševljeni „Susretima“ su i učesnici među kojima je i jedan od nagrađenih Danilo Mrvaljević iz OŠ „Ni-

nu koju sam dobio na rođenju i koju čuvam i gajim“, ističe mladi pjesnik.

Moć masline zasađene u dvorištu škole „Osman Nakaš“ u Sarajevu, prvonagrađenog literatu Borisa Velaševića,

zbog dobijenog prvog mjesta, ali se nisu iznenadili jer je Boris izvanredan i u svojoj zemlji već prepoznat poeta, a žiri u Baru oduvijek objektivna“, kazao je, primajući u ime nagrađenog dobijeno priznanje, la-

EDUKATIVNA MISIJA MANIFESTACIJE: SVI LAUREATI UŠLI U DEČIJU LITERATURU

U ime pokrovitelja manifestacije – Opštine Bar, nagradu „Stara maslina“ Slobodanu Vukanoviću uručio je sekretar Sekretarijata za opštu upravu doktor Boris Mijović, a umjetniku fotografiju na temu masline iz fundusa Galerije „Velimir A. Leković“ direktor Kulturnog centra Čazim Nikezić.

Kao laureat festivala „Susreti pod starom maslinom“, Vukanović je u Parku maslina u Baru zasadio maslinu, a na „Pjesničkom kamenu“ u Domu revolucije uklesano je njegovo ime. Na svečanosti, koja je upriličena povodom dodjele nagrade „Stara maslina“ laureatu, umjetnika je predstavila Mila Čordašević, rukovodilac gradske biblioteke. Ona je govorila o istaknutim djelima iz dečije lektire ovog crnogorskog pisca, prepoznatog po žanru naučne fantastike. Kroz razgovor sa piscem, Čordašević je približila njegov odnos prema deci i stvaralaštvu za decu. Vukanović je, kako je kazao, o deci najviše otkrio u neposrednom kontaktu, kao urednik brojnih časopisa. Spoznao je koliko su ona kreativna, intuitivna, puna znanja, posebno današnje generacije digitalne tehnologije.

Prikaz Vukanovićevog stvaralaštva dao je i raniji laureat „Susreta“, pisac iz Sarajeva Mirsad Bećirbašić. Njegove stihove i prozu govorili su učenici Balša Doković i Ilija Zeković, a odlomke je čitao glumac Dragiša Simović. Barski stvaraoci Rajko Joličić i Miroslav Jovanović Timotijev su, u ime pjesničkog karavana, svojim stihovima, kolegi Vukanoviću čestitali dobijenu nagradu. U programu je nastupio i Plesni klub „Habanera“. Vukanović se zahvalio organizatorima, svojim kolegama i svim prisutnima na ukazanom povjerenju, ističući da dobijena nagrada za njega predstavlja duševnu hranu koja će ga tjerati da što bolje piše i stvara.

U ime organizatora Kulturnog centra Bar, direktor Čazim Nikezić je istakao da ovaj Festival ima najtopliju misiju: „28 godina, 28 laureata, na što smo posebno ponosni, i onda kada su vremena bila najteža, naš Festival je trajao. Svi naši laureati su ušli u dečiju literaturu, što znači da ovi tradicionalni „Susreti pod starom maslinom“ imaju nadasve edukativnu misiju“, poručio je Nikezić.

Boris Mijović uručuje nagradu Vukanoviću

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Slobodan Vukanović živi i radi u Podgorici. Za decu je objavio više knjiga, pored ostalih, „Tako ćemo“, „Bal lutaka“, „Alisa i Arkadije“, „Milena od Kotora“, „Devet ajkula u Montenegro gradu“, „Škozorište“, „Lustrija voli nebo“, „Ana i 7 robota“... Njegove drame izvođene su na radiju i pozorišnim scenama. Zastupljen je u lektiri i preveden na više svjetskih jezika. Uredivao je i „Pobjedu za djecu“. Sada je urednik „Dečijeg svijeta“ – redovnog dodatka u „Prosvjetnom radu“.

PORUKE MIRA, LJUBAVI I DOBROTE

Pjesnički karavan, natovaren toplim stihovima i bojama stvaralaca najuspješnijih literarnih i likovnih radova na tradicionalnom konkursu „Šapat masline“, predvođen najznačajnijim dečijim piscima sa ovih prostora, tokom dvodnevno-druženja u šenci jednog od triju najstarijih maslinovih stabala na svijetu, poslao je poruku mira, ljubavi i dobrote širom planete da bi život na njoj postao ljepši, humaniji i ličio detetu, a laureat se, u to ime, i zakleo: „Zaklinjem se pred maslinom – zadužbinom pamćenja, da ću u Aleji plemenitih riječi graditi kule svjetlije i veselije, da će moje riječi biti ključari zamkova, moji vojnici će voditi ljubav, njihovo oružje će biti riječ. Riječi od Sunca i osmjeha, riječi od vode kojom će putovati brodovi i naši snovi. Pred Ministarstvom masline, zaklinjem se u list, u plod, u miris, u prijateljstvo, u nadu i istinu. Da nam vjera bude cvijet, da nam maslina bude nacija, suncekret oružje, zlatne ribice da nam budu zvijeri...“ I kao brod u boci ove mudre riječi pjesnika Slobodana Vukanovića će maslinovim vijencem, koji je, kao i prethodni laureati, porinuo u more sa porukama mira i prijateljstva, otploviti u svijet i na najbolji način prezentovati simboliku Stare masline.

Pjesnici u OŠ „Kekec“

JEDNAKO VOLE SVOJU RUSIJU, SVOJU CRNU GORU I CIJELI SVIJET: Kosta i Marija Jevdokimaov

kola Đurković“ iz Tivta. Maslina je za njega posebna inspiracija, jer je stara i dugo pamti, ima mištinost i moć. „Saznao sam za nju od roditelja, a zatim sam tražio po enciklopedijama, knjigama, često je pošećujem, a imam kod kuće, u Tivtu, i svoju masli-

koji iz objektivnih razloga nije mogao da prisustvuje „Susretima“, takođe je podstakla da napiše retke kojih će se mnogi šćati. „Od ove nagrade, simbola mira, je i povezanost između Sarajeva i Bara veća. U školi su se mnogo obradovali

ureat „Susreta“ 2011. godine iz Sarajeva pjesnik, pripovjedač i romansijer Mirsad Bećirbašić.

Osvojenom trećem mjestu na konkursu likovnih radova posebno su se obradovali u porodici Jevdokimaov, koja se u Sutomore doselila iz Rusije. Njihovi blizanci Kosta i Marija, odlični učenici trećeg razreda, su uz pomoć učiteljice Sanele Gagović i Svetlane Ulniković, koja vodi likovnu sekciju, kroz svoje radove pokazali kako je lijepo živjeti između mora, kamena i maslina. Koliko je lijepo voljeti ljude, doći iz druge zemlje i biti lijepo prihvaćen, a mir i sloboda pomažu da jednako vole svoju Rusiju, svoju Crnu Goru i cijeli svijet.

Anđeli Vujić, odličnoj učenici šestog razreda škole „Jovan Tomašević“ u Virpazaru, pripalo je drugo mjesto na konkursu literarnih radova. To je, prema riječima direktora ove obrazovne ustanove Miodraga Šćepanovića, ponos za školu, ali i veliki podstrek za buduću literarnu rad talentovanoj devojčici koja ima veliku podršku svojih roditelja i nastavnice Slađane Tomović.

D. Janković

Nacionalni koordinator za NATO Nebojša Kaluđerović održao predavanje na Univerzitetu „Mediterran“

KOLEKTIVNI SISTEM BEZBJEDNOSTI JEDINI PUT ZA MALE ZEMLJE

ULAZAK U NATO BI OVOM REGIONU OSIGURAO DUGOTRAJNI MIR: Nebojša Kaluđerović sa studentima

Nacionalni koordinator za NATO Nebojša Kaluđerović kazao je na predavanju studentima Univerziteta „Mediterran“ da integracija u Alijansu najviše tangira mlade, te da oni određuju prioritete i pravac države i koriste benefite članstva.

Kaluđerović je saopštio da je kolektivni sistem bezbjednosti jedan od najboljih odgovora na savremene izazove i jedini put za male zemlje, navodeći da neutralnost nije dopustiva tema za ozbiljnu raspravu.

„Ulazak u NATO bi ovom regionu osigurao dugotrajni mir. Brojne nove prijatelje uvećavaju lepezu opasnosti, na njih nijedna zemlja ne može samostalno odgovoriti. Zato je kolektivni sistem bezbjednosti jedan od najboljih odgovora na savremene izazove“, ocijenio je Kaluđerović.

On smatra da, takozvana neutralnost nije dopustiva

tema za ozbiljnu raspravu. „Kolektivna bezbjednost je jedini put za male zemlje. Mi želimo da budemo dio sistema čije vrijednosti dijelimo“, naglasio je on.

Tokom predavanja posebno se osvrnuo na kompatibilnost integrativnih procesa Evropske unije i NATO. „Kompatibilnost EU i NATO je neupitna i griješi svako ko kaže suprotno“, rekao je Kaluđerović dodajući da su „92 odsto stanovnika EU, u stvari, stanovnici i NATO država. Danas su 22 od 28 država članice EU ujedno i članice NATO“.

„Kriterijumi za članstvo u NATO su zajedničke, neodvojive. Bivše socijalističke države Evrope ili su prvo postale članice NATO, a nakon toga članice EU ili su iste godine primljene u obje organizacije“, saopštio je Kaluđerović studentima.

On je rekao da su neke od tema koje su se mogle

čuti kao potencijalni razlozi zašto ne treba Crna Gora da postane članica NATO neargumentovane, poput one da Crna Gora, članstvom u Alijansi gubi suverenitet, navodeći da je Alijansa organizacija bazirana na konsenzusu. Kao jednu od zabluda, Kaluđerović je naveo temu uključene u njega osnažene da bolje prepoznaju potrebe dece, nastavnika, roditelja, lokalne zajednice. Takođe, dobili su priliku da kreiraju bolju inkluzivnu politiku i ambijent u školi. Kroz Projekat je unaprijeđena komunikacija sa školama, praktičarima, kao i mreža između donosioca odluka, institucija koje rade u oblasti socijalne inkluzije. Omogućena je i razmijenjena najbolje prakse, upoznavanje sa različitim modelima u regionu, i šire, te dobijanje jasnije slike za buduću politiku u oblasti socijalne inkluzije. Ovo iskustvo je posebnog značaja, važnosti i pomoći će državi Crnoj Gori jer je jača u nastojanjima da odgovori na zahtjeve koji joj predstoje u procesu pridruživanja Evropskoj uniji: da se stavi akcenat na stručno obrazovanje, još jače radi na polju ljudskih prava i antidiskriminacije, da se smanji drop-out, unaprijeđe nastavne vještine,

Prema njegovim riječima, još jedna zabluda je slanje vojnika u misije. „Crna Gora je izabrala profesionalizaciju svoje vojske, umjesto obaveznog vojnog roka. Dio kolektiva znači imati zaštitu koju partneri pružaju, ali i obavezu doprinosjenja istom“, istakao je, uz ostalo, nacionalni koordinator za NATO.

O. Đ.

Učenci OŠ „Branko Božović“ iz Podgorice posetili Atlas banku AD Podgorica

NAUČILI KAKO SE ČUVAJU NOVAC I DRAGOCJENOSTI

Legenda: VAŽNO JE DA NAUČE DA ŠTEDE: Učenci u Atlas banci

Učenci trećih razreda Osnovne škole „Branko Božović“ iz Podgorice posetili su poslovnicu Atlas Banke AD Podgorica. Riječ je o aktivnostima edukativnog karaktera, koje su predviđene nastavnim planom i programom.

Daci su u pratnji četiri učitelja posetili šalter Banke u Ulici Stanka Dragojevića i tom prilikom posmatrali prijem klijenata i način pružanja finansijskih usluga, i na taj način učili o poslovima koji se obavljaju na šalteru.

Zaposleni u banci su deci na adekvatan način pokazali kako se čuvaju novac i dragocjenosti, te kako se koriste sefovi, kao i zašto je važno da steknu naviku da štede.

Tom prilikom osnovcima je predstavljena dečija štednja – Atlas dečija štednja, koju Banka ima u ponudi. Otvaranje štednog računa je besplatno, a roditeljima je omogućeno da uplate ulog u bilo kom trenutku, kao i da ga podignu svaka tri mjeseca.

Lj. V.

Predstavnici Crne Gore učestvovali na Konferenciji „Inkluzivno obrazovanje u praksi“ u Zagrebu

ŠKOLE OSNAŽENE DA BOLJE PREPOZNAJU POTREBE ĐECE

– Ovo iskustvo je posebnog značaja, važnosti i pomoći će državi Crnoj Gori jer je jača u nastojanjima da odgovori na zahtjeve koji joj predstoje u procesu pridruživanja Evropskoj uniji: da se stavi akcenat na stručno obrazovanje, još jače radi na polju ljudskih prava i antidiskriminacije, da se smanji drop-out, unaprijeđe nastavne vještine, ali i kompetencije dece za svakodnevni život i tržište rada

– Crnogorski predstavnici prezentirali najvažnija dokumenta i publikacije koji se odnosi na inkluziju, a predstavljena su i izdanja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica

Predstavnici Crne Gore učestvovali su na II godišnjoj Konferenciji „Inkluzivno obrazovanje u praksi“, koja je održana u Zagrebu u okviru Projekta „Regionalna podrška Inkluzivnom obrazovanju“. Osim predstavnika Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo, skupu su prisustvovali i predstavnici sedam škola uključenih u ovaj projekat: OŠ „Vuk Karadžić“, Podgorica, OŠ „Mustafa Pećanin“, Rožaje, OŠ „Mileva Lajović Lalatović“, Nikšić, Srednja stručna škola „Sergije Stanić“, Podgorica, Srednja mješovita škola „Ivan Goran Kovačić“, Herceg Novi, Srednja mješovita škola „Bećo Bašić“, Plav i Gimnazije „Tanasije Pejatović“, Pljevlja.

Oni su istakli da je jedan od ključnih benefita od ovog projekta što su škole uključene u njega osnažene da bolje prepoznaju potrebe dece, nastavnika, roditelja, lokalne zajednice. Takođe, dobili su priliku da kreiraju bolju inkluzivnu politiku i ambijent u školi. Kroz Projekat je unaprijeđena komunikacija sa školama, praktičarima, kao i mreža između donosioca odluka, institucija koje rade u oblasti socijalne inkluzije. Omogućena je i razmijenjena najbolje prakse, upoznavanje sa različitim modelima u regionu, i šire, te dobijanje jasnije slike za buduću politiku u oblasti socijalne inkluzije. Ovo iskustvo je posebnog značaja, važnosti i pomoći će državi Crnoj Gori jer je jača u nastojanjima da odgovori na zahtjeve koji joj predstoje u procesu pridruživanja Evropskoj uniji: da se stavi akcenat na stručno obrazovanje, još jače radi na polju ljudskih prava i antidiskriminacije, da se smanji drop-out, unaprijeđe nastavne vještine,

ali i kompetencije dece za svakodnevni život i tržište rada.

Ukazano je da, paralelno sa tokom ovog projekta, Ministarstvo prosvjete Crne Gore realizuje aktivnosti i mjere predviđene Strategijom inkluzivnog obrazovanja 2014-2018, kao i da nam iskustva iz ovog projekta, prije svega, pomažu u daljem razvoju inkluzivne politike, ali i prakse.

Tokom Konferencije u okviru događaja nazvanog EXPO za inkluziju, crnogorski predstavnici su imali priliku da prezentiraju sistemske i institucionalne odgovore na potrebe dece, roditelja, nastavnika, profesionalnog i rukovodećeg kadra u školama. Predstavljeni su: Strategija inkluzivnog obrazovanja 2014-2018, „Priručnik za usmjerenje dece s posebnim obrazovnim potrebama“, „Informativni materijal o procesu usmjerenja dece s posebnim obrazovnim potrebama za profesionalce i roditelje“, „Uputstvo za usmjerenje dece s posebnim obrazovnim potrebama“, Informativni inkluzivnog obrazovanja, Priručnik „Inkluzija u stručnom obrazovanju u Crnoj Gori“, „Znakovni jezik u Crnoj Gori“, „Uputstvo

za prilagođavanje eksternih ispita deci s posebnim obrazovnim potrebama za osnovnu i u srednjoj školi“, „Priručnik za profesionalce (nastavnike, stručne saradnike, direktore, RE asistente) i sve koji su zainteresovani za sprečavanje napuštanja školovanja“, „Priručnik za pripremni vrtić za decu Rome i Egipćane“. Prezentirana su i izdanja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva koja tematski i odnosu na specifične smetnje u razvoju nude podršku nastavnom i stručnom kadru škola: „Pristup inkluzivnoj praksi u vaspitanju i obrazovanju“, „Inkluzivno vaspitanje i obrazovanje u osnovnoj školi“, „IROP, Priručnik za vaspitače, nastavnike i profesionalce“, „Poteškoće u čitanju i pisanju“, Priručnik za rad sa decom u procesu opismenjanja, „Priručnik za rad sa nadarenim i talentovanim učenicima“, kao i Crnogorski kao nematernji jezik za sve razrede za koje je pripremljen. Takođe su, uz stručnu podršku Resursnog centra „Podgorica“, predstavljena udžbenici koji su prenešeni na audio zapis u tzv. Daisy formatu (u ovom trenutku su to čitanke).

Lj. V.

Studijska poseta Hagu

KAKO SPRIJEČITI RANO NAPUŠTANJE ŠKOLOVANJA?

UPOZNALI ISKUSTVA INSTITUCIJA, ZAPOSLENIH I UČENIKA: Crnogorska delegacija u Holandiji

U okviru saradnje Ministarstva prosvjete, kulture i nauke Holandije i UNICEF-a realizovana je studijska poseta crnogorskih predstavnika Hagu na temu: Rano napuštanje školovanja. Oni su tom prilikom čuli iskustva predstavnika više institucija koji se bave ranim napuštanjem školovanja. Pored iskustava predstavnika Ministarstva prosvjete, kulture i nauke, Ministarstva pravde i Ingrad, obilazeći škole, saznali su i o iskustvima zaposlenih i učenika. Na taj način, upo-

pomoćnica ministra prosvjete za osnovno, predškolsko obrazovanje i decu sa posebnim obrazovnim potrebama, Marina Matijević, načelnica Odjeljenja za informaciono-komunikacione tehnologije u Ministarstvu prosvjete, Nataša Vlahović, savjetnica u Zavodu za školstvo, Ljubinka Nedić, direktorka osnovne škole „Božidar Vuković Podgoričanin“, i Tanja Luburić, prevodilac.

Lj. V.

Održan okrugli sto o Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim radio-difuznim servisima RTCG

KORAK KA OTVARANJU NOVOG PREGOVARAČKOG POGLAVLJA

■ Detalj sa okruglog stola

Ministarstvo kulture Crne Gore i misija Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) organizovali su u Hotelu „Ramada“ u Podgorici okrugli sto o Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim radio-difuznim servisima RTCG.

Nacrt ovog zakona odnosi se na usklađivanje sa pravilima državne pomoći, u skladu sa Saopštenjem Evropske komisije o primjeni pravila državne pomoći, čime je uslovljeno otvaranje Poglavlja 8 – Politika konkurencije.

Na okruglom stolu govorili su Waldemar Figaj, zamjenik Šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, zatim Željko Rutović, generalni direktor Direktorata za medije Ministarstva kulture, a komentare na Nacrt zakona dali su i Mitar Bajčeta, predsjednik Komisije za kontrolu državne pomoći, Ivan Mitrović, predsjednik Savjeta RTCG i Marina Mugoša Lazarević iz Agencije za elektronske medije.

N. N.

14 Prva globalna simulacija NATO samita za mlade u Podgorici okupila 180 mladih iz 51 zemlje svijeta

SIGURNIJA BUDUĆNOST ZA CIJELI SVIJET

Samit promoviše međuljudsku i interkulturalnu razmjenu među učesnicima, obogaćuje akademski portfolio kroz diskusiju o aktuelnim međunarodnim pitanjima, dometima i ograničenjima međunarodnih pregovora, te naglašava značaj balansiranja nacionalnih interesa sa potrebama međunarodne zajednice

■ DIJELE VRIJEDNOSTI KOLEKTIVNE BEZBJEDNOSTI I MEĐUSOBNE PODRŠKE: Sa otvaranja skupa

Prva globalna simulacija NATO samita za mlade okupila je u Podgorici 180 mladih iz 51 zemlje svijeta, koji su simulirali diskusije i debate delegacija zemalja koje su članice NATO ili učestvuju u procesu integracije u taj vojno-politički savez.

Nacionalni koordinator za NATO Nebojša Kaluđerović kazao je da će Crna Gora nastaviti da privodi kraju neophodne reforme i da do kraja 2015. godine očekuje poziv za pristupanje Alijansi.

„Crna Gora predano radi na ispunjavanju kriterijuma za članstvo i prethodno preuzetih obaveza. Mogu sa zadovoljstvom reći da smo na dobrom kursu, što potvrđuju i naši partneri iz NATO-a, iako ostaje još posla da se oba-

vi. Mi u Vladi Crne Gore pozdravljamo što ćete vi, mlade generacije koje će oblikovati budućnost, vježbati donošenje NATO-ovih odluka ovde u Crnoj Gori. To će nam svi-ma dati priliku da iskusimo potencijalnu budućnost, a ja nemam sumnje da će sa ljudima kao što ste vi, koji dijele vrijednosti kolektivne bezbjednosti i međusobne podrške, to biti sigurnija budućnost za cijeli svijet“.

To je treća simulacija NATO samita za mlade koja se svake godine održava u Briselu. Glavni cilj NATO simulacije samita za mlade je podizanje svijesti o aktivnostima i misiji Alijanse. Samit promoviše međuljudsku i interkulturalnu razmjenu među učesnicima, obogaćuje aka-

demi portfolio kroz diskusiju o aktuelnim međunarodnim pitanjima, dometima i ograničenjima međunarodnih pregovora, te naglašava značaj balansiranja nacionalnih interesa sa potrebama međunarodne zajednice.

Učesnike su pozdravili i Davor Božinović, predsjednik Odbora za međunarodnu saradnju, član Odbora za bezbjednost i član hrvatske delegacije u parlamentarnoj skupštini NATO, Džordž Manea, predsjednik Global MoNYS-a, Selena Tasić, predstavnik te organizacije u Crnoj Gori i Bojan Šarkić, državni sekretar u Ministarstvu odbrane Crne Gore.

O. Đ.

U KIC-u „Budo Tomović“ održana komemoracija povodom smrti istaknutog crnogorskog pozorišnog stvaraoca i kulturnog pregaoca Džonija Hodžića

VELIKI GUBITAK ZA CRNOGORSKU KULTURU

Hodžić je ostvario više od trideset naslovnih uloga u pozorištu, na filmu, radiju i televiziji, a uz to je režirao desetak predstava, te nekoliko dokumentarnih i kratkih filmova. Njegov posljednji projekat bila je predstava „Okean ljubavi“ u produkciji pozorišta DODEST

Povodom smrti istaknutog crnogorskog pozorišnog stvaraoca i kulturnog pregaoca Džonija Hodžića, u Velikoj sali Kulturno-informativnog centra „Budo Tomović“ održana je komemoracija kojoj je, pored članova porodice i prijatelja, prisustvovao veliki broj poštova-laca njegovog lika i djela.

Hodžić je preminuo u 60-oj godini nakon teške bolesti. Bio je glumac, scenarista, režiser, osnivač Festivala Internacionalnog Alternativnog Teatra FIAT, suosnivač DODEST-a (koji ove godine slavi četiri decenije rada) i višestruko nagrađivani recitator.

Ostvario je više od trideset naslovnih uloga u pozorištu, na filmu, radiju i televiziji, a uz to je režirao desetak

predstava, te nekoliko dokumentarnih i kratkih filmova. Njegov posljednji projekat bila je predstava „Okean ljubavi“ u produkciji pozorišta DODEST.

Dobitnik je više od 60 republičkih, saveznih i međunarodnih nagrada i priznanja (za umjetničko stvaralaštvo), među kojima su: Nagrade „Goran“ na Goranovom proljeću u Zagrebu kao najbolji recitator Jugoslavije; „Pjesniče naroda

mog“ Brankovog kola u Novom Sadu; Pobjednik takmičenja oratora Jugoslavije u Beogradu; Dobitnik povelje „Vjekoslav Afrić“ itd. Pored toga, Hodžić je nagrađen i za najbolje glumačko ostvarenje na FIAT-u, kao i nagrade „14. septembar“. Trostruki je dobitnik diplome „Budo Tomović“ i nagrade „19. decembar“ grada Podgorice.

N. N.

■ ODLAZAK LEGENDE: Sa komemoracije

Centar za građansko obrazovanje organizovao za srednjoškolce školu ljudskih prava

UČILI O PRINCIPIMA TOLERANCIJE, SOLIDARNOSTI, NENASILNE KOMUNIKACIJE...

■ STEKLI ZNANJA O SAVREMENOM KONCEPTU LJUDSKIH PRAVA: Polaznici škole

Centar za građansko obrazovanje (CGO) organizovao je, uz podršku američke ambasade u Crnoj Gori, školu ljudskih prava.

Kako je saopšteno iz ove asocijacije, školu je pohađalo 26 učenika srednjih škola iz Podgorice, Bara, Cetinja, Žabljaka, Pljevalja, Bijelog Polja, Plava, Danilovgrada, Gusinja, Tivta, Budve, Plužina i Nikšića. U toku četvorodnev-nog nastavnog plana, učesnici su imali 23 sesije u vidu predavanja, radionica, forum teatra, projekcija filmova, praktičnog rada u grupama... Cilj je bio da im se pruže znanja o savremenom konceptu ljudskih prava, razvoju ideje ljudskih prava, zakonodavnim i institucionalnim mehanizmima zaštite, kulturi ljudskih prava, principima tolerancije, solidarnosti, nenasilne komunikacije, ali i o specifičnim pitanjima koja se odnose na diskriminaciju (posebno marginalizovanih grupa), suočavanje sa prošlošću, multikulturalizam, demokratsku participaciju mladih i korupciju u obrazovanju.

Predavači su bili Tea Gorjanc Prelević, izvršna direktorka Akcije za ljudska prava, Danijel Kalezić, predsjednik UO Crnogorske LGBT asocijacije „Kvir Montenero“, Marijana Lako- vić Drašković, ekspert za ljudska prava, Vanda Tifenbaher, potpredsjednica Odjeljenja za međunarodnu saradnju i odnose sa javnošću Međunarodne asocijacije studenata političkih nauka, Andrija Đukanović, kordina- tor programa u Roma edukejšen fund, Ma- ja Raičević, izvršna direktorka Centra za ženska prava, Dragoljub Duško Vuković, urednik PCNEN-a, Marina Vujačić, izvršna direktor- ka Udruženja mladih sa hendikepom, Tama- ra Milić, psiholog, Saša Mijović, izvršni direktor NVO 4 Life, Petar Đukanović, koordinator programa u CGO, Miloš Knežević, koordinator omladinske grupe CGO, Tamara Milaš, sarad- nica na programima u CGO i portparol Koli- cijije za REKOM u Crnoj Gori, i Dragana Tripko- vić, izvršna direktorka ATAK-a. R. D.

Lj. V.

Objavljena četiri udžbenika mr Vesne Bulatović o informaciono-komunikacionim tehnologijama

JASNO I POSTUPNO UPOZNAVANJE KOMPJUTERSKIH VJEŠTINA

– Prvi udžbenici po ECDL standardu u Crnoj Gori: „Osnove informacione tehnologije“, „Korišćenje rada na računaru i upravljanje datotekama“, „Obrada teksta“ i „Internet i komunikacije“

– Prof. dr Srđa Stanković: Materijal može odlično poslužiti različitim obrazovnim profilima i starosnim generacijama. On je istovremeno dobra dopuna udžbenicima za osnovno i srednje obrazovanje, a svakako će svoje mjesto naći i kod formalnog i neformalnog obrazovanja odraslih

– Prof. dr Neđo Balaban: Jezik, pismo i stil su pitki i prilagođeni većem broju budućih korisnika, kojima je informatičko znanje potanko i koji iskazuju volju da ga relativno lako steknu

– Prof. dr Radovan Stojanović: U maniru vrhunskog pedagoga sa dugogodišnjim iskustvom, autorka je napravila štivo koje na jasan i postupan način upućuje polaznike u savlađivanje vještina obrade teksta upotrebom računara

Mr Vesna Bulatović objavila je nedavno četiri udžbenika posvećena informaciono-komunikacionim tehnologijama: „Osnove informacione tehnologije“, „Korišćenje rada na računaru i upravljanje datotekama“, „Obrada teksta“ i „Internet i komunikacije“. Ovo su prvi objavljeni udžbenici po ECDL standardu u Crnoj Gori. Recenzenti su renomirana

nadomješta literarnu prazninu, on je zadovoljio i kvalitetom. Didaktički principi, o kojima je autorka vodila računa, dosljedno su poštovani. Jezik, pismo i stil su pitki i prilagođeni većem broju budućih korisnika, kojima je informatičko znanje potanko i koji iskazuju volju da ga relativno lako steknu. U ovom nastojanju autorka je takođe uspjela.

že pisati knjigu ili priručnik o jednostavnim znanjima i vještinama i prilagoditi ga polaznicima različitih uzrasta i nivoa obrazovanja. Zadivljujuće je kako je koleginka Vesna Bulatović uspjela da odgovori ovim izazovima. „U maniru vrhunskog pedagoga sa dugogodišnjim iskustvom, napravila je štivo koje na jasan i postupan način upućuje polaznike u savlađivanje vještina obrade teksta upotrebom računara. Izbalansiranim odnosom slike i riječi uspjela je da tekst učini zanimljivijim, ne samo za ECDL polaznike, već i za iskusnije korisnike računara, kao i instruktore i predavače ove oblasti. Strani jezici i fraze pristupačno su prevedeni, a što nije bilo moguće, termini su prirodno ukomponovani, ne zbunjujući čitaoca. Velikim brojem kratkih napomena autorka ukazuje čitaocu na ono što je bitno i sa čim se može sresti u praksi. Neke oblasti u obradi teksta objašnjene su na više načina, što govori o značajnom praktičnom iskustvu autorka i čini tekst podobnim za naprednije učenje. Na kraju je dat indeks pojmova, veoma opširna i aktualna literatura i linkovi na internet resurse iz oblasti koja je predmet interesovanja“, smatra Stojanović.

Autorka Vesna Bulatović ističe da joj je motivacija za pisanje udžbenika bila činjenica da je uvođenje standarda u ovoj oblasti neophodno jer, između ostalog, omogućavaju da poslodavac ili organizator dalje obuke zna da svi koji donesu standardizovani sertifikat posjeduju ona znanja i vještine koje su njime propisani.

„Kada se upisivala prva generacija polaznika Policijske akademije (2006) primijetila sam da su kod njih velike razlike u znanju i vještinama iz oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija (ICT), iako su svi imali odgovarajuće sertifikate. Razlike su bile posebno izražene kod privatnih informatičkih škola jer su radili po različitim predmetnim planovima i programima (ili bez njih) i provjera znanja nije sprovedena na osnovu standardizovanih testova. ECDL (European Computer Driving Licen-

■ Vesna Bulatović

ce) ili u slobodnom prevodu 'Dozvola za korišćenje računara' je standard koji propisuje šta je minimalno potrebno da zna svaki korisnik računara. Taj koncept je definisala Evropska komisija, a prihvaćen je u više od 160 zemalja svijeta, među kojima je i Crna Gora od 2010. godine. Pošto u Crnoj Gori nije bilo ni jednog udžbenika po ECDL standardu, a na bazi višegodišnjeg iskustva u toj oblasti i petogodišnjeg predavanja informatike na Fakultetu za državne i evropske studije, odlučila sam da napišem osnovne module“, ističe Bulatovića.

Samostalno uvježbavanje

Ona naglašava da joj je glavni cilj da svi koji pažljivo čitaju i uvježbavaju teme iz udžbenika mogu samostalno, bez ikakve dodatne obuke, da postignu nivo znanja rada na računaru koji je propisala Evropska komisija. Oni koji imaju nesređena prethodna znanja dobijena formalno ili informalno, mogu ih samostalno sistematizovati i stvoriti logičku cjelinu koja omogućava dalju kvalitetnu nadgradnju. Konačno, oni kojima su teme obrađivane u udžbenicima poznate, ali ih nijesu praktikovali neko vri-

imena iz oblasti informatike: prof. dr Neđo Balaban, prof. dr Srđan Stanković i prof. dr Radovan Stojanović, koji su dali afirmativna mišljenja o njima.

Aktuelni informatički standardi

Kako kaže recenzent prof. dr Srđa Stanković (Elektrotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore), rukopisi logički i metodološki prate aktuelne informatičke standarde. Materijali u knjigama su logički strukturirani, a tekst sadrži značajan broj ilustracija koje olakšavaju praćenje i razumijevanje izložene materije.

„Materijal može odlično poslužiti različitim obrazovnim profilima i starosnim generacijama. On je istovremeno dobra dopuna udžbenicima za osnovno i srednje obrazovanje, a svakako će svoje mjesto naći i kod formalnog i neformalnog obrazovanja odraslih. Grafički dizajn, koji je od posebnog značaja za ovakav tip knjiga, omogućava lagano praćenje sadržaja i vrlo je pristupačan za uvježbavanje opisanih procedura“, kaže Stanković.

„Ovakvog cjelovitog teksta za informatičko opismenjavanje velikog broja latentnih polaznika ECDL škole nema na našem jeziku i naći će svoje mjesto u formalnom i neformalnom obrazovanju odraslih. Osim toga što

Dopuna udžbenicima za osnovno i srednje obrazovanje

Nije pretjerano reći da ova štiva mogu biti dobra dopuna udžbenicima za osnovno i srednje obrazovanje. Grafička predočenja gradiva uopšte, a posebno tumačenja aplikacija, korisna su i korektna. Kao takva, značajno će olakšati polaznicima učenje i napredovanje. Vrijedan pomena je rječnik pojmova, koji će polaznicima škole omogućiti bolji edukativni učinak“, ističe recenzent prof. dr Neđo Balaban.

Kako ističe prof. dr Radovan Stojanović (Elektrotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore), obično je najte-

Vesna Bulatović: SLIKOVITO PRIKAZIVANJE POSTUPAKA „KORAK PO KORAK“

ECDL standard podrazumijeva jasno definisane ishode učenja, odnosno šta kandidat treba da zna da bi mogao da dobije sertifikat. Osnovna vodilja pri pisanju udžbenika su mi bile navedene vještine i zadaci u ECDL nastavnom programu za koje treba da se osposobe kandidati. Posebno sam vodila računa da jezik i stil budu prilagođeni različitim uzrasnim kategorijama, od učenika šestog razreda osnovne škole do penzionera. Trudila sam se da objasnim najprije jednostavne pa složenije zadatke. Pošto se neminovno koriste termini na engleskom jeziku, objašnjavala sam njihovo značenje kroz konkretne primjere, bez suvoparnog prevođenja. Teorijski aspekt sam svela na minimum. Posebna prednost ovih udžbenika je slikovito prikazivanje postupaka „korak po korak“ uz konkretna i jasna objašnjenja. Dodate su napomene i upozorenja koja bliže objašnjavaju temu. Pošto se većina zadataka na računaru mogu realizovati na nekoliko načina, prikazani su oni koji se u praksi najčešće koriste. Da rezimiram, nastojala sam da udžbenici budu prilagođeni korisniku za samostalno učenje.

jeme, mogu se lako i brzo podštetiti.

„Vlada Crne Gore je na bazi Strategije ECDL standarda od 2010. godine donijela zaključke, kojima se određena ministarstva zadužuju da rade na uvođenju obaveznosti posjedovanja ECDL sertifikata za radna mjesta na kojima se koriste kompjuteri. Neki organi državne uprave i javne institucije su ih uvrstile u sistematizacije za određena radna mjesta, a za očekivati je da se taj trend nastavi. Nastavnicima svih predmeta informatička znanja su neophodna za različite poveze: od informisanja, preko planiranja i realizacije nastave, do različitih evidencija. Osnovna informatička znanja mogu dobiti iz ovih udžbenika, bez dodatne obuke. Poznavanje rada na računaru utiče na smanjenje različitih troškova prouzrokovanih neznanjem i greškama pri radu.

Učenici, uz redovne udžbenike, imaju mogućnost da vide drugačije načine objašnjenja i time prodube nivo znanja i razumijevanja. Osim toga, sistematizovana znanja po ECDL standardu pružaju im mogućnost da bez dalje obuke polažu testove za ECDL sertifikat, koji je na nekim radnim mjestima jedan od uslova za zaposlenje“, ističe Bulatovića.

Od ECDL-a koristi će imati i poslodavci, zaposleni i nezaposleni. Poslodavcima će smanjiti troškove rada, povećati produktivnost i kvalitet rada; zaposlenima će povećati nivo informatičkog i opšteg obrazovanja, kao i šansi u karijeri, te posjedovanje međunarodno priznatog sertifikata, a nezaposlenima šanse za zapošljavanje i promovisanje kompjuterske pismenosti.

Lj. Vukoslavović

Srednju stručnu školu „Spasoje Raspopović“ u Podgorici posetili državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač za pristupanje EU Aleksandar Andrija Pejović i šefica radne grupe za 11. i 12. poglavlje Danijela Stolica

PRIPREMITI OBRAZOVNI SISTEM ZA NOVE IZAZOVE

– Aleksandar Andrija Pejović: Dobro je što u ovoj školi imamo primjer pomoći koju je dala članica EU, Njemačka, kako bi se unaprijedili kapaciteti škole za praksu u nastavi

– Danijela Stolica: Nadam se da će škola organizovati kurseve i za starije poljoprivredne proizvođače, jer je u procesu pregovora važno da se edukuju kako bi mogli da primjenjuju sve evropske standarde

U poseti podgoričkoj Srednjoj stručnoj školi „Spasoje Raspopović“ boravio je državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač za pristupanje Evropskoj uniji Aleksandar Andrija Pejović. On je tom prilikom izrazio zadovoljstvo što je mogao vidjeti u praksi kako djeluje priprema kadrova za ono što će biti tržište rada Crne Gore u EU.

Pejović je obišao školsku laboratoriju, pekarsku i mljekarstvu radionicu, a zatim

održao predavanje za učeničke poljoprivrednog smjera na temu „Pregovori o pristupanju EU: pregovaračka poglavlja 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj i 12 – Bezbednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor“.

„Ovde se na najbolji način vidi spremnost obrazovnog sistema da pripremi ljude za nove izazove. Dobro je što u ovoj školi imamo primjer pomoći koju je dala članica EU, Njemačka, kako bi se unaprijedili kapaci-

teti škole za praksu u nastavi“, kazao je on.

Školu je, uz Pejovića, posetila i šefica radne grupe za poglavlja 11. i 12. Danijela Stolica, koja je ocijenila da je u procesu pregovora veoma važna edukacija poljoprivrednih proizvođača i mladih ljudi.

„Voljela bih da je više njih koji su zainteresovani da osnuju svoje preduzeće ili da se bave poljoprivredom, da ne traže posao u administraciji“, rekla je ona.

PODSTICAJ ZA MLADE: Detalj iz laboratorije

„Nadam se da će škola organizovati kurseve i za starije poljoprivredne proizvođače, jer je u procesu pregovora važno da se edukuju kako bi mogli da primjenjuju sve evropske standarde.“

Član školskog odbora profesor Vesko Mihailo-

vić izrazio je uvjerenje da će kroz ovakve i slične aktivnosti roditelji i učenici prepoznati da Hemijska škola može na pravi način obrazovati kadrove koji će u budućnosti razvijati crnogorsku poljoprivredu.

Obilazak škole realizovan je u sklopu sprovede-

nja Strategije informisanja javnosti o procesu pristupanja Crne Gore EU, a cilj joj je unapređenje znanja mladih o procesu evropske integracije i podsticanje na aktivno učešće tom procesu.

N. N.

Studijska poseta OŠ „Milija Nikčević“ u Nikšiću u okviru regionalnog programa „Obrazovne institucije implementiraju obrazovanje za mir“

„ZA DOBRO SVIH GENERACIJA – ŽIVJELA MEDIJACIJA“

Ciljevi studijske posete odnosili su se na razmjenu iskustava o primjeni programa obrazovanja za mir i školske medijacije, podsticanje saradnje obrazovnih institucija, škola, Zavoda za školstvo, ministarstava prosvjete Crne Gore i Srbije, upotrebu priručnika „Obrazovanje za mir – iskustva iz prakse“ i profesionalno usavršavanje nastavnika u oblasti obrazovanja za mir i školske medijacije

RAZMATRANE MOGUĆNOSTI PRIMJENE OBRAZOVANJA ZA MIR U NASTAVNOM PROCESU: Sa okruglog stola

U okviru regionalnog programa „Obrazovne institucije implementiraju obrazovanje za mir“, Nansen dijalog centar Crna Gora realizovao je – u saradnji sa Nansen dijalog centrom Srbija, uz podršku Zavoda za školstvo Crne Gore i mreže Globalnog partnerstva za prevenciju oružanih sukoba (GPPAC) – prvu studijsku posetu OŠ „Milija Nikčević“ u Nikšiću.

Ciljevi posete odnosili su se na razmjenu iskustava o primjeni programa obrazovanja za mir i školske medijacije, podsticanje saradnje obrazovnih institucija, škola, Zavoda za školstvo, ministarstava prosvjete Crne Gore i Srbije, upotrebu priručnika „Obrazovanje za mir – iskustva iz prakse“ i profesionalno usavršavanje nastavnika u oblasti obrazovanja za mir i školske medijacije.

U OŠ „Milija Nikčević“ u Nikšiću od 2010. godine sprovodi se vršnjačka me-

dijacija, koja je započeta projektom „Za dobro svih generacija – živjela medijacija“, podržanog od strane ACES-a. Tokom studijske posete predstavljene su aktivnosti realizovane u okviru programa obrazovanja za mir, održani ogledni časovi sa elementima obrazovanja za mir, prezentovan snimljeni čas, realizovan u OŠ „Milija Nikčević“ na osnovu scenarija iz zbirke iskustava iz prakse i održana radionica sa školskim medijatorima.

Organizovan je i okrugli sto na temu „Obrazovanje za mir kao dio nastavnog procesa“ na kojem su govorili: Sonja Nikčević, predsjednica Skupštine Opštine Nikšić, Branka Kankaraš, samostalna savjetnica za osnovno obrazovanje Ministarstva prosvjete Crne Gore, Biljana Lajović, koordinator Jedinice za prevenciju nasilja Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Re-

publike Srbije, Dušanka Popović, načelnica Odsjeka za kontinuirani razvoj Zavoda za školstvo Crne Gore, Milan Korać, sekretar Sekretarijata za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić, Slavica Perošević, direktorica OŠ „Milija Nikčević“ iz Nikšića, Željko Čorić, predsjednik Savjeta roditelja te škole, i Dragana Šarenaga, Nansen dijalog centar Srbija.

U radu okruglog stola takođe su učestvovali nastavnici-medijatori i mirovni edukatori iz Crne Gore i Srbije i razmatrali mogućnosti primjene obrazovanja za mir u nastavnom procesu. Studijska poseta bila je i prilika za razmjenu iskustva nastavnika škola u kojima se implementira obrazovanje za mir iz Podgorice, Bara, Ulcinja, Novog Sada, Temerina, Bačkog Petrovca i Niša.

Lj. V.

Učenici Osnovne škole „Branko Božović“ u Podgorici posetili praistorijsko nalazište Crvena stijena

UČENJE NA KONKRETNIM PRIMJERIMA

ZALJUBLJENI U ISTORIJU: Učenici razgledaju nalazište Crvena stijena

Drevnu mudropotvrđenu gnomu latinsku da je „Istorija učiteljica života“ potvrđuje profesor razredne nastave u prestižnoj školi „Branko Božović“ Mitar Magovčević.

Ovaj veliki entuzijazista, zaljubljenik u pedagogiju i istoriju – volonter istoričar

ne žali truda i vremena, pa je nedavno sa svojim učenicima posetio i praistorijsko nalazište Crvena stijena na samoj granici Crne Gore i Bosne i Hercegovine, iznad Bilečkog jezera.

Oni na dugom putu obilazaka mjesta stvaranja istorije nijesu zaobišli ni vještač-

ka jezera Krupac i Slano, kao ni manastir Kosijerevo, koji je prenesen u Banjane – Petrovići sa sadašnjeg dna vještačkog jezera na zarobljenoj ponornici živopisnoj Trebišnjici, koje je sad hidro-elektro potencijal i turistička atrakcija.

Bl. Koprivica

Osnovna škola „Braća Bulajić“ u Vilusima

SVE MANJE ĐAKA

Iako je u vjekovnom postojanju iznjedrila brojna značajna imena u kulturi, nauci i umjetnosti, škola polako odumire. Prošle godine je po drugi put bila bez prvog razreda. Ima i nekoliko zatvorenih područnih odjeljenja

Osnovna škola „Braća Bulajić“ na Vilusima polako odumire. Sredinom prošlog vijeka imala je do dvjesto učenika, a sada – u centralnoj školi oko dvadeset i po dva u područnim odjeljenjima Bročanac i Rudine. Prošle je godine u vjekovnoj istoriji po drugi put bila bez prvog razreda. Dugogodišnji direktor Radomir Krivokapić ističe da nema đaka pješaka, jer je obezbijeđen kombi za prevoz. Ima i nekoliko zatvorenih područnih odjeljenja, koja vjerovatno više nikad i neće proraditi, jer je masovno iseljavanje učinilo svoje. Inače, svi đaci su dobri, a ima i lučonoša.

Treba pomenuti da je ovaj živopisan krajolik nadomak državne granice Crne Gore sa Bosnom i Hercegovinom krajem devetnaestog vijeka imao je opismenjenju omladinu, jer je u privatnoj kući 1892. godine otvorena je državna škola Knjaževine Crne Gore. Ona je u vjekovnom postojanju iznjedrila brojna značajna imena u kulturi, nauci i umjetnosti.

Pomenućemo samo neke. To su Miljko Bulajić, jedan od prvih školovanih učitelja u Crnoj Gori, otac velikog sineaste Veljka Bulajića i književnika Stevana Bulajića. Dok je većina crnogorskog stanovništva bila ne-

pismena, Bulajići su bili studenti Sorbone. Recimo, Jovan Bulajić čije ime nosi Klinika u Brezoviku. Tu su i Blagoje Kovačević, osnivač Hirurške klinike u Sarajevu; pomenuti režiser Veljko Bulajić; Daković doktor: Nikola, Radovan i Vaso; Bulajići doktor: Žarko. Radosav. Milan i Strahinja, Slobodan Vučetić, poznati sudija; Goran Bulajić, režiser, kao i Branko Kovačević, osnivač galerije „Most“ i kulturne manifestacije „Viluško ljeto“. Treba imenovati i dva Vilušanina osvajača vrhova najvećih planina svijeta – Stevana i Zdravka Vujičića

Bl. Koprivica

Dokumentarni film podgoričkih gimnazijalaca „Crna Gora – ekološka država?“

KRITIČKI O STANJU NAŠEG PRIRODNOG OKRUŽENJA

Film pripremljen u okviru projekta „Zaštita životne sredine“ koji je realizovan zahvaljujući finansijskoj podršci Ambasade Republike Njemačke u Crnoj Gori, a u saradnji sa Gete Institutom iz Beograda kroz PASCH program

PROCES STVARANJA VLASTITOG FILMA: Detalj sa snimanja

Učenici Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice snimili su kratak film dokumentarnog karaktera „Crna Gora – ekološka država?“ koji govori o ekološkoj situaciji u našoj zemlji i postavlja pitanje da li je Crna Gora ekološka država. Film je prikazan u prostorijama gimnazijske biblioteke, kao i u okviru Festivala ekološkog filma „Eko Fokus“ održanog u KIC-u „Budo Tomović“.

Dokumentarni film je pripremljen u okviru projekta „Zaštita životne sredine“ koji je realizovan zahvaljujući finansijskoj podršci Ambasa-

de Republike Njemačke u Crnoj Gori, a u saradnji sa Gete Institutom iz Beograda kroz PASCH program (Program Škole: Partneri u budućnosti).

U okviru ovog projekta 10 učenika pohađalo je filmsku radionicu koju je vodila Silke Beller, suosnivač filmske producerske kuće „Glocal Films“ iz Londona. Radionice su održane na njemačkom jeziku. Učenici su imali mogućnost da prođu kroz proces stvaranja vlastitog filma, počev od osmišljavanja ideje i koncepta, pa do samog procesa snimanja. Učili su tehni-

i načine na koji se prerađuju snimljeni materijal.

Autori filma su učenici trećeg razreda: Marko Vuksanović, Marko Tadić, Aleksandra Vukčević, Petar Četković, Nikola Kadić, Teodora Pavlović, Ivana Daković, Nina Blagojević, Milena Božović i maturantkinja Iva Tuptionja. Silke Beller se specijalizovala za izradu dokumentarnih filmova. „Glocal films“ kombinuje snimanje filma, socijalni rad i vizuelnu antropologiju. Od 2004. godine, Beller organizuje video radionice uz aktivno učešće mladih koji kreiraju svoje filmove.

N. N.

Predstavnici podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ i NVO „Solidarnost“ posetili Osnovnu školu „Đerđ Kastrioti Skenderbeg“ u Zatrijepču

ŠKOLSKI PRIBOR ZA ĐAKE PJEŠAKE

Direktor NVO „Solidarnost“ Miloš Milić: Planiramo da nastavimo sa ovakvim akcijama, uskoro ćemo obići đake pješake u okolnim selima Gradske opštine Tuzi

PJESMOM DOČEKALI GOSTE: Sa susreta

Delegacija sačinjena od predstavnika Nevladine organizacije „Solidarnost“ i Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice posetila je Osnovnu školu „Đerđ Kastrioti Skenderbeg“ u Zatrijepču i tom prilikom đacima pješacima uručila raznovrstan školski pribor: knjige, kape, kišobrane, lektire, kao i gimnazijski list „Koraci“.

„Uručili smo 40 poklona i lijepo se družili. Planiramo da nastavimo sa ovakvim ak-

cijama, uskoro ćemo obići đake pješake u okolnim selima Gradske opštine Tuzi“, istakao je direktor NVO „Solidarnost“ Miloš Milić i dodao da su do sada uručili 250 poklona.

Pomoćnica direktora Gimnazije „Slobodan Škerović“ Jadranka Đerković podijelila je učenicima knjige „Primjeri čojstva i junaštva“ Marka Miljanova. Izdanje je prevedeno na albanski jezik, a priredivač je bio profesor Vukale Đerković.

N. N.

U OŠ „Savo Pejanović“ u Podgorici obilježen Međunarodni Dan djeteta

PRIKAZAN FILM O ĐEČIJIM PRAVIMA

Ukazali na potrebu zaštite maloljetnika od nasilja i diskriminacije

Međunarodni dan djeteta u svijetu se obilježava 20. novembra sa ciljem da podseti javnost o potrebi zaštite dece i maloljetnika od zloupotrebe, nasilja i raznih oblika diskriminacije. U OŠ „Savo Pejanović“ u Podgorici članovi Đačkog parlamenta snimili su film o dečijim pravima koji su prikazali uče-

nicima mladih razreda, kako bi ih upoznali sa dečijim pravima.

Jelena Čuković
predsednica Đačkog parlamenta
Jadranka Gavranović
koordinatorka Đačkog parlamenta

Učenici Srednje likovne škole „Petar Lubarda“ sa Cetinja Jelena Milatović i Teofil Okijević osvojili prve nagrade na likovnom konkursu u Poljskoj

DOKAZ KONTINUIRANOG RADA SA MLADIM TALENTIMA

Međunarodni žiri za postavku odabrao 13 djela učenika sa Cetinja. Jelena nagradu dobila u kategoriji za mlade autore od 14 do 16 godina, a Teofil u konkurenciji učenika uzrasta od 16 do 18 godina

Jelena Milatović i Teofil Okijević, učenici drugog odnosno trećeg razreda Srednje likovne škole „Petar Lubarda“ sa Cetinja, osvojili su prve nagrade na oktobarskom konkursu i izložbi 19. bijenala grafike za decu i mlade u Torunju u Poljskoj. Pored toga, njihovoj školi pripalo je priznanje gradonačelnika Torunja za kolekciju radova.

Međunarodni žiri je za postavku odabrao 13 djela učenika sa Cetinja. Jelena je nagradu dobila u kategoriji za mlade autore od 14 do 16 godina, a Teofil u konkurenciji učenika uzrasta od 16 do 18 godina. Organizator konkursa i izložbe je Kreativni dječji centar i torunjska gradska galerija, u saradnji sa poljskim Ministarstvom kulture i nacionalne baštine.

„Da su ova priznanja dio kontinuiranog rada sa mladim likovnim talentima sa Cetinja potvrđuju i nagrade koje su učenici ove eminentne obrazovne institucije postigli u toku protekle školske godine. Među priznanjima se izdvaja prva nagrada na međunarod-

VELIKI USPJEH: Milatović i Okijević

nom konkursu za fotografiju u Kopenhagenu i prva nagrada za fotografiju na 6. 'Beokulisu' u Beogradu, koje je dobila učenica drugog razreda Zorana Đukić. Tu je i prva nagrada na konkursu Svjetske zdravstvene organizacije za Crnu Goru, koju je u konkurenciji umjetničkih škola i fakulteta umjetnosti osvojila učenica trećeg razreda Jovana Mrvaljević“, navodi se u saopštenju SLŠ „Petar Lubarda“.

Redovnim učestvovanjem na ovom i sličnim konkursima cetinjska škola nastoji da afirmiše rad učenika i podstiče prekograničnu prezentaciju mladih talenata i umrežavanje sa školama i galerijama iz regiona i Evrope. Njene izložbene aktivnosti podržalo je crnogorsko Ministarstvo kulture putem konkursa za sufinansiranje likovnih projekata.

N. N.

U Tuzima četiri škole dobile kabinete ekologije

SAVREMENA OPREMA ZA UNAPREĐIVANJE ZNANJA

U osnovnim školama „Mahmut Lekić“, „Jedinstvo“ i „29. novembar“ i Gimnaziji „25. Maj“ u Tuzima otvoreni su kabineti ekologije koje su finansirali ta gradska opština i Evropska unija u okviru projekta „Zajedni-

ke ekološke akcije za očuvanje rijeke Cijevne“.

Škole su dobile po laptop i projektor, klupe stolice, klima uređaje, skelet i atlase.

Direktor Gimnazije Semir Ljajević kazao je da je otvaranje kabineta veliki korak

i primjer za održavanje dobre prakse. Učenici su izrazili zadovoljstvo zbog dobijanja kabineta i istakli da će im pomoći u sticanju novih znanja.

O. Đ.

ŠAHOVSKE VERTIKALE

Šah i mladi: Crnogorski predstavnici na Evropskom prvenstvu za mlade u Batumiju (Gruzija)

KORISNO ISKUSTVO

Tijana Blagojević

Na 24. Pojedinačnom šampionatu za mlade u šahu održanom u Batumiju (Gruzija) crnogorski predstavnici postigli su solidne rezultate.

Najbolji plasman ostvarila je, kao što se i očekivalo, Nikšićanka Tijana Blagojević. Ona je u najstarijoj grupi – do 18 godina – zabilježila četiri pobjede, dva remija i tri poraza i sa osvojenih pet poena zauzela 17. mjesto. Tijana je sve do šestog kola bila u samom vrhu tabele ali su je porazi u posljednjim koli-

ma udaljili od borbe za medalju. Svoj šahovski potencijal i šahovski gen – njen otac Dragiša je već godinama u vrhu crnogorskog šaha – Tijana je najbolje pokazala u partiji sa višestrukom evropskom i svjetskom prvakinjom Anom Stijaškinom koju je savladala u minijaturi.

Skromniji plasman ostvarili su naši ostali predstavnici.

Dario Alivodić u kategoriji do 12 godina, osvojio je tri poena koliko Emilija Vukanić (do 14 godina) i Danilo Tošić (do 16 godina. Cetinjanin Da-

nilo Pobor imao je 1,5 poena (do 14 godina), a Berina Ajnović u svojoj grupi (do 16 godina) dva poena.

Evropsko prvenstvo za mlade u Batumiju nesumljivo je bio koristan test za crnogorske predstavnike. Našim šahovskim nadama sada predstoji da uz pomoć svojih učitelja i trenera uoče i isprave slabosti u svojoj igri ali i pominje analiziraju igru svojih suparnika i suparnica jer će se prilika za revanš ukazati već naredne godine na nekom od međunarodnih takmičenja.

U podgoričkoj Osnovnoj školi „Pavle Rovinski“ održano predavanje o medu

UČENICI ZAINTERESOVANI ZA PČELE I PČELARSTVO

Pčelar Andrija Radoman, koji je roditelj učenika ove škole, donio med, propolis, dvije vrste košnica, dimilicu, zaštitno odijelo i drugu opremu, tako da su učenici imali priliku da i vizuelno dožive priču o ovoj djelatnosti

BROJNE KORISNE INFORMACIJE: Detalj sa predavanja

Pčelar Andrija Radoman posetio je Osnovnu školu „Pavle Rovinski“ iz Podgorice i đacima četvrtog razreda održao predavanje o pčelarstvu. Edukativni čas organizovan je u skladu sa predmetnim sadržajima Prirode i tehnike i u dogovoru sa učiteljicom Radmilom Kostić.

„Učenici su imali priliku da saznaju zanimljive informacije o pčelama, njihovom načinu života u košnici, specifičnoj međusobnoj komunikaciji, pčelarskoj opremi i značaju proizvoda koje čov-

jek dobija od ovog insekta. Naročito interesantna su bila brojna i raznovrsna pitanja učenika. Odgovori su u potpunosti zadovoljili njihovu očiglednu znatiželju. Andrija Radoman, koji je roditelj učenika ove škole, donio je med, propolis, dvije vrste košnica, dimilicu, zaštitno odijelo i drugu opremu, tako da su učenici imali priliku da i vizuelno dožive priču o pčelama i pčelarstvu“, navodi se u saopštenju Škole.

Iva Cakić, učenica odjeljenja IV-3, ističe da je na pre-

davanju saznala mnogo toga zanimljivog o pčelama i pčelarskoj djelatnosti.

„Drago mi je što sam bila časa na kojem sam mogla da saznam razne informacije o pčelarstvu. Saznala sam da pčela ne može da živi bez polena. Sada znam i to da pčela ljeti živi do 60 dana, a zimi od 35 do 45 dana“, kaže ona.

Đaci su zadovoljni otišli sa časa, budući da im je Radoman podijelio svoje proizvode kao poklon.

N. N.

18

Prosvjetni rad

Škola šaha (13)

„VEZIVANJE“

Ruski velemaistor Bogoljubov demonstrirao je na sjajan način pozicionu ideju vezivanja u partiji sa Florom. Prvo je uslijedila smjela žrtva skakača da bi se „vezao“ protivnički skakač; potom je uslijedila žrtva kvaliteta a onda je materijal s „kamatom“ vraćen i crni prinuđen na kapitulaciju već u 19. potezu.

Bogoljubov – Flor
Primljeni Damin gambit
Bled, 1931.
Komentari: **A. Rojzman**

1. Sf3 d5 2. c4 dc4. e3 c5 4. Lxc4 e6 5. 0-0 Sf6 6. d4 Sc6 7. Sc3

Aktivniji plan povezan je sa 7. De2 i na 7... cd4 8. Td1

7... Le7 8. dc5 Dxd1 9. Txd1 Lxc5 10. a3 a6

Preciznije je 10... De7! Poslije 11. b4 Lb6 12. Lb2 Td8 13. Txd8 Lxd8 14. e4 Ld7 (Bogoljubov – Aljehin, 1934) bijeli bi imao aktivniju poziciju ali i crni ima odbrambene mogućnosti.

11. b4 Le7 12. Lb2 b5?

Greška koja dovodi do poraza. Trebalo se rokirati.

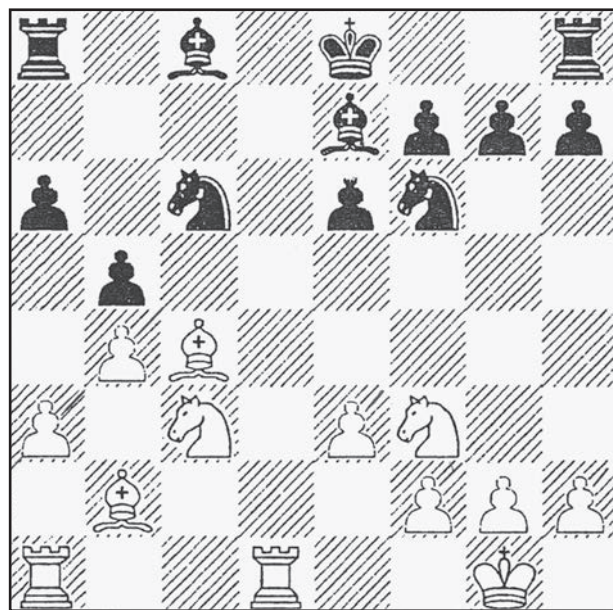
DIJAGRAM

13. Sxb5 ab5 14. Lxb5 Ld7 15. Txd7! Sxd7

Nije bolje ni 15... Kxd7 zbog 16. Se5+

16. Lxc6 Tc8 17. Se5 0-0 18. Sxd7 Tfd8 19. b5

Crni predaje.

Šahovske zanimljivosti

SIMULTANKA KARPOVA SA ZATVORENICIMA

Među poznatim šahistima koji su igrali simultanke sa zatvorenicima bio je Anatoli Karpov. On je u Rja-

zanu odigrao simultanku sa dvadeset jednoobrazno obučeni „šahista“ zadovoljnih što su upravo oni izabrani za

„reprezentaciju“ zatvora. Na kraju, njih devetnaest potpisalo je kapitulaciju a jedini je remizirao N. P. Bašmakov.

Priredio: **Nebojša Knežević**

Dan škole u Gimnaziji „Tanasije Pejatović“ u Pljevljima

SVEČANOST ZA 113. ROĐENDAN

Povodom 113 godina postojanja i rada, kolektiv Gimnazije „Tanasije Pejatović“ svečano je proslavio dan škole – 18. novembar.

„Nema te nauke koja pojedinca može da nauči da bude dobar čovjek. Kako danas, kada živimo u svijetu koji, umjesto života, nudi njegovu sliku, u svijetu u kome se zna cijena svega a najmanje cijena vrijednosti, aktuelno zvuči prosvjetiteljski glas: „Sačuvaj me Bože od učenoga koji ne oseća, ljudi od struke bez duše, ljudi od uživanja bez srca“, kazala je na otvaranju svečane šednice Ljiljana Bajčetić, predsjednica Školskog odbora.

O rezultatima škole govorio je Dragan Zuković, direktor Gimnazije. Prema njegovim riječima, ove školske godine upisano je 535 učenika, što je za 29 manje u odnosu na broj upisanih u prošloj školskoj godini. Pohvaljeno je 76 đaka, nagrađeno 217 za rezultate postignute na raznim takmičenjima, 32 učenika su dobitnici diplome „Luča“, a 14 ih je bilo bez izostanaka.

Svečanost je uveličana izvanrednim programom koji su priredili učenici Gimnazije, članovi dramske i recitatorske sekcije. I ove godine izašao je list „Glas Gimnazije“.

Povodom Dana škole u Gimnaziji su priređene tri izložbe organizovane u biblioteci škole. Udruženje Pljevaljaka u Beogradu priredilo je izložbu posvećenu naučniku Milutinu Milankoviću, istaknutom naučniku iz oblasti matematike, astronomije, građevinarstva, istoričaru i piscu.

U holu Gimnazije profesorica Ljiljana Bajčetić priredila je izložbu pod nazivom „Žene i djeca u Prvom svjetskom ratu“. Pažnju je privukla i izložba likovnih radova učenika koju je priredila profesorica Žaklina Mrdović.

Kolektiv je svečano ispratio u penziju Radoša Zukovića, profesora filozofije, i Mićuna Svrkotu, profesora fizike.

M. Joknić

SUSRETI: Anka Zečević, učiteljica u penziji

S LJUBAVLJU VASPITAVALA I OBRAZOVALA BROJNE GENERACIJE

Najveći dio svog radnog vijeka učiteljica Anka Zečević provela je u osnovnoj školi Klenak u Donjim Banjanima. Počela je da radi davne školske 1956/1957. godine nakon završetka Učiteljske škole u Nikšiću. Kao što je bila odličan đak, bila je izuzetan učitelj. Poslu je prilazila odgovorno i s puno ljubavi. Obrazovala je i vaspitavala brojne generacije učenika. Dosta njih su kasnije postali uspjesni profesori i inženjeri. Istovremeno je opismenjavala i sve zainteresovane starije stanovnike ovoga kraja a

bila je veoma angažovana u organizovanju kulturnih aktivnosti.

Učestvovala je i u tadašnjim omladinskim radnim akcijama u Sloveniji. I tu se istakla. Dobila je udarničku značku. Bila je vro aktivna u elektrifikaciji Klenka i ostalih sela u Banjanima.

Ankin predani rad i humani odnos nije ostao nezapažen. Ljudi ovog kraja su je veoma voljeli i poštovali. Zato je nakon dvije i po decenije rada, sa šetom napustila ovaj kraj i nastavila da radi u Osnovnoj školi „Mile-

va Lajović Lalatović“ u Nikšiću, đe je dočekala zasluženu penziju.

Veoma je aktivna i kao penzionerka, jer, kako kaže: „Rad je stvorio čovjeka, a nerad ga sahranjuje živa“. Zahvaljujući njenom angažovanju dvorište kuće u kojoj živi liči na botanički vrt. Odmarala se čitajući. Obavezno štivo joj je „Prosvjetni rad“.

Anka nije bila jedini prosvjetni radnik u porodici. I njen suprug Đuro M. Zečević bio je uspješan učitelj.

Bl. Koprivica

Povodom Dana opštine, u Baru organizovan kviz za osnovce

UČENICI ZNANJEM POKAZALI KOLIKO VOLE SVOJ GRAD

Titula pobjednika, kao i prošle godine, pripala je Bodinu Orlandiću iz škole „Jugoslavija“. Za drugo mjesto izaborio se Hasan Pelinković iz škole „Mrkojevići“, a treća je Sara Šćepanović iz „Jugoslavije“. Školi „Jugoslavija“ je, zbog postignutih uspjeha, dodijeljena posebna diploma

Pobjednici kviza sa predsjednikom SO Bar Osmanom Subašićem

Povodom 24. novembra, Dana opštine Bar, opštinski Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti, NVO Bar Info i Foto studio Petović organizovali su i ove godine, u sklopu Akcionog plana „Bar po mjeri djeteta 2011–2016.“, za učenike osnovnih škola, kviz „Koliko poznajem svoj grad“.

Nadmetalo se 26 učenika iz devet obrazovnih ustanova, kojima je ove godine domaćin bila OŠ „Anto Đedović“.

Titula pobjednika, kao i prošle godine, pripala je Bodinu Orlandiću iz škole „Jugoslavija“. Za drugo mjesto izaborio se Hasan Pelinković iz škole „Mrkojevići“, a treća je Sara Šćepanović iz „Jugoslavije“. Školi „Jugoslavija“ je, zbog postignutih uspjeha, dodijeljena posebna diploma.

Zanimljiva i atraktivna pitanja

„Iako kažu da me poslužila sreća, mislim da je presudno bilo znanje i samo znanje. Pripremao sam se uz pomoć roditelja i nastavnika i mogu reći da, od kada učestvujem u ovom kvizu, mnogo bolje poznajem svoj grad i sve više ga volim. Pitanja su koncipirana na zanimljiv i atraktivan način, jer osim klasičnih, iz istorije i geografije, odgovarali smo i na mnoga vezana za film, umjetnost, muziku, često i neke ekskluzivite vezane za naš grad i njegove atrakcije. Kolegama preporučujem da obavezno uzmu učesće u kvizu, jer je to najbrži i najljepši način da upoznaju svoj grad“, kazao je dvo-

struki pobjednik Bodin Orlandić.

Hasan Pelinković iz škole Mrkojevići ne krije zadovoljstvo zbog, kao i prije dvije godine, osvojenog drugog mjesta „Zadovoljan sam, mnogo toga sam naučio o Baru, kada je oslobođen, ko su bili vladari, mnoge poznate ličnosti... Pomogli su mi moj profesor istorije i porodica. Sva ke godine naša škola uče u finale i niže uspjehe. Poseban izazov za mene je bilo da učim o karakteristikama svoga grada i saznam mnogo nepoznatih činjenica iz njegovog života“, istakao je Pelinković.

Jedina finalistkinja u kvizu Sara Šćepanović iz škole „Jugoslavija“ tvrdi da je bila veoma srećna što učestvuje u takmičenju i da joj plasman nije bio važan: „Kviz mi je mnogo pomogao da upoznam, ne samo urbani, već i seoski dio opštine. Naučila sam puno i o Skadarskom jezeru i njegovim ostrvima, ali i mnoštvo drugih detalja o Baru. Sada potpuno drugačije doživljam svoj grad, iako sam nekada mislila da je mali i da treba bježati iz njega. Sada razmišljam kako bi bilo lijepo ostati ovde ili mu se zauvijek vratiti nakon školovanja“.

Forsiranje lokalnih tema

Poklone i diplome pobjednicima od Sekretarijata za društvene djelatnosti uručio je predsjednik Skupštine opštine Bar Osman Subašić, a novčane nagrade predstavnik Turističke organizacije Bar Ilija Stojović.

Subašić je kazao kako Bar mora biti ponosan

što ima ovakve takmičare. „Na drugoj strani, moramo obezbijediti uslove da se učenici poput vas, nakon osnovne i srednje škole, pa onda i fakulteta, vrate u Bar da zajedno gradimo kvalitetniji i ljepši grad i državu“, rekao je Subašić.

Ovogodišnji kviz „Koliko poznajem svoj grad“ je i, prema tvrdnji sekretara opštinskog Sekretarijata za opštu upravu dr Borisa Mijovića, bio ubjedljivo najbolji do sada i pokazao kako je porastao nivo znanja kod barskih osnovaca, te da rezultati nisu došli sami po sebi, već su plod dugogodišnjeg sazrijevanja ideje o profesionalnom kvizu koji tretira lokalne teme. Kada smo počinjali, naša namjera je bila da dokažemo kako se obrazovanje ne stiče samo u školi i putem knjiga, već je osnova za kviz ovakve vrste, prije svega, vaspitanje u porodicama, slušanje priča o Baru i vezanij za Bar, a tek nadgradnja je čitanje literature, što potvrđuje i činjenica da se pitanja u kvizu ne odnose samo na „ozbiljne“ teme iz istorije ili geografije, već se dotiču i kulture življenja urbanoga grada“, naveo je Mijović.

Za ta i slična pitanja poput „Iz koje je zemlje bila kontratorpiljerka „Dague...“, na koje je malo ko znao odgovor, zaslužan je autor i voditelj kviza, urednik sajta Bar Info Željko Milović. U žiriju je, u ime Opštine Bar, bila Jelena Leković, a tehničku podršku tokom polufinala i finala dala je Ana Drašković iz opštinskog Sekretarijata za društvene djelatnosti.

Dubravka Janković

Ruskinja Aljona Tuševska, učenica OŠ „Pavle Kovačević“ – Grahovo DOBRA UČENICA, PREVODILAC I KOMUNIKATOR

Ona piše i govori naš jezik kao svoj maternji – ruski. Sa ushićenjem saopštava da je srećna što živi u ovakvom ambijentu, što ima ovakvo društvo i školu kojoj se raduje i mnogo je voli

ZAVOLJELA GRAHOVO: Aljona Tuševska

OŠ „Pavle Kovačević“ u Grahovu, u kojoj se nastava održava u velelepnoj prostranoj zgradi, nastavu pohađa vrijedna i ljupka Ruskinja Aljona Tuševska, učenica VI razreda. Ona je ponos, maskota i simbol škole sa malo đaka u odumiranju.

Aljona je direktorova miljenica, kao i svih nastavnika i đaka, a najviše njenog šestoga razreda i razrednog starješine Milice Mrkajić. U malom odjeljenju, velike ljubavi, svi je vole. Zovu je na rođendanske žurke, slave, šedeljke i zajednička učenja i druženja.

Ruskinja je dobra učenica, prevodilac i komunikator između brojnih novinara, televizijskih ekipa i svoje porodice. Ona piše i govori naš jezik kao svoj maternji – ruski.

Sa ushićenjem saopštava da je srećna što živi u ovakvom ambijentu, što ima ovakvo društvo i školu kojoj se raduje i mnogo je voli.

„Došla sam iz dalekog grada Orsk koji se nalazi između Evrope i Azije. Išla sam u Gimnaziju 3, đe sam završila tri razreda. Bila sam član likovne sekcije i zbog toga lijepo crtam. Pohađala sam muzičku školu i sekciju gimnastičara. Ovde sam već dvije godine i imam puno drugarica i drugova koji su me lijepo prihvatili, kao i razredna Milica Mrkajić, direktor i svi nastavnici. Kada ovde završim školovanje, razmisliću kuda dalje“, kaže Aljona.

Tekst i slike: Blagota Koprivica

ZAVOLJELA GRAHOVO: Aljona Tuševska

U OŠ „18. oktobar“ na Bioču održana svečanost povodom Dana škole TRADICIJA ZA PONOS UČENIKA, NASTAVNIKA I MJEŠTANA

Direktorka Škole Milica Stanković: Donatori, Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo poljoprivrede, kao i mnogi ljudi dobre volje, u proteklom periodu uložili su mnogo truda i rada, dokazavši još jednom da ova škola, iako mala, ima punu podršku i pažnju

PRIGODAN PROGRAM: Sa svečanosti

Osnovna škola „18. oktobar“ na Bioču proslavila je Dan škole prigodnim kulturno-zabavnim programom. Manifestaciji su, pored brojnih domaćih gostiju, prisustvovali i predstavnici diplomatske misije Azerbejdžana koji su u više navrata pomagali ovoj školi.

Direktorka Škole Milica Stanković izrazila je zadovoljstvo što je ova obrazovna ustanova nastavila da

funkcioniše na zadovoljstvo mještana Bioča.

„Donatori, Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo poljoprivrede, kao i mnogi ljudi dobre volje, u proteklom periodu uložili su mnogo truda i rada, dokazavši još jednom da ova škola, iako mala, ima punu podršku i pažnju“, istakla je ona. „Gradimo je za našu decu i njihovu budućnost. Zahvaljujući ministrima Slavoljubu Stijepoviću i Petru Ivanoviću, prij-

teljima iz diplomatske misije Azerbejdžana, roditeljima, zaposlenima u školi, lokalnoj zajednici i mnogim donatorima imamo veoma prijatne uslove za rad.“

Đaci su na svečanosti izveli crnogorsku himnu i brojne dečije pjesme, a posebnu pažnju privukla je pjesma „Azerbejdžan“, koju su slavljenci posvetili svojim inostranim gostima.

N. N.

Osnovna škola „Braća Ribar“ u Nikšiću:

BOLJI USLOVI ZA RAD

Osnovna škola „Braća Ribar“ radi ove školske godine u renoviranom objektu. Izvršena je cjelokupna rekonstrukcija objekta, jer je škola obuhvaćena projektom „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“. U avgustu je postavljena termoizolacija na fasadi, izvršena rekonstrukcija krova, zamijenjena stolarija, sanitarije, kotlarnica sa cijevno-radijatorskim sistemom kao i trotoari oko škole, a vrijednost izvedenih radova je preko 500.000 eura.

Škola je konkurisala i za POPOS donaciju Ambasade Japana, za projekat rekonstruk-

cije podova i unutrašnje stolarije. Vrijednost očekivane donacije je 100.000 eura.

Najavljena je i pomoć od lokalne uprave Opštine Nikšić za obezbjeđivanje priključka na gradsku atmosfersku i fekalnu kanalizaciju. Vrijednost najavljenih radova iznosiće oko 10.000 eura. Takođe je u planirano da se uz pomoć lokalne uprave završi započeta školska ograda. Vrijednost ovih radova biće oko 25.000 eura.

Bl. K.

Obilježeno pedeset godina rada Muzičke škole u Tivtu

BEZ MUZIKE, ŽIVOT BI BIO GREŠKA

– Pina Bubanja, direktorka Škole: Ovo je priča za one koji su bili i koji jesu sa nama, za one koji nas budno slijede, cijeneći sve naše uspjehe i želje, za one koji se nijesu umorili od rada i nagrada

– Krsto Bošković, predsjednik tivatske Skupštine opštine: Izgradnja novog objekta uslijedila je na inicijativu Opštine Tivat, koja je prepoznala važnost onoga što u Tivtu znači Muzička škola

Nastavljajući obilježavanje pedesetogodišnjice uspješnog rada, Muzička škola iz Tivta upriličila je svečani koncert za koji se tražilo mjesto više. Među gostima su bili predsjednik Skupštine opštine Krsto Bošković, zatim direktori tivatskih obrazovnih ustanova i drugih crnogorskih muzičkih škola, učenici prve generacije iz školske 1964/65. godine, predstavnici firmi, organizacija i kompanija „Adriatic Marinas“ i „Luštica Bay“, a počasna gošća bila je Marija Mustur, jedna od učenica Glazbene škole koja je u Tivtu radila sredinom prošlog vijeka.

„Ovo je priča za one koji su bili i koji jesu sa nama, za one koji nas budno slijede, cijeneći sve naše uspjehe i želje, za one koji se ni-

jesu umorili od rada i nagrada. Čuvajući prošlost, gledamo sa povjerenjem u budućnost“, kazala je direktorka Muzičke škole Pina Bubanja, te je u ime novih generacija sadašnjem osoblju škole i učenicima čestitala jubilej uz poruku „Bez muzike, život bi bio greška“.

Brojne selidbe

Odluka o osnivanju Škole donešena je 29. oktobra 1964. godine na zajedničkoj sednici Opštinskog vijeća i Vijeća radnih zajednica. Početak rada Niže muzičke škole vezan je za prostorije Radničkog doma „Gracija Petković“, potom se učilo i vježbalo u preuređenim opštinskim prostorijama, slijedilo je višegodišnje bivstovanje u montažnoj baraci iz koje se na

nekoliko godina, uz razumjevanje kompanije „Adriatic Marinas“, škola preselila u nekadašnji hotel podmorničara, da bi se konačno, u novembru 2011. godine, svečano otvorila zgrada u kojoj danas radi, od školske 2012/13. ozvanjenog naziva – Javna ustanova Muzička škola Tivat.

U vremenu kada je Niža muzička škola radila u sklopu Radničkog univerziteta, na njenom čelu bio je Anto Krstović, a poslije njega direktorsku funkciju obavljali su Janoš Đani Brandmajer, Nevenka Brandmajer, Elvira Stjepčević i sadašnja direktorka Pina Bubanja.

Škola na ponos Tivta

„Izgradnja novog objekta uslijedila je na inicijativu Op-

NUMERE SVJEDOČE O ISTORIJI: Nastup učenika

štine Tivat, koja je prepoznala važnost onoga što u Tivtu znači Muzička škola“, rekao je predsjednik tivatske Skupštine Krsto Bošković, ističući da je škola uzvratila Opštini i gradu na najljepši način, rezultatima, odnosno brojnim nagradama sa takmičenja, ne samo iz Crne Gore, nego i iz regiona.

Priču o istorijatu škole ispričale su muzičke numere

koje su učenici škole izveli na svih 11 instrumenata koji su sada zastupljeni u programu rada: klavir, harmonika, gitara, violina, oboa, flauta, klarinet, saksofon, truba, horna, trombon i udaraljke. Daleke 1964/65. počelo sa svega tri instrumenta – klavirom, harmonikom i violinom, kao i tri nastavnika. U pitanju su Nevenka i Janoš Bradmajer i Anton Semerad.

Anegdote vezane za muzičku tradiciju Tivta kazivao je učenik prve generacije Neven Staničić, a predsjednik Glazbeno-prosvjetnog društva „Tivat“ Boris Lancaroti uručio je direktorki Škole uramljenu fotografiju Antuna Žeželića, osnivača prve muzičke škole u Tivtu 1900. godine.

Z. K. N. N.

U OŠ „Radimir Mitrović“ u Beranama završena primjena projekta „Biljke, lijek i hrana“

UČILI O PREDUZETNIŠTVU KROZ PRAKTIČAN RAD

Na završnoj manifestaciji projekta, učenici predstavili i po simboličnim cijenama prodavali svoje proizvode, sakupljene i pripremljene u toku trajanja projekta: džemove, slatko, čajeve. Manifestaciju su uveličali i učenici IV i V razreda defileom sa maskama, kao i crtanjem biljaka na asfaltu

Prigodnom manifestacijom u centru Berana, OŠ „Radimir Mitrović“ završila je realizaciju dvomjesečnog projekta „Biljke, lijek i hrana“. Na završnoj manifestaciji projekta, učenici su predstavili i po simboličnim cijenama prodavali svoje proizvode, sakupljene i pripremljene u toku trajanja projekta: džemove, slatko, čajeve. Manifestaciju su uveličali i učenici IV i V razreda defileom sa maskama, kao i crtanjem biljaka na asfaltu. U gradu je bilo mnogo zainteresovanih građana koji su kupovali proizvode.

Razvijati kreativnost u raznovrsnim ekonomskim kontekstima

Kako kaže direktor Jovan Mališić, u školi naglašavaju da su prilikom osmišljavanja ovog projekta imali na umu činjenicu da preduzetničko učenje omogućava deci da se razvijaju i primjenjuju svoju kreativnost u raznovrsnim ekonomskim i socijalnim kontekstima. Takođe, bili su svjesni da u današnje vrijeme veliki broj ljudi ne poštuje osobine preduzetnika, a najčešći razlog je da tokom svog školovanja nije bilo edukacija u ovom smjeru.

Svjesni da osobine koje se najčešće vežu za uspješne preduzetnike su: inovativnost, upornost u radu, samopouzdanje, sposobnost postavljanja ciljeva i prepoznavanje poslovnih prilika, škola je započela projekat pod nazivom: „Biljke, lijek i hrana“. Osim preduzetničkog učenja, učenici su u okviru ovog projekta sprovodili i aktivnosti u vezi s održivim razvojem.

Projekat je trajao dva mjeseca i to u periodu cvjetanja i zrijevanja ljekovitih i jestivih biljaka (septembar-oktobar).

USPJEŠAN ZAVRŠETAK: Sa završne manifestacije

Na početku je oformljen tim predavača koji su bili koordinatori na različitim zadacima tokom projekta. Ciljevi i implementacija projekta su takvi da su se mnogi nastavni predmeti našli u korelaciji i na taj način su obuhvaćeni: biologija, priroda, priroda i društvo, zdravi stilovi života, fizika, informatika. Nosioci projekta bili su učenici ekološke sekcije, mentori: Sanja Vešović, prof. biologije, Ifeta Čilović, prof. biologije, Lidija Spasović, prof. fizike, Dubravka Keković, nastavnica informatike. U projektu su učestvovali gotovo svi razredi i profesori ove škole, a ostvarena je i solidna saradnja sa predstavnicima Opštine Berane, naročito sa mr Ritom Barjaktarović.

Sakupljanje ljekovitih i jestivih biljaka

Početkom septembra je izvršen obilazak terena i identifikovanje i obilježavanje bilja-

ka koje su ljekovite i jestive. Nakon toga, organizovana je jednodnevna ekskurzija do Bjelasice, zbog sakupljanja ljekovitih i jestivih biljaka (biolozi su pomagali đacima u prepoznavanju na terenu). Održano je predavanje na temu: „Preduzetništvo – kako do početnog kapitala?“. Ovo predavanje je realizovano u saradnji sa Investiciono – razvojnim fondom Crne Gore, filijala Bijelo Polje. Tokom septembra i oktobra đeca su prikupljala ljekovito i jestivo bilje (nadzemni dio: cvijet, list, stablo, plod, sjeme i podzemni dio: korijen, krtola, lukovica). Sve vrijeme dok se prikupljalo bilje obavljalo se i sušenje djelova sakupljenih biljaka (kabineti biologije i fizike). Održano je predavanje na temu: „Moć ljekovitog bilja“ – gost: Zdravko Vučinić, Institut za prirodnu medicinu, Podgorica. Tokom implementiranja projekta učenici su uz nadgledanje koordinatora pravila sokove i džemove, kao i ostale

proizvode od jestivih biljaka. Pravljeni su i kesice za čajeve i naljepnice za tegle i flaše (računarska sekcija). Nakon toga pristupilo se pakovanju ljekovitih biljaka u kesice i njihovo objelježavanje (sekcija mladi fizičari). Na kraju samog projekta osmišljen je izgled štanda za prodaju i izvršila se prodaja finalnih proizvoda. Zараđeni novac od prodaje čuva se za projekat sljedeće godine (održivi razvoj).

U školi ističu da se nadaju se da je implementacija ovog projekta podigla svijest preduzetništva kod učenika i olakšala im da shvate da svoje osobine mogu upotrijebiti u smjeru preduzetništva, a posebno razviti humaniji odnos prema biljkama i njihovom sakupljanju (ne čupati biljke, rezati iznad površine zemlje i sl.) u cilju očuvanja biljnog pokrivača i biodiverziteta.

Sanja Vešović
Dubravka Keković

Pozorišna grupa Gimnazije „Slobodan Škerović“ izvela predstavu „Pokondirena tikva“

KREATIVNOŠĆU I TALENTOM ODUŠEVILI PUBLIKU

Na probi predstave

U prepunoj sali Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici pozorišna grupa učenika III razreda izvela je predstavu „Pokondirena tikva“, po tekstu Jovana Steirije Popovića, koju je režirala Teodora Trivundža, učenica.

„Ovo je naša druga predstava. Svi smo dali sve od sebe. Bili smo maksimalno posvećeni, a kao rezultat smo dobili izuzetne kritike. Glumci su bili fantastični i čast mi je što imam priliku da saradujem sa kreativnim, mladim ljudima koji vole pozorišnu umjetnost onoliko koliko ja volim. Takođe bih pomenula producenta i ton-majstora Anu Sekulić i scenografa Jovanu Đuričković, koja je bila glavni inicijator projekta“, kaže Teodora Trivundža.

Ona je istakla posebnu zahvalnost profesorici crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti Leli Korać koja im je dala podršku i priliku da kroz predstavu „Kir Janja“, koju su izvodili prošle godine, i „Pokondirena tikva“ pokažu svoju kreativnost.

„Sve je počelo kad smo kao domaći zadatak dobili da

režiramo dio Sterijinog 'Kir Janje'. Okupivši odabranu ekipu koja je pokazala interesovanje, odlučili smo da se detaljno posvetimo što boljoj realizaciji cijele predstave. Podijelili smo uloge i prionuli na posao. Probe su bile raznovrsne, isprepletane mnogim dogovaranjima, idejama, pa čak i konfliktima. Ali najvažnije je to što je svako ponaosob uživao u onome što radi, a to se i videlo na premijeri. Reakcije publike su bile i vise nego pozitivne, što nas je podstaklo da nastavimo dalje“, prišea se Lenka Mirković, koja je u „Pokondirenoj tikvi“ glumila Femu. Ostale uloge pripale su njenim drugarima iz odjeljenja Luki Pejoviću, Mileni Jovović, Anđeli Šćekić, Milošu Popoviću i Mariji Boljević.

Planirano je da ta predstava uskoro bude prikazana u KIC-u „Budo Tomović“ u sklopu humanitarne akcije koju organizuju učenici Gimnazije.

„Drago nam je što na ovaj način utičemo na sve tinejdžere koji žele da doprinesu kulturnom napretku škole, a i šire“, poručuje Lenka.

O. Đ.

U Beogradu održan akademski panel „Uloga univerziteta u evropskim i regionalnim integracijama“

SPECIFIČNOSTI UNIVERZITETA CRNE GORE U POLITIČKIM I DRUŠTVENIM ODNOSIMA

„Uloga UCG nije samo stručna podrška pregovaračkom procesu, nego i odgovornost u pogledu budućeg održivog razvoja u domenima visokog obrazovanja, nauke i tržišta rada. Smisao integracije je i u većoj mobilnosti studenata i nastavnika koja bi doprinijela bržoj regionalnoj integraciji crnogorskog društva“, naglasila je prof. Radmila Vojnović

SMISAO INTEGRACIJE JE U VEĆOJ MOBILNOSTI STUDENATA I PROFESORA: Poručili učesnici skupa

U okviru međunarodne konferencije „Evropska unija i Zapadni Balkan 2015–2020: šanse partnerstva i obostrane nedoumice“ u Beogradu je održan akademski panel pod nazivom „Uloga univerziteta u evropskim i regionalnim integracijama“, na kome su se mogla čuti mišljenja istaknutih profesora i rektora vodećih univerziteta na Zapadnom Balkanu.

Otvarajući ovaj panel, uvodničar i moderator prof. Nikola Samardžić je otvorio nekoliko pitanja smatrajući ih suštinskim u ovoj složenoj materiji: da li su univerziteti u regionu previše pasivni u odnosu na vlade i javnost u procesu evropske integracije, koja nije samo politički pregovaranje, nego i proces podsticanja opšte vrednosne politike, unapređivanja standarda u domenima vladavine prava i ljudskih sloboda, razvoja ekonomije, trgovine, finansija, nauke i kulture? Zašto univerziteti među društveno i politički aktivnim studentima generišu ekstremističke grupe, umesto da ih usmeravaju u prostor političkog centra? Ako su univerziteti u regionu istovremeno ustanove socijalne zaštite, u uslovima visoke nezaposlenosti i nepovoljne ekonomske konjunktive, zašto oni postaju regrutni centri sekularnih ili verskih ekstremističkih grupa? Da li su u međusobnoj vezi demokratizacija obrazovanja i radikalizacija politike? Da li je EU zaista obrazac budućeg razvoja naših univerziteta, ili je očigledna uzajamna nekompatibilnost sistema? Ukoliko su nastavnici i studenti skeptični u odnosu na Bolonjski proces, da li je jasna alternativa, i da li se o tome pregovara s nadležnim ministarstvima, regulatornim telima i vladama? Da li se ekonomsko, socijalno ili ideološko nezadovoljstvo nastavnika i studenata usmerava u smislu otpora EU i evropskim vrednostima i u čijem bi to bilo interesu, ukoliko je to tačno? Da li će i kako univerziteti postati aktivni i delotvoran partner vladama u procesu pregovaranja?

Ambasador Aleksandar Andrija Pejović je izneo faktografski izveštaj o učešću crnogorske akademske zajednice u pregovaračkom procesu i o opštem društvenom razvoju koji se odvija uporedo s pregovaračkim procesom i istakao da pregovarački proces nije samo usklađivanje zakonodavstva s pravnom tekovinom, nego usklađenost celog sistema, na čemu države Zapadnog Balkana rade već skoro dve decenije. Pejović je istakao da je Crna Gora za kratko vreme ostvarila veliki integracioni napredak i da njeno iskustvo iz organizacije i vođenja pristupnih pregovora može biti veoma dragoceno za ostale države iz regiona. Govoreći o dinamici proširenja, podsetio je da proces pregovaranja doprinosi kreiranju opšteg pozitivnog imidža Zapadnog Balkana.

Goran Svilanović je upozorio na stvarno stanje institucija i samih univerziteta u regionu, i to stanje upoređio sa stavovima u evropskoj javnosti koja je jednim delom skeptična u odnosu na potrebu daljeg širenja EU na ekonomski nerazvijene i politički nestabilne države Zapadnog Balkana. Poseban problem su nerazvijeni industrijski i tehnološki potencijali država Zapadnog Balkana, njihov negativan trgovinski bilans i nepovoljna struktura izvoza, dodao je Svilanović. Pregovarački proces je izuzetno složen, naročito u svetlosti političke spremnosti preostalih neintegriranih država Zapadnog Balkana da pokrenu i sprovedu reforme, i konkretnu sposobnost institucija da proces usaglašavanja pravnih normi i prihvatanja evropskog pravnog nasleđa izvedu do kraja. Proces integracije je zahtevan i skup za obe strane, i za države članice EU i za države koje pregovaraju, i postavlja se pitanje izjašnjavanja biračkog tela u državama članicama EU prilikom prijema novih država članica.

Prof. Radmila Vojnović je istakla sve specifičnosti Univerziteta Crne Gore u političkim i društvenim odno-

sima koje se odnose na izazove jedne relativno mlade institucije u maloj državi u kojoj je tržište znanja i radne snage fluktuirajuće i nepredvidivo. Uloga tog univerziteta nije samo stručna podrška pregovaračkom procesu, nego i odgovornost u pogledu budućeg održivog razvoja u domenima visokog obrazovanja, nauke i tržišta rada. Smisao integracije je i u većoj mobilnosti studenata i nastavnika koja bi doprinela bržoj regionalnoj integraciji crnogorskog društva.

Prof. Ivanka Popović je podsetila na ulogu Univerziteta u Beogradu u izgradnji institucija i zajedničkog obrazovnog prostora koji je danas potrebno revitalizovati u procesu evropske integracije. Mobilnost nastavnika i studenata, i uključivanje Univerziteta u Beogradu u evropske projekte, uzimajući u obzir i relativno visoko mesto na najvažnijim svetskim rang listama, jedan su od konkretnih doprinosa pregovaračkom procesu koji bi trebalo da podrazumeva neposredno uključivanje Univerziteta, stručnjaka sa Univerziteta, ili onih koji su znanje i iskustvo stekli na Univerzitetu u Beogradu. Prioriteti su unapređivanje znanja, obrazovanja i nauke, njihov aktivan odnos s tržištem rada i državnim institucijama, i podrška državi u integracijama.

Prof. Stevan Lilić rezimirao je najvažnije poruke ovog panela. Posebno je istakao brzinu i dinamiku promena koje prate proces pregovaranja i integracija. Izazov savremenih procesa je u tehnološkom napretku koji izmiče percepcijama svake aktivne generacije, pa i one najmlađe kojoj pripada studentka populacija, a naročito, u svetlosti uloge Univerziteta u pregovaračkom procesu i opštoj podršci državnim institucijama, nemogućnost predviđanja racionalnog odnosa sistema obrazovanja i konkretnih zahteva tržišta rada, tehnologija i inovacija.

(Preuzeto sa sajta Instituta za javnu politiku; Oprema redakcije „Prosvjetnog rada“)

Dekan Muzičke akademije na Cetinju Miran Begić dobio prestižno priznanje u Moskvi

POČASNI PROFESOR DRŽAVNOG KONZERVATORIJUMA

Miran Begić, violinista

Dekan Muzičke akademije na Cetinju violinista Miran Begić izabran je za počasnog profesora Državnog konzervatorijuma Ipolitov Ivanov u Moskvi. Ovu vrstu priznanja ustanovili su Ministarstvo obrazovanja Ruske federacije i Ruski izvođački fond, državna institucija unutar koje djeluju najveća imena svjetskog umjetničkog izvođaštva.

Kako je saopšteno iz Akademije, profesor Begić je u proteklih nekoliko godina bio gostuju-

ći profesor na master časovima Državnog konzervatorijuma Čajkovski. Takođe je u okviru gostovanja u Moskvi, zajedno sa pijanistom, profesorom cetinjske Akademije Bojanom Martinovićem, imao veoma zapažene koncerte kamernе muzike.

Profesor Begić je, takođe, u protekle dvije godine držao predavanja na master časovima za studente violine, u organizaciji krovne pedagoške asocijacije profesora gudačkih instrumenata SAD – ASTA (American String Teacher Assosiation).

O. Đ.

Filozofski fakultet u Nikšiću potpisao sporazume o saradnji sa fondacijama „Petrović Njegoš“ i „Čano Kopirivica“

UZAJAMNOM PODRŠKOM DO UNAPREĐENJA KULTURE I OBRAZOVANJA

Princ Nikola Petrović, predsjednik Fondacije „Petrović Njegoš“: Želim da, koristeći pozicije koje imam u Francuskoj, razvijam kulturne veze njenih i crnogorskih institucija, pa i saradnju u domenu Filozofskog fakulteta – u oblasti jezika, geografije, speleologije, filozofije, sociologije, istorije...

Predsjednik Fondacije „Petrović Njegoš“ princ Nikola Petrović i dekan Filozofskog fakulteta iz Nikšića Goran Barović potpisali su sporazum o saradnji ove dvije institucije u ostvarivanju projekata iz oblasti obrazovanja, kulturne razmjene, izučavanja francuskog jezika i kulture u Crnoj Gori, te promocije crnogorskog jezika i kulture na međunarodnoj sceni.

„Fakultet će kroz stručni i tehnički angažman zaposlenih podržavati aktivnosti Fondacije, a ona će finansijski podsticati njegovu saradnju i razmjenu nastavnog kadra i studenata, kao i zajedničke projekte sa francuskim fondacijama, organizacijama civilnog društva i ustanovama visokog obrazovanja“, navodi se u sporazumu.

„Želim da, koristeći pozicije koje imam u Francuskoj, razvijam kulturne veze njenih i crnogorskih institucija, pa i saradnju u domenu Filozofskog fakulteta – u oblasti jezika, geografije, speleologije, filozofije, sociologije, istorije itd. Predložio sam, na primjer, da dogodine organizujemo naučni skup o Crnoj Gori u Prvom svjetskom ratu. U Francuskoj je prilično nepoznata crnogorska uloga u tim događajima, koji su za našu zemlju bili od krucijalnog značaja“, istakao je princ Nikola i obznanio namjeru Fondacije da se u aktivnostima usredsredi i na potrebe sredina izvan Prijestonice i Glavnog grada.

N. N.

USREDSREDITI SE I NA POTREBE ZANEMARENH SREDINA: Sa potpisivanja sporazuma

PRAKSA I POSEBNI PROGRAMI EDUKACIJE

Filozofski fakultet je sklopio sporazum o saradnji i sa Fondacijom „Čano Kopirivica“. Ugovor su potpisali dekan Fakulteta Goran Barović i izvršna direktorka Fondacije Jelena Žižić.

Predviđeno je da studenti Odsjeka za predškolsko vaspitanje, pedagogiju i psihologiju stiču praksu u vrtiću „Zvono“, koji je osnovala Fondacija, a Fakultet će posebne programe edukacije priređivati i za zaposlene u toj vaspitno-obrazovnoj ustanovi. Kao jedan od razloga za saradnju Barović je istakao plan Fondacije da izgradi osnovnu školu, kojom se „proširuje prostor za edukaciju nastavnog kadra“, odnosno nastavna baza Filozofskog fakulteta kao jedine jedinice na Univerzitetu Crne Gore koja se bavi školovanjem kadra za obrazovanje. S druge strane, Jelena Žižić smatra „korisnim da studenti Filozofskog fakulteta, osim onoga što kroz teoriju mogu da nauče na studijskim programima za predškolsko, pedagogiju i psihologiju, imaju priliku i da u praksi vide na koji način montesori pedagogija funkcioniše“.

Opština Herceg Novi stipendira najbolje studente

POMOĆ ZA 39 VISOKOŠKOLACA

Opština Herceg Novi dodijelila je stipendije za 39 visokoškolaca koji studiraju na državnim fakultetima u Crnoj Gori i Srbiji i čija prosečna ocjena iznosi od 8,5 do 10. Mjesečni iznos stipendije je 65 eura.

Pravo na stipendiju imaju redovni studenti druge i viših godina studija a uslovi su da nemaju obnovljenu godinu tokom studija, kao i da imaju prebivalište u opštini Herceg Novi.

Korisnik stipendije obavezuje se da, ukoliko mu bude obezbijedeno zaposlenje, radi u sektoru javnih preduzeća i opštinskih organa uprave onoliko vremena koliko je primao stipendiju. Ukoliko stipendista ne prihvati ovu obavezu dužan je da vrati primljenu stipendiju u punom iznosu nakon zaposlenja.

O. Đ.

Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću obilježeno 30 godina izlazenja naučnog časopisa „Luča“ i iz njega nastalog časopisa „Sociološka Luča“

OKOSNICE RAZVOJA DRUŠTVENIH NAUKA

– Goran Barović, dekan Filozofskog fakulteta: Iza studijskih programa za filozofiju i sociologiju stoji veliki broj naučnih skupova, okruglih stolova, rasprava i publikacija

– Prof. dr Slobodan Vukićević, prvi urednik „Luče“: Danas su 'Luča' i 'Sociološka luča' među najpoznatijim časopisima za filozofiju i sociologiju u širim prostorima, čiji sajt mjesečno posećuje po dvije hiljade ljudi od Amerike do Afrike

Povodom 30 godina od izlaska prvog broja naučnog časopisa za filozofiju, sociologiju i društveni život „Luča“, iz kojeg je 2007. godine nastao časopis „Sociološka Luča“, Filozofski fakultet u Nikšiću organizovao je u naučni skup „Znanje i obrazovanje u društvu znanja“.

Dekan Filozofskog fakulteta Goran Barović čestitao je redakcijama časopisa, kao i profesorima i saradnicima studijskih programa za filozofiju i sociologiju na istrajnosti u izdavanju ovih važnih naučnih publikacija.

„Na tim odsjecima, pored dva časopisa, nastala su i društva sociologa i filozofa, tako da veliki broj profesora sa ove četiri jedinice značajno učestvuju u naučnom i javnom životu Crne Gore“,

kazao je on. „Iza njih stoji veliki broj naučnih skupova, okruglih stolova, rasprava i publikacija. Uvjerem sam da će ti odsjeci i časopisi i ubuduće biti okosnica razvoja nauke na Filozofskom fakultetu i šire.“

Od lokalnog do časopisa međunarodnog značaja

Prvi urednik „Luče“ prof. dr Slobodan Vukićević istakao je da je ovaj časopis nastao na temeljima nikšićkog časopisa za kulturu, nauku i društveni život „Spone“.

„Njegov izdavač, Centar za informativnu djelatnost, prihvatio je ideju da 'Spone' nastave da tretiraju pitanja kulture, a da Fakultet pokrene časopis za filozofiju, sociologiju i društveni život, bu-

dući da tada u Crnoj Gori nije bilo nijedne publikacije za te oblasti. U početku je 'Luča' uz veliku pomoć grada izlazila kao lokalni časopis, a kasnije je prihvaćena od tadašnjeg SIZ-a za obrazovanje. Danas su 'Luča' i 'Sociološka luča' među najpoznatijim časopisima za filozofiju i sociologiju u širim prostorima, čiji sajt mjesečno posećuje po dvije hiljade ljudi od Amerike do Afrike“, naveo je on.

Potvrđen renome

Urednica „Sociološke Luče“ Nataša Krivokapić podsetila je da časopise uređuju međunarodne redakcije i da su oba izuzetno cijenjena u naučnim krugovima. Dušan Krcunović, urednik „Luče“, ocijenio je da je zahva-

INTELEKTUALNA SMJELOST KAO POKRETAČ: Sa obilježavanja jubileja

ljajući intelektualnoj smjelosti i širokom disciplinarnom i tematskom rasponu ovaj časopis potvrdio renome i tokom turbulentnih devedesetih godina.

U sklopu obilježavanja jubileja, referate o važnosti znanja i obrazovanja izlagali su sljedeći autori: prof. dr Savo Laušević, prof. dr Bogoljub Šjaković, dr Drago Pero-

vić, prof. dr Slavka Gvozdenović, prof. dr Nikola Mijanović, prof. dr Slobodan Vukićević i drugi.

N. N.

22

Prosvjetni rad

DEC. 2014
JAN. 2015

BROJ
30-31

PROGRAM DOPRINOSA MODERNIZACIJI STUDIJSKIH PROGRAMA: Sa promocije

U okviru programa „Erasmus plus“, u kojem Crna Gora učestvuje kao partnerska zemlja, od 2014. do 2020. godine biće uloženo 14,7 milijardi eura za sprovođenje projekata saradnje u obla-

sti obrazovanja, mladih i sporta, rečeno je na prezentaciji održanoj u Rektoratu Univerziteta Crne Gore.

„Erasmus plus“ je naslijedio programe „Tempus“, „Erasmus Mun-

na to da je učešće UCG u programima Evropske komisije bilo „brojno, sadržajno i produktivno, a Univerzitet je prepoznat kao pouzdan partner u korišćenju međunarodnih fondova“. Ona je istakla i to da Uni-

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore predstavljen program „Erasmus plus“

PODRŠKA REFORMI OBRAZOVANJA I SARADNJI INSTITUCIJA

Novi program nastaviće da promovise priznavanje i vrednovanje stečenih kvalifikacija, otvoreni pristup obrazovnim materijalima, dokumentima i medijskim sadržajima koji nastaju u finansiranim projektima, kao i višejezičnost, jednakopravnost i inkluzivni pristup obrazovanju

verzitet planira da saradnju sa svim partnerima, uključujući i Evropsku komisiju, učini sadržajnom i intenzivnijom. Inače, UCG učestvuje u 22 od 26 „Tempus“ projekata koji se trenutno realizuju.

U dijelu programa „Erasmus plus“ koji se odnosi na visoko obrazovanje mogu učestvovati zemlje regiona, ali i druge zemlje svijeta. Direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete Mubera Kurpejović, rekla je da je „Tempus“ bio izuzetno važan program za Crnu Goru, jer je doprinio modernizaciji studijskih programa i realizaciji strukturnih reformi.

Program „Erasmus plus“ obuhvata tri dijela: kreditnu mobilnost i zajedničke master studije; izgrad-

nju kapaciteta kroz projekte institucionalne saradnje i podršku reformi obrazovnih politika. Kako je istakao predstavnik delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Patrick Schmelzer, novi program nastaviće da promovise priznavanje i vrednovanje stečenih kvalifikacija, otvoreni pristup obrazovnim materijalima, dokumentima i medijskim sadržajima koji nastaju u finansiranim projektima, kao i višejezičnost, jednakopravnost i inkluzivni pristup obrazovanju.

Konkursi za učešće u akcijama „Izgradnja kapaciteta“, „Zajedničke master studije“ i „Žan Mone“ otvoreni su do početka marta 2015. godine.

O. Đ.

Konferencija pod nazivom „Religije i pluralizam u Evropi“ održana na Fakultetu političkih nauka UCG u Podgorici

RAZLIKE TREBA DA NAS SPAJAJU, A NE RAZDVAJAJU

– Ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović: Znamo da su uzajamno uvažavanje i tolerancija preduslov razvoja demokratskog društva. Tolerancija je posebno važna u društvima kao što je crnogorsko, u kojima postoji izražen vjerski pluralizam

– Reis Islamske zajednice u Crnoj Gori Rifat Fejzić: Vjera ne smije biti instrument podjele i izolacije, već pružati sigurnost svakom njenom žitelju. Da bi se različitosti međusobno razumijevale, moraju se upoznati

Na Fakultetu političkih nauka Univerziteta Crne Gore u Podgorici održana je konferencija „Religije i pluralizam u Evropi“, na kojoj se govorilo o zloupotrebama religije i načinima da ona bude integrativni, a ne razjedinjujući element savremenog društva.

Reis Islamske zajednice u Crnoj Gori Rifat Fejzić istakao je da je religija često bila zlonamjerno iskrivljena u svrhe različitih ide-

ologija koje u svom pojavnom obliku sa religijom i vjerom imaju malo ili nimalo zajedničkog.

„Vjera ne smije biti instrument podjele i izolacije, već pružati sigurnost svakom njenom žitelju. Da bi se različitosti međusobno razumijevale, moraju se upoznati“, kazao je on.

Na činjenicu da pluralizam religijskih zajednica i različitost u njihovom vje-

rovanju dovodi savremenu demokratsku državu u poziciju da zauzme stav neutralnosti prema svakoj od religija i religijskih zajednica podsetio je ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović.

„Znamo da su uzajamno uvažavanje i tolerancija preduslov razvoja demokratskog društva. Tolerancija je posebno važna

IZAZOV ZA SAVREMENO DRUŠTVO: Sa konferencije

u društvima kao što je crnogorsko, u kojima postoji izražen vjerski pluralizam“, rekao je on, dodajući: „Živimo u društvu u kojem nas razlike spajaju, a ne razdvajaju. Jasno nam je da i nadalje moramo snažiti svijest u društvu da različito-

sti posmatramo kao prednost.“

Profesor Islamskih nauka Univerziteta u Beču Ednan Aslam ocijenio je da je razumijevanje pluralističnog društva iz religiozne perspektive veliki izazov za Muslimane, ali i za druge

religije u Evropi, dok je direktor Kancelarije za odnose sa inostranstvom Islamske zajednice u Crnoj Gori Omar Kajošaj izrazio nadu da će se čovječanstvo fokusirati na duhovnost i dušu.

N. N.

Delegacija CERN-a posetila Crnu Goru

OBUKA ZA STUDENTE I PROFESORE FIZIKE

Predstavnici jednog od najvećih naučnih centara na svijetu sastali su se sa ministarkom nauke prof. dr Sanjom Vlahović, predstavnicima Prirodnomatematickog i Elektrotehničkog fakulteta, kao i Univerziteta Crne Gore

CRNOGORSKI NAUČNICI I ISTRAŽIVAČI UČESTVOVAČE U NAJNOVIJIM EKSPERIMENTIMA: Predstavnici CERN-a kod ministarke nauke prof. dr Sanje Vlahović

Prilikom posete Crnoj Gori delegacija Evropske laboratorije za fiziku čestica (CERN) dogovorila je na sastanku sa ministarkom nauke prof. dr Sanjom Vlahović učešće dva studenta iz Crne Gore na Ljetnjoj školi nauke u CERN-u, od kojih će jedan biti iz oblasti fizike, a drugi iz elektrotehnike.

Takođe, dogovoreno je da jedan profesor fizike iz Crne Gore bude učesnik naredne obuke za nastavnike fizike srednjih škola, koje sprovodi CERN, a da se nakon toga formira samostalna grupa od dvadesetak nastavnika za koju će ciljano biti sprovedena obuka. Pored ovoga, radi iniciranja buduće saradnje naše naučnoistraživačke zajednice sa CERN-om, krajem januara naredne godine i početkom februara delegacija crnogorskih naučnika iz oblasti fizike, ICT i inženjerskih nauka posetiće CERN radi uključivanja u konkretne projekte, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

To je bila uzvratna poseta delegacije CERN-a, koju su činili dr Emanuel Csemelis, zamjenik šefa međunarodne saradnje, dr Christoph Schaefer, savjetnik za zemlje nečlanice i dr Tadeuš Kurtika, savjetnik u odsjeku za međunarodnu saradnju.

Predstavnici CERN-a sastali su se i sa delegacijom Prirodnomatematickog fakulteta, dekanicom prof. dr Žanom Kovijanić-Vukičević, akademikom prof. dr Slobodanom

Backovićem, šefom Studijskog programa za fiziku prof. dr Ivanom Pičurić i dr Natašom Raičević. Na sastanku je razgovarano o mogućnostima konkretnije saradnje PMF-a sa CERN-om, te će predstavnici ove institucije biti dio delegacije koja će početkom naredne godine posjetiti jedan od najvećih naučnih centara na svijetu.

Delegacija CERN-a sastala se i sa predstavnicima Univerziteta Crne Gore (UCG), koju su činili prorektor za međunarodnu saradnju prof. dr Srđan Stanković, prof. dr Radovan Stojanović i prof. dr Irena Orović, sa Elektrotehničkog fakulteta. Na sastanku je predložen rad i angažman UCG kako u nacionalnim, tako i u međunarodnim okvirima i razmatrane mogućnosti saradnje s obzirom na posebnu zainteresovanost delegacije CERN-a za pojedine projekte u oblasti ICT koje Crna Gora sprovodi.

Predstavnici CERN-a dr Emanuel Csemelis i dr Tadeuš Kurtika, takođe su održali predavanje na temu „CERN – kapija ka nauci i tehnologiji“. Studenti i profesori ovom prilikom mogli su bliže da se upoznaju sa istorijatom CERN-a, kao i najnovijim eksperimentima koji se trenutno odvijaju na polju fizike čestice, a u kojima mogu učestvovati i naši naučnici i istraživači.

O. Đ.

Ministarstvo nauke obilježilo Svjetski dan nauke 10. novembar

UČVRSTITI SARADNJU IZMEĐU ŠKOLE I NAUČNIKA

– Bendžamin Perks, šef predstavništva UNICEF-a: Učenicima treba da usadimo strast za cjeloživotnim učenjem i sklonost ka ovladavanju različitim akademskim predmetima – naročito naukom

– Prof. dr Sanja Vlahović, ministarka nauke: Temelj uspjeha modernih društava, pa i crnogorskog, leži u uspostavljanju kvalitetnog sistema obrazovanja i naučnog sistema koji će samo u sinergiji stvoriti nove generacije za društvo znanja

Ministarstvo nauke Crne Gore obilježilo je, u saradnji sa UNESCO Regionalnim biroom za nauku i kulturu u Evropi (Venice Office) i Nacionalnom komisijom za UNESCO, Svjetski dan nauke za mir i razvoj 10. novembar, koji se obilježava u velikom broju zemalja od 2001. godine. Ovogodišnja tema Svjetskog dana nauke bila je „Kvalitetno naučno obrazovanje“, pitanje koje je sve više u fokusu obrazovnih sistema širom svijeta, kao i globalnih foruma na temu nauke i obrazovanja.

Bendžamin Perks, šef predstavništva UNICEF-a, istakao je da je ogroman izazov za jednu zemlju sa malim brojem stanovnika, kao što je Crna Gora, da promovise nauku i inovacije.

„Ali to se mora činiti ukoliko Crna Gora može da ima koristi od ubrzanog tempa otkrića i tehnološkog napretka. Nauka je transformisala naše živote. Kroz unapređivanja u zdravstvenom sektoru živimo duže, zahvaljujući inženjerskom napretku omogućeno nam je da vidimo više svijeta. Ova unapređenja će se nastaviti i ubrzavati, i nastaviće da donose koristi – ali ona takođe znače još nešto. Mi danas ne znamo kojom vrstom posla će se naši osnov-

NAUČNO OBRAZOVANJE U CRNOJ GORI – PREPOZNAVANJE VIZIJE ZA BUDUĆNOST: Učesnici panela

ma. Da bismo po broju i kvalitetu naučnika parirali razvijenoj Evropi potrebno je da usmjeravamo mlade ka profesiji naučnika. Nauka je izazovna, zahtijeva znanje, istrajnost, stalno učenje, ali i hrabrost da osvajate nova prostiranja znanja i da otvarate nova pitanja.

Angažman našeg Ministarstva uglavnom se odnosi na vannastavne aktivnosti – manifestacije, radionice, interaktivne izložbe“, rekla je Vlahovićeva dodajući da je saradnja između resornog ministarstva, obrazovnih institucija i NVO – primjer po-

štu rada te NVO i tiče se podsticanja interesovanja mladih za nauku.

„Putem omogućavanja susreta mladih sa brojnim naučnicima svjetskog ranga na ljetnjim školama nauke na Ivanovim koritima u kojima mogu prepoznati svoje uzore, te dubinskim istraživačkim radom koji je zasnovan na dodjeli problema na kojem se radi kroz duži vremenski period i uz mentorstvo studenata i profesora, mladi razvijaju interesovanje i savladavaju tehniku naučnog rada. Ovaj model iz godine u godinu se širi, a učesnici koji su prošli kroz škole i seminare postaju mentori mladima te se podstiče vršnjačka edukacija“, utisci su koje je iznio prof. Mirković na stručnom panelu „Naučno obrazovanje u Crnoj Gori – prepoznavanje vizije za budućnost“.

O uspjehnosti vršnjačke edukacije, tj. angažovanju studenata kao mentora srednjoškolicima, govorila je i prof. dr Marina Mijanović Markuš, šef Odsjeka za mehatroniku na Mašinskom fakultetu i osnivač NVO „Nauka i tehnika“.

„Kroz rad na izradi robota učenici srednje stručne škole su timski ovladavali znanjima iz naučnih disciplina koja se primjenjuju u robotici. Interesantno je da su uspjeh postizali kako odlični učenici tako i oni manje uspješni, što potvrđuje adekvatnost praktičnog rada u nastavi, ukoliko je na pravilan način sproveden“, ukazala je ona.

U diskusiji je navedena široka rasprostranjenost i uspjehnost modela volonterskog uključivanja studenata u rad sa mladim učenicima u Švedskoj i SAD. Imajući u vidu ograničenja u nastavnim resursima koja postoje u školama, prof. Markuš je ukazala na mogućnosti korišćenja raznih softverskih paketa dostupnih na internetu kojima se donekle može nadoknadi nedostatak opreme i laboratorija.

Osnovna čitalačka pismenost – osnova uspjeha u školi

Prof. dr Srđan Kadić, predsjednik Fondacije „Mladi pronalazači Crne Gore“, naglasio je mogućnost prevazilaženja barijera u naučnom obrazovanju putem angažovanja predavača sa fakulteta u vannastavnim aktivnostima poput Škole programiranja

koju profesori PMF-a već nekoliko godina uspješno realizuju vikendom i putem ljetnjih škola. Mladi su sami najbolji promotori dobro osmišljenih obrazovnih aktivnosti, tako da se stalno proširuje krug zainteresovanih programa. On je istakao i važnost vještine nastavnika da zainteresuju učenike za svoj predmet kroz dobro ispričane priče kojima će pridobiti njihovu naklonost. Pored svih tehnologija koje služe kao podrška obrazovnom procesu, ova vještina je najvažnija.

Prof. dr Slađana Krivokapić, šef Odsjeka za biologiju na Prirodno-matematičkom fakultetu, potvrdila je važnost istraživačkog rada i kroz nastavu biologije, koji može da bude središte organizovanja obrazovnog procesa. Mladi osećaju izrazitu motivisanost kroz rad u prirodi i na praktičnim primjerima. Ona je ukazala na različite metode približavanja gradiva učenicima, a profesori sa PMF-a su, kako je naglasila, uvijek raspoloženi da pruže podršku nastavnicima iz škola – kroz aktivnost kontinuirane edukacije nastavnika, praktičan rad u Ekološko-edukativnom centru, radionice, festivale i sl.

Na panelu je istaknuta važnost vještine nastavnika da zainteresuju učenike za svoj predmet kroz dobro ispričane priče kojima će pridobiti njihovu naklonost. Pored svih tehnologija koje služe kao podrška obrazovnom procesu, ova vještina ostaje najvažnija. Bilo je riječi i o osnovnoj čitalačkoj pismenosti koja je baza budućeg uspjeha u školi uopšte, pa i u naučnom obrazovanju. Upućen je poziv onima koji umiju na pitak način da ispričaju priču o nauci da se prijavljuju kao autori udžbenika iz prirodnih nauka. Učesnici diskusije su istakli važnost sistemskog ustrojstva obrazovanja, nauke i inovacija kroz potrebu kreiranja Nacionalnog inovacionog sistema, ali i kroz dalje promovisanje modela koji već funkcionišu u Crnoj Gori, a to je stalna podrška univerzitetskih profesora nastavnicima u školama i učenicima, kroz vannastavne aktivnosti. S obzirom da tema naučnog obrazovanja zaslužuje širu diskusiju, predloženo je da se organizuje konferencija na tu temu. Tokom panela prisutni su anketirani o barijerama i faktorima uspjeha naučnog obrazovanja.

O. Đ.

Irina Bokova, generalna direktorka UNESCO-a:

INOVATIVNOST I KREATIVNOST ZA USPJEŠNU BUDUĆNOST

Prisutnima se putem video poruke obratila Irina Bokova, generalna direktorka UNESCO-a, ističući da je kvalitetno naučno obrazovanje važno, kako bi se postavili temelji održivije budućnosti za sve.

„Nije dovoljno uvrstiti nauku u školski plan i program – moramo stvoriti okruženje koje pruža podršku za bavljenje naukom. Moramo prepoznati važnost tradicionalnog i domaćeg znanja, dok ćemo, takođe, koristiti nove informacione i komunikacione tehnologije za potrebe inovativnosti i kreativnosti. Kvalitetno naučno obrazovanje je stub za održiviju budućnost – u to moramo ulagati kako bismo katalizirali inovativnost i kreativnost koje su nam potrebne u stoljeću pred nama“, poručila je, uz ostalo Bokova.

ci i predškolci baviti u budućnosti – ta zanimanja vjerovatno još i ne postoje, ne znamo hoće li njima biti teže da pronađu smjštaj ili da prehrane porodicu. Sve što mi možemo da uradimo jeste da im usadimo strast za cjeloživotnim učenjem i sklonost ka ovladavanju različitim akademskim predmetima – naročito naukom“, poručio je Perks.

Prof. dr Sanja Vlahović, ministarka nauke, smatra da temelj uspjeha modernih društava, pa i crnogorskog, leži u uspostavljanju kvalitetnog sistema obrazovanja i naučnog sistema koji će samo u sinergiji stvoriti nove generacije za društvo znanja.

„Upravo zato jer se čini da je uspostavljanje saradnje između škola i naučnika, univerzitetskih profesora i resornih ministarstava, od suštinske važnosti za unapređenje naučnog obrazovanja. Od uspostavljanja Ministarstva nauke uložili smo mnogo truda da nauku približimo mladi-

stizanja uspjeha na polju obrazovanja mladih.

Ona je napomenula da vrlo važnu ulogu u podizanju svijesti o važnosti naučnog obrazovanja i popularizaciji nauke imaju i mediji. „Oni su najbolji način da se kroz kvalitetno i tematski ciljano usmjereno informisanje, mlade generacije zainteresuju za svijet nauke i obrazovanja. Mislim da jedino zajedno možemo postići mnogo u usmjeravanju mladih ljudi ka profesiji naučnika i time stvoriti novu generaciju koja će utemeljiti društvo znanja i na tim temeljima graditi svoju sigurnu budućnost“, naglasila je Vlahovićeva.

Praktičnim radom do naučnih znanja

Ilustrujući citatom „Obrazovanje nije puniti posude već zapaliti vatru“ prof. dr

Jovan Mirković, predsjednik Fondacije PRONA, objasnio je koncept koji je u sredi-

U Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti održan naučni skup „Sistem obrazovanja i digitalna kultura“

SAVREMENO OBRAZOVANJE NEZAMISLIVO BEZ TEHNOLOŠKIH DOSTIGNUĆA

Skup je bio podijeljen u tri segmenta – „Digitalni mediji u školi“, „Digitalizacija u visokom obrazovanju“ i „Digitalne tehnologije i globalizacioni procesi“, a na njemu su govorili istaknuti prosvjetni i naučni djelatnici iz naše zemlje

Crnogorska akademija nauka i umjetnosti organizovala je naučni skup pod nazivom „Sistem obrazovanja i digitalna kultura“. Skup je bio podijeljen u tri segmenta – „Digitalni mediji u školi“, „Digitalizacija u visokom obrazovanju“ i „Digitalne tehnologije i globalizacioni procesi“, a na njemu su govorili istaknuti prosvjetni i naučni djelatnici iz naše zemlje.

Prof. dr Nikola Mijanović sa Filozofskog fakulteta iz Nikšića predstavio je rad „Multimediji u procesu nastave i učenja – prednosti i ograničenja“, u kojem je analizirao pojam, suštinu i mogućnosti primjene multimedij-ske tehnologije u uslovima savremeno organizovane nastave i učenja.

„Multimedij-ska tehnologija, između ostalog, omogućuje da se obrazovni sadržaji, ciljevi i zadaci, odnosno tempo, stil i način vaspitno-obrazovnog rada uspješnije prilagođavaju sposobnostima, interesima i sklonostima svakog pojedinca“, ističe on. „Zbog nespornih razlika u saznojnim, emocionalnim i drugim sposobnostima među učenicima istog odjeljenja, pedagoški kompetentni stručnjaci insistiraju na fleksibilno organizovanoj nastavi kako bi se svakom pojedincu ponudili optimalni uslovi za rad, učenje i razvoj njegovog sveukupnog psihofizičkog potencijala.“

Uloga ICT-a

Njegova koleginica prof. dr Katarina Todorović govorila je o školi i digitalnim medijima, iz perspektive kritičkog promišljanja o „nepriincipijelnom odnosu crnogorskog društva prema djeci kao sopstvenoj budućnosti“, uz fokus na uticaj digitalnih medija u školi i van nje.

Zajedničko istraživanje prof. dr Mare Ščepanović sa Prirodno-matematičkog fakulteta i Midodraga Vučeljića iz Zavoda za školstvo imalo je za cilj da utvr-

POBOLJŠATI STANJE: Sa skupa

di u kojoj se mjeri i na koji način računari i informaciono-komunikacione tehnologije koriste u nastavi prirodno-matematičke grupe predmeta u osnovnom obrazovanju u Crnoj Gori. U ovom zahtjevnom istraživanju učestvovalo je 696 učenika devetog razreda koji su popunjavali upitnik sa 16 pitanja, odnosno 98 nastavnika s kojima je vođen razgovor na temu upotrebe računara u nastavi.

O mjestu i ulozi ICT-a u obrazovnom procesu govorio je doc. dr Veselin Mićanović sa nikšićkog Filozofskog fakulteta, dok se mr Mirko Đukanović sa iste univerzitetske jedinice osvrnuo na nedovoljnu zastupljenost savremenih medija u mlađim razredima osnovne škole. Svojevrsan pečat ovoj temi dali su Mahmut Me-

tanović (OŠ „Maršal Tito“ iz Ulcinja), Biljana Joksimović (OŠ „Vukašin Radunović“ iz Berana), kao i Nikola Berišaj, ICT koordinator u Osnovnoj školi „Mahmut Lekić“ u Tuzima.

Mogućnost primjene savremenih tehnologija

Jednako važna je i pravilna upotreba digitalnih medija u visokom obrazovanju. Jedan od predušlova za to jeste osposobljavanje nastavnika za primjenu savremenih tehnologija, a ovom je govorila prof. dr Slavka Gvozdenović sa Filozofskog fakulteta. Ona je razmatrala uzajamne uticaje promjena u savremenom društvu i transponovanje tih promjena na organizaciju vaspitno-obrazovnog procesa, uzimajući u obzir

mogućnosti primjene savremenih tehnologija u nastavi u cilju unapređivanja kvaliteta obrazovanja, nastave i učenja.

Doc. dr Tatjana Novović polemizala je o kvalitetu i aspektima primjene informacione tehnologije u crnogorskoj visokoškolskoj nastavi putem analize grupnih intervjua sa studentima Filozofskog fakulteta, a dr Zvezdan Vukanović sa Fakulteta za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis Univerziteta Donja Gorica o „uticaju razvoja informatičkih tehnologija i pismenosti na uspjeh srednjoškolaca u Crnoj Gori i razvoju konkurentnosti crnogorskih univerziteta na globalnom planu“.

Saradnice u nastavi na Filozofskom fakultetu Sanja Čalović, Milica Jaramaz i Jovana Marojević

razmatrale su pitanje inicijalnog i profesionalnog osposobljavanja nastavnika za primjenu savremenih tehnologija u nastavi, a njihovo istraživanje pokazalo je nezadovoljavajuće stanje u ovoj oblasti. S druge strane, Milena Krtolica je u svom radu istakla da bi digitalna kompetencija trebalo da bude u osnovama obrazovnih programa – od osnovnoškolskog do univerzitetskog nivoa.

Inovativnost kao zahtjev vremena

Odnos formalnog i neformalnog obrazovanja u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija bio je predmet rada prof. dr Rama Šendelja sa Fakulteta humanističkih nauka UDG-a. Prof. dr Gordana Laštovička Medin sa Prirodno-matematičkog fakulteta govorila je o transformisanju mišljenja i razmišljanja u kreiranje, dizajniranje i inoviranje.

„Živimo u vremenu u kome svakog trenutka u svakoj oblasti života dolazi do otkrića novih ideja, tehničkih i naučnih. Naučna otkrića napreduju slabije od tehnoloških. Inovativnost tako postaje zahtjev vremena, ali je, istovremeno, relativizirana, jer ono što je inovativno danas – već sutra to nije; ono što je u jednom društvenom miljeu odavno napušteno, u drugom je još uvijek novo, a u trećem tek postalo aktuelno“, ističe ona.

Svoje radove izlagali su i: doc. dr Goran Barović (Filozofski fakultet), dr Mladen Perazić (Privredna komora Crne Gore), odnosno dr Dušanka Popović (Zavod za školstvo) koja je govorila o medijskom obrazovanju i medijskoj pismenosti kao dijelu digitalne kulture i Nađa Durković (Zavod za udžbenike i nastavna sredstva) koja je problematizovala nove okolnosti za formiranje čitalačkih navika i literarne pismenosti u okviru savremene nastave književnosti u osnovnim i srednjim školama.

N. N.

24

Prosvjetni rad

DEC. 2014
JAN. 2015

BROJ
30-31

ZANIMLJIVA FIZIKA (7)

PITANJA I ODGOVORI

61. Na jedno tijelo djeluju tri sile istih intenziteta. Sve tri sile su u jednoj ravni, a jedna od njih zaklapa prav ugao sa ostale dvije. Koliki je intenzitet njihove rezultante?

62. Zašto skakači u dalj moraju biti dobri sprinteri?

63. Zašto domaćica ne opeče prst kada kratkotrajno dodirne peglu mokrim prstom?

64. Dva međuplanetarna broda su u bestežinskom stanju u kosmosu i nalaze se blizu jedan drugog. Između njih je kosmonaut. Može li kosmonaut bez napora da rukama razdvoji brodove?

65. Kako pomoću lenjira odrediti silu potiska koja djeluje na kvadar koji pliva na vodi?

66. Tijelo pada sa neke visine. Da li su radovi protiv sile otpora vazduha jednaki za iste intervale vremena?

67. Jesu li iste zapremine jednog kilograma suncokretovog ulja i jednog kilograma vode?

68. Gustina sirovog krompira je malo veća od 1000 kg/m³. Zašto u

skladište čija je zapremina 2 m³ ne može da stane više od 700 kg sirovog krompira?

69. Jedan učenik tvrdi da cijela cigla padne s neke visine na tlo dvostruko brže od pola cigle, zato što je Zemlja privlači dva puta većom silom. Drugi učenik tvrdi da će cijela cigla pasti dva puta sporije, zato što je njena inertnost dvostruko veća od polovine cigle. Ko je u pravu?

70. Razlikuju li se molekuli vode u vrućem čaju od molekula vode u hladnoj limunadi?

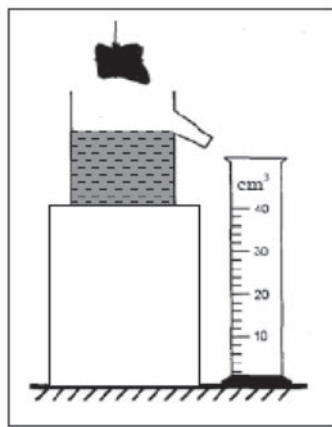
Odgovori na pitanja iz prošlog broja

51. Dnevni meteorološki izvještaji kao maksimalnu temperaturu dana navode onu koja je izmjerena u 13 časova a ne u podne. Razlog je u tome što Sunce zagrijava Zemlju a ona zatim grije vazduh. Zbog toga vazduh kasnije u odnosu na tlo dostiže maksimalnu temperaturu.

52. Za kuvanje jaja nije bitno ključanje vode već temperatura vode – jaja će se skuhati za 5 minuta samo onda kada je temperatura vode približno 100 °C. S druge

strane, voda može, zavisno od pritiska, ključati na znatno nižim temperaturama.

53. Odgovor je prikazan na slici.

54. Noću se zemljište ohladi. Vazduh koji je u njegovim porama se skupi i u pore ulazi vazduh iz atmosfere. Danju se zemljište zagrije. Vazduh u njegovim porama se raširi i dio vazduha izlazi iz zemljišta.

55. Vodena para je nevidljiva. Ono što gledamo je magla (male

kapi vode, u koju se pretvara para pri kondenzaciji). Obično se magla ne pojavljuje kod samog otvora čajnika, već nekoliko centimetara dalje od njega (u samom otvoru para je još vruća i magla nije formirana).

56. Odgovor: Prvi putnik
Rješenje (I način): Prvi putnik je vozio duže nego drugi, pa je „potrošio“ manje vremena od drugog. (II način): Drugi putnik je pješao istu dužinu koliko je i vozio, pa je „potrošio“ više vremena nego prvi koji je i vozio i pješao u toku jednakih jednakih vremena.

57. Ne, u ovom slučaju nema dovoljno podataka. Naime, srednja brzina pri kretanju po brdu jednaka je brzini kretanja po ravnicima (3 km/h), pa ukupno vrijeme kretanja u jednom i drugom smjeru ne zavisi od toga koji je dio puta turista hodao po ravnicima.

58. Kada se udari u tepih koji miruje, njegova brzina se naglo promijeni. Čestice prašine zbog pojave inercije zadrže stanje mirovanja, tako da se odvoje od tepiha (tačnije bi bilo reći da je tepih „izle-

tio“ ispod prašine, a ne da prašina izliječe iz tepiha).

59. Odgovori na postavljena pitanja zavise od toga šta se podrazumijeva pod riječju „voda“. Ako se ima na umu hemijska supstancija, onda se ni pri zamrzavanju ni pri isparavanju masa vode ne mijenja: voda, led i vodena para su ista hemijska supstancija. Međutim, ako se pod „voda“ podrazumijeva samo tečno stanje date supstancije, onda se masa vode kako pri zamrzavanju, tako i pri isparavanju smanjuje: dio vode se pretvara u led ili u paru.

60. Ako se dio vode iz epruvete ne bi prelio, onda u bi ukupna masa epruvete, vode i parčeta metala u njoj bila 50 g + 12 g = 62 g. Prema uslovima zadatka, masa vode u epruveti sa parčetom metala u njoj je 60,5 g. Dakle, masa vode, istisnuta metalom, je 1,5 g, tj. čini osminu mase metalnog parčeta. Slijedi, gustina metala je 8 puta veća od gustine vode

$$\rho = 8000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$$

Priredio:
Radovan Ognjanović

Centar mladih naučnika CANU organizovao dvodnevnu internacionalnu multidisciplinarnu konferenciju o modernim naučnim trendovima

ULAGATI U NAUKU ZNAČI ULAGATI U BUDUĆNOST

– Prof. dr Momir Đurović, predsjednik Crnogorske akademije nauka i umjetnosti: Sve se više priča o tome da treba naći način da čovječanstvo „preživi“, a ne da se održi, što ukazuje na alarmantnost trenutnog stanja. Zbog toga je neophodno razvijati nauku koja se prvenstveno bavi predviđanjima i koja savjetuje one koji nas vode

– Doc. dr Zvezdan Vukanović, predsjednik Centra mladih naučnika: Nauka se mora staviti u funkciju povećanja životnog standarda svih građana, ona mora korigovati regionalnu nerazvijenost unutar država, koja je umnogome izražena i kod nas

U organizaciji Centra mladih naučnika Crnogorske akademije nauka i umjetnosti u Podgorici je održana Druga internacionalna multidisciplinarna konferencija „Glavni trendovi u istraživanju mladih naučnika u savremenoj nauci: Promjena paradigme od atoma ka bitima“. Cilj konferencije bio je da se na jednom mjestu okupi najjači naučni potencijal između 28. i 40. godina života kojeg trenutno ima Crna Gora, te da se u saradnji sa kolegama iz regiona razvije kvalitetna komunikacija na temu uključivanja nauke i obrazovanja u sveukupnu promjenu odnosa prema društvu i pojedincu. Prisutne su pozdravili predsjednik CANU prof. dr Momir Đurović i predsjednik Centra mladih naučnika doc. dr Zvezdan Vukanović.

„Umjereni sam optimista po pitanju budućnosti nauke u Crnoj Gori“, rekao je Vukanović. „Razlog mog optimizma jeste to što je osnivanjem Centra mladih naučnika CANU napravila institucionalni i naučno-istraživački kvantni skok, jer po prvi put u svojoj istoriji Crna Gora ima institucionalno i organizovano udruženje mladih i najkvalitetnijih naučnika, koje zastupa i bori se za njihove interese, kao i slobodu akademskog govora i djelovanja. Nikada našoj zemlji, kao ni čovječanstvu, nauka nije bila potrebna nego sada, jer su nam za rješavanje novih problema potreb-

■ PONUDITI NOVE IDEJE, SISTEMSKA I STRATEŠKA RJEŠENJA: Sa jedne od panel diskusija

ne nove ideje, systemska i strateška rješenja. Nauka se mora staviti u funkciju povećanja životnog standarda svih građana, ona mora korigovati regionalnu nerazvijenost unutar država, koja je umnogome izražena i kod nas. Percepcija naučnika mora se razvijati tako da on jednim okom svijet posmatra kroz teleskop, a drugim kroz mikroskop, što znači da naučnici moraju posmatrati svijet i iz žablje i helikopterske perspektive.”

Naučnici kao savjetnici

Prof. dr Momir Đurović ocijenio je kako se sve više priča o tome da treba naći način da čovječanstvo „preživi“, a ne da se održi, što

ukazuje na alarmantnost trenutnog stanja.

„Potrebno je preduzeti sve da čovjek opstane, da ne bude prolazna pojava na ovoj planeti. Glavni problem čovječanstva jeste nespособnost vlasti da upravljaju onim što je nastalo u sprezi čovjeka i prirode. Zato se sadašnje stanje s pravom sve više naziva 'New world disorder'. Zbog toga je neophodno razvijati nauku koja se prvenstveno bavi predviđanjima. Ona treba da sa monodisciplinarnosti pređe na multidisciplinarnost i kao takva savjetuje one koji nas vode, kako bi znali kako da odlučuju na pravi način. Nauka, dakle, ne odlučuje, ali je nezamjenljiva u procesu odlučivanja. Među-

tim, promjena naučne paradigme je osetljivo pitanje, jer je nauka, osim dobra, nerijetko donosila i zlo. Kada je u pitanju nauka u Crnoj Gori, država mora da ulaže više sredstava nego što ih dobijamo iz inostranih fondova“, rekao je on.

Đurović je podsetio da tehnologija mora biti sluga, a ne gospodar i da naučnici danas moraju brzo i efikasno davati rješenja. Veliki problem predstavlja nezainteresovanost mladih za nauku, jer se ona pretvorila u biznis u kojem se gubi njen primarni značaj, a to je razvoj društva. Zato, prema njegovom mišljenju, javnost treba edukovati o savremenim naučnim tokovima, a samu nauku više vrednovati.

Izazovi savremene nauke

O razvoju fundamentalnih naučnih disciplina u odsustvu visokotehnološke industrije u uslovima globalizacije i evropskih integracija Crne Gore govorili su: dr Elvir Zvrko, asistent na Medicinskom fakultetu UCG i otorinolaringolog u Kliničkom centru Crne Gore, doc. dr Zvezdan Vukanović, zatim doc. dr Savo Tomović sa Prirodno-matematičkog fakulteta u Podgorici i doc. dr Aleksandra Martinović sa Fakulteta za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju Univerziteta Donja Gorica. Moderator panel diskusije bio je doc. dr Marko Lubarda sa Fakulteta za politiku u UDG.

EKONOMIJA, POLITIKA, UMJETNOST, MARKETING...

U okviru konferencije koja je trajala dva dana održane su i panel diskusije o medijima, informaciono-komunikacionim tehnologijama, te ekonomiji, biznisu i preduzetništvu. Bilo je riječi i o novim naučnim trendovima u Crnoj Gori, zatim međunarodnim odnosima, međunarodnom pravu, međunarodnoj bezbjednosti, diplomatiji i politici, o književnosti, vizuelnim umjetnostima, arhitekturi, urbanom i regionalnom planiranju, dizajnu i razvoju, kao i o marketingu, reklamiranju i brendiranju.

Na svim panelima učestvovali su eminentni stručnjaci u svojim oblastima, a na kraju Konferencije usvojena je Deklaracija Centra mladih naučnika o povećanju ICT konkurentnosti u nauci.

Dr Elvir Zvrko govorio je o današnjim izazovima u medicini i načinima na koji naučna dostignuća mogu unaprijediti zdravlje čovjeka.

„Brojne infektivne bolesti stavljene su pod kontrolu upravo zahvaljujući naučnim otkrićima. Tehnologija se u medicini sve više koristi kako bi se produžio i unaprijedio ljudski život. Jako je važno prepoznati određenu bolest još u začeću, a instrumenti moderne tehnologije pomažu nam upravo u tome. Međutim, i pored toga u današnje vrijeme postoje brojni izazovi s kojima se medicina suočava. Među njima su nedostatak sredstava za kupovinu neophodnih lijekova, starenje populacije, neuravnotežen pristup osnovnim medicinskim uslugama i drugo. Starenje populacije je, tako, problem i u Crnoj Gori. Više od petine stanovnika starije je od 60 godina, a prosečni životni vijek je oko 75 godina. No, ako uzmemo u obzir da u pojedinim zemljama on premašuje i 80 godina, jasno je da se i kod nas mora više ulagati u medicinsku tehnologiju“, rekao je on i ocijenio da se umjesto aparatima ljekari moraju više okrenuti pacijentima, te da bi za našu zemlju od velikog značaja bilo otvaranje dnevnih bolnica.

Značaj interneta

Na temu „Nauka u Crnoj Gori u drugoj deceniji dvadeset i prvog vijeka: Visoka naučna očekivanja i niska ulaganja u ICT: Kako iz začaranog kruga“ svoj osvrt dao je doc. dr Zvezdan Vukanović.

„Razlog slabog umreženja univerziteta u Crnoj Gori jeste nedostatak programa na engleskom jeziku, mali broj internacionalnih studenata i predavača, nedovoljno korišćenje open-source platformi, slaba međunarodna komunikacija sa univerzitetima, nedovoljan broj međunarodno akreditovanih programa, kao i nedovoljan broj objavljenih naučnih radova u prestižnim međunarodnim publikacijama“, kazao je on. „Kada je riječ o ICT-u u Crnoj Gori, svega 58,72% stanovnika koristi internet i to našu državu pozicionira tek na 72 mjesto od 148 zemalja obuhvaćenih rangiranjem WEF-a. To je veliki problem, imajući u vidu da je internet u kratkom periodu postao najveće svjetsko elektronsko tržište promijenivši način, proces i mehanizme komuniciranja, otvarajući vrata elektronskoj trgovini i mijenjajući moderni biznis tako što je stvorio nove paradigme odnosa u komunikaciji, umjetnosti, nauci. Kada je riječ o potencijalnom povećanju ICT kompetentnosti i kvaliteta u obrazovanju, najbolje je slijediti finski i singapurski model: povećanje plata profesorima, kako bi se najkvalitetniji kadrovi zadržali u nastavi i prenosili znanje, inovativnost, kreativnost i stručnost mlađim generacijama, odnosno učiniti da svi studenti budu ocjenjivani u školi na osnovu postignutog uspjeha, kao što to praktikuje Južna Koreja.“

„Na putu ka tom cilju može nam pomoći proces integracije u Evropsku uniju, jer se tako možemo povezati sa značajnim istraživačkim centrima širom Evrope. Oseća se potreba za širenjem istraživačke baze u Crnoj Gori, kao i za korišćenjem visokotehnoloških metoda u istraživanjima. Ne smijemo ispustiti iz vida to što je naša zemlja podložna tlo za prihvatanje modernih tehnologija. Znanje prevashodno treba tražiti na univerzitetima u Crnoj Gori, umjesto u industrijama“, rekao je Tomović, ocjenjujući da je bitno raditi kakvi god da su rezultati i nikada se ne predavati, jer će insistiranje na inovacijama kad-tad rezultirati sveobuhvatnim napretkom.

Potreba za širenjem istraživačke baze

Savremeno, tehnološko doba iziskuje stalno ulaganje u razvoj ljudskih potencijala. Činjenica je da naši naučnici gostuju na prestižnim međunarodnim konferencijama, no, prema riječima doc. dr Sava Tomovića, ne treba se zadovoljiti postojećim stanjem, već je nužno podsticati nove istraživače i podučavati čak i decu u osnovnim školama.

„Na putu ka tom cilju može nam pomoći proces integracije u Evropsku uniju, jer se tako možemo povezati sa značajnim istraživačkim centrima širom Evrope. Oseća se potreba za širenjem istraživačke baze u Crnoj Gori, kao i za korišćenjem visokotehnoloških metoda u istraživanjima. Ne smijemo ispustiti iz vida to što je naša zemlja podložna tlo za prihvatanje modernih tehnologija. Znanje prevashodno treba tražiti na univerzitetima u Crnoj Gori, umjesto u industrijama“, rekao je Tomović, ocjenjujući da je bitno raditi kakvi god da su rezultati i nikada se ne predavati, jer će insistiranje na inovacijama kad-tad rezultirati sveobuhvatnim napretkom.

N. N.

Doc. dr Aleksandra Martinović:

BIOTEHNOLOGIJA USPJELA DA PROIZVEDE VIŠE OD 250 VRSTA MEDIKAMENATA ZA ODRŽAVANJE ŽIVOTA I SPRJEČAVANJE RAZNIH BOLESTI

Ističući značaj obrazovanja u oblasti biotehnologije, doc. dr Aleksandra Martinović je podsetila da je kontinuirano obrazovanje u nauci fundamentalan preduslov za demokratiju. „Biotehnologija kombinuje biologiju s drugim naukama i uspjela je da korišćenjem raznih tehnologija proizvede više od 250 vrsta medikamenata za održavanje života i sprječavanje raznih bolesti“, rekla je ona i dodala: „Danas biotehnologiju koriste čak i farmari, ona je postala široko primjenjiva. Zato njene tehnike treba da savladaju srednjoškolski i studenti. Crna Gora ima bogat biodiverzitet, ali se biotehnologija još uvijek nedovoljno primjenjuje. Uz to, malo je stručnog kadra za edukaciju studenata i srednjoškolaca. To je razlog zbog kojeg ovaj problem treba adresovati na najbolji mogući način. U tom smislu neophodno je edukovati farmere i ljude iz poljoprivrednih savjetodavnih službi, kao i naučnike i studente. Na kraju, i ljudi iz medija moraju se više informisati o ovom pitanju, kako bi pomogli u podizanju svijesti o koristima biotehnologije, a ne smiju se zaboraviti ni NVO organizacije, te privatni i javni sektor.“

U Pljevljima održan naučni skup Srednje Polimlje i Potarje u vrtlogu Prvog svjetskog rata

DEMOGRAFSKI, MATERIJALNI I KULTURNI GUBICI

U Pljevljima je 15. i 16. novembra, u okviru novembarskih svečanosti koje se organizuju povodom 20. novembra – Dana opštine, održan naučni skup na temu *Srednje Polimlje i Potarje u vrtlogu Prvog svjetskog rata* sa akcentom na demografske, materijalne i kulturne gubitke u ratovima tokom 19. i 20. vijeka.

Naučni skup otvorio je dr Branko Banović (Zavičajni muzej Pljevlja) koji je organizator ovog već tradicionalnog okupljanja poznatih historičara, etnologa, arheologa, publicista i drugih naučnih radnika sa prostora bivše Jugoslavije.

Prof. dr Milan Mijalkovski (Beograd) govorio je o atenu-

tatu u Sarajevu 1914. godine u fokusu austrijske i srpske špijunaže. Mr Dušan Topalović (Pedagoški zavod Švedska) poslao je saopštenje na temu: Sarajevski atentat i jul-ska kriza u svijetlu švedske diplomatske građe, a Žarko Leković govorio je o crnogorsko-srbijanskoj saradnji 1914. godine.

Salih Selimović (Sjenica) podnio je izlaganje o peštarsko-sjeničkoj visoravni u Prvom svjetskom ratu, a Milić Petović (Arhiv Srbije) imao je riječ o Arčibaldu Rajsu i njegovom mišljenju o budućoj jugoslovenskoj državi.

Tema akademika Ljubomira Zukovića (Akademi-

ja nauka i umjetnosti Republike Srpske) bila je Guslari o velikom ratu. Nadif efendija Dacić (Prijeplje) govorio je o Murat efendiji Šećeragiću i njegovoj ulozi u Prvom svjetskom ratu.

Dr Dragan Kujović (Istorijski institut Podgorica) imao je izlaganje o pozitivnom liku Omer-bega Bajrovića i o diskursu stereotipske dihotomije. A mr Mehmedalija Nuhić (BiH) o religijskom identitetu muslimana kao faktoru u donošenju odluka. Prof. dr Joivo Medojević (Univerzitet u Prištini) saopštio je nova saznanja o stvarnim demograf-

skim gubicima Crne Gore u ratovima u 20. vijeku.

Kulturni gubici na primjeru rimskih spomenika sa područja Potarja i Polimlja u vrtlogu Prvog svjetskog rata bila je tema mr Mirka Babića (Regionalni muzej Bijeljina) i mr Ljiljane Mandić (Narodni muzej Užice).

Prvog dana naučnog skupa predšedavali su akademik Ljubomir Zuković i mr Mehmedalija Nuhić, a u nastavku drugog dana prešedavajući su bili dr Dragan Kujović i mr Dušan Topalović.

M. Joknić

39. festival „Mojkovačka filmska jesen“

TRI NAGRADE ZA VUKČEVIĆEVE „DJEČAKE“

Za specijalnu nagradu žiri odabrao brojnu glumačku ekipu filma „Dvije povratne Titograd – Podgorica“, koja je bez materijalnih nadoknada dala „svjež estetski pogled na ljude i prostor u kojem živimo“

TEŽAK ZADATAK ZA ŽIRI: Marunović, Medojević i Bjelanović

U Centru za kulturu u Mojkovcu održan je 39. festival „Mojkovačka filmska jesen“. Tokom pet festivalskih dana publika je bila u prilici da vidi isto toliko ostvarenja iz zemlje i regiona, uvrštenih u zvaničnu konkurenciju. Prikazani su „Dječaci iz Ulice Marksa i Engelsa“ reditelja Nikole Vukčevića, zatim „Mali Budo“ Danila Bečkovića, „Dvije povratne Titograd – Podgorica“ Aleksandra Saše Radovića, „Mamula“ Milana Todorovića i „Atomski zdesna“ u režiji Srđana Todorovića.

O najboljim glumačkim ostvarenjima odlučivao je žiri u sastavu: Slobodan Marunović (predsjednik), Mirjana Medojević i Goran Bjelanović. Za specijalnu nagradu oni su odabrali brojnu glumačku ekipu filma „Dvije povratne Titograd – Podgorica“, koja je bez materijalnih nadoknada dala „svjež estetski pogled na ljude i prostor u kojem živimo“. U filmu igraju: Mladen Nelević, Julija Milačić, Božo Zuber, Momo i Marta Pićurić, Danilo Čelebić, Žaklina Oštir, Blagota Mitrić i mnogi drugi.

Najbolju mušku ulogu ostvario je Srđan Todorović u filmu „Atomski zdesna“, a najbolju Ana Sofrenović u „Dječacima iz Ulice Marksa i Engelsa“. Nagradu za najbolju sporednu mušku ulogu podijelili su Sergej Trifunović („Mali Budo“) i Mišo Obradović („Dječaci iz ulice Marksa i Engelsa“). Za epizodnu ulogu u Vukčevićevom filmu nagrađena je i mlada crnogorska glumica Branka Stanić.

N. N.

Tradicionalni Festival humora, satire i karikature održan u Danilovgradu

RADOMIRU RACKOVIĆU NAGRADA „PAVLE ĐONOVIĆ“ ZA ŽIVOTNO DJELO

Priznanje za najbolji aforizam u prošloj godini osvojio Vladimir Mičković, najbolju satiru napisao Predrag N. Rašula, dok su nagradu za karikaturu ravnopravno podijelili Luka Lagator i Darko Drljević

VEĆE REZERVISANO ZA SMIJEH: Sa Festivala

U Danilovgradu je održan tradicionalni Festival humora, satire i karikature, koji je ponovo okupio veliki broj ljubitelja jezgrovite i britke riječi. Priznanje za najbolji aforizam u prošloj godini osvojio je Vladimir Mičković, najbolju satiru napisao je Predrag N. Rašula, dok su nagradu za karikaturu ravnopravno podijelili Luka Lagator i Darko Drljević. Nagrada za životno djelo „Pavle Đonović“ pripala je Radomiru Rackoviću.

Aforizme su govorili: Savo Martinović, Veljko Rajko-

vić, Dragan Sklender-Pele, Bojan Rajević, Vladimir Mičković, Dejan Točević, Dragan Buzdovan i Vujadin Šaranović. Promovisane su i dvije knjige satire i aforizama. Veljko Rajković je autor knjige aforizama, satiričnih priča, epigrama, apitafa i enigmatizma pod naslovom „Putokazivanja“, a Radomir Racković je objavio knjigu „Pucanj u prazno“.

Priredjena je i izložba karikatura Luke Lagatora, Vjekoslava Bojata i Darka Drljevića. Festival je upotpunilo predstavljanje 11. broja hu-

morističko-satiričnog lista „Žuč“.

Pokretač Festivala i voditelj programa Dragan Mitov Đurović zahvalio je brojnim pojedincima, institucijama i prvenstveno predstavnicima lokalne uprave u Danilovgradu na podršci „bez koje ovaj događaj ne bi mogao toliko dugo da traje“.

Organizatori ovogodišnjeg izdanja Festivala su Kulturno-informativni centar „Bijeli Pavle“ i Centar za kulturu Danilovgrad.

N. N.

Pogledi: Izvorni tekst „Gorskog vijenca“ o Muslimanima i Crnogorcima

NJEGOŠEVE SPOZNAJE DRUŠTVO NIJE PRAKTIČKI KORISTILO

Ako se uvažavaju medicinski pojmovi o srodnosti Muslimana i Crnogoraca, kao braće u „Gorskom vijencu“ i ako se analiziraju agresivni, neznaveni i nekontrolisani postupci glavara i naroda u Crnoj Gori, onda se mora priznati da struktura građe „Gorskog vijenca“, nije opis sukoba dva neprijatelja, nego je opis zaostalosti, primitivizma, neznanja, kao uzroka „zla“ i podjele predstavnika pojedinih plemena, grupe ljudi

Piše: doc. dr med. sci dr Božo Vuković

Povodom dvjestogodišnjice Njegoševog rođenja, održane su brojne manifestacije širom Crne Gore. To je bila prilika da se ukaže na Njegoševu inteligenciju, na njegovo obrazovanje i znanje iz medicine, psihologije i genetike (nauke o postanku, rađanju i nasljeđu). U monografiji „Njegoš etika i medicina“, štampanoj 2005. godine, kao medicinar, tražio sam od lingvisti, nješkoologa, agrafologa (stručnjaka za rukopis) i književnih kritičara, da analiziraju i ukažu na Njegoševu misli izrečene u dijalogu Skender-age (Njegoša). Upravo u ovom dijalogu, veoma je korisna i za današnje vrijeme, Njegoševa ideološka, etnička i genetička koncentracija misli. U monologu od devet stihova, tri puta se izričito kaže da su Muslimani i Crnogorci braća. Ranije, s obzirom na stanje nauke i obrazovanja, a vjerovatno i zbog političkog i ekonomskog ubjeđenja (živjelo se od ratovanja i pljačke), nije se stručno i naučno analizirala Njegoševa misao, pa se i struktura „Gorskog vijenca“ krivo tumačila ratničkom psihologijom, a ne miroljubivom, bratstveničkom psihologijom koju je Njegoš zastupao.

U „Gorskom vijencu“, Njegoš je prikazao život u Crnoj Gori, bavio se uslovima življenja i načinom ponašanja ljudi u Crnoj Gori u odnosu na život kod drugih naroda. Opisao je Njegoš pogibije u mladosti do teškog života u starosti. Prikazao je ljubavne strasti, seksualni nagon, izdaju i promjenu vje-

re zbog ljepšeg života, upoređivao pravdu i slobodu življenja u Mletcima i Crnoj Gori. Zadržaćemo se na Njegoševim mislima o pojmu braće, istovjetnosti ljudi od začeca života do formiranja ličnosti, jer je to medicinska, psihološka tema. Akademik Jevto Milović, priređivač „Rukopisa Gorskog Vijenca“, nije u potpunosti objasnio „Izvorni tekst Gorskog vijenca“, faksimil 1 i 2.

Milović je riječ „pjevamo“ stavio prije riječi „zlo i dobro bratski dijelimo“. Vjerovatno da nije mogao pogoditi pravi smisao Njegoševog misli. Evo zagonetke za lingviste i profesore književnosti, a naša je pretpostavka, zajedno sa profesorom Milovanom Rakočevićem, da Milovićevu riječ „pjevamo“, treba zamijeniti riječju „proživismo“ dobro i zlo, bratski dijelimo. Milović nije analizirao stih: „Na udarce, šćare, jesmo li zajedno“, a nije objasnio ni riječ umetnutu u stihu „o prevjeri... da se zbori“.

Osvrt na riječi u dijalogu Skender-age nema svrhu omalovažavanja kritičara, nego ima svrhu da se bolje razumiju Njegoševog misli, koje su u dijalogu Skender-age, Njegoš, dakle, u tri stiha izričito naglašava da su Muslimani i Crnogorci „braća“. I sada se ču-

je po Crnoj Gori od pojedinih Muslimana da kažu od kojih crnogorskih plemena vode porijeklo. Agovići kažu da su od Vukovića, a ima i Muslimana koji se prezivaju Vukovići. Njegoš završava dijalog da su bule i Srpkinja, jednake po oplodnji, ne popularnim riječima „siplje li se bulah ka Srpkinjah“? Komentatori „Gorskog vijenca“ ne uvažavaju ono genetsko tumačenje, čime umanjuju Njegoševu genetičko znanje, nego se drže komentara Ljubiše Stjepan Mitrova, koji je preveo „Gorski vijenac“ sa ćirilice na latinicu 1868. godine. Njegoš kaže da je Crna Gora prokleta zemlja da u njoj ginu „mladi vite-zovi“, a nevjeste postaju udovice. U sklopu ovih misli, Njegoš pominje i cirkulaciju krvi, ritam i udarane srca. Njegošev opis starih ljudi, staračke demencije, veoma je stručan, medicinski jasan, stručan klinički opis starenja. „Noge klonu, a oči izdaju, uzbluti se mozak u tikvi-

ni, podjetinji čelo namršteno“. Velike pogibije, „toržestvo užasa“ u Crnoj Gori, Njegoš prikazuje u stihovima:

„Istina je, ovo nije drugo do gomile kostih i mramorah na kojima mladež samovoljna pokazuje toržestvo užasa“.

Njegoš kaže da je mladež „samovoljna“, što bi značilo da nema vaspitanja i kontrole njihovog ponašanja. Zanos, energija i ideologija mladosti dobro su ocrtane u riječima Vuka Mandušića.

„Što su momci prsih vatrenijeh u kojima srca pretucaju krv uzdenu plamenom gordošču što su oni? Žrtve blagorodne da prelaze s bojnijeh poljanah u veselo carstvo poezije...“

Ako se uvažavaju medicinski pojmovi o srodnosti Muslimana i Crnogoraca, kao braće u „Gorskom

СКЕНДЕРЪ-АГА (види Вука ђе шанги, нје му мило.)

Што є ово браћо Црногорци!
 Ко є овај пламенъ распадіо?
 Одъ кудъ дође та несрећна мыса
 О превѣри нашой да се збори?
 Нјесмо ли браћа и безъ тога!
 У боеве всмолн заедно?
 Зло и добро - братскій діелимо,
 Њоса млада на гроблѣ юначко,
 Сиплѣли се булахъ, ка' Србскиняхъ! -

870

971

RAZLIKE POSTOJE: Njegošev originalni rukopis (lijevo) i odštampani primjerak (desno)

U Nikšiću održan 11. Festival glumca

MIŠI JANKETIĆU PRIZNANJE ZA UKUPAN DOPRINOS UMJETNOSTI GLUME

Milorad Jovanović, potpredsjednik Opštine Nikšić i predsjednik Savjeta Festivala: Žiri je imao težak zadatak, najbolji su nagrađeni, ali pored glumaca nagrade su zaslužili i nikšićka publika i novinari

ŠEST SJAJNIH PREDSTAVA: Sa uručenja nagrada

Dodjelom nagrada najboljima u šest kategorija završen je 11. Festival glumca u Nikšiću. Gran pri za najbolju mušku ulogu pripao je Ljubiši Savanoviću za ulogu Brace u predstavi „Krivica“ Narodnog pozorišta Republike Srpske iz Banjaluke. Njegova partnerka u duodrami Nikolina Jelisavac (Goca) priznanje za glavnu žensku ulogu osvojila je ravnopravno sa mladom crnogorskom glumicom Anom Vučković, koja je igrala Koku Mijčić u predstavi „Nobelovci“ Obrada Nenezića, u režiji Gorana Bulajića. Najbolju žensku i mušku epizodnu ulogu ostvarili su Daniela Ivanovska u muzičkoj drami „Bure baruta“ (prilepski Teatar „Vojdan Černodrinški“ i Centar za kulturu), od-

nosno Emir Ćatović u „Nobelovcima“.

Nagrada za najbolji partnerski odnos na sceni otišla je u ruke Dubravki Drakić i Mladenu Neleviću za uloge Flores Foster Dženkins i Kozma Mek Muna u komediji „Slasti slave“ Gradskog pozorišta iz Podgorice. Specijalnu nagradu za ukupan doprinos umjetnosti glume dobio je Mihailo Miša Janketić, koji je na Festivalu tumačio Fjodora Karamazova u predstavi „Karamazovi/Sablasni eros“ beogradskog pozorišta Slavija.

O nagradama je odlučivao žiri u sastavu: Branimir Popović (predsjednik), Kristina Stevović i Igor Bojović. Potpredsjednik Opštine Nikšić i predsjednik Savjeta Festivala Milorad Jovano-

vić ocijenio je da se Nikšić tokom šest festivalskih dana pokazao kao dostojan centar pozorišnog života u regionu.

„Imali smo priliku da vidimo šest sjajnih predstava i uživamo u umjetnosti glumaca koji su pokazali nešto nevjerojatno. Žiri je imao težak zadatak, najbolji su nagrađeni, ali pored glumaca nagrade su zaslužili i nikšićka publika i novinari“, istakao je on.

Jovanović je poručio da su već počele pripreme za organizaciju narednog izdanja ove manifestacije. Pokrovitelji Festivala glumca, kojeg organizuju Nikšićko pozorište i Zahumlje, bili su Ministarstvo kulture i opština Nikšić.

N. N.

U Briselu održano „Crnogorsko muzičko-poetsko veče“ u kojem su nastupili glumac Slobodan Marunović i kantautor Slobodan Kovačević

SVEČANOST U SLAVU CRNE GORE

Izvedeni su djelovi iz predstava „Gorski vijenac“, „Potonja ura Njegoševa“ i „Poesia Montenegrina“, koja je ovom prilikom proslavila 15 godina od premijernog izvođenja

Organizaciji Misije Crne Gore pri Evropskoj uniji i crnogorske ambasade u Belgiji, a uz podršku Ministarstva kulture, u Briselu je održana svečanost „Crnogorsko muzičko-poetsko veče“ u kojem su nastupili naši istaknuti umjetnici – glumac Slobodan Marunović i kantautor Slobodan Kovačević.

Oni su izvodili djelove iz predstava „Gorski vijenac“, „Potonja ura Njegoševa“ i „Poesia Montenegrina“, koja je ovom prilikom proslavila 15 godina od premijernog izvođenja. Pored toga, predstavljen je i novi Kovačevićev album pod nazivom „Omnia Vincit Amor“, u sklopu kojeg je autor sa mnogim muzičkim zvijezdama bivše Jugoslavije izveo svoje nove i prepevao stare kompozicije.

Među zvanicama su bili potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova Igor Lukšić, potpredsjednik Vlade, ministar pravde i rukovodilac ministarstva kulture Duško Marković, direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost Boro Vučinić, zatim predstavnici diplomatskog kora pri EU, NATO i državi Belgiji, kao i brojni prijatelji Crne Gore.

VEČE ZA PAMĆENJE: Marunović i Kovačević

Mnogobrojna publika je imala priliku da uživa u Marunovićevom poetskom kolažu prožetom stihovima od Petra II Petrovića Njegoša do savremenih crnogorskih pjesnika, odnosno Kovačevićevim melodijama u kojima se slavi Crna Gora.

N. N.

Učenica OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću Jovana Vučković osvojila prvu nagradu na literarnom konkursu povodom Dana Crvenog krsta

MALE STVARI ČINE ČOVJEKA SREĆNIM

Učenica VI razreda OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću Jovana Vučković osvojila je prvu nagradu za literarni sastav „Male stvari čine čovjeka srećnim“ na literarnom konkursu koji je, povodom 29. novembra, Dana Crvenog krsta, opštinska organizacija Crvenog krsta Nikšić raspisala za učenike osnovnih škola iz ove opštine. Učenici škole „Luka Simonović“ odazvali su se na konkurs i poslali veći broj likovnih i literarnih radova.

Uručivanje nagrada upriličeno je u sali „Zahumlja“, uz prigodan kulturno-umjetnički program.

N. D.

Jovana Vučković

U argentinskom gradu Rosariju počeo kurs crnogorskog jezika za naše iseljenike

JOŠ JEDNA KOPČA SA MATICOM

Nastavu drži profesorka Gabriela Karina Jovović, jedini zvanični prevodilac sa crnogorskog jezika u ovoj južnoameričkoj zemlji

Sredinom novembra otpočeo je kurs crnogorskog jezika u argentinskom gradu Rosariju u kojem je nastanjena brojna iseljenička zajednica iz Crne Gore kojoj je ovaj kurs i namijenjen.

Kurs će pohađati oko 35 polaznika, a nastavu drži profesorka Gabriela Karina Jovović, jedini zvanični prevodilac sa crnogorskog jezika u ovoj južnoameričkoj zemlji. Časovi su organizovani u dva semestra i trajaće do 1. juna naredne godine. Nastava se odvija jednom sedmično u trajanju od 90 minuta u prostorijama budućeg počasnog konzulata Crne Gore u Rosariju. Otvaranju kursa pri-

NASTAVA JEDNOM SEDMIČNO: Pribor za kurs

sustvovao je ambasador Crne Gore u Argentini Gordan Stojović, koji je tom prilikom pozdravio polaznike kursa i poželio im srećan rad.

Kurs crnogorskog jezika za ljude koji vode porijeklo iz naše zemlje podržalo je Mi-

nistarstvo prosvjete i Uprava za dijasporu Crne Gore. Procjenjuje se da u Argentini živi oko 30 hiljada pripadnika druge i treće generacije crnogorskih iseljenika koji ne govore crnogorski jezik.

N. N.

Usputni zapis o knjizi

BIBLIOTEKE SA SMETLIŠTA

Ljudi nestaju, a knjige ostaju da žive svoj prašnjavi život. One prežive i na deponijama smeća i kontejnerima – odbačene, napuštene i oskrnavljene, jer naiđe neki knjigoljubac, kakav je autor ovog teksta, pa ih brižno pokupi, osuši, „ispegla“, i ostavlja godinama stvarajući biblioteku sa smetlišta

Umni Dositej je poručivao: „Knjige braćo moja, knjige, a ne zvona i praporci!“ Knjiga – majka, hraniteljica znanjem i mudrošću. Knjige starostavne. Knjiga briga, proročica Biblija, Tora, Talmud, Kuran, Vječiti kalendar, vojnička knjižica i zdravstvena. Knjige su bile i ostale samo knjige od drevnih egipatskih svitaka papirusa i vavilonskih glinenih pločica i biblijskih drevnih zapisa Jezdre i Sadoka – očeva pisane riječi i lijepe književnosti pa sve do interneta. Knjige su sve i svjaza, razbribriga čitaocu i mučilište stvaraocu.

Ljudi nestaju, a knjige ostaju da žive svoj prašnjavi život. One prežive i na deponijama smeća i kontejnerima – odbačene, napuštene i oskrnavljene, jer naiđe neki knjigoljubac, kakav je autor ovog teksta, pa ih brižno pokupi, osuši, „ispegla“, i ostavlja godinama stvarajući biblioteku sa smetlišta

Nekim ljudima knjige su u ljubav pretočene, a nekim u biznis, dok ima i takvih koji na knjigu gledaju kao sredstvo ukrašavanja kupujući sabrana djela na santimetarsku mjeru širine regala i mahagoni vitrina, a najočajnji su knjigomrsci koji tvrda srca posežu za posljednjim pozdravom sa knjigom bacajući je

u kontejner ili na deponiju otpada, a ne odlazi u bar u stari papir.

Odbačene knjige prebolovale su sve bolesti kao i ljudi, pa čak i izmišljeni grip: mokre, smrzle, snijegom okovane, nagorjele, oskrnavljene bez naslovnih stranica... Može se pronaći i poneka glanc nova kakvo je izdanje velikog „Rečnika rusko-srpskohrvatskog jezika“ autora S. Ivanovića i J. Petrovića, izdatog u Moskvi 1981. godine, izbačenog iz Vojne biblioteke na deponiju u Prije samostalnosti Crne Gore petnaest komada Rječnika je spašeno od uništenja nailaskom jednog knjigoljupca. Pokupljeni su i razdijeljeni studentima ruske književnosti na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, a koje do tada niđe nijesu mogli nabaviti.

Kod nas ne tražite stara izdanja u antikvarnicama, jer ih mnogo nema, nego na deponijama na kojima ima svega i svašta, pa i „poneka“ vrijedna knjiga beletristike, rječnici... Mogu se naći i rariteti kao: „Smrt Smail age Čengića“, izdanje iz 1852. god. – Zagreb, „Biblija“ i još „ponešto“. Nisam doduše našao „Oktoih“, a kako stvari stoje, Bog će mi pomoći da i to nađem.

Blagota Koprivica

U Pljevljima održan okrugli sto o valorizovanju kulturne baštine stećaka

TURISTIČKA PUTOVANJA KROZ ČETIRI DRŽAVE

Riječ je o projektu prekogranične saradnje HER. CKUL za koji je izrađena Strategija za očuvanje stećaka na zapadnom Balkanu sa ciljem kvalitetnog objedinjavanja dosadašnjih saznanja o stećcima na prostorima četiri države: Hrvatske (Dubrovačko-neretvanska regija), Crne Gore (Pljevlja), Bosne i Hercegovine (Ljubuški) i Srbije (Prijeplje). U ovom projektu zastupljeni su lokaliteti koji su do sada istraživani i o kojima postoje stručni radovi

Valorizacija kulturne baštine stećaka na prostoru četiri regije bila je tema okruglog stola održanog u Pljevljima čiji su organizatori Regionalna razvojna agencija DUNEA i Opština Pljevlja (Služba za evropske integracije i razvoj i Turistička organizacija opštine). Riječ je o projektu prekogranične saradnje HER. CKUL za koji je izrađena Strategija za očuvanje stećaka na zapadnom Balkanu sa ciljem kvalitetnog objedinjavanja dosadašnjih saznanja o stećcima na prostorima četiri države: Hrvatske (Dubrovačko-neretvanska regija), Crne Gore (Pljevlja), Bosne i Hercegovine (Ljubuški) i Srbije (Prijeplje). U ovom projektu zastupljeni su lokaliteti koji su do sada istraživani i o kojima postoje stručni radovi. U Hrvatskoj je obrađen lokalitet Novakovo greblje u Čepikućama (op-

ština Dubrovnik), de su obavljena arheološka istraživanja. U Bosni i Hercegovini izabran je lokalitet Bijača kod Ljubuskog, U Crnoj Gori to je lokalitet Marina šuma kod Pljevlja, a u Srbiji lokalitet Grčko groblje u selu Hrta.

U okviru projekta HER. CUL urađena je strategija za očuvanje stećaka. Tom strategijom definisani su načini i ciljevi u daljem upravljanju lokalitetima koji raspolažu stećcima iz perioda od 12. do 16. vijeka. Na području Dubrovačko-neretvanske županije do sada je registrovano 115 lokaliteta na kojima je locirano 1.428 stećaka. Najviše sačuvanih stećaka je na području Bosne i Hercegovine (oko 60 hiljada). Prema dostupnoj literaturi i podacima koji su saopšteni za okruglim stolom na prostoru opštine Ljubuški, koja je u okviru projekta, nalazi se 27 lokaliteta sa oko 390

stećaka. U opštini Pljevlja do sada je registrovano 16 lokaliteta sa ukupno 730 stećaka, mada se pretpostavlja da je taj broj u ovoj opštini mnogo veći jer do sada nijesu vršena detaljnija istraživanja tog spomeničnog materijala. U opštini Prijeplje u projektu je lokalitet Grčko groblje Hrta sa oko 70 stećaka. Ukupno na pomenutim prostorima, zahvaćenim projektom HER. CUL, ima 3.321 stećak.

No, kako je rečeno za okruglim stolom u Pljevljima, lokaliteti koji su predmet projekta su samo manji dio ogromnog fonda stećaka kojih na prostoru Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Kosova, središnje i južne Hrvatske i zapadne Srbije ima preko 70 hiljada na 3.300 lokaliteta. Osnovano se pretpostavlja da je broj lokaliteta

stećaka daleko veći. Raspoloživi podaci se odnose na zadnje popise objavljene 80-tih godina 20. vijeka.

Cijelo područje u okviru projekta povezano je stazom stećaka, novouspostavljenoj turističkom rutom. Zajednička kulturna ponuda omogućuje stvaranje višednevnih turističkih putovanja kroz četiri države koja bi obuhvatala arheološka nalazišta sa stećcima.

Jedna od vidova prezentacije stećaka i projektnih zadataka u okviru projekta HER. CUL je međunarodna izložba fotografija stećaka. Takve izložbe već su održane u Dubrovniku, Ljubuškom, Belgiji (Brisel), Prijeplju. Posljednja je održana u Pljevljima, a otvorio ju je Dragiša Šokić, direktor TO Pljevlja.

Milorad Joknić

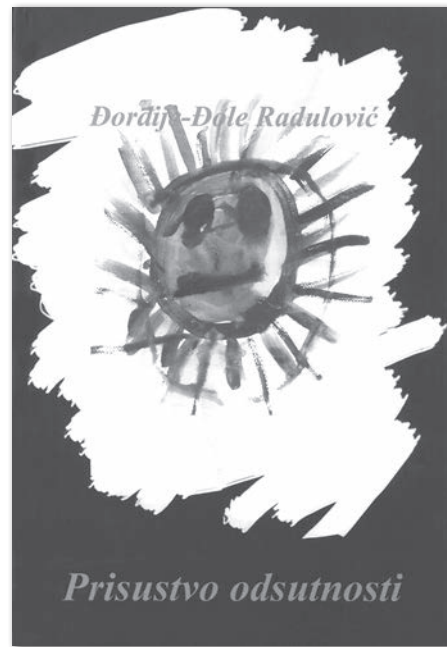
Na Cetinju promovisana knjiga Đorđija Đola Radulovca „Prisustvo odsutnosti“

U SLIKARSTVU POETA A U POEZIJI SLIKAR

Knjiga „Prisustvo odsutnosti“, autora Đorđija Đola Radulovca promovisana je Narodnoj biblioteci i čitaonici „Njegoš“ na Cetinju. O knjizi su govorili pjesnikinja Slavka Daković, profesorica Tatjana Zeković i istoričarka umjetnosti Ljiljana Zeković, te autor.

Stihove su govorili glumci Nikola Perišić i Ana Vučković.

Đorđe Radulović je učenik prvog razreda gimnazije. Već u detinstvu se bavio slikarstvom. Pjesme su mu objavljivane u više periodičnih publikacija. On je u slikarstvu poeta a poeziji slikar. Njegove likovne i poetske slike i izrazi ne samo da su upečatljivi i da se dopunjuju, nego imaju i zajednički izvor, jedinstvenu pobudu i zajednički karakter: živost, životnost, veselost koja je iznutra prože-

ta i razlivena dubljom misaonošću, životnim kontrastima, temeljnim životnim, posebno emotivnim pitanjima i paradoksima, dosežući do same biti sudbine i u njoj igre slučaja, već predodređenog samoozbora, sreće i smisla. „Sami biramo već odabrano/kockom sudbine, pronicljivo opominje pjesnik. Vrlo se maštovito i smisaono poigrao narodnom sintagomom ko pita ne skita u Sudbina ne pita no skita. O. Đ.

28

Slikarevo pismo: Pogled o esejističkoj prozi Dimitrija Popovića (VI)

METAFIZIČKI DRHTAJ

„...Umjetnik je dužan gledati tjelesnim očima, i nadasve, očima duše, okom duhovnim“

F. M. Dostojevski, O umjetnosti (Ob iskustvje, 133. str. ruskoga izdanja)

Piše: dr Lidija Vukčević

Kad bismo morali omeđivati poetska načela Dimitrijeve umjetnosti – u likovnom ili književnom izrazu – možda bismo bili uvjerljiviji ako bismo govorili o stanovitosti apartnosti autora koji bitno distinktivno prevrednuje, tretira, remeti ili zasniva svoje drugačije vrijednosti umjetničkog.

Različnost se autorova spram suvremenih ali i tradicijskih referencija ili priključaka odnosi najprije na stvaralačku preradu, persiflažu, stanoviti pastiš umjetničkih konvencija, unutar jedne ili više poetika: leonardovske, daljevske, magritte-oveske, Rafaelove, Mantegnigne, autorova okršaja s neobaroknim ili neoklasicističkim, duga verizmu ili naturalizmu, a unutar književnoga znaka, najprije simbolistička i fidesicleovska žudnja za krepuskolarnim. To je vidljivo i u maniri kojom ispisiuje svoj estetski dnevnik i u prijednom načinu kojim situira svoja sjećanja. Nije li u neočekivanosti svojih manjih fabularnih razrješenja ali i u vrlo zanimljivom osjećaju za rasvjetu u deskripciji prikazanog blizak i maupassantovskim očiđenjima, ali i lirske srodnik u mjeri suptilnosti jednoga Dina Campane?

Uzbuđenjima koja nas vode onkraj svakog poznatog ili mogućeg prizvanog krajolika? Nije li Dimitrije „opsežniji“ pejzažist u svojoj književnosti nego u svome slikarstvu?

Smatramo kako u Dimitrijevu slučaju nije nužno držati se postojećih estetika ili stilskih matrica. Da bismo barem donekle opisali one

konstante na kojima se zasniva naizgled ujednačena, Dimitrijeva estetika „simetrije“.

Ta je estetika razvila u likovnu ili pol desetljeća prepoznatljivu vlastitu konstrukciju, arhitektoniku. Prividno, i naizgled proturječno, zasniva se na apsurdu ili paroksizmu. Pitanja koja najviše izazivaju Dimitrija na ravni su dramske snage antičkoga ili biblijskoga mita. Način na koji su ona tretirana, fenomenalizirana likovnim izrazom ili književnom ekspresijom, jest ono što tako nepopizivo distingvira od svakog drugog umjetničkog suvremenika: slikarstvo, a u novije doba Dimitrijevo pismo, poziva na dijalog, pobudu, angažira svoga promatrača ili čitatelja gotovo do ravnosti sudionitva. Budući da na vrlo visokoj razini čutilnosti i poimanja, Dimitrije svojim djelom uznemiruje, nemoguće je da ostavi ravnodušnim ikoga tko pokuša ozbiljno uroniti u njegovu mnogoznačnost.

Naveli smo i pomicanje perspektive, kao jedno od sustavnih, temeljnih poetičkih principa. Da, no Dimitrije nas je već u izvjesnom smislu navikao na ovo odstranjenie, na taj oblik očiđenjanja. Kad netko tako neovangardistički pokrene čitavu seriju redefinicija u prostoru povijesti umjetnosti ili niz prevrednovanja u novijoj njenjoj perspektivi – mislimo pritom na zadnjih stotinjak godina – onda ga takva gesta uvijek iznova obavezuje da se iznimno i stvaralački posvećuje svojem autorstvu.

Nismo li zaboravili na Dimitrijevu ruku skulptora koja je pokazala vladanje volumenom na jedan osebu-

jan način, što nam je u drugoj, jezičnoj materiji ponovio u svojim Pričama iz Arkadije? Pitamo se ne bez čuđenja kako je uspio monumentalnost svesti ili, razviti – sve ovisi o perspektivi gledanja – do istinske lakoće i lirske uvjerljivosti izraza? Kako je uspio lirsko-dramsku dikciju unijeti u volumen, i obratno, kako je prostorno „opredmetio“ svoju naraciju? Nije li njegova svaka priča i stanovitno dobro kadrirana perspektiva prostora, ne samo i vremena?

Nas ipak najviše privlači i oduševljava kako Dimitrije rješava svoj veliki a naizgled laki zadatak vlastite poetike: čini nas poniznim pred svojim kistom i olovkom podjednako kao i pred svojim perom. Od svojih sakralnih mitema čini istinsku religiju. Možemo reći: da učio je iz velike tradicije nadrealizma, mijenjao rasvjetu, volumen ili perspektivu, argumentirao apsurdom zajedno s Dalijem ili Magritteom.

Zagledamo li pažljivije u daljevska rješenja za sakralne motive, na primjer onu Posljednju večeru iz 1954. gdje svodi očiđenje na prozračnost gotovo ženski koncipirane figure Krista, odnosno prema svjetlosti koja izvire snažno i gotovo ravnomjerno po svim ostalim sudionicima scene, onda nam ne dostaje udivljenja za istinsko preobraženje na koje se priprema figura mladog boga i koje sledi u noći za večerom. Svetost kristovskoga lika pada svjetlošću i na ostale likove, čak i na lice izdajnika među njima.

Usudimo li se napraviti jednu analogiju s Dimitrijevim tumačenjem Krista iz

ciklusa Raspeće, onda nam ostaju najmanje tri bitno distinktivna svojstva u Dimitrijevim aktualizacijama likovnog problema u odnosu na ona daljevska. Prvo, i najsnažnije što nas prožima u promatranju Krista mučenika izraslog iz Dimitrijeva likovnog pisma jest upravo težina muke kojoj je sučeljen: i sami počinjemo patiti kad shvaćamo s koliko je umjetničkog poštovanja i udivljenja, izvučen iz konteksta biblijske narativnosti i osuvremenjen za svaku moguću egzistenciju, Krist ostrašćen prikazan. On sam postaje, prikazan Dimitrijevim perom i tušem, olovkom ili kistom, junak svih vremena, martir par excellence, nadvremenski i natpovijesni bogčovjek.

Prikazan s leđa, oslobođen bilo kakve karakterološke studije ili psihološkog tumačenja, Kristovo nam se tijelo tek razapeto, tijelo kojem ne vidimo lice, svedeno gotovo na monokromiju sivocrne ili crvenosmeđe, ukazuje kao Aposlut ovostranog ali, naizgled začudno, i kao samo metafizičko na djeluju. Da apsurd bude potpuniji, tako je plastično prikazano, čini nam se, tu je pred nama, sad će oživjeti. Tijelo koje još drhti, iznureno bolovima, osuđeno na krik. Tako je, dopuštamo sebi reći, i s najvećim dijelom njegove književne građe: ona je životna, odvija se tu pred nama, premda možda pripovijeda neku davnu osobnu ili obiteljsku povijest. Plastičnost kazivanja zadobiva voluminoznost u pripovjedačkoj maniri autorstva koje neprekidno smjenjuje infantilnog i sveznajućeg naratora.

Angažiranog i suzdržanog, lirskog i dramskog.

Tako radikalno promijeniti perspektivu slikanja pa stoga i promatranja, uskratiti gledatelju lice martira, ne znači učiniti manje prisutnim Kristovu muku. Naprotiv. Ovakva revolucionarna inovacija, čini nam se, rezervirana samo za iznimno nadarene umjetnike, i jest prevrednovanje vrijednosti. Iako nismo svikli samo na akademsku umjetnost, ovakav nam se hiperkonceptualizam čini kao neko izuzetno zasićenje jednostavnim poetičkim obratom.

Upravo ovakvim se repertoarom Dimitrije koristi, ne da bi šokirao, skrenuo pažnju na sebe ili demistificirao martira: naprotiv, on izazivlje, kako rekose, gledatelja na suučesništvo u prikazanoj muci, ali i na sučut koju smo dužni Raspetome. On nas poziva na dijalog sa svojim djelom: ono je gorljivo govornjivosti i kad je likovno, posebno kad je likovno. Ispunjeno je strepnjom i drhtajem, satisfakcijom uobličena ali i vječnim pitanjem o smislu žrtve.

Nezaobilazne je naravi Dimitrijevo djelo: krši umjetnički i likovni „kanon“ da bi uspostavilo novi. Perfekcionističkih linija, spoznajne nemjerljivosti, naglašeno erotično i kad prikazuje potonje, komunicira valere koje tek valja istražiti: vertikala ljudske patnje, drama egzistencije ljudskog, odviše ljudskog, možda je onaj njegov signum koji najzudljivije govori u iskustvu avanture što stoji pred svakim čovjekom, posebno pred umjetnikom: između zemlje i neba, između erotskog smiraja i metafizičkog drhtaja, onkraj žudnje za beskonačnim, uvijek s onu stranu vidljive stvarnosti.

U brižljivom, pomnom a strasnom preuzimanju odgovornosti za samo srce zbiljnoga.

Treba li reći kako je umjetničko istraživanje koje je poduzeo Dimitrije gesta plemstva koje obvezuje? (Kraj)

Literatura:

1. D. Popović: Priče iz Arkadije, Ex libris, Zagreb, 2005.
2. D. Popović: Veronikin rubac, MH, Zagreb, 1996.
3. D. Popović: Smrt u slikarstvu, MH, Zagreb, 2001.
4. D. Popović: Corpus mysticum, Prometej, Zagreb, 2007.
5. D. Popović: Autobiografski zapis, u monografiji T. Maroevića Judita, Grafički zavod Hrvatske – Umjetnički muzej Cetinje, Zagreb, Cetinje, 1986.
6. A. Camus: Odabrana djela, 1. Zora – GZH, 1976.
7. F. M. Dostojevski: Ob iskustvje, Izdatel'stvo „ISKUSSSTVO“, Moskva, 1973.
8. F. Niče: Slučaj Wagner, Grafos, Beograd, 1988.
9. M. Eliade: Slike i simboli, Fabula nova, Zagreb, 2006.
10. R. Ivančević: Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, Sveučilišna naklada Liber – Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1985.
11. J. Chevalier – A. Gheerbrant: Rječnik simbola, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1987.
12. J. Hall: Rječnik tema i simbola u umjetnosti, ŠK, Zagreb 1998.
13. M. M. Davy: Enciklopedija mistika, I. sv. Naprijed, Zagreb, 1990.

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“ MIKELANĀELO BUONAROTI SONET (LXXV)

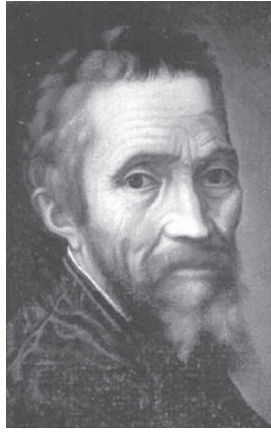
Sigurna smrt je, ali sat njen nije život je kratak, ostaje ga malo prijatan je oku, samo nije stalo do njega duši kad hoće da mrije.

Svijet je slijep, a djela mu ružna potiskuju u kraj plemenite čine, zgašeno je svijetlo, s njim hrabrosti ine, likuje lažno, istina je tužna.

Šta ti se Bože, u čekanju zbiva, oklijevanje je neprilično za nas, kida se nada, duša smrtna biva.

Čemu si obećo to svijetlo u slavi, kad nenadno smrt naiđe na nas, i gdje nas nađe tu nas zaustavi?

Prepjevaio: **Olinko Delorko**

Genijalan vajar, graditelj i slikar, Mikelandelo Buonaroti (1475–1564), sonete je počeo pisati tek poslije šezdesete godine. Iako njegovi soneti – u porudjenju sa Tasovim i Arisostovim djeluju tvrdo i oporo – Mikelandelova najuspješnija pjesnička ostvarenja u ovoj prestižnoj poetskoj formi skreću na sebe pažnju i zastupljena su u i najstrožijim antologijama soneta.

Priredio: **Nebojša Knežević**

Književna kritika: Poezija Jasne Č. Vuković OD SLUTNJE DO STIHA

Pjesnički glas Jasne Č. Vuković je glas o svijetu koji je viđen i doživljen bez posredovanja. Stihom zahvata sve – od detalja do kosmosa

Pjesnikinja Jasna Č. Vuković objavila je do sada devet knjiga poezije. Posljednja je *Ig*. *Ig* je, kako objašnjava na jednom mjestu, jaram, teret, okovi. I to su tematski okviri i bitne odrednice sadržaja ove zbirke. U njoj je riječ o pečatu (žigu) koji ig ostavlja tokom našeg postojanja. Odupirući se tome saopštava: IG // PRKOSNO // podnosim.“

Pjesnički glas Jasne Č. Vuković je glas o svijetu koji je viđen i doživljen bez posredovanja. Riječ je, dakle, o autentičnom pjesničkom izrazu i iskazu. Stihom zahvata sve – od detalja do kosmosa. Pokazuje da ništa što jeste nije van poezije, nije bez značaja za pjesničko oblikovanje. Za ovu autoru poezija je način egzistencije, ona je njen život.

Gorko čuđenje

Pred svijetom stoji začuđena. To je gorko čuđenje. Usamljena je; nosi sav teret samoće. Od pjesme traži da se za nju moli. Samoća je bitna odlika egzistencije savremenog čovjeka. Osama je stanje čuđenja, zapitanosti. Samoća je mjera postojanja. Osamu povija riječima.

Patnja je sastavni dio života; komponenta življenja; autorka je prevladava pjesmom. Pjesma je njen odgovor na izazove života. U tom smislu podseća na stihove Otona Župančiča u kojima ovaj slovenački pjesnik govori o školjki koja na dnu mora bol svoj u biser pretvara. Pjesnikinja naglašava: „Crnim platnom omotana // Mumija ja – Bolu prkosim“.

Bol dominantno osećanje

U ovoj poeziji riječ, boja i zvuk su u sadržaju i čine cjelinu pjesničkog izraza. Kad je riječ o boji primjetno je da prevladava crna. Crno je u gotovo svakom naslovu (ili podnaslovu) pjesama koje čine zbirku *Ig*. Zašto je to tako? Da li je to izraz

pesimističkog odnosa prema svijetu? Prije bi se moglo reći da je to izliv snage da se tamna strana uoči i u stih uobličiti. Uprkos tome što u ovoj poeziji prevladavaju crne nijanse, ona nas ne udaljava od svijeta; naprotiv, ovako opjevan svijet nam biva bliskiji.

Ono što pjesnikinja želi da nam kaže ne može se reći na neki drugi način osim pjesmom. I to je ono što njenu poeziju čini neponovljivom, jedinstvenom, autentičnom. Bol je dominantno osećanje. „Ja sam: BOL – BOG.“ Bol je isto što i bog – određuje sve. Od bola, kaže pjesnikinja, sakovače riječ da nadbol njome sasiječe. Vječnost je njena najomiljenija riječ. Bol, patnja, samoća, slutnja – pjesnikinja ih stihom osmišljava: „to suza moja // pjesmom biva // to suza moja // mnome sniva.“ Ove su pjesme, kako je to i u podnaslovu jedne pjesme označeno – razgovor sa bolom. „Bol u riječ // Riječ u Bol.“

Nije lako biti riječ

Poseban odnos ima prema riječima. Zbirka *Ig* počine stihom: „Riječ – u oku pirueta.“ Koliko puta nam je zaigralo oko kad smo čuli neku riječ – posebno onu nenadnu i neočekivanu. Ovdje je riječ stihom preobličena u sliku. U istoj pjesmi kaže da nije lako biti riječ. Ako se ima na umu da su u crnogorskom duhovnom nasljeđu riječ i čovjek izjednačeni, poistovjećeni, onda se jasno otkriva sva dubina ovih stihova. Riječ se teško rađa, do riječi se teško dolazi. Prema ovoj poeziji riječ je – sve. Njena moć je ogromna; ona može nadmudriti neprijatelja. Šta nakon toga? „A TI – samuj i // novu riječ – SAKUJ.“

Poeziju određuje kao slutnju, slast. A „Iz daljine // mami je NIKA.“ Pjesnički kredito Jasne Č. Vuković jeste da poezija mora pobijediti; da se pobjeda može ostvariti preko poezije.

Nikola Racković

Uz stogodišnjicu rođenja Mihaila Lalića

MARKS I LALIĆ, ILI O ISTORIJI

Mihailo Lalić u romanu „Tamara“ iznosi stav svoje glavne junakinje, mlade komunistkinje Tamare – žrtve onih koji su po Marks u trebali da sprovedu odluke koje je donosila Istorija – kojim se optužuje upravo Istorija, a ne njeni brojni loši tumači i realizatori, ma koliko su oni zaista po svemu za osudu (po nemoralu, svireposti, osvetti, zlu u cjelini koje ispoljavaju)

Piše: **dr Goran Sekulović**

Odavno je rečeno da ima literarnih djela koja na neuporediv i ponajbolji način pokušavaju dati odgovor na najveće dileme i enigme čovječanstva. Ali, uvijek posebno raduje kada je riječ o crnogorskom autoru u tom rangju. U ovom slučaju radi se o „dijalogu“ između Karla Marksa i Mihaila Lalića.

Znano je da je, uz radikalizam, kontroverzna, najmanje, još jedna pozicija velikog Marksovog djela, naime, pozicija eshatologije i mesijanizma. Marks nesumnjivo proletarijatu daje iskupiteljsku, mesijansku, eshatološku i spasiteljsku ulogu i proglašava ga jedinim pravim i autentičnim nosiocem, tumačem, izvršiteljem Istine i Istorije, koju, naravno zajedno sa cjelokupnim društvom i svim njegovim institucijama, time apsolutno i totalitarno podređuje proleterskoj revoluciji. Marksove strašne anateme i kletve se permanentno bacaju na buržoaziju i vladajuće klase u istoriji uopšte. Po Marksu čas apokaliptičke osvete (iz koje će se roditi „novi čovjek“ i „novo društvo“) uskoro će doći i Istorija će stropku naplatiti sve suze, bol, patnje i tragedije, svaku obespravljenost, neravnopravnost i ugnjetenost miliona i miliona ljudi tokom cjelokupnog svog dosadašnjeg događanja.

Podrazumijeva se da će u ime Istorije ovaj krvavi račun ljudskih nedjela, zala, beščasća i poroka naplatiti proletarijat, jer je upravo njemu, gotovo metafizičkim i nereligiozno-religioznom providjenjem i nadahnućem, i namijenjeno da bude izvršilac apsolutnih, besprigovornih, odista krajnjih, dakle, definitivnih, sudbinskih, (samo)zakonitih i fatalističkih Istorijskih

presuda. Tim presudama, bez mogućnosti žalbi i izmjena, konačno se ovjerava i šalje u adakta čitava zlosrećna prošlost, tj. istorijska pošast, ili po Marksovim riječima predistorija čovječanstva, zapravo cjelokupna – dosadašnja, sadašnja i buduća – ljudska istorija. Strašni sud je već došao, on je tu, pred nama, kaže Marks, u Evropi njegovog doba, osvetnička presuda za sva nedjela svih vladajućih klasa u Istoriji je već pala, tj. donesena, te se čeka samo na njenu realizaciju. Presudu će izvršiti dakako – Proletarijat. „Radi osvete za nedjela vladajuće klase u srednjem vijeku u Njemačkoj postojao je tajni sud zvan „Vehmgericht“. Ako bi neka kuća bila obilježena crvenim križem, ljudi su znali da je njenog vlasnika osudio „Vehm“. Sve kuće u Evropi su danas obilježene ovim tajanstvenim crvenim križem. Historija je sudac, a proletarijat je izvršilac presude.“

Vidimo da je Marksovo stajalište krst kao osnovni hrišćanski religiozni znamen, samo što je u pitanju crveni krst. Marks se poziva u svome učenju za pravu na čitavu ljudsku istoriju, kao što rade i sve vođe mesijanskih religija. U ovom smislu nije nevažno da je Marks bio jevrejskog porijekla i da je judaizam kasnije zamijenio hrišćanstvom. Naravno, da njegovo etničko i religijsko porijeklo nema apsolutno nikakvu osnovu i racionalnu potvrdu, razlog i objašnjenje, kada se radi o prihvatanju ili protivljenju njegovom učenju. Ali, očito ima određeno značenje kada je riječ o poenti ili poruci koju Marks šalje svojom Apokaliptičnom vizijom o kraju svih Istorijskih nepravdi, zala i nesreća, odnosno ovog našeg čovjekovog nesavršenog i zlog svijetniti, kojega će zamijeniti u času Spasenja jedan novi (Anti)Hrist,

sada više ne u liku jedne osobe i ne u religioznoj sferi, već, dakle, jedan novi antireligiozni ateistički kolektivni (Anti)Hrist u liku zajedničkog bića čitavog svjetskog Proletarijata. I kao što je dužnost svakog dobrog Jevrejina bila da vjeruje, doživljava i očekuje dolazak i silazak sa Neba na Zemlju Mesije-Spasioca, tako je i Marks postupio izgrađivši čitavo svoje filozofsko i naučno djelo upravo od samog početka (jedinstvo filozofije i proletarijata) do njegovog kraja (kraj otuđenja, kraj predistorije i početak, nove, istorije i razotuđenog čovječanstva) na ideji i paradigmi znanja i moći, pripreme i čekanja na dolazak Velikog Mesije i Spasioca Čovječanstva – Svjetskog Proletarijata. Ni Marks nije mogao izaći van opšteg civilizacijskog kruga i van svoga istorijskog, etničkog, kulturnog i vjerskog porijekla, obilježja, pripadništva, bića mišljenja i mišljenja bića. I on je ostao u vidokrugju već viđenog i događajnog. Samo je od Krsta načinio Crveni Krst, a od sebe i svoga djela, pokreta koji je osmislio, utemeljio i vodio, samo i jedino, u krajnjoj instanci, Anti-Hrista.

Mihailo Lalić u romanu „Tamara“ iznosi stav svoje glavne junakinje, mlade komunistkinje Tamare – žrtve onih koji su po Marksu trebali da sprovedu odluke koje je donosila Istorija – kojim se optužuje upravo Istorija, a ne njeni brojni loši tumači i realizatori, ma koliko su oni zaista po svemu za osudu (po nemoralu, svireposti, osvetti, zlu u cjelini koje ispoljavaju). Tamara, odnosno Lalić, nepogrešivo identifikuje i optužuje pravog krivca i dželata – Istoriju, a ne njene obične izvršioce u ma koliko neljudskom i zločinačkom obličju obitavali. Žrtva, Tamara, oslobađa krivice svoje neposredne ubice i dželate, ili

kako su se u crnogorskom jeziku po starini zvali: rukohvatnike, ali se svojim bolnim ljudskim krikom i vapajem obraća Istoriji, svojim pravim i lažnim, pritvornim drugovima i generacijama onih koji su omogućili da se veliko zlo ustoliči i naoruža. Istorija kao nalogodavac zla je djelo onih koji su u ime i za račun čovječanstva i u ime i za račun proletarijata (za njih je to bilo isto, sve ostalo je bilo nepovratna prošlost), pozvali na Revoluciju pune nade, ali i već početne sistemske, „infrastrukturne“, greške. Nemoćan i sićušan čovjek u suočenju i sukobu sa svemogućom Istorijom našao se u bezizglednom položaju i unaprijed je izgubio bitku. Tako da otpužba Istorije iz uma i srca onih najboljih pripadnika iz redova revolucionarnih pokoljenja kojima se Marks obraćao i koji su ga nepokolebljivo i dosljedno slijedili, bezgranično mu vjerujući, ne može mimoći ni Marksa, čak, reklo bi se, njega na prvom mjestu. Jer, upravo je on Istoriju ovlastio da bude sudija, a proletere da realizuju njene odluke i tako omogućio Koku, Moku, Džeku Malom i Džeku Velikom (Lalićeve antijunake iz „Tamare“) da uništavaju ljudske ideale, vizije i (da li) realne horizonte istine, slobode, pravde i sveopšteg ljudskog dobra.

Neko će reći krivi su i ovi i svi drugi konkretni pojedinci koji su iznevjerili ljudske nade, jer nijesu posturali na pravi način. Ali, ne, Lalić kroz Tamarin lik smatra da je Istorija više kriva nego oni, a samim tim se vraća na sami izvor možda najveće utopije cjelokupnog čovječanstva od njegovog rođenja do današnjeg dana. A na izvoru stoji Marks, koji je na osoben način sublimisao i sintetizovao sve slične ideje svojih prethodnika i dao jedinstvenu platformu, šansu, garanciju i mogućnost generacijama revolucionara širom Zemljine Planete da pokušaju sprovesti kao ovlašćeni tumači i realizatori Istorijskog suda njegove najznačajnije odluke i presude. Zato je Marksova odgovornost neminovna i u simboličkom, metaforičkom, ali i u zbiljskom, realnom, značenju. I iz Lalićeve „Tamare“ to nepogrešivo i veličanstveno izbija.

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici promovisana knjiga „Misaona po(i)etika“ prof. dr Dušana Ičevića

U MISLIMA SE SVE ZAČINJE, STVARA I BIVA

Prof. dr Vesna Vukićević Janković: Ičević zahvata širok dijapazon naučne misli koja nas uvodi u referencijalna polja određenih naučnih disciplina, samouvjereno ukazujući na njihovu interferenciju sa umjetničkim oblikovanjem svijeta; Dr Čedomir Bogićević: Autor zaključuje da je čovjek samorodno, samotvorno, samosvojno, samosvjesno, samobitno i samodjelatno biće, a nadasve biće izbora

Nova knjiga prof. dr Dušana Ičevića „Misaona po(i)etika“ predstavljena je u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici. O ovom djelu, koje ukazuje na stvaralačku moć misli, govorili su: prof. dr Vesna Vukićević Janković, dr Čedomir Bogićević, a odlomke je čitala Vesna Šoškić.

Prof. dr Vesna Vukićević Janković je ocijenila da Ičević uspješano dokazuje kako su sva dosadašnja naučna i umjetničko-teorijska istraživanja pokazala da je misaono stvaranje i tvorenje, odnosno samostvaranje, izuzetno kompleksan fenomen koji je razmatran još u antičkom periodu.

„Taj fenomen se može pratiti tragom kasnijih filozofskih, poetičkih, retoričkih i estetičkih mišljenja i proučavanja i kroz otvaranje svih onih meandara koji ukazuju na doprinose egzaktnih nauka – fizike, biofizike, astrofizike“, ističe ona i dodaje: „Ičević zahvata širok dijapazon naučne misli koja nas uvodi u referencijalna polja određenih naučnih disciplina, samouvjerenost ukazujući na njihovu interferenciju sa umjetničkim oblikovanjem svijeta. Krećući se kroz poetike od antičke do postmodernizma, Ičević se zalaže za novu poetiku, poetičku misli, čime naglašava ono izvorno značenje ‘poetikos’, što znači stvaranje ali i samostvaranje, dakle, djelatnu praksu koja se kreće od očiglednosti i zadire u polje metafizike.“

Podsetivši da čovjek živi u svijetu misli, dr Čedomir Bogićević je naveo da Dušan Ičević u svom novom djelu objašnjava da je poetika, kao ukupnost pravila, po svom osnovnom značenju stvaranje, a da

MISAONA KAO KOMPLEKSAN FENOMEN: Detalj sa promocije

je poetika (poiesis) stvaralačka moć misli kao samotvorne energije duha, „jer se u mislima sve začinje, stvara i biva“.

„Autor zaključuje da je čovjek samorodno, samotvorno, samosvojno, samosvjesno, samobitno i samodjelatno biće, a nadasve biće izbora. On je istakao trojstvo slikarstva, koje ima izuzetan misaoni svijet: poeziju, muziku i

sliku. Jer, muzika je sestra slikarstva, a slikarstvo nadmašuje muziku jer ne umire odmah poslije svog rađanja. Na taj način je slikarstvo plemenitije i od muzike, ono nadmašuje i prirodu, jer je oko prozor u čovjeka koje posmatra ljepotu svijeta pa ga je Leonardo da Vinci nazvao ‘Carstvo oko’, zaključio je on.

N. N.

U organizaciji Fakulteta za crnogorski jezik i književnost i nikšičkog Centra za kulturu u Nikšiću promovisane knjige „Poetika romana Mihaila Lalića“ autora Krsta Pižurice i „Bibliografija Mihaila Lalića“ Nade Drašković, Petra Krivokapića i Dobrila Aranitovića

ZNAČAJNI UVIDI U DJELO VELIKOG PISCA

Predsjednik Matice crnogorske Dragan Radulović istakao da bibliografija Mihaila Lalića sadrži 6.600 jedinica „od čega je manji dio ono što je Lalić pisao, dok je dominantno ono što je o njemu pisano, ne samo na prostoru bivše Jugoslavije, već i u inostranstvu“

U nikšičkoj Gradskoj kući su, u organizaciji Fakulteta za crnogorski jezik i književnost i tamošnjeg Centra za kulturu, organizovane promocije knjiga „Poetika romana Mihaila Lalića“ autora Krsta Pižurice i „Bibliografija Mihaila Lalića“ Nade Drašković, Petra Krivokapića i Dobrila Aranitovića.

Predsjednik Matice crnogorske Dragan Radulović istakao je da bibliografija Mihaila Lalića sadrži 6.600 jedinica „od čega je manji dio ono što je Lalić pisao, dok je dominantno ono što je o njemu pisano, ne samo na prostoru bivše Jugoslavije, već i u inostranstvu“.

„Riječ je o knjizi koja će svakom sljedećem prouča-

vaocu tog grandioznog opusa biti od velike koristi“, ocijenio je on.

Dr Vladimir Vojinović je ukazao na činjenicu da se ovom obimnom bibliografijom obilježava značajan jubilej crnogorske kulture – vijek od rođenja Mihaila Lalića, za koga je rekao da je „po značaju drugi veliki klasik naše književnosti, prvi iza Njegoša“. On je čestitao autorima i izdavačima na posvećenosti izuzetno vrijednom činu objavljivanja knjiga prilično nekonvencionalnog karaktera, koje pomažu malom broju ljudi.

Prodekan za nastavu na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost Aleksandar Radoman osvrnuo se na stvarar-

laštvo Krsta Pižurice, navodeći da „ako se o Njegošu oglašavao periodično ukazujući na manje proučene aspekte njegovog djela, Lalićem se bavio, reklo bi se, sistematičnije, ne propuštajući da osvrtom ili studijom pr prati gotovo svako njegovo izdanje“.

Nela Savković-Vukčević je kazala da je jasna i pregledna analiza Krsta Pižurice nastala više na ošećanju žive književnosti, nego li na naučnoj strogosti.

„Lalić je u više navrata govorio o uticaju Njegoša na njega, crnogorsku književnost i ‘psihu naših ljudi’, čemu je Pižurica posvetio veliku pažnju“, zaključila je ona.

N. N.

VAŽAN JUBILEJ: Sa promocije

U podgoričkom bioskopu Cineplexx premijerno prikazan film „Dječaci iz Ulice Marksa i Engelsa“

TRAŽILA SE KARTA VIŠE

Drugo Vukčevićevo ostvarenje nakon „Pogleda s Ajfelovog tornja“ ovogodišnji je zvanični crnogorski kandidat za nagradu Oskar, u kategoriji Najbolji strani film

U bioskopu Cineplexx u šoping molu Delta City održana je podgorička premijera novog filma Nikole Vukčevića „Dječaci iz Ulice Marksa i Engelsa“. Projekciji, na kojoj je jednu od filmskih numera otpjevao izvođač narodnih pjesama Edo Abdović, prisustvovao je veliki broj članova ekipe koja je učestvovala u stvaranju novog izdanka crnogorske kinematografije. Pored režisera, tu su bili: Bra-

nimir Popović, Milivoje Mišo Obradović, Momčilo Otašević, Ana Sofrenović, Ivan Đurđević, Branka Stanić i drugi.

Film „Dječaci iz ulice Marksa i Engelsa“, drugo Vukčevićevo ostvarenje nakon „Pogleda s Ajfelovog tornja“, ovogodišnji je zvanični crnogorski kandidat za nagradu Oskar, u kategoriji Najbolji strani film, a do sada je učestvovao na nekoliko filmskih festivala i osvojio prestiž-

ne nagrade. Premijerno je prikazan početkom avgusta na HercegNovskom filmskom festivalu, a nagrađen je sa dvije Zlatne mimoze – za režiju (Nikola Vukčević) i kameru (Dimitrije Joković).

Početkom novembra film je uspješno promovisan na Beverli Hilsu, pred prepunom salom, u organizaciji European film promotiona iz Hamburga, a u sklopu predselekcije za Oskar.

N. N.

USPJEŠNA PROMOCIJA: Ekipa filma na premijeri

U Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici održan 5. Festival ljudskih prava „Ubrzaj“

NAGRADE ZA MARINU VUJAČIĆ I DANIJELA KALEZIĆA

Daliborka Uljarević, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO): Njihova nepokolebljivost u borbi za svoja prava, ali i solidarnost sa svima kojima su ta prava ugrožena, mogu služiti kao inspiracija, ne samo nama u NVO sektoru koji radimo na sličnim pitanjima, već i crnogorskim umjetnicima, koji tu borbu mogu osnažiti svojim izrazom

Jubilarno, peto izdanje Festivala ljudskih prava „Ubrzaj“ održano je u Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici. Tokom četiri festivalska dana prikazano je 11 filmova, a posljednje večeri dodijeljene su nagrade za afirmaciju ljudskih prava i građanski aktivizam. Ovogodišnji dobitnici prestižnog priznanja su predsjednik Upravnog odbora Kvir Montenegro Danijel Kalezić i izvršna direktorka Udruženja mladih sa hendikepom Marina Vujačić.

„Njihova nepokolebljivost u borbi za svoja prava, ali i solidarnost sa svima kojima su ta prava ugrožena, mogu služiti kao inspiracija ne samo nama u NVO sektoru koji radimo na sličnim pitanjima, već i crnogorskim umjetnicima, koji tu borbu mogu osnažiti svojim izrazom“, kazala je izvrš-

na direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO) Daliborka Uljarević na svečanosti dodjele nagrada.

Nagrade za doprinos razvoju Festivala uručene su direktoru Crnogorskog narodnog pozorišta Janku Ljumoviću i direktoru Međunarodnog festivala dokumentarnog filma BELDOCS Mladenu Vušuroviću.

Ovogodišnji Festival obilježilo je gostovanje međunarodnih i crnogorskih autora, a filmovi su prikazani i u Kinu Boka u Kotoru.

„Festival filma o ljudskim pravima Ubrzaj, prvi i jedini takve vrste u Crnoj Gori, omogućava da se posredstvom filma doprine se podizanju svijesti građana i građanki o važnosti ljudskih prava i njihove zaštite i unapređenja, kao i vrijednosnog okvira koji

DOPRINOS PODIZANJU SVIJESTI O ZNAČAJU LJUDSKIH PRAVA: Marina Vujačić na svečanosti dodjele nagrada

podstiče harmonične odnose među različitima bilo kojem osnovu“, ističe se u saopštenju CGO-a, koji je i organizator ove manifestacije.

„Ubrzaj“ je dio šireg projekta „Ubrzajmo ljudska prava!“, koji ova nevladina organizacija sprovodi uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori, te ko-

finansiranje Komisije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću, Kanadske ambasade i fondacije Heinrich Boll, odnosno kroz partnerstvo sa Crno-

gorskim narodnim pozorištem, BELDOCS-om i Kulturnim centrom „Nikola Đurković“ u Kotoru.

N. N.

Anastas Bocarić

PREDVORJE CRNOGORSKE MODERNE UMJETNOSTI

Bocarić koji se rodio u Budvi, obraća se 19. avgusta 1904. godine molbom knjaževskom Ministarstvu prosvjete na Cetinju, povodom objavljenog oglasa u „Glasu Crnogorca“ nudeći se za nastavnika crtanja i lijepog pisanja u Gimnaziji na Cetinju: „Ko se tamo blizu, kao ja, rodio, na toga svakad Lovćen ima najjaču privlačnu moć“

Piše: Nikola Vujošević

Stoljećima su se Crnogorci borili za svoju zemlju i slobodu; nikada pokoreni. Uvijek je Crna Gora opstajala i stameno trajala. Poslije duge herojske borbe njenih predaka, na temeljima bogate milenijumske kulturno-istorijske prošlosti počinju se u XIX vijeku, dijelom i kao eho evropskih događaja, stvarati uslovi za savremene, progresivne umjetničke ideje i pojave. Primarnu, pokretačku ulogu u tome, osobito nakon berlinskog kongresa 1878. godine – međunarodnog priznanja Crne Gore kao samostalne, nezavisne i suverene države, imaće cetinjski dvor Nikole I Petrovića. Po ugledu na mnoge evropske dvorove Nikola I poziva i omogućava rad na Cetinju brojnim stranim umjetnicima. Velika evropska imena: Jaroslav Čermak, Paja Jovanović, Vlaho Bukovac, zatim Teodor Valerio, Ferdo Kikerec, Celestin Medović, Ivan Rendić (uradio biste knjaza Nikole), Marka Miljanova i Novice Cerovića) Josip Tominc, Anton Karinger i dr. ostavljaju svoja djela sa motivima iz borbe i života crnogorskog naroda, kao svjedocanstvo, ne samo svojih visokih stvaralačkih dostignuća, nego i kao izraze simpatija i ljubavi prema Crnoj Gori.

Portret knjeginje Zorke

Nova i neobična umjetnička atmosfera na Cetinju podstakla je nekoliko mladih Crnogoraca da iskažu slikarski i vajarški talenat. Ne umanjujući ulogu i značaj stranih umjetnika u nastanku moderne crnogorske umjetnosti, bitno djeinstvo u njenom vitalitetu imala je i nadarenost i veliki trud njenih protagonista. Mnogi su se rano opredjeljivali za likovnu umjetnost, i mimo uticaja sa Cetinjskog dvora odlazili na studije u inostranstvo. Tako se već krajem XIX i početkom XX vijeka, osnažena individualnim potencijalima i željama, podstaknuta i spoljnim faktorima, javlja jedna grupa crnogorskih umjetnika, koja će odigrati izuzetnu ulogu i značaj u crnogorskoj umjetnosti. To su: Anastas Bocarić, Marko Gregović, Pero Poček, Špiro Đuranović, Đoko Popović, Mihailo Vrbica, Ilija Šobajić, Marko Brežanin, Špiro Bocarić, Vladimir Novosel i dr. Najstariji i prvi koji je otišao na studije jeste Anastas Bocarić.

Bocarić slikarstvo najprije uči u Solunu, a potom završava Umjetničku akademiju u Atini. Prije odlaska na studije 1883. godine, u devetnaestoj godini života uradio je, po nalogu dvora, portret knjeginje Zorke. U arhivskom fondu Uprave dvora (fasc. 3, broj 1689) sačuvano je pismo od 12. oktobra 1883. godine, u kome Bocarić, zbog odlaska na školovanje, moli ađutanta knjaza – nasljednika Danila, Mihaila – Maša Popovića da mu knjaz Nikola isplati honorar za naslikani portret, ostavljajući „dobro volji knjaza“ da odredi vrijednost slike i visinu honorara. Molba je pozitivno riješena i Bocariću je isplaćeno pet napoleona.

Uloga u razvoju moderne bosanskohercegovačke umjetnosti

Po završetku studija u Atini, Anastas boravi u Budvi, a zatim u raznim sredinama: Zadru, Zagrebu, Mostaru i Sarajevu. Mnogo utiče na svog dvanaest godina mlađeg brata Špira, koji se s izraženim predispozicijama takođe opredjeljuje za slikarstvo. Zajedno će uraditi brojne portrete i slike sa religioznom tematikom. U Budvi Bocarić puno slika portrete svojih prijatelja i sugrađana – Antice Miković, Đura Zenovića, episkopa Kirila Mitrovića... Ubrzo odlazi u Zadar, đe se 1891. godine ženi sa Anom Tofolo. S velikim zadovoljstvom i ljubavlju slika suprugu i članove njene porodice. Ovi portre-

Anastas Bocarić

ti rađeni su njemu bliskim i karakterističnim akademskim stilom, kojim se portretirani centralizovano kompoziciono postavlja, ne samo preciznim crtežom, nego i bojom. Osvjetljen, logično dominantan lik, skoro je autonomno fiksiran, tako da tamna pozadina nema neposredno vidljivu ulogu, ali sekundarno doprinosi opštem, punom utisku o djelu. Još neke karakteristike akademskog realizma vidljive su na ovim portretima: akcentiranje pojedinih detalja, reducirani kolorit – skoro gama registar sa nekoliko majstorski datih tonova, vjerne proporcije modela... Personalna osobnost slikara koja će stalno pratiti i obilježavati njegov rad – da se pripodobi naručiocu i da se unutrašnjim porivima i osjećanjima odnese prema modelu i činu slikanja, primjećuje se i na ovim portretima. Otuda, u prvom slučaju djelo može da privlači vizuelnošću i likovnom tehnikom, ali pri tom obično nedostaje, ili je manje vidljiva, unutrašnja sadržina, karakter lika, što u drugom slučaju biva konstantnost i bit napora umjetnika.

Boravak Bocarića u Mostaru i Sarajevu krajem XIX vijeka, kada u Bosni i Hercegovini nije bilo školovanih slikara, ima izuzetan značaj. On i malo kasnije brat mu Špiro bili su prvi slikari u ovoj sredini i imali su u njoj pionirsku ulogu u razvoju moderne bosanskohercegovačke umjetnosti. Tada je o Anastasovom radu zabilježeno sljedeće: „Konostase, slike pojedinih lica i sve drugo divno i jeftino radi ovaj mladi slikar.“

Nemirnog duha

Nemirnog duha, željan promjena mjesta boravka, Anastas odlazi u Carigrad, dok Špiro ostaje u Bosni, uspješno nastavljajući karijeru. U Carigradu Anastas se kao direktor Gimnazije počinje baviti i pedagoškim radom. Ne namjeravajući da duže ostane, obraća se 19. avgusta 1904. godine molbom knjaževskom Ministarstvu prosvjete na Cetinju, povodom objavljenog oglasa u „Glasu Crnogorca“ nudeći se za nastavnika crtanja i lijepog pisanja u Gimnaziji na Cetinju. „Ko se tamo blizu, kao ja, rodio, na toga svakad Lovćen ima najjaču privlačnu moć. Te pošto je ovdje ukinuta srpska Gimnazija i ja sam pozvat u Srbiju da primim dužnost – radije bih na Cetinje došao i zbog toga, što bih bio bliže svojim i, što biše na Cetinju moja deca mogla nastaviti ono što su i u ovd. ruskoj školi učili.“ (Arhiv fonda Ministarstva prosvjete i crkvenih djela Knjaževine Crne Gore; fasc. 24, broj 1163) Odgovor Ministarstva nije sačuvan, ali je nesumnjivo bio negativan, jer Bocarić nije primljen. Čudi ovakav odgovor ako se zna da je Ministarstvo bilo izvršilac naloga knjaza Nikole da se

drugoj dvojici crnogorskih umjetnika dodijele stipendije: Iliji Šobajiću 1897. godine za studije u Beču i Mihailu Vrbici za studije koje završava 1900. godine u Moskvi.

Deceniju i po u Novom Sadu

Poslije napuštanja Carigrada, u zavičaju zapostavljen, bezmalo zaboravljen, Slikar razočaran mijenja sredinu; stiže u Skoplje, potom boravi u Solunu, Zadru, Zagrebu, Mostaru, Sarajevu, Beogradu, Skoplju, Subotici i Novom Sadu. Enigmatično je da se radoznalac i putnik, poslije Prvog svjetskog rata za-

držao u Novom Sadu deceniju i po – period koji predstavlja posebno poglavlje u Bocarićevom životu i radu. Skoncentrisan primarno na portretno slikarstvo poziraju mu brojni sugrađani i poznate ličnosti. Slika i istorijske kompozicije. Jedna od njih je inspirisana Prvim svjetskim ratom, monumentalnih je dimenzija (7,50 x 2,50 m) izlagana u Subotici 1925. godine. Bocarić je u to vrijeme učestvovao na izložbama sa savremenici, velikim srpskim slikarima Pajom Jovanovićem, Đorđem Krstićem i Markom Muratom.

ra. U proljeće te godine došao Anastas iz Perasta, gdje je sa porodicom živio (imao je suprugu, dvije kćerke i sina) u Kotor kod njega, s molbom da mu na engleski jezik prevede dva pisma. Pošto je profesor učinio uslugu, Bocarić je zauzvrat zatražio od njega da mu pozira, što je s oduševljenjem učinjeno (ovaj portret se čuva kod porodice Kovačević u Kotoru). Dok je slikao portret, Anastas je pričao kako je bio u Etiopiji kod cara Selasija, da je tamo slikao i vajao, da je „mnogo toga ostavio carskoj etiopskoj porodici i to, na žalost, džabe... Nijesu htjeli da mi plate, ili ne koliko vrijedi moj rad, i spakovao sam kofer i došao ovamo...“ Kuriozitetan je podatak istoričarke umjetnosti Dragane Ivanović, najboljeg poznavaoa života i djela Anastasa Bocarića, da je autor državnog grba Etiopije – u zvaničnoj upotrebi sve do 1974. godine, bio Bocarić. Kada je i koliko vremena slikar bio u Etiopiji nije poznato, ali je vjerovatno da je poslije Turske boravio u Etiopiji, odakle se vraća obilazeći više gradova Makedonije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije.

Velika i bolna nostalgija za zavičajem

Konačno, 1932. godine osjećajući veliku i bolnu nostalgiju za zavičajem stiže u Perast, nalazeći u ovom drevnom i pitoresknom gradu smiraj od kraja života.

Slikarski opus Bocarića samo je djelimično poznat. Boraveći u različitim sredinama ostavljao je slike i naručene i urađene za svoju dušu. Tako je ostao poznat samo mali dio od veoma obimnog i značajnog stvaralaštva ovog velikog crno-

Tri tematske cjeline – portreti, istorijsko i religiozno slikarstvo

Likovno stvaralaštvo Bocarića može se posmatrati kroz tri tematske cjeline – portreti, istorijsko i religiozno slikarstvo; moguće ga je i fiksirati – slijediti njegove plodonosne boravke u pojedinim sredinama. Njegova stilska dosljednost, privrženost akademskom realizmu ne zahtijeva podjele na periode i faze. Izložbe upriličene u Crnoj Gori, decenijama posle njegove smrti, najbolje, najtemeljnije obznajuju vrijednosti ovog istorijski značajnog slikara, čije je djelo bitno utemeljeno i u osnove modernog slikarstva Bosne i Hercegovine.

Poslije šest decenija, od 1934. godine – izložbe u Kotoru, priređena je u Modernoj galeriji u Budvi 1994. godine izuzetna retrospektiva Bocarića – kvantitetom mala, kvalitetom velika. Pedeset slika, muzeološki materijal – fotografije, lična dokumenta, prepiska i dr. autentično i uvjerljivo su predstavili njegovu veličinu i značaj. Opšte karakteristike izloženih slika su primjerene akademskom realizmu s mjestimičnim, fragmentarnim, slobodnijim slikarskim postupcima koje su u umjetnikovoj zadnjoj deceniji života pritaženo inklinirali novijim idejama i shvatanjima.

„Zlatni ramovi braće Bocarić“

Godine 2000, takođe u Budvi, bila je postavka – omaž Anastasu i Špiru Bocariću pod nazivom „Zlatni ramovi braće Bocarić“, koja je istakla njihovo mjesto i ulogu i u istoriji likovne umjetnosti Bosne i Hercegovine. Sljedeća izložba od trideset radova iz fundusa Narodnog muzeja Crne Gore u Cetinju, posvećena Anastasu bila je 2001. godine u Perastu. I ova postavka potvrdila je visok nivo njegovih portreta, vrijednosti koje su skoro stalno bile u uzlaznoj liniji, počev od ranih – knjeginje Zorke iz 1883. godine i Lazara Ercegovića 1886, zatim „Portreta trgovca Ivaniševića“ iz 1896. godine, do zadnjih nastalih u Perastu. Manje je reprezentativan dio izložbe koji se odnosi na istorijsku tematiku, jer su bile izložene samo skice i studije kao pripreme faze za kompozicije većeg formata. Ipak, i ovaj dio postavke pokazao je ozbiljnost kojom je slikar prilazio ostvarenju svojih zamisli i ideja. Organizovanjem izložbe u Perastu, u nekadašnjoj Kući slikarstva, u kojoj je bila i mala galerija slika, podstaknuto je osjećanje pijeteta prema Bocariću i konačno dat uvidaj o njegovom temeljnom doprinosu nastanku moderne crnogorske likovne umjetnosti. Mada se ne može smatrati da je njegovo slikarstvo neposredno uticalo na crnogorsku modernu, ipak ima osnova uvjerenju da je, kako je zapisao Mladen Lompar „...bilo u predvorju crnogorske moderne umjetnosti.“

Portret kralja Nikole u bronzi i gipsani model Njegoševog spomenika

U korespondenciji sa prijateljima i zvaničnicima Bocarić je naglašavao da je i vajar. Ostalo je poznato samo malo njegovih skulptura. Među njima je portret kralja Nikole izveden u bronzi, rijetki skulpturalni prikaz njegovog lika, i uz djelo Marka Brežanina, jedno od prvih umjetnina crnogorske skulpture XX stoljeća. Takođe je poznato da je uradio i gipsani model Njegoševog spomenika, s neostvarenom željom da se realizuje 1901. godine svečanom otkrivanjem povodom 50-godišnjice Njegoševе smrti.

Bocarić se rodio u Budvi 1864. godine u trgovačkoj porodici grčkog etničkog porijekla. Umro je 1944. godine u Perastu, gdje je sahranjen, a 1947. njegovi posmrtni ostaci preneseni su na gradsko groblje u Budvi.

Anastas i Špiro Bocarić

Autor državnog grba Etiopije

O životu i radu Anastasa Bocarića, kao i o drugim crnogorskim umjetnicima, njegovim savremenici, ostalo je dosta nepoznato, ili manje poznatih detalja. Jedna od njih je Bocarićev boravak u Etiopiji, kod cara Haila Selasija. O tome je Kotoranin prof. Predrag Kovačević ispričao za „Pobjedu“ (12. 09. 1982) kako je 1938. godine upoznao slika-

gorskog slikara. Ipak, šezdeset dragocjenih djela od šezdeset i pet koja su u Narodnom muzeju Crne Gore, zavještala je kao legat Cetinju 1964. godine slikareva kćerka Marija – Mara, tetka Anastasove unuke slikarke Milice Bužan – Bocarić (jedina njegova nasljednica) koja je 2001. godine s oduševljenjem došla iz Rima, đe živi, u Crnu Goru i prisustvovala u Perastu otvaranju omaž izložbe njegovog deda.

31

Prosvjetni rad

DEC. 2014
JAN. 2015BROJ
30-31

Rediteljka Radmila Vojvodić za „Delo“ NEMA ISTORIJE BEZ INTIMNOG

Iako je u društvenoj stvarnosti Crne Gore prisutna u različitim ulogama, Radmila Vojvodić kaže da ostaje prije svega i samo – umjetnica. Ovo dokazuje i njena drama „Everyman Đilas“, u onoj vrsti pozorišta koje preispituje našu svakodnevnost. Možda drugačije nego što smo navikli, ali vrlo efikasno. U svom Đilas – običnom čovjeku, demistifikuje jednu eru i njene junake, otvara polje smisla našeg socijalističkog naslijeđa i naših zajedničkih jugoslovenskih iskustava, traumatične, pogubne, istinite, na momente romantične, ali bez hipno očaravajuće sentimentalnosti. Svi njeni dramski junaci, koje dobro poznajemo sa nekadašnje jugoslovenske političke scene, Đil-

las, Kardelj, Pijade, Ranković, De-dijer, Popović... su se u istinitom životu vrlo ozbiljno pitali o stvarima, koje su bile za društvo tadašnjeg vremena (i današnjeg) odlučujuće, davala smisao smrti i životu. Da li su ostale iste? Najjasniji odgovor koji predstava nudi gledaocu jeste da je najteže tada, kada je politika nemoralna. Vrlo jednostavno.

Ja sam dijete koka-kola socijalizma

– *Ispricali su mi da je vaša porodica bila tijesno povezana sa Milovanom Đilasom.*

– Da, može se tako reći. Kao što je duga i duboka i mo-

ja veza sa političkom ljevicom u smislu koji danas ne poznamo i ne razumijemo više. Ja sam dijete koka-kola socijalizma. U periodu odrastanja i formiranja imala sam uz sebe ideale, koji su tada značili vjerovanje u bolji svijet i prije svega u državu, Jugoslaviju, koja je probijala sebi takozvani treći put. Puno drama, koje sam napisala, bave se prošlošću, koja prodiru u sadašnjost, vremenu, u kojem smo živjeli, a istovremeno je u svemu što radim i o čemu me zapravo i ispitujete, uvijek i neizostavno i nešto lično, intimno. Nema istorije bez intimnog kao što nema ni umjetnosti bez ličnog niti političkog bez ličnog. I u pozorištu je tako. Pozorište je političko tada kada sadrži čvrst lični stav autora, stvaralaca. I na kraju, ali ne manje važno, kod mog bavljenja prošlošću, Đilasom, ljevicom ako hoćete, ima i nešto samoironično.

– Šta?

– Samoironija u razumijevanju i viđenju tranzicije naših država, stanja stvari u svijetu, u pozorištu, ideologijama, demokratiji, slobodi. Mislim da ne moramo i kada govorimo o prošlosti, neprestano pitati o sadašnjosti, o vremenu u ko-

jem živimo, o političkom sistemu čiji smo dio...

Đilas je bio disident i to puno prije Solženjicina

– *Ideju demokratske ljevice u liku i djelu Đilasa imali smo uvijek ispred nosa. A kao da smo je, s obzirom na (ponovno) izdavanje njegovih knjiga o njemu, prepoznali tek odskora?*

Mislim da se radi o tome, da je za to što smo ga toliko godina zanemarivali, ignorisali, no, ne svi, u pitanju provincijalizam posebne vrste koji se uvijek postara za to da ne umijemo prepoznati ono što imamo. Đilas je bio disident i to puno prije Solženjicina. Još ga ni danas u Crnoj Gori ne proučavamo. Postoji svakako kao jedan od predmeta konfrontacije, koja može biti sporadično pozorišna – nakon premijere smo održali forum, gdje se diskutovalo o predstavi „Everyman Đilas“. Većim dijelom su pak razgovori o njemu kafansko polemički ili se o njemu razgovara u krugu porodice.

Đilas sve vrijeme gleda ispred nas

– *U jednom od svojih radova Đilas kaže: „Šta će biti sa vama, ako se ne budete usudili da mislite?“*

– Đilas se svo vrijeme i sam preispituje o tome šta je, raz-

SVE OSTALO BI BILO GROTESKNO...

Čini se da je tzv. aktivizam, nikako ne u pežorativnom značenju, opet prisutan u pozorištu. Gdje bi u tom smislu svrstali predstavu „Everyman Đilas“? U čemu je njena politička hrabrost?

Svakako se ne radi o pozorišnom komadu koji bi zadovoljio površnog gledaoca ili njegovu želju za senzacijom, već se obraća duhovnom u gledaocu i svakako u sebi nosi politički angažman. Iza svega toga stoji moja senzibilnost. Iza svega što pričaju na pozornici, što govori tekst, stojim i ja. I tako, ako je pozorište prostor mog izražavanja, to je izraz svega što sam ja, sa svime što jesam, sa svim političkim stavovima, kakvi god da su. Sve ostalo bilo bi groteskno...

mišlja o revoluciji, stavlja je pod sumnju i ide dalje. Đilas svo vrijeme misli dalje. Gleda ispred nas. Baš u tome postaje „everyman“, obični čovjek kojeg tražim u predstavi.

Zaboljelo me je kako je mogao živjeti u zatvoru

– *Ali, zašto tom komunističkom vjerniku i potom nepopustljivom protivniku komunizma, pobunjeniku i pokajniku, vjesniku novih vremena, osuđeniku i glorifikovanom proroku nijesmo vjerovali? Nijesmo se usudili?*

– Negdje usred čitanja njegovog djela „Besudna zemlja“ zaboljelo me je kako je mogao živjeti u zatvoru. Potom mi je sinuloda je odlučio da će se onima na slobodi osve-

titi baš time: životom u zatvoru. Sinulo mi je, kako je takva odluka tipično crnogorski samodestruktivna i istovremeno herojska i poetska. Tako lijepo da je tamo, ispod neba slije-pog zatvorskog šetališta – Haj-ne bi rekao, ispod neba anđela i vrbaca – živio čovjek, koji je učestvovao u stvaranju ovog izopačenog svijeta. Istovremeno je živio u čeliji zbog toga, da je mogao razmišljati i pisati o drugačijem, boljem svijetu. O svijetu, koji će se promijeniti u nešto dobro. Bez sentimentalizma i samosažaljenja, koji obično zahvate žrtve. I baš taj duh, taj rijetki duh nesamosažaljenja, doveo me do toga, da sam sjela za sto i počela da pišem dramu o njemu.

(Oprema teksta: Redakcija „Prosvjetnog rada“)

Iz predstave „Everyman Đilas“

Prosvjetni radnici stvaraoci: Jelena Gošović Perović, profesorica crnogorskog jezika i književnosti u OŠ „Vladimir Nazor“ u Podgorici

UČITI ĐECU DA SU ZNANJE I STVARALAŠTVO TEMELJ LJUDSKIH VRIJEDNOSTI

Za decu bi bili korisni česti susreti sa književnicima, učešća u književnim kolonijama, radionice sa glumcima, odgovarajući rad u medijskim ili izdavačkim kućama; Reformisane čitanke i udžbenici prate odabranu i umjetnički vrijednu literaturu; Nastavi nedostaju očiglednost i primjenljivost znanja, kao i da teret tog nedostatka ne može da nosi samo nastavnik; Strepim nekada da će proći vjekovi a da će Lesovo Pismo ostati metafora života umjetnika na našim prostorima

Kao prosvjetni i pedagoški Kradnik, Jelena Gošović Perović istinski se potvrdila u školi u kojoj radi. Ali, posvećenost svom pozivu i traganje kroz svoj predmet i struku ona ne iskazuje samo u učionici. Već na samom startu uspješno se dokazala i kao književni stvaralac: osvojila je nedavno dvije prve nagrade: za neobjavljeni roman na konkursu NIP „Pobjeda“, i za priču koju dodjeljuje NVO „Nova“. Dovoljan razlog da se sa njenim stvaralačkim pismom upozna ne samo prosvjetna, već i književna javnost.

Konkursi su rijetko pravedna stvar

Otkada je Jelena Gošović Perović ušla u svijet književnosti, ili književnost u njen svijet?

Još od djetinjstva, kaže, i dodaje: „Vjerujem da se čovjek rodi sa određenim sklonostima, a da su različiti faktori koji uslovljavaju njihovo razvijanje ili zanemarivanje. U jednom periodu života nastoja-

KNJIŽEVNI I PROSVJETNI RAD – DVA POLJA

Interesovalo nas je koliko je Jelena Perović, upravo kao prosvjetni radnik, u mogućnosti da svoja interesovanja i bavljenje književnim radom usaglasila sa sadržajem koji predaje učenicima.

„Razgraničavam svoju djelatnost prosvjetnog radnika od ličnog književnog rada. Sadržaji koji su predviđeni planom i programom nastojim da realizujem i tu nema mjesta onim sadržajima koji su privatno moji. Možda je to zato što predajem osnovnoškolcima i što vjerujem da su moji autorski tekstovi za zreliji uzrast. Vjerujem u mnoge učenike kao u ozbiljne uživaocce književnosti koja čeka na njih kao na buduće intelektualce. Iznad svega, važno mi je da budu kvalitetni čitaoci i poznavaoци literature.“

la sam i da se udaljim namjerno od knjiga, možda i iz revolta, jer svijet knjige danas nije dovoljan za život. Paradoksalno, svako bježanje vraćalo me je toj umjetnosti do konačnog samopriznanja da sam najviše na svom tlu kada se bavim stvaranjem. Iz te pobjede proistekla je i snažna potreba da se konačno predstavim čitalačkoj javnosti. Pokazalo se da su konkursi rijetko pravedna stvar koji vam, ne poznajući vaš identitet, sude po jedinom priznatom kriterijumu u umjetnosti – a to je kriterijum estetike. Koincidencija da su „Pobjedina“ nagrada i nagra-

da „Nove“ dvije prve godišnje književne nagrade pripale mojim proznim tekstovima donijela mi je veliku odgovornost nad onim što pišem, ali i stalno preispitivanje nad napisanim. Taj vid autokritičnosti može biti jako naporan za autora.“

Najveće ograničenje je sam nastavnik

U čemu je najveća draž i smisao u podučavanju najmlađih u sferi umjetnosti? Kakva su ograničenja a kakve šanse za to u našoj obrazovnoj praksi?

„Najveća draž, ali i odgovornost, jeste u tome da upravo profesor jezika i književnosti kod najmlađih razvija ljubav prema riječi. Mnogi nastavnici nijesu svjesni da su baš oni, pored porodice, najznačajniji kreatori dječije zainteresovanosti za knjigu i inicijatori pravičnog pristupa svijetu pisanog umjetnosti. Lično ne vidim ograničenja u našoj obrazovnoj praksi, barem kada su književni sadržaji u pitanju. Reformisane čitanke i udžbenici prate odabranu i umjetnički vrijednu literaturu, kanonski tekstovi su obaveza svakog obrazovanog pojedinca, a na profesoru ostaje da odabere jedan dio ponuđenih tekstova ili da u

nastavu uvede tekstove po izboru učenika ili svom ličnom izboru. Ograničenje sa takvim konceptom nastave koja stalno teži usavršavanju može biti samo neodgovoran prosvjetni radnik. O nekim ograničenjima možda bi se moglo govoriti u oblasti motivacije nastavnika i mogućnosti organizacije nastave koja bi deci omogućavala praktična znanja. Pitanje je koliko se takvi časovi realizuju u nastavi, a čista su neophodnost savremenog obrazovnog procesa. Za decu bi bili korisni, na primjer, česti susreti sa književnicima, učešća u književnim kolonijama, radionice sa glumcima, odgovarajući rad u medijskim ili izdavačkim kućama. Takav program ne podrazumijeva decu kao posmatračice već učesnike u višednevnim aktivnostima. Nastavnik je nemoćan da sam organizuje takav proces“, naglašava naša sagovornica, i dodaje da nastavi nedostaju očiglednost i primjenljivost znanja, teret tog nedostatka ne može da nosi samo nastavnik. „Više institucije moraju naći rješenja za probleme ove vrste, koji rezultiraju velikim prazninama u obrazovanju. Ali i greškama u odabiru struke, što ostavlja posljedice i na pojedinca i na društvo“, kaže Jelena.

Sve dok mladi čvrsto vjeruju u svoje snove i pravedan svijet, norme stvaralačkog svijeta biće i norme njihove spoljne stvarnosti

Nakon ovakvog odgovora, nametnulo se jedno neizbježno i logično pitanje – *Koliko sama decina danas pokazuju interesovanje za literaturu? Da li i ona osećaju tu disproporciju između svakodnevnog života i učenja, znanja i normi stvaralačkog svijeta i stvarnosti, tj. različitih problema i izazova koji nas prate?*

„Onoliko koliko im porodica i škola, ali i društvo kao cjelina, daju priliku da budu zainteresovani. Oni mogu da služe tu disproporciju, ali ne mogu da je osećaju onim intenzitetom kojim je osećaju odrasli. Treba im ulivati vjeru da će učenje i znanje u njihovom svijetu biti priznato i podsticati ih da izrastaju u etički zdrave i u svestrane ličnosti. Sve dok čvrsto vjeruju u svoje snove i pravedan svijet, norme stvaralačkog svijeta biće i norme njihove spoljne stvarnosti.“

Nedostaje afirmacija kvalitetnih autora

U ovakvim prilikama, i jednino, očekujuće pitanje za našu sagovornicu: *Književni trenutak u Crnoj Gori – oseća li se i u čemu njegov društveni značaj? Koliko se prezentuju književne vrijednosti, odnosno koliko se pronalaze mogućnosti da se one promoviraju na pravi način?*

„Dosta toga nedostaje književnom životu u Crnoj Gori. Nedostaje više pisaca, nedostaje ozbiljne književne kritike, nedostaje otvorenosti

koja bi autore usmjeravala da jedni drugima budu i recenzija i inspiracija. Nedostaje afirmacije kvalitetnih autora i umjetnički vrijedne literature. Najviše nedostaje dobrih čitalaca, što vodi krajnjem porazu umjetnosti.“

Jelenin odgovor bio je, zapravo, najbolji povod i razlog da je upitamo – *I, đe je pisac danas? Kakva je njegova uloga?*

Nikad se ne predaj

„O tim dilemama dala sam odgovore u romanu *Bijeg iz vrzinog kola*. Nije slučajna refleksija glavne junakinje Lenke o *zidogradilištvu* ili o profesoru i njegovom vječnom kaputu. Najmanje je slučajno *Pismo prijatelju Lesa Ivana* koja sam inkorporirala u roman. Strepim nekada da će proći vjekovi a da će *Lesovo Pismo* ostati metafora života umjetnika na našim prostorima. Strepnju potiskujem vjerom u nove generacije koje će biti svjesne cijene umjetnosti i njene uloge u razvoju društva i potvrdi nacionalnog identiteta.“

Vaša maksima – životna i stvaralačka?

Ne mogu svoj život sveći na maksimu – opovrgnuće me. Ali primjećujem da su moji junaci strukturirani na zajedničkoj misli – Nikada se ne predaj.

Jovanka Vukanović

SUSRETI SA STVARAOCIMA NEOPHODNI

Za decu bi bili korisni, na primjer, česti susreti sa književnicima, učešća u književnim kolonijama, radionice sa glumcima, odgovarajući rad u medijskim ili izdavačkim kućama. Takav program ne podrazumijeva decu kao posmatračice već učesnike u višednevnim aktivnostima. Nastavnik je nemoćan da sam organizuje takav proces“, naglašava naša sagovornica, i dodaje da nastavi nedostaju očiglednost i primjenljivost znanja, kao i da teret tog nedostatka ne može da nosi samo nastavnik. „Više institucije moraju naći rješenja za probleme ove vrste, koji rezultiraju velikim prazninama u obrazovanju. Ali i greškama u odabiru struke, što ostavlja posljedice i na pojedinca i na društvo“, kaže Jelena Perović.

Značajan datum u istoriji i razvoju crnogorske prosvjete: Sto pedeset godina školstva pod Čakorom

VELIČKI UČITELJI

– Iako s manjim prekidima, uslovljenim ratovima, ova škola je kontinuirano radila i kroz njene klupe prošlo je blizu tri hiljade đaka. Imajući u vidu socijalno-društvene uslove i višedecenijsku ratnu realnost ovoga kraja, podaci o njihovome daljem obrazovanju, sticanju voskoškolskih diploma i uglednih društvenih položaja veoma su impozantni.

– Takođe, mnogi učitelji koji su radili u ovoj školi bili su poznati kako po nastavno-obrazovnoj praksi tako i po širem, posebno tribunskom djelovanju u ovom i drugim krajevima. Na prvom mjestu to su bili Veličani

Piše: Branko Jokić

Vijek i po od osnivanja škole u Velici, pod Čakorom, na samom crnogorskom istoku, veoma je je značajan datum u istoriji i razvoju crnogorskog školstva.

Iako s manjim prekidima, uslovljenim ratovima, ova škola je kontinuirano radila i kroz njene klupe prošlo je blizu tri hiljade đaka. Imajući u vidu socijalno-društvene uslove i višedecenijsku ratnu realnost ovoga kraja, podaci o njihovom daljem obrazovanju, sticanju voskoškolskih diploma i uglednih društvenih položaja veoma su impozantni.

Takođe, mnogi učitelji koji su radili u ovoj školi bili su poznati kako po nastavno-obrazovnoj praksi tako i po širem, posebno tribunskom djelovanju u ovom i drugim krajevima. Na prvom mjestu to su bili Veličani. Posebno su neizbirsive trago-ve i zasluge u ukupnoj 150-godišnjoj hronici veličkoga obrazovanja ostavili pripadnici bratstva Popovića. Oni su početkom 18. vijeka, kada se ovdje doseljavaju i druga bratstva (sa severa Albanije, Ceklineke župe i drugih crnogorskih krajeva), došli iz susjednog Šekulara (potiču od staroga bratstva Živkovića). Odmah su postali zapaženi upravo kao prosvjetitelji, ali i političari i ratnici. Tokom 19. i početkom 20. vijeka to veličko bratstvo dalo je 18 učitelja i sveštenika, desetak visokoobrazovanih stručnjaka i cijenjenih vojnih starješina, ratnika i junaka.

Dmitar Popović

Dmitar Popović, njihov rodonačelnik u Velici, jedan je od najznamenitijih ljudi svoga doba u ovome kraju i Polimlju. Nastavljajući porodičnu tradiciju, početkom 19. vijeka otišao je u Pečku patrijaršiju, đe je stekao početno obrazovanje. U Velici je sredinom 60-tih godina organizovao neku vrstu opismenjavanja. Noseći puške o ramenu, njegovu „školu“ su pohađali uglavnom odrasli. Od njih će neki kasnije takođe postati sveštenici, učitelji i velički komandiri (Rade i Trako Mikić, Mlonja Martinov Jokić, Mileta Pounović Kri (m)vanović, Risto Gojković i drugi).

Važio je i za velikoga borca za slobodu. Rano je počeo da usmjera i nagovara Veličane da se odupiru Turcima i njegova „antiturska“ aktivnost, neprestano se uvećavala. Interesovao se za ustanke u Vasojevićima, direktno pokazujući spremnost da ih pomogne. Bio je (u početku) privržen knjazu Danilu i cetinjskim mitropolitima (o čemu svjedoči i knjizevnik i profesor Dragiša Boričić u knjizi *Ispod Komova*). Pod nerazjašnjim okolnostima ubijen je 1862. godine. Knjizevnik Batrić Marjanović, 70 godina kasnije, u knjizi *Vasojevički glavari* (1929) zapisao je: „Pop Dmitar je dojadio plavo-gusinjskim Turcima svojim idenjem uz nos i radom na oslobođenju Velike“ pa je (turski) komandant Plava i Gusinja „pustio glas“ kako je pobjegao u Tursku. Njegovoj porodici su poslali pismo da se „javlja“ iz Đakovice. Ali, mašnički čobani su našli njegove ostatke koji su potom „svečano sahranjeni u Velici“...

Jefto Milovanov Popović

Jefto Milovanov Popović, rođen (oko) 1878. godine, praunuk je popa Dmitra. Bio je jedan od najobrazovanijih i najinteligentnijih ljudi svojega doba. Pravoslavnu bogoslovsko-učiteljsku školu završio je 1867. godine u Prizrenu. Darovitost i radoznalost ispoljio je u raznim oblastima života i stvaralaštva. Između ostalog, dosta dugo, i to u vrijeme žestokih okršaja koji su

nastali poslije Berlinskog kongresa, bio je učitelj u Velici, ali i njen hroničar. Zahvaljujući njegovim i dopisima još nekih veličkih učitelja, koje je objavljivala štampa na Cetinju, u Beogradu, Carigradu i Novom Sadu, po prvi put je kako krajem 19. vijeka tako i kasnije šira javnost saznala nešto više o Velici i nevoljama njenih stanovnika u neprestanoj borbi s Turcima. Nije pisao često, ali nije tokom skoro poluvjekovne saradnje u novinama propustio ni jednu priliku da prezentuje svaki značajniji događaj o životu i zbivanjima u Velici, pa se s pravom može reći da je njen najpouzdaniji hroničar s kraja 19. vijeka do Drugog svjetskog rata. Zapravo, ti novinski izvještaji bili su veoma sadržajni, ispunjeni činjenicama (koje je znalački i patriotski komentarisao) i imaju značenje istorijsko-arhivske građe, nezaobilazne za proučavanje prošlosti ovoga kraja.

Značajni su mu i prilozima iz školske prakse i teologije u stručnoj periodici. U januaru 1889. godine postavljen je za sudiju Oblasnoga suda u Podgorici. Na toj funkciji bio je do uoči balkanskih ratova, kada je preselio u Peć. Tamo je najprije bio predsjednik Privremenog okružnoga suda, a potom je otvorio advokatsku kancelariju. Odmah je postao uvaženi advokat koji se nije bavio samo tekumi sudskim sporovima i imao mnoštvo (uglavnom bogatijih) klijenata, nego je veoma mjerodavno objašnjavao i sudsku praksu, dovodeći u pitanje mnoge zakonske odredbe. Sve je to objavljivao u časopisima koje su uređivali i u njima saradivali ondašnji pravni autoriteti, univerzitetski profesori prava ili istaknuti teoretičari i sudije.

Jefto Popović bavio se i proučavanjem tradicije. Više priloga te vrste objavio je u Nikšičkoj *Slobodnoj misli*. Njegova bibliografija rasuta je po crnogorskoj i srpskoj periodici i veoma je obimna...

Milutin Jovanov Popović

Milutin Popović

Milutin Jovanov Popović rođen je 1886. godine. Bez ikakvih materijalnih sredstava otišao je u Skoplje, đe se upisao u gimnaziju. U tom gradu završio je i Učiteljsku školu sa odličnim uspjehom. Vratio se u domovinu. Tri godine bio je učitelj u Župi Nikšičkoj, na Goransko-me, Bioču, Ublima Kučkim i u Šekularu, pa je, kako piše u *Spomenici učiteljima palim u balkanskim ratovima*, „kao opijeni rodoljub“, stupio u prve redove boraca u Prvom balkanskom ratu. Pri jurišu na Mokri, u blizini pećine kod koje mu je ubijen ded Dmitar, teško je ranjen u grudima. Od tih rana preminuo je nakon tri mjeseca u bolnici na Cetinju, đe je i sahranjen.

Milutinova žena Jelena, rođena Veković (sestra Divne Veković), iz Lušca kod Berana, takođe učite-

ljica, objavljivala je pjesme. Brat Mihailo takođe je bio jedan od poznatijih učitelja iz ove porodice i upravitelj veličke škole skoro dvije decenije.

Novica Milovanov Popović

Novica Popović

Novica Milovanov Popović (najmlađi Jeftov brat) rođen je 1887. godine. Četiri razreda gimnazije završio je u Solunu, a Bogoslovsko-učiteljsku školu u Prizrenu. Prvo je postavljen za učitelja u Pivskim Crkvicama (tu je ostao svega petnaest dana), zatim je bio učitelj u Lijevoj Rijeci, a krajem 1908. godine došao je u Veliku, „što mu je bio davnašnji san“.

Tadašnju Veliku opisuje kao veliko i stalno borbeno poprište, na kome se „nije znalo kad se omrkne a ne osvane, kad se ne zna šta nosi dan a šta noć, i kada iz tih teških dana nije bilo lako živu glavu iznijeti“. I sam je bio s puškom u ruci, kasnije to ovako objašnjava: „Ko u ono vrijeme, na granici, nije u tim borbama učestvovao, taj je bio prezren kao vojnik i čovjek“. Kada je počeo Balkanski rat, otišao je u dobrovoljce. Nije bio mobilisan, pošto je bio slabog vida. No, „nije mogao ostaniti kod kuće, kod žena, kako se to u narodu govorilo za one koji nisu ma iz kog razloga otišli u rat“. Pridružio se Veličkome bataljonu u kome je njegov brat Stevan bio komandir čete. Stalno je bio na borbenoj liniji (kao hrabar ratnik, kao jedan od 15 Veličana, odlikovan je zlatnom Obilica medaljom). U oslobođenoj Peći imenovan je za jednog od tri sekretara Oblasne uprave. Pred Prvi svjetski rat, 1914. godine, postavljen je za učitelja i upravitelja Osnovne škole u Plavu. Sa bratom Stevanom, 1916. godine, prišao je komitskome pokretu i bio jedan od komandira. Zarobljen je i poslat u tzv. logor smrti u Nadmederu u Mađarskoj, odakle je uspio da pobjegne...

Nakon Podgoričke skupštine (na kojoj je sa bratom Jeftom bio veoma aktivan) postao je „član kvarta“ u Peći, potom, 1920. godine, načelnik Sreza plavsko-gusinjskog, poslanik Oblasne Narodne skupštine na Cetinju i u Narodnoj skuštini Kraljevine Jugoslavije (u dva mandata – 1935. i 1938. godine). Zapažen je kao političar koji je često mijenjao stranke i politička uvjerenja, ali i kao izvanredan orator i polemikar. U Drugom svjetskom ratu je zapažena njegova četnička aktivnost. Nije direktno komandovao nekom od četničkih formacija, ali je bio blizak Pavlu Đurišiću i organizovao tajne akcije i ubistva. Proglašen je ratnim zločincem. Između ostalog, pripisuje mu se organizovanje ubistva parizana Petra Dedovića čije ime i sada nosi škola na Murini, u čijem sastavu, skoro sedam decenija, radi i Velička škola.

Vuksan Gojković

Vuksan Đ. Gojković

Ne manje je zanimljiva i ličnost Vuksana Gojkovića. Rođen je 1888. godine. Po ugledu na strica Sava završio je bogoslovsko-učiteljsku školu s odličnim uspjehom. Najprije je bio učitelj u Velici, đe se istakao pedagoškim radom, a posebno je značajno njegovo obavještanje javnosti o zbivanjima na istočnoj crnogorskoj granici. Opširne, a veoma pismene dopise, s mnoštvom detalja i relevantnih konstatacija, pretežno je objavljivao u crnogorskoj i beogradskoj štampi i novosadskoj *Zastavi*.

Patriotizam je pokazao i ličnim primjerom u balkanskim i Prvom svjetskom ratu. Bio je u prvima borbenim redovima, ranjavan je i odlikovan za hrabrost. Kasnije se nastanio u Peći, đe je imao kuću. Bio je učitelj kod Dečana i predsjednik Učiteljskog društva Metohije. To društvo mu je, kao cijenjenome učitelju, 1920. godine objavilo brošuru pod nazivom *Opšte napomene srpskom narodnom učitelju za rad u školi i van nje, s obzirom na sadašnjost*. Tada je smatran za pripadnika komunističkoga pokreta. Zapažen je njegov govor o ruskoj revoluciji na skupu u Peći 1920. godine, na kome je učestvovalo preko pet hiljada ljudi... Ubrzo je napustio KPJ i prihvatio ponudu (uglavnom, materijalne prirode) i „prijudžio se krstarećim odredima koji su napadali albanske seljake... (po knjizi Mite Miljkovića *Pećki komunisti između dva rata*, Beograd, 1980).

Od komunista se „distancirao“ pošto je postavljen za sreskog policijskog načelnika u Đakovici. U albanskoj historiografiji pominje se kao „režimski mučitelj albanskoga stanovništva“ i ističe njegovo učešće u masovnim ubistvima žena, dece i staraca. Između dva rata bio je na visokim policijskim dužnostima u Virovitici, Sanske Mostu, Jajcu, na Cetinju, u Danilovgradu, Šavniku, Peći i Đakovici.

U Drugom svjetskom ratu okupljao je četnike i izbjeglice iz Metohije i formirao letuću brigadu *Visoki Dečani*. Neposredno poslije završetka rata, odlukom Oblasne komisije Kosova i Metohije za utvrđivanje ratnih zločina proglašen je za ratnoga zločinca. U obrzloženu se navodi da je „u svojstvu načelnika i komandanta dobrovoljačkih jedinica izvršio masovna ubistva, pljačevine i pljačke“.

Radule Stamatović

Još neki Veličani, učitelji ovdašnje škole, ostvarili su zapaženu aktivnost u drugim oblastima. Hroničar je o Radulu Stamatoviću zabilježio: „Bio je sin Milete Stamatovića, veličkoga kapetana. Po svršenju osnovnoj školi otac ga je poslao u Bogosloviju u Prizrenu, a odatle u učiteljsku školu u Beogradu. Potom dolazi u Veliku za učitelja 1896. godine. Službovao je i u drugim mjestima Crne Gore, kao primjeran učitelj, sve do davanja Ustava Crnoj Gori 1905. godine. Tada je njegov otac, „kapetan stari“ postao penzioner, a za „mladog kapetana“ postavljen je Radule. Kao „kapetan mladi“ službovao je sve do 1910. godine. Igrao je vidnu ulogu na granici Turske i Crne Gore jer je sa braćom Veličanima stalno bio na granici s puškom u ruci, a u kancelariji sa perom dosađivao neprijatelju... Jednog septembarskog jutra 1909. godine kapetan Radule izide na zašedu koja ga kuršumima izrešeta i napravi mu teške rane. Tada su se borci i patrioti nagradivali. I Radule je posle preležanih rana unaprijeden i postavljen za sudiju Oblasnog suda. Službovao je u Kolašinu, Baru i Andrijevići, a 1912. godine postavljen je za Vojnog sudiju, đe je bio do kraja Balkanskog rata sa Turskom. Godine 1913. postavljan je za predsjednika Oblasnog suda u Bijelome Polju, a 1914. vraćen za sudiju Vojnoga suda i ostao sve do kapitulacije, 1915. godine...“

vića, veličkoga kapetana. Po svršenju osnovnoj školi otac ga je poslao u Bogosloviju u Prizrenu, a odatle u učiteljsku školu u Beogradu. Potom dolazi u Veliku za učitelja 1896. godine. Službovao je i u drugim mjestima Crne Gore, kao primjeran učitelj, sve do davanja Ustava Crnoj Gori 1905. godine. Tada je njegov otac, „kapetan stari“ postavljen je Radule. Kao „kapetan mladi“ službovao je sve do 1910. godine. Igrao je vidnu ulogu na granici Turske i Crne Gore jer je sa braćom Veličanima stalno bio na granici s puškom u ruci, a u kancelariji sa perom dosađivao neprijatelju... Jednog septembarskog jutra 1909. godine kapetan Radule izide na zašedu koja ga kuršumima izrešeta i napravi mu teške rane. Tada su se borci i patrioti nagradivali. I Radule je posle preležanih rana unaprijeden i postavljen za sudiju Oblasnog suda. Službovao je u Kolašinu, Baru i Andrijevići, a 1912. godine postavljen je za Vojnog sudiju, đe je bio do kraja Balkanskog rata sa Turskom. Godine 1913. postavljan je za predsjednika Oblasnog suda u Bijelome Polju, a 1914. vraćen za sudiju Vojnoga suda i ostao sve do kapitulacije, 1915. godine...“

Špiro Srzentić

Špiro F. Srzentić

Treba zabilježiti i sličnu angažovanost i životnu sudbinu nekih učitelja „izvanjaca“, koji su kraće ili duže vrijeme službovali u Velici. Među njima posebno je zanimljiva ličnost Špira Filipovoga Srzentića (1873–1957). Rođen je u bogatoj trgovačkoj porodici u Budvi. Poslije nekog incidenta koji je imao sa austrougarskim vlastima, napustio je austrougarsku teritoriju i stavio se na raspolaganje vladi knjaza Nikole, koja ga je poslala u ovaj priogranični kraj da širi prosvjetnu i patriotsku misiju. U Velici je ostao samo jednu školsku godinu i pošao u Sjevernu Ameriku, đe je završio medicinski fakultet i napravio uspješnu stručnu karijeru. Studurao je na univerzitetu u Breklju. Kao dobrovoljac učestvovao je u balkanskim i Prvome svjetskom ratu. Najprije je bio je glavni hururg u Arandelovcu, a potom upravnik poljske bolnice crnogorske vojske. Govorio je više evropskih i sve balkanske jezike, pa je u nastavku imao i diplomatsku karijeru. Dobitnik je najviših odlikovanja rusog carskog dvora, kralj Nikola ga je dva puta odlikovao Danilovim krstom, a kralj Aleksandar Ordenom Svetoga Save (1932. godine). Kasnije je živio u Vašingtonu, đe je bio glavni medicinski savjetnik u odbrambenoj upravi SAD. Bio je i član Američke medicinske akademije. U svojoj biografiji redovno je pominjao svoje početke u Velici...

33

Prosvjetni rad

DEC. 2014 JAN. 2015

BROJ

30-31

STEVAN ĐUKANOVIĆ

Krajem februara ove godine na Cetinju je u 84. godini preminuo profesor Stevan Đukanović.

Rođen je 1930. godine u selu Gađi, Opština Cetinje. Nakon maturiranja u Cetinjskoj gimnaziji, završio je Visoku pedagošku školu na Cetinju, zatim Visoku školu Ministarstva unutrašnjih poslova (inostrani smjer). Diplomirao je na Filološkom fakultetu u Beogradu (grupa za srpskohrvatski jezik i jugoslavensku književnost). Bio je i na specijalizaciji ruskog jezika na Lenjinskom institutu u Moskvi.

Čitav radni vijek Stevan Đukanović proveo je u prosvjeti. U početku je radio kao profesor u nastavi, a zatim je dugo bio direktor Osnovne škole „Lovčenski partizanski odred“ na Cetinju. Karijeru je nastavio u Regionalnom zavodu za prosvjetno-pedagošku službu za primorske opštine i Cetinje, kao savjetnik za maternji jezik i književnost, savjetnik za opšta i vaspitna pitanja i na kraju kao direktor ovog zavoda.

Kao veoma aktivan društveno-politički i naučni radnik bio je: član Komisije za izradu nastavnih planova za osnovne i srednje škole i recenzent udžbenika, član Savjeta za prosvjetu Crne Gore, član Matice crnogorske, učesnik brojnih naučnih skupova, član Konsultativnog tima za izradu monografije (leksikona) „Ko je ko u prosvjeti Crne Gore“, član Centralnog komiteta omladine Crne Gore, član Opštinskog komiteta SKJ, dugogodišnji odbornik u Skupštini Prijestonice Cetinje.

Objavio je 80-tak stručnih i naučnih radova. Bavio se publicistikom. Objavljivao je u mnogim časopisima i listovima: „Nastava i vaspitanje“, „Stvaranje“, „Književne novine“, „Nin“, „Pobjeda“, „Prosvjetni rad“, „Cetinjski list“, „Zagrebački vjesnik“...

Poseban značaj imaju njegovi stručni i naučni radovi: „Govor Ljubotinja i Građana“, objavljen u Južnoslovenskom filologu; „Pripovjedački rad Sima Matavulja u Crnoj Gori“ („Cetinjski list“ u nastavcima); „Pripovjedački rad Andrije P. Jovičevića“ (Zbornik radova sa naučnog skupa 1988). Zapažen je njegov nedavni rad objavljen u „Pobjedi“ – *Perfidna i brutalna borba protiv crnogorskog jezika*.

Za svoj rad dobio je više nagrada i odlikovanja, među kojima su najznačajnije Nagrada grada Cetinja „13. novembar“ i „Orden rada sa srebrnim vijencem“.

Zdravko Pejović

Objavljen 26. broj časopisa „Bankar“

KAKO OZDRAVITI EKONOMIJU

Dvadeset i šesti broj časopisa „Bankar“, koji izlazi u izdanju Udruženja banaka Crne Gore, donosi pregršt tekstova na teme finansijskih regulativa, odnosa monetarnih, fiskalnih i supervizorskih institucija, fenomena ličnih bankrota i, uopšte, savremenih finansijskih perspektiva.

U intervjuu sa Pija-Norom Kaupi, predsjednicom Izvršnog komiteta Evropske bankarske federacije, dat je osvrt na problem preobimne regulative u Evropskoj uniji, budući da je ona uvedena u oblasti koje mogu funkcionisati i samostalno.

„Nadam se da će novi članovi Evropskog parlamenta biti analitični i kritični prema pozitivnim i negativnim aspektima regulative. Naš zajednički cilj bi trebalo da bude ozdravljanje evropske ekonomije“, ocjenjuje Kaupi.

Tu su i autorski tekstovi Hjuja Lareta-Smita, direktora firme za preokret Trimmingham Europe, u kojem se ističe važna uloga stručnjaka za preokret u situacijama kada se kompanija nalazi u takozvanom „usporenom ritmu“, kao i specijalne savjetnice za primjenu međunarodnih računovodstvenih standarda u bankama mr Tatjana Drašković koja ukazuje na neophodnost uspostavljanja jačanja saradnje između srodnih finansijskih institucija.

Prijenjeti su i akcenti i ključni međunarodne konferencije „Predstavljanje okvira za Podgorički pristup – uslovi za uspjeh“ održane u Podgorici, a objavljena je i zajednička analiza prof. dr Mira Blečića sa Fakulteta za turizam Univerziteta „Mediterran“ i doc. dr Mile-ne Žičić iz banke Societe Gene-

Detalj sa naslovne strane „Bankara“

rale Montenegro u kojoj se traži za mogućim putevima oporavka crnogorske privrede.

Finansijskim problemima i potencijalnim rješenjima bavili su se i prof. dr Jelena Žugić sa Univerziteta Mediteran, zatim mr Sanja Jaredić sa Ekonomskog fakulteta UCG, dipl. ecc Milena Marinović, prof. dr Damjan Šecković i Miodrag Kirisanov iz Centralne banke Crne Gore.

N. N.

BRANKO RADOVIĆ

U Nikšiću je nedavno preminuo uzorni prosvjetni radnik Branko Simov Radović.

Branko Radović je rođen 1935. godine u Muževicama (Banjani), u nadaleko poznatoj porodici Radović (Miljančić). Osnovnu školu završio je u zavičaju, a dvogodišnju Industrijsku školu u Željezari „Boris Kidrič“ Nikšić, kao njen stipendista. Od septembra 1955. do septembra 1956. godine bio je na stručnom usavršavanju u Fabrici „Ivo Lola Ribar“ u Železniku, a od kraja septembra 1958. do sredine marta 1960. godine u Željezari Smederevo. Potom je radio u Željezari „Boris Kidrič“ u Nikšiću, kao visoko-kvalifikovani ručni kalupar-livac u Livnici čelika. Kako je u međuvremenu uspješno završio Višu stručnu industrijsko-pedagošku školu u Rijeci, u oktobru 1963.

godine prešao je iz Livnice čelika u Školski centar Željezare na radno mjesto instruktora za praktičnu obuku livaca. U ovoj vaspitnoj-obrazovnoj ustanovi, te kasnije u Školskom centru „Tvrčko Bijelić“ Nikšić, Centru usmjerenom srednjeg obrazovanja i vaspitanja i Elektro-metalurškoj školi Nikšić – Branko Radović je tri i po decenije savjesno, visokostručno i profesionalno prenosio svoje ogromno znanje i iskustvo na brojne generacije vaspitanika, to jest obavljao poslove instruktora livarstva, instruktora praktične obuke, nastavnika mašinstva, nastavnika osnovne tehnike i proizvodnog rada, profesora predmeta mašinske struke i instruktora i nastavnika praktične nastave.

Za samoprijegoran rad u proizvodnji i nastavi dobio je više društvenih priznanja i ostavio trajan i poštovanjan spomen među brojnim generacijama vaspitanika, kolegama sa kojima je radio u mjestima gdje je živio.

Branko A. Koprivica

VUKOSAVA-VUKICA STRUGAR

Prije nekoliko mjeseci umrla je istaknuta učiteljica Vukosava-Vukica Strugar. Vukica potiče iz ugledne ljubotinjske porodice Šaban, od oca Đura i majke Marije. Školovala se u Podgorici i Sarajevu. Radila je kao učiteljica u četvororazrednoj osnovnoj školi na ruralnom području BiH i u crnogorskim opštinama: Ulcinj, Cetinje i Podgorica.

Rad u kombinovanom odjeljenju traži dodatne napore u obrazovnom i stručnom pogledu. Zahvaljujući tim vrijednostima i usvajajući savremene metode pedagoške misli, učiteljica Strugar je postizala zavidne rezultate, na sreću i zadovoljstvo đaka, njihovih roditelja i kolektiva koje je radila i bila poštovana i nagrađivana.

Đaci će je pamtiti po pedagoško-roditeljskom taktu, njihovim roditeljima po dostojanstvu, objektivnošću, principijelnosti, a kolege po tolerantnosti i druželjivosti.

Milisav Radosinović, profesor

„Komuna“ – časopis za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore, br. 13, novembar 2014.

ČUVAR KULTURE I IDENTITETA

Novi broj časopisa za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore „Komuna“ otvara uvodnik Željka Sošića, u kojem se autor osvrće na značaj ovakvih publikacija.

„Pitanje na koje svakim brojem „Komune“ odgovoraju redakcija i autori teksto-va je – kako sačuvati baštinu? To je misija za koju se bore i na kojoj istrajavaju. Ne treba posebno obrazlagati koliko je ovo važan poduhvat, u državi koja je najstarija ali najmanja na nestabilnom Balkanu i kojoj je prije jednog vijeka podlo i nasilno oduzeta državnost i nakon toga sistemski uništavan identitet“, zapisao je on.

Feljton naziva „Purpurne sjenke bijelog krša“, koji

je priredio mr Radoslav Milošević Atos, prenosi zanimljiv putopis o Crnoj Gori objavljen 1880. godine u njujorškom časopisu „Skribers montli“. U njemu se, između ostalog, navodi: „Crnogorac je ili borac ili nije ništa. Nikada ga niko nije učio rješavanju stvari mirnim putem... Kako u miru tako i u ratu, njegov pojas je pun artiljerije ukrašene srebrnom ornamentikom i odbrambenim noževima. Crnogorac je pokretni magacin smrtonosnog oružja...“

Ministri i diplomate od soja i uglednih vojvodskih kuća

Autor Dejan Vuković podseća na preteče crno-

gorske diplomatije. Riječ je o njenim zastupnicima u Carigradu, počev od institucije takozvanih „Hrvat-baša“, koji su neko vrijeme branili interese i prava Crnogoraca.

„Knjaz Nikola je držao da njegovi ministri i diplomate budu od soja i uglednih vojvodskih kuća, naravno uz posjedovanje neophodnog visokog obrazovanja i znanja stranih jezika, što govori o njegovom nastojanju da diplomatija dobije status kakav zaslužuje“, ističe Vuković.

U tekstu „Očaj potlačeni i prevareni“ istoričar Novak Adžić prišeo se britanskog barona Edvarda Bojla, predsjednika „Balkanskog komiteta“, koji je ukazivao na obespravljen i tragičan položaj crnogorskog naroda u

Prevodi četiri pjesnika

Objavljene su pjesme Milke Pavlovića prevedene na ruski jezik, njemački prevod dvije pjesme Bogića Rakočevića, kao i albanski pjesama Mladena Lompara i Pavla Goranovića.

Kada je riječ o poeziji i prozi, u petom ovogodišnjem izdanju „Quest-a“ zastupljeni su sljedeći naslovi: „Uraniti prije smrti“ Petra Gudelja, „Kad bi se mo-

glo otputovati“ Vesne Parun, „Moj otac“ Pavla Popovića, „Molitva“ Sretena Perovića, „Smrt“ Radojice Boškovića, „Pet pjesama“ Tanje Bakić, „Pozirovac“ i „Nemam inspiraciju“ Lidije Pavlović Grčić, „Priče mojih dana“, „Moj manifest, eto!“, „Sunce“, „Rock’n’roll – partijski“, „Čija je Bosna (ali i Hercegovina)“ i „Propaganda“ Sabahudina Hadžialića, „Tri glavna razloga zbog kojih je Junuz T. skočio u Neretvu“ i „Brača moga majke“ Faiza Softića, „Perro“ Aleksandra Obradovića, te „I jeste i nije“ Svetlane Čabarkape.

Časopis otvara „Antineodrama“ Žaka Prevera, a slijede je „Narod i car“ Marjana Belenkija, „Komedia“ Rejmona Kenoa, „Razgovor uz rijeku“ Džona Papera Klaraka, „Gradinar“ Rabindranata Tagorea, „Smrt i orač“ Sindija Kijza, „Slobodna kretanja“ Viktora Šenderovića i poetski pasaži Franciska de Kveda.

Čirgićevići „Dijalektolozi“

Adnan Čirgić pisao je o Luku Zori kao proučavaocu crnogorskih govora. U pitanju je kratak osvrt na raspravu hrvatskog naučnika o sudbini poluglasnika u bokokotorskim govorima. O Čirgićevom knjizi „Dijalektolozi i crnogorski jezik (do polovine XX vijeka)“ pisao je Aleksandar Radoman.

„Ova knjiga Adnana Čirgića pripada najužem krugu literature koja konstituise modernu jezikoslovnu montenegrismu. Ta je knjiga ogledni primjer monografije kakve

su montenegriscici nasušno potrebne“, ocjenjuje autor koji je u ovom broju objavio i prikaz knjige Vladimira Vojinovića „Milovan Đilas u međuratnoj književnosti“.

U članku „Ukršteni putevi“ Bogić Rakočević je prikazao knjigu „Ispod krila rode“ koja predstavlja antologiju savremenog bjeloruskog pjesništva. Jakov Sabljčić pisao je o književnom bogatstvu dramske trilogije „Grci“ Ljubomira Đurkovića, Ethem Mandić o novoj zbirici poezije Dragane Tripković i „Stihovi od pijeska“, a Čedomir Drašković je u obimnom tekstu podšutio na veliku stvaralačku ličnost Radoslava Rotkovića. „Quest“ zatvara osvrt Vanje Kovačevića na djelo „Kiše... Bijeli psi“ Milovana Radojevića.

N. N.

santan je i intervju sa režiserom, piscem i dramaturgom Šemsudinom Gegićem, kao i istorijat doseljavanja ljudi iz bihorskog kraja u Luksemburg. Ljubitelji sporta privući će članak „Strah i trepet za golmane“ autora Dragana Bobija Perovića, posvećen legendi crnogorskog rukometa Smaju Čengiću.

N. N.

VALJAN PUTOKAZ KA SLJEDEĆIM CIVILIZACIJSKIM DOSTIGNUĆIMA

(Valentina Krća i Nikola Milošević: „Ostavinski postupak“, Izdavač: Notar Anđelko Milošević, 2014)

Za pravnu doktrinu nasljeđe predstavlja skup imovinskih prava i obaveza kojima treba odrediti univerzalne ili singularne sukcesore, a to se obavlja kroz postupak ostavinske rasprave, kojoj nužno prethodi utvrđivanje bitne pravno relevantne činjenice – smrt ostavio (mortis causa). Iza ove suvoparne jurističke konstatacije stoji nešto daleko više i važnije, a to je okončanje ljudskog života! Smrt dragih lica predstavlja za svako biće težak udarac, a pogotovo za porodicu preminulog, pa i kada im nasljeđena imovina omogućuje dalju egzistenciju. S toga je zadatak pravne struke ovde daleko osetljiviji, mnogo više nego kada se bavi ostalim granama civilnog

prava, onima koje regulišu odnose „među živima (inter vivos). Prilikom nasljeđivanja, nepravedne odluke zbog nestručnosti ili nepoznavanja prava, mogu izazvati dalekosežne posljedice, od kojih su najčešće poremećeni porodični odnosi i narušavanje dostojanstva samog pokojnika. Poput lekarske struke, i ovde stručnost treba da pomogne običnim ljudima, ugroženim klijentima, koji u notarskim ili advokatskim kancelarijama traže svoje pravo, pa i pravdu.

Knjiga Valentine Krća i Nikole Miloševića „Sprovođenje ostavinskih rasprava kod notara“ predstavlja upravo priručnik koji će pravnici svih profila, a pre svega notarske struke,

biti dragocjeno oruđe u svakodnevnoj praksi. To je za svaku pohvalu, pogotovo kada se zna da je to prvi pokušaj da se na jednom mjestu skupe tipizirani notarski formulari koji se najčešće javljaju tokom ostavinskih rasprava. Treba konstatovati da je ovaj priručnik još po nečemu jedinstven. U vremenima opšte grabljivosti, egoizma i bezobzirne kompetitivnosti – koje preko ideja liberalne ekonomije sa Zapada postaju deo i naše svakodnevne – krajnje je neobično da neko svoje umijeće i znanje, stečeno kroz dugotrajnu praksu, ponudi drugima. Umjesto umišljene visokoučenosti, koja treba da zašeni „prostotu“, ovom knjigom se pravno iskustvo približava ostalim stručnjacima,

kolegama, ali i običnim ljudima – zbog kojih u krajnjoj liniji normativni poredak i postoji.

U knjizi se, poput rimskih jurisprudenata, kazuistički obrađuju najrazličitije tipizirane pravne situacije, sa izmišljenim imenima stranaka, za koje se unaprijed daju savjeti kako da se riješe, kao što su to činili i drevni iurisprudenti putem cavere, agere i respondere. S druge strane, pridodajući na kraju rječnik pravnotehničkih termina, autori kao da sljede slavnog Bogišića, koji se nije libio da visokoparne pojmove i latinske izreke svede na jednostavan narodni jezik, pa čak i da ih stavi u sam Zakonik.

Uvođenjem ustanove javnih beležnika, pravna struka se vraća na svoje daleke korijene, koji se prepoznaju u rimskom pravu (notarius-pisar), a preko srednjovekovne recepcije ta ustanova je vjekovima egzistirala u administrativnom uređenju primorskih gradskih komuna. Konačno, javna potvrda ispravnosti pravnih aka-

ta od posebno ovlašćenih lica (fides publica) postaje tekovina i modernog evropskog prava. Skoro sve zemlje u našem regionu pošle su upravo tim putem. Iskustva su još uvek skromna i stižu se prvenstveno kroz svakodnevnu praksu, za koju su znanja verifikovana notarskim državnim ispitom tek licenca za rad, a prethodno obavezno višegodišnje bavljenje pravom samo su dobra osnova za snalaženje u novim okolnostima. Široko pravničko obrazovanje je nesumnjivo nužan preduslov za uspješnost u notarskom poslu, ali ona zahtijeva i ličnu spretnost i kreativnost u rješavanju svakodnevnih životnih problema. Notarima je država povjerala široke nadležnosti, ali je na njih prevalila i veliki teret odgovornosti. Upravo će ovakav priručnik biti korisno štivo za sve one koji i dalje pravice smatraju „vještinom dobrote i pravde“ (Iuvenius Celsus: ius est ars boni et aequi).

Kao pravni istoričar mogu samo da podržim ovakav po-

duhvat, jer on potvrđuje da tradicija i iskustvo iz prošlosti nisu balast modernih vremena, nego valjan putokaz ka sljedećim civilizacijskim dostignućima. Kvalitet ovog priručnika, originalan metodološki pristup, kao i visoki standardi koji su autori pred sebe postavili, svakako postaju obavezujući za sve one koji se ubuduće budu latili ovako zamašnog zadatka.

Žika Bulajić

PRISTUPANJE NATO PAKTU I EU NEMA ALTERNATIVU

(Dr Goran Sekulović: „NATO i EU: Crna Gora, Istok i (li) Zapad“, HKS Spektar, Podgorica, 2014)

Svjedoci smo da NATO integracije Crne Gore sve više u domaćoj javnosti izlaze iz sfere racionalnog dijaloga, pa često prelaze na polje emotivnih kategorija, đe se preko pseudoistorijskih i kvazifilozofskih hipoteza o vjetrometini ovog prostora, kao usudu ovog naroda, sve manje latentno, a sve više eksplicitno, prepoznaju imperijalističke, hegemonističke i agresivne ideologije, koje su u posljednjih vijek i po ugrožavale crnogorski nacionalni i državni subjektivitet. Čini se da strateški dokumenti naših državnih institucija nedovoljno sagledavaju kulturni kontekst ovih integracija, što je i glavna poruka ove knjige.

Dr Goran Sekulović je htio da ovom knjigom stavi na znanje, ne samo stručnoj, nego i široj javnosti, koji su naredni izazovi Crne Gore nakon obnavljanja nezavisnosti, pri čemu je u naslovu knjige napravio jasnu distinkciju između NATO i EU integracija. Radosljed riječi o spomenutom naslovu implicira na stav autora, da će Crna Gora prvo pristupiti članstvu NATO saveza, pa tek onda postati članica EU. U svakom slučaju još jedna je krupna dilema pred crnogorskim društvom, naročito kada je u pitanju NATO savez, jer će Crna Gora morati da se samodefiniše kao dio Istoka, odnosno Zapada. Na to nas upućuju aktuelna međunarodna dešavanja od Ukrajine do Bliskog Istoka, pa se čini kao realnost brisanje zgrade, odnosno veznika i iz naslova knjige. Samo takozvani pacifisti mogu

pausalno davati ocjene o vojnoj neutralnosti Crne Gore, imajući u vidu sve faktore rizika, bilo unutrašnje ili spoljne. Bez potrebne nacionalne kohezije o vitalnim društvenim pitanjima i u ovakvom okruženju jednostrani pacifizam Crne Gore mogao bi se protumačiti kao njena slabost, što bi ugrozilo njenu stabilnost, jer svaka država na Balkanu instinktivno nastoji da bude moćnija od susjedne.

I u prethodnim svojim knjigama, dr Goran Sekulović se dokazao kao referentni poznavalac crnogorske istorije, ali i savremenih društvenih zbivanja. U tom kontekstu, on na sasvim drugačiji način pristupa pitanju NATO i EU integracija u odnosu na javni diskurs, dajući ovim procesima, u kojima Crna Gora aktivno učestvuje, kulturološku dimenziju, tj. mnogo dublje značenje. Uostalom od našeg izbora zavisi civilizacijski orijentir u kojem će Crna Gora biti smještena sigurno dugi niz decenija. Dakle, autor opominje da ovo nije puki birokratski proces, već svojevrsna provjera unutrašnjeg habitusa crnogorskog društva, dijeli ono vjernosti na kojima počiva savremena Evropa, odnosno Zapad.

U knjizi se argumentovano obrazlaže potreba pristupanja Crne Gore NATO i EU bez alternative, pri čemu su istorijski pasaži o hiljadugodišnjoj duhovno – državnoj vertikali neophodni da bi se spoznali temelji na kojima počiva crnogorska država, odnosno njena prvobitna civilizacijska orijentacija, što je

uostalom trajno odredilo njen karakter. Prostor crnogorske države kroz sve državne forme baštiniio je vrijednosti Istoka i Zapada, stvarajući osobeni identitet ovog društva, koji u značajnoj mjeri korespondira sa savremenim, zajedničkim evropskim identitetom čija osnova se nalazi u individualizmu i multikulturalizmu, nasuprot prevaziđenom konceptu sabornosti i klerikalizma.

Međutim, uprkos brojnim poveznicama na osnovu kojih prepoznajemo inkorporiranost crnogorske u evropske kulturne tokove, još uvijek postoje subjekti, politički i vjerski, kako u zemlji, tako i u neposrednom okruženju, koji su prepreka demokratskom dijalogu, s obzirom da svojim kontinuiranim djelovanjem negiraju crnogorski nacionalni identitet, odnosno doživljavaju Crnu Goru kao privremenu državnu tvorevinu. Svakako da je ova knjiga nastala kao odgovor na takve ideološke koncepcije, u kojoj autor koristeći se brojnom i relevantnom literaturom demistifikuje mnoge događaje i pojave iz naše bliže i dalje prošlosti, što nije lako i jednostavno, jer je upoznat sa starogrčkom sentenciom koja glasi: „Više volim stare zablude, nego nove istine“.

Glavno težište ove knjige odnosi se na pitanje državnog suvereniteta Crne Gore. Po definiciji, suverenitet je cjelovit i nedjeljiv. Stoga, autor otvara pitanje da li u Crnoj Gori postoji atipičan oblik unutrašnjih političkih konstelacija u odnosu na druge drža-

ve, tj. da li zbog neriješenih identitetskih pitanja, prije svega, otvorenog crkvenog pitanja unutar pravoslavne zajednice, i nakon osam godina od obnove nezavisnosti imamo nešto što bi mogli nazvati podijeljeni ili ograničeni suverenitet Crne Gore, tj. njenih državnih organa. Autor je stava da dalje odlaganje rješavanja identitetskih pitanja je u suprotnosti sa važećim Ustavom, jer se takvim postupanjem krše zagarantovana kolektivna i individualna prava i slobode, tj. vrši se negacija svega onog na čemu je utemeljena država 21. maja. Očigledno da referendumom 2006. godine jesmo riješili državno-pravni status, ali ne i crnogorsko nacionalno pitanje. Poruka je jasna: nema Crne Gore bez Crnogoraca, i rješavanje tog statusa je preduslov za stabilnu i građanski orijentisanu zajednicu, pri čemu evropski standardi u oblasti ljudskih prava moraju da biti okvir u donošenju političkih i pravnih odluka na osnovu koji će ovo pitanje biti konačno skinuto sa dnevnog reda. Zato autor poziva na neodložno ubrzanje procesa NATO i EU integracija, jer su ove asocijacije garant od mogućih konflikta, i imaju sve mehanizme, uključujući i vojne, za sprovođenje prihvaćenih standarda.

Vjerovatno da najveća vrijednost ove knjige počiva na činjenici, što se autor ne ograničava samo na eksplanaciju prošlog i postojećeg, već u zasebnim poglavljima daje sugestije državnim organima kako ovaj proces učini

niti kompatibilnim sa NATO i EU standardima. Upravo preko projekta Crna Gora – ekološka država, ali i Crne Gore kao suštinski jedinog multikulturalnog društva na Balkanu prepoznaje se naša kompetitivnost, koja se u budućim integracijama može dodatno valorizovati. Uprkos postignutim rezultatima i afirmaciji Crne Gore u međunarodnoj zajednici, autor na kraju knjige konstatuje tri preostala pitanja koja su od presudnog značaja za dinamiku procesa integracija, a tiču se crnogorskog identiteta, položaja Crnogorske pravoslavne crkve i reforme DPS-a. Da li je autor izvršio pravilnu i sveobuhvatnu identifikaciju preostalih neriješenih pitanja, odgovor ćemo sigurno dobiti ubrzo, najkasnije do kraja 2015. godine.

Ivan Jovović

TAJANSTVENO I ZLATNO

Veljko Strugar Kinjo: „Tajna podzemnog mosta“ – Crnogorski kulturni forum – Cetinje, 2014.

U izdanju cetinjskog „Dignitasa“ Veljko Strugar Kinjo (r. 1939) inicirao je svoju romansijersku karijeru „Nebeskim predgrađem“, vrijednim prozom ostvarenjem. Pišćeva romansijerska usmjerenost uslijedila je nakon njegovog u Crnoj Gori pionirskog i emancipatorskog poduhvata istraživačkog i publicističkog bavljenja alhemijom. Kao pionir savremene publicističke produkcije na ovu temu u Crnoj Gori, Strugar se odredio „Alhemija ili: Neću znanje hoću izvjesnost“. A zatim „Ako ne poseduješ (duhovnu) vatru u sebi, jednostavno naloži oganj. Veliko djelo (Opus Magnum) alhemičara, uopšte nije nešto odvoje- no od života i stvar skrivenih laboratorija, već jedan individualni čin života“. Svoj debi

na istraživačko-publicističkoj posvećenosti alhemiji autor je krunisao feljtonom „Alhemija – mit ili stvarnost“ objavljenim u „Pobjedi“ 1977. godine u dvadesetak nastavaka. Za moto je uzео fragment iz „Mein weltbild“ Alberta Ajnštajna koji glasi: „Najljepše što možemo doživjeti jeste – tajanstveno. To je jedno osnovno oštećanje koje stoji nad koljerkom prave nauke i umjetnosti. Ko ga ne poznaje u ne čudi se više – on je tako reći mrtav, a njegov vid ugašen“. Analiza, dostignuća i rezultata istraživačke sonde V. Strugara na ovom planu sublimisani su u njegovoj izazovnoj i izuzetnoj knjizi – studiji „Slika svijeta velike umjetnosti“ (Dignitas, Cetinje, 1966. godine strana 113). Iako je ostala u dubokoj i mračnoj zavjetrini bilo

kakvog javnog interesa, tijekom i potpuno u skladu sa vjekovnom tradicijom kojom se ovo učenje skriva, na taj način što je svakome na domaku pogleda i uma, a još nije sposoban da ga upozna. Ona je zaintrigirala i zainteresovala makar najmanji dio intelektualne javnosti na aktivniji odnos prema ovoj temi. A samog pisca da na njenom fonu i dalje istrajava u traganju za tajanstvenim. „Jedna slika svijeta, svakome znana – napornjenjiva je i vječna. To je poimanje djece da je ovaj svijet pokriven kapom nebeskom“. Za razliku od te naive slike svijeta gradeći emancipatorsku, novu, stradali su Bruno, Galilej...“ Možda je zbog toga jedna druga, hiljadugodišnja slika svijeta ostala skrivena iza simbola čekajući dane svoga otkrovenja u ogledalu budućih naučnih dostignuća i otkrića. Stvarali su je pripadnici i ljubitelji Velike Filozofije, a Adepti je prenosili u zavjetrini uobičajenih tokova života, s učitelja na učenika, sve do današnjeg dana. Konačno se i njeni obrisi počinju nazivati u savremenim naučnim pogledom na svijet. Za kosmogoniju, kako se zove

ova slika svijeta, može se reći da je vjekovima svakom bila dostupna isto koliko i nepisanim sadržaj knjige“.

Kako i sam pisac odgovara na jedno novinarsko pitanje „Što je alhemija?“, najkraće leksikonsko objašnjenje je, koliko nedosljedno, toliko i pogriješno a glasi, vještina pravljenja zlata.

Jednu od mnoštva virtualnih verzija najljepšeg što se može doživjeti – tajanstvenog i potraga za zlatom nasuprot alhemičarskom pravljenju zlata, Veljko Strugar nam otkriva romanom između ovih korica na kojima je naslov „Tajna podzemnog mosta“. Vrijeme radnje je posleratno doba iza Drugog svjetskog rata. Mjesto zbivanja je Cetinje. Akteri realističke fabule su cetinjska djeca i omladina koja svojim avanturama ispisuju sadržaj ove knjige. Strugarevi junaci propituju svijet oko sebe svojim avanturističkim angažmanom. Već na prvom koraku oni se susrijeću sa iskušenjima zabranjenog voća – upadom u gradski magazin. Od mogućih tragičnih posljedica spašava ih humanistička priroda i karakter cetinjskog

majora Ozne Dušana Jankovića. Dalji zaplet romaneskne radnje vodi čitaoca kao u akcionom urbanom trileru da sa posebnom pažnjom prati dramsku efektuažu mladih „alhemičara“ koji otkrivaju tajnu podzemnog mosta u lavirintu cetinjskog manastirsko-pećinskog kompleksa, pronalaskom skrivenog zlata. Radost njihovog otkrića i otkrovenja nakon niza peripetija i odiseja pomutio im je nestanak druga koji se sa njima učestvovala u avanturi i traganju za tajanstvenim. Na raspeću između zadobijenog zlata kao moći koju ono pruža i blaga koje se zove život prijatelja i druga, mladi „alhemičari“ se opredjeljuju za ovo drugo. Za ostvarenje tog cilja, za ostvarenje istine, a ne cilja, oni nalaze pomoć u starom prijatelju „Alhemičaru nad alhemičarima“, plemenitom i uzvišenom majoru Dušanu Jankoviću.

Roman se završava hepiendom. Trijumfom istine a ne cilja, nadmoću ljudskosti. I alhemičarskom porukom plemenitog i uzvišenog spasite-

lja Jankovića o novom svijetu ljudskosti obogaćenju znanjem kao najvećim blagom koje odbacuje i poriče fetišizam mrtvih stvari pa makar one bile i suvo zlato u ad literam značenju.

Zato ovaj roman treba pročitati. I čitati! Ponovo mu se vraćati! Jer njegov kano- ni praktične alhemije važe, ne samo za ovo vrijeme potisnute ljudskosti sljepilom služenja zlatu – tom drugom Bogu, već za sva vremena. I za sve od 7 do 77 godina života.

Borislav Čimeša

U sportskoj sali podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ održano prvo prvenstvo Crne Gore u stonom tenisu za osobe s invaliditetom

IZLAZAK NA MEĐUNARODNU SCENU NAREDNI CILJ

Takmičenje realizovano u okviru projekta „Prvenstvo Crne Gore 2014“ za koji je sredstva obezbijedila Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću

U organizaciji Stonotenskog kluba osoba sa invaliditetom „Luča“, a pod pokroviteljstvom Paraolimpijskog komiteta Crne Gore, održano je prvo prvenstvo Crne Gore u stonom tenisu za osobe s invaliditetom. Takmičenje je održano u sportskoj sali podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“.

Direktoru Resursnog centra za djecu i mlade Podgorica Zoranu Boškoviću uručena je zahvalnica budući da je omogućio da učesnici i takmičari koriste kapacitete ove škole za treninge. Zahvalnice su uručene takođe paraolimp-

piju Milošu Grlici, evropskom rekorderu u bacanju koplja u kategoriji S 12 za osobe sa oštećenjem vida, i direktoru Gimnazije Radiši Ščekiću.

Na prvenstvu je učestvovalo 20 igrača u muškoj i ženskoj konkurenciji koji su se takmičili u sedam različitih klasa. Pobjednici i prvi državni prvaci Crne Gore u stonom tenisu za osobe s invaliditetom su: Maja Rajković, Slobodanka Gurešić, Aleksandra Popović, Milijana Ćirković i Marijana Goranović (ženska konkurencija), te Ambroz Nikač, Zdravko Baošić, Nedžad Pepić, Pjetro Paljušević, Dejan Bašanović i

Periša Vučković (muška konkurencija).

Prvenstvo je realizovano u okviru projekta „Prvenstvo Crne Gore 2014“ za koji je sredstva obezbijedila Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću. U toku realizacije projekta angažovan je trener Čedomir Damjanović, koji ima iskustva u radu sa osobama s invaliditetom. Riječ je o treneru mlade nade crnogorskog stonog tenisa Filipa Radovića koji je već ostvario niz zapaženih rezultata na međunarodnoj sceni.

„U narednom periodu, od strane Stonotenskog kluba osoba sa in-

20 IGRAČA U MUŠKOJ I ŽENSKOJ KONKURENCIJI: Sa takmičenja

validitetom 'Luča' predviđene su aktivnosti u vidu nastavka intenzivnih treninga i pripremanja takmičara za izlazak na međunarodnu scenu, pri čemu se

nadamo da će se u nekoj skorijoj budućnosti neki od stonoteniseri okititi medaljom na najjačim međunarodnim prvenstvima, kao što su evropska i svjetska

prvenstva, ili na paraolimpijadi“, kazao je predsjednik STK „Luča“ Dejan Bašanović.

N. N.

Učenicice rožajske Osnovne škole „Bratstvo – jedinstvo“ Melisa Nurković i Nerma Bralić osvojile godišnje nagrade za likovni rad koje se dodjeljuju u češkim Lidicama

NASTAVLJEN NIZ USPJEHA

PRESTIŽNA NAGRADA: Nurković i Bralić sa profesorom likovnog Sabahudinom Honsićem, Šmejkalom i Mujevićem

Melisa Nurković i Nerma Bralić, učenice rožajske Osnovne škole „Bratstvo – je-

dinstvo“, osvojile su godišnje nagrade za likovni rad koje se dodjeljuje u češkim Lidicama u

spomen šecanja na stradanje dece u Drugom svjetskom ratu.

– Direktor Škole Muzafer Mujević: Možemo konstatovati da su veliki uspjeh nagrade koje su osvojili naši đaci, s obzirom na to da je na takmičenju bilo 25.000 prijavljenih radova

– Otpравниk poslova Ambasade Češke u Crnoj Gori Petr Šmejkal: Na ovom takmičenju prijavljuje se veliki broj dece sa svih kontinenata. Među njima su i mališani i njihovi učitelji iz Crne Gore, sa kojom nas spajaju ne samo jake istorijske veze, već i iskreno prijateljstvo, kao i zajednička budućnost u Evropi

Tim povodom u njihovoj školi je održana svečanost kojoj je, između ostalih, prisustvovao otpravnik poslova Ambasade Češke u Crnoj Gori Petr Šmejkal. Direktor Škole Muzafer Mujević je istakao da je riječ o nagradama koje se dodjeljuju svake godine.

„Čast nam je što naši učenici nekoliko godina uzastopno osvajaju nagrade iz likovne oblasti na ovako velikom takmičenju“, kazao je on. „Učenicima iz Velike Britanije i Grčke osvojili su po jednu nagradu, iz Francuske dvije. Stoga možemo konstatovati da su veliki uspjeh nagrade koje su osvojili naši đaci, s obzirom na to da

je na takmičenju bilo 25.000 prijavljenih radova.“

Petr Šmejkal je podčeo na značaj čeje likovne izložbe u Lidicama.

„Ideja ove manifestacije je da se ratni sukobi, patnja i stradanja nikada ne ponove, jer oni koji najviše izgube u ratovima upravo su deca. Na ovom takmičenju prijavljuje se veliki broj dece sa svih kontinenata. Među njima su i mališani i njihovi učitelji iz Crne Gore, sa kojom nas spajaju ne samo jake istorijske veze, već i iskreno prijateljstvo, kao i zajednička budućnost u Evropi“, rekao je on.

N. N.

U vaspitnoj jedinici „Leptirić“ održana jesenja svečanost

OVA JESEN MOŽE SVAŠTA, POMAŽE JOJ ĐEČIJA MAŠTA

Jesenja svečanost pod motom „Ova jesen može svašta, pomaže joj dječja mašta“ održana je u Vaspitnoj jedinici „Leptirić“ JPU „Dina Vrbica“.

U dvorištu vrtića za sve vaspitne grupe dece i rodi-

telje organizovane su senzorone aktivnosti. Roditelji su se potrudili da donesu puno raznovrsnog prirodnog materijala. Cilj je bio da se kroz zajedničke aktivnosti da značaj zdravoj ishrani. Bogatstvo jesenjih plodova

je i u vizuelnom smislu veliko, tako da oživljavanje prirodnih oblika, kombinujući boje koje samo priroda može da napravi, je prelijep estetski doživljaj. Inspirisani dešavanjima, mladi umjetnici su svoje impresije prenije-

li slikajući na štafelajima, a oni najmlađi, uz pomoć roditelja i vaspitača, prošetalili su u jesenjim kreacijama šešira, vjenčića i drugih modnih detalja.

Nataša Jovičević

UKAZANO NA ZNAČAJ ZDRAVE ISHRANE: Roditelji i deca u dvorištu vrtića

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 6,40 eura, polugodišnja 3,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

VEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/ 231-254 i 020/ 231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

Uz novi redovni dodatak „Prosvjetnog rada” – „Crnogorski identitetski glasnik”

OČUVANJE I UNAPREĐENJE CRNOGORSKOG IDENTITETA I DOSTIZANJE SVJETSKIH STANDARDA U OBRAZOVANJU – JEDAN TE ISTI PUT

Poštovani čitaoci,

Na izmaku jubilarne i svečane 65-godišnjice od osnivanja „Prosvjetnog rada”, pred vama je prvi broj njegovog novog redovnog dodatka – „Crnogorski identitetski glasnik”.

Da bi „Prosvjetni rad” mogao na pravi način pratiti vrijednosti i ciljeve crnogorskog obrazovnog sistema i ukupne državne politike u prosvjeti, kulturi i nauci, kao i da bi išao u korak sa tokovima savremene globalizacije u svijetu i savremenim evropskim stremljenjima naše zemlje, od ovog broja uvodimo redovni dodatak „Crnogorski identitetski glasnik”.

Proces izgradnje, osavremenjavanja i očuvanja crnogorskog identiteta koji je uvijek bio evropskog bića, karaktera i horizonta, podrazumijeva, simbolizuje i omogućava usvajanje i osvajanje, postizanje i dostizanje vrhunskih civilizacijskih, stvaralačkih i prosvjetiteljskih rezultata u svim oblastima života, a najviše upravo u sferi obrazovanja. Da je tako govore i sljedeće riječi dosadašnjeg ministra prosvjete Crne Gore Slavoljuba Miga Stjepovića izgovorene prilikom dodjele „Oktoiha”, najvišeg nacionalnog crnogorskog priznanja za postignute rezultate u prosvjeti: „Naša je država stvarana i mačem i perom. Sve važne bitke koje smo u časnoj prošlosti vojevali, ne bi imale isti sjaj bez jakog kulturnog pečata... U svim burnim vremenima crnogorske istorije, naši preci nijesu odustajali od izgradnje prosvjetnih i kulturnih institucija. Tako i danas obrazovanje treba da bude pokretač našeg ukupnog razvoja. Naravno da ćemo svoj napredak te-

meljiti na snažnoj vezi sa najboljim evropskim obrazovnim i drugim iskustvima. Ali i na sve jačoj svijesti o pripadnosti Crnoj Gori i njenim vrijednostima. Kao i na interesima i potrebama razvoja naše države. Očuvanje i unapređenje crnogorskog identiteta i dostizanje svjetskih standarda u ovoj oblasti – za nas predstavlja jedan te isti put. Samo obrazovan i samosvjestan građanin, bez obzira kojoj generaciji pripadao, koji posao obavljao, može biti spreman da odgovori na izazove naše stvarnosti, ali i šutrašnjice.”

„Prosvjetni rad” i „Crnogorski identitetski glasnik” imaju značajan i odgovoran zadatak upravo na planu postizanja ravnoteže i komplementarnosti između obrazovanja i samosvijesti pripadnika svih naših generacija radi savladavanja na pravi način izazova koji stoje pred budućnošću Crne Gore. Obaveza našeg i vašeg lista je tim veća kada se zna da su i „Grlica”, prva crnogorska periodična publikacija, i „Prosvjeta”, prvo crnogorsko pedagoško glasilo, čiju tradiciju „Prosvjetni rad” nastavlja, objavljivali priloge iz literature općenito, narodne i umjetničke beletristike, etnografije, folklor... Zato ćemo i mi u „Crnogorskom identitetskom glasniku” objavljivati najuspješnije radove sa tradicionalnog Konkursa „Prosvjetnog rada” za najbolju novinsku priču. Uostalom, identitet je sadržajno najmanje troslojnog karaktera: mikro-zavičajni, nacionalno-državni i individualni.

Naša prethodnica, „Prosvjeta”, čak je pod uredništvom Jovana Sundečića uvela i objavljivanje, kao redovnih priloga, sadržaja i grade iz crnogorskog narodnog blaga. Riječ je o narodnim umotvorinama, od-

nosno epskim i lirskim pjesmama i, što je posebno važno, o crnogorskim narodnim izrekama, mudrostima, poslovicama, zagonetkama... Narodna i etnološka baština je vrlo važan segment ukupnog identitetskog bića jednog naroda. U vremenu izlaska „Prosvjete” u Crnoj Gori je bilo oko stotinu prosvjetnih radnika i uz sveštenike i druge obrazovne Crnogorce svi su bili saradnici lista. Savremeno vrijeme traži i od nas i od vas u ovom pogledu mnogo više, a vaša brojnost, posvećenost i profesionalnost garancija su uspjeha na ovom izuzetno značajnom polju razvoja crnogorskog društva.

Trudićemo se da na pravi način reprezentujemo i sva ostala identitetska obilježja Crnogoraca i svih ostalih naroda Crne Gore iz njenog bogatog slobodarskog, humanističkog, državnog, nacionalnog, multikulturalnog i građanskog viševjekovlja u različitim društvenim oblastima – prosvjeti, kulturi, nauci, filologiji, leksikografiji i enciklopedistici (koje su našoj zemlji potrebne kao nasušni hljeb), umjetnosti, filozofiji, pravnoj i političkoj nauci, religiji, književnosti, muzici, slikarstvu, arheologiji, narodnom graditeljstvu i arhitekturi... A u svima njima i Crnogorci i Crna Gora u cjelini dali su nemjerljive i dragocjene autentične vrijednosti evropskog civilizacijskog obzora koje su, na žalost, još uvijek zapretene i nijesu na adekvatan i pozitivan način predstavljene javnosti i valorizovane mladim generacijama. Zato je potrebno stalno povezivati očuvanje crnogorskog nacionalnog, državnog, građanskog i multikulturalnog identiteta sa evropskim i evroatlantskim integracijama Crne Gore i realizacijom crnogorske državne politike

u svim sferama, osobito na polju obrazovanja, nauke i kulture.

Poznato je da se „Prosvjetni rad” svojom koncepcijom zalaže za jedinstveni državni, prosvjetni, kulturni i naučno-istraživački crnogorski prostor, za crnogorski nacionalni, obrazovni, građanski i državni multikulturalni okvir u kojem nikome neće biti tijesno i niko neće imati potrebu da neđe drugo traži zadovoljenje svojih interesa, osim onih u funkciji civilizacijske i stvaralačke prirodne nadogradnje. Da bi se ova ideja konstantno pretakala u djelo i stvarnost, potrebne su misli-prestižnice. „Crnogorski identitetski glasnik” ima za cilj da bude jedna od njih, duhovna vrijednost koje ne može biti bez (o)davanja priznanja svačijem dostojanstvu i integritetu, dakle, svakom pojedincu i svakom mišljenju, svakom narodu i svakoj kulturi, svakom jeziku i svakoj religiji, što bi rekao Njegoš, preneseno na ljude – svakom članu prirode „kako gordom lafu, tako i malom mravu”.

Crna Gora i njene reprezentativne i simboličke nacionalne, državne, vjerske, kulturne, informativno-medijske i prosvjetne institucije (a bez lažne skromnosti, među njima, i „Prosvjetni rad”), pokazale su se – uprkos brojnim i velikim preprekama i spolja i iznutra koje su znale trajati ponekad čak i više od jednog vijeka – vitalnim, djelotvornim i dugotrajnim upravo zato što su njihovi ugledni i jaki muževi-čelnici, kako je to isticao Nikola I Petrović Njegoš, imali viziju i znali na pravi način gledati u budućnost. I baš zbog toga čitajmo „Crnogorski identitetski glasnik”!

GORAN SEKULOVIĆ

U dvorcu kralja Nikole u Baru predstavljen projekat „Putevima Svetog Vladimira”

SVETAC KOJEG POŠTUJU I ISTOK I ZAPAD

Miroljub Orlandić, predsjednik Zajednice Crnogoraca u Republici Makedoniji, idejni tvorac projekta: Kult Vladimirov jedan je od najrasprostranjenijih među hrišćanskim svecima na prostoru Balkana. Sveti Jovan Vladimir je za sveca proglašen još prije podjele hrišćanstva; Zoran Srzentić, predsjednik Opštine Bar: Mislim da je Bar pravo mjesto da se Vladimirova duhovnost iskaže i u savremenosti jer je ovo grad tolerancije i multikulture

U organizaciji Zajednice Crnogoraca u Republici Makedoniji i u saradnji sa Ministarstvom kulture i Kulturnim centrom Bar u dvorcu kralja Nikole u Baru predstavljen je projekat „Putevima Svetog Vladimira”. Riječ je o kulturno-turističkom projektu čiji je cilj afirmacija i valorizacija zajedničke kulturno-istorijske i duhovne baštine Makedonaca, Albanaca, Crnogoraca, kao i drugih naroda koji poštuju kult Svetog Vladimira.

Idejni tvorac projekta, predsjednik Zajednice Crnogoraca u Republici Makedoniji Miroljub Orlandić, tokom nekoliko godina istraživačkog rada pronašao je tragove koji ukazuju na poštovanje kulta ovog sveca od Svete Gore, preko Grčke, Bugarske do Leskovca i Pirota, te manastira Bodani na hrvatskoj granici, pa sve do Albanije.

„Kult Vladimirov jedan je od najrasprostranjenijih među hrišćanskim svecima na prostoru Balkana. Sveti Jovan Vladimir je za sveca proglašen još prije podjele hrišćanstva. Važnost ovog projekta utoliko je veća, jer ovog ekumenskog sveca i danas poštuju i Istok i Zapad i sve tri vjere na ovim prostorima”, kazao je on.

Predsjednik Opštine Bar Zoran Srzentić istakao je da projekat predstavlja sponu koja će spajati čitav ovaj prostor i pokazati da je duhovnost izvan materijalnog.

„Mislim da je Bar pravo mjesto da se ta duhovnost iskaže i u savremenosti jer je ovo grad tolerancije i multikulture. Prema tome, projekat vidim kao duhovnost koja će spojiti raskidane jugoslovenske prostore i vratiti nam dio bivše domovine”, rekao je on.

Prezentaciji su prisustvovali velikodostojnici sve tri konfesije i predstavnici Vlade. U pratećem programu učestvovala je guslar Rajko Radović, a stihove je kazivala Milica Radović. **N. N.**

DUHOVNOST KOJA SPAJA RASKIDANE PROSTORE: Sa prezentacije

Razgovor s povodom: Radovan Damjanović, autor leksikona o istaknutim ličnostima crnogorske prosvjete

SAČUVATI OD ZABORAVA ONE KOJI SU GRADILI CRNOGORSKO ŠKOLSTVO

U pristupu izrade ove publikacije i obavljenih konsultacija u stručnim i upravnim prosvjetnim institucijama formiran je Konsultativni tim (20 članova) čiji je zadatak da sagledava i usmjerava rad na ovom rukopisu. Ovaj tim sačinjavaju, uglavnom, stariji prosvjetni radnici koji su čitav svoj radni vijek vezivali za prosvjetnu djelatnost, radili u raznim institucijama i nivoima obrazovanja, a žive u raznim područjima Crne Gore. Njihov zadatak bio je i da se izjasne o kriterijumima koji bi se primjenjivali pri radu na ovom rukopisu

U pripremi je publikacija koja će prvi put u istoriji crnogorskog školstva sakupiti podatke o ličnostima koje su svojim radom značajnije doprinjele razvoju i unapređenju prosvjetne djelatnosti. Tim povodom razgovarali smo sa autorom publikacije, predsjednikom Upravnog odbora Centra za stručno obrazovanje i glavnim urednikom časopisa Vaspitanje i obrazovanje, profesorom pedagogije i psihologije Radovanom Damjanovićem.

Kako ste došli na ideju da napravite leksikon o ličnostima crnogorske prosvjete?

Tu ideju nosim više godina, a pristupio sam njenoj realizaciji prije 2–3 godine. Smatrao sam da bi bilo dobro pokušati napraviti jednu publikaciju koja bi potpunije predstavila sve istaknutije ličnosti crnogorske prosvjete. Takvi poduhvati su napravljeni u nizu drugih oblasti (kultura, sport, književnost, politika), a publicistička djelatnost je obogaćena raznim antologijama, monografskim publika-

cijama, enciklopedijskim leksikonima, bio-bibliografskim pregledima, spomenicama, projektima 'Ko je ko' u određenom području rada i slično. No, treba istaći da u Crnoj Gori ima pojedinaca koji su i u prosvjetnoj djelatnosti pravili izbor najistaknutijih prosvjetnih radnika i o njima priredili posebne publikacije. Tu treba posebno istaći Milenka Ratkovića, dr Dušana Martinovića, dr Radivoja Šukovića, Vladetu Cvijovića, Dobrila Aranitovića, dr Branislava Marovića, kao i pojedine autore monografija i spomenica školskih institucija sa dužom prosvjetnom tradicijom: dr Momčila Pejovića, Mirka Đuranovića, Zorana M. Zečevića, Rajka Medojevića i mnoge druge.

Smatrao sam da bi bilo dobro pokušati napraviti sveobuhvatniji leksikon ličnosti crnogorske prosvjete u kojem bi se, prema dogovorenim kriterijuma, našli pojedinci od najstarijih dana školstva u Crnoj Gori do danas. To svakako zahtijeva jedan ozbiljan istraživački rad kojem sam upravo i pristupio. Ideju sam, a kasnije i kriterijume, već imao, ali sam bio i svjestan da neću moći u cjelosti ostvariti cilj, da neću moći prirediti rukopis koji bi bio potpun, ko-

ji će obuhvatiti sve pojedince iz istorije školstva Crne Gore koji zaslužuju da uđu u publikaciju prema kriterijumima da se ovdje nađu. Smatrao sam da je bolje da crnogorska prosvjeta ima i takav leksikon koji se može u nekom novom, drugom izdanju dopuniti, a da bi se otklonili nedostaci prvog izdanja. To je, inače, praksa kod publikacija ove vrste pošto je skoro nemoguće napraviti u jednom, posebno prvom pokušaju cjelovitu, kompletnu i konačnu verziju rukopisa.

Koji su bili kriterijumi prilikom selekcije prosvjetnih radnika?

U pristupu izrade ove publikacije i obavljenih konsultacija u stručnim i upravnim prosvjetnim institucijama formiran je Konsultativni tim (20 članova) čiji je zadatak da sagledava i usmjerava rad na ovom rukopisu. Ovaj tim sačinjavaju, uglavnom, stariji prosvjetni radnici koji su čitav svoj radni vijek vezivali za prosvjetnu djelatnost, radili u raznim institucijama i nivoima obrazovanja, a žive u raznim područjima Crne Gore. Njihov zadatak bio je i da se izjasne

SAOPŠTENJE ŽIRIJA O REZULTATIMA KONKURSA ZA KRATKU NOVINSKU PRIČU

Na Šednici održanoj 17. 12. 2014. godine Žiri (u sastavu: Bogić Rakočević, predsjednik, Goran Sekulović i Jovanka Vukanović, članovi) jednoglasno je donio odluku da od pristiglih priča (31) na Konkurs „Prosvjetnog rada“, Prvu nagradu dodijeli priči „Epitaf“, pod istoimenom šifrom „Epitaf“, autora Ninoslave Zlatković, Drugu priču „Testera“, pod šifrom „Sabah“, autora Vinke Perišić-Šarenac, a Treću priču „Vriska“, pod šifrom „Fatima“, autora Mirsade Šabotić. Honorar za prvonagrađenu priču iznosi 300,00, za drugonagrađenu 200,00, a za trećenagrađenu 100,00 eura.

II

Prosvjetni rad

DEC. 2014
JAN. 2015

BROJ
30-31

EPITAF

O davde vječnost izgleda drugačije. Neisprljana svjetlost rođena u snopu osjećaja bliskih treptaju.

Vidim joj konture, čujem joj korake, udišem snagu poput poraženog koji grabi posljednje ostatke kiseonika, grlim je aurom očajnika zarobljenog u sopstvenom mraku. Navikavam se, čekam. Čekam. Plavi svijet.

Kad sve postane NIŠTA. Kad ništa postane SVE. Nije isto. Rasipništvo vremena, godina. Života.

To bezlično traganje za smislom – kakav nedostatak racia! To nonšalantno bacanje godina poklonjenog Pogrešnom.

Dotle su Drugi skupljali svoje otpremiši ih na tavane svojih kuća ispunjenih zvucima.

To traganje za melodijom života odnijelo je nadu.

I to pravo na život – pogrešno je.

Netalentovani ne umiju izvajati sebe, komponovati arije, dodati boje, stvarati poeziju... najlakše je gurati se s mnoštvom Pinokija i čekati Majstora.

Onda sve postane obična bijela futrola u koju se odlažu ras-hodovane riječi, utrnuli osjećaji, prevelika očekivanja, potrošena obećanja i po neki zaustavljeni dah.

Ništa tako dobro ne uvjerava kao Stvarnost. Ništa ne može tako dobro da slomi nadu kao pogrešna pro-cjena.

I ništa tako dobro da unizi godine iščekivanja kao ravnodušnost.

Tvoje su riječi brazde u kojima nestaju koraci. Tvoje su oči klopka u kojoj pauci pletu posljednju mrežu. Ti se ne vezuješ nitima. Ne poznaješ mekoću brazde. Ti ne znaš.

Osjećaš strast života i pokazuješ konačnost. Ona je tvoj žig. Zidovi. Ko si. Šta jeste.

**

Bilo je tvoje lice na meni. Tvoja sjenka u meni. Tvoje rame uz mene. Onda je stigao nemir i postao pojava. Onda su se dlanovi znojili, prsti promrzli, a ruke se razdvajale kao tijela u pokretu. I dan je otišao. I svijet je postao vrtlog, čekaonica za transport u vječnost.

Ponijela sam ruže, riječi sam već sahranila negdje. Ostavila te kao misao kad napusti mudraca. Kao riječi kad pobjegnju od užasa. Kao Ništa bez Svega.

*

Licem u noć kao vuk kada zavija. Zovem. I zovem. Desile su se zvijezde, hiljade prezrivihi malih izdajica tame. Zaustavile pogled, napustile spokoj, zaboljele nebo. Plavo, želja. Plavo, čežnja. Plavo – mi.

Tebe ne poznaje vrijeme. Nas ne sagledava prostor. Ne prepoznaju nas dimenzije.

Došla sam da ti kažem da „nijedna stvar ne može da bude tamo gdje riječ nedostaje“.

ŠIFRA: EPITAF

TESTERA

R ani sabah. Po obroncima obližnjih brda još se vijaju tanki pramići izmaglice. Krovove sniskih čerpičara, nakićenih i zbijenih u grozdove poput pečuraka, prekrila koprena rose. Mrtvilo povilo mahal. Ništa se ne pomjera, nema gibanja, zamrli zvukovi, potamnile boje. Jedino stara Čamila, čistačica škole u kasabi, još od akšama muči svoje muke. Pršte joj glava od sinoćne frtutme i halabuke u Domu kulture, gdje su ispraćani penzioneri uz mnogo vina i rakije brlje, sevdalinke i bećarca, od kojih se u glavi i stomaku napravi takav bururet da čovjek ne može doći sebi po tri debela dana.

I, zaista, Čamili se zanjihala i zatalasala sva utroba, pokrenula se nekud i navrla kao mutna voda niz oranje, pa se nekako opet mučki svezala, slično sepetu punom drenovine, za mali mozak; pa tegli, čupa, vuče, razdire, pati. A pod čeonim kostima pljuska i bruji k'o u kablu. Pomjeri li glavu, zakoleba se tona kamenja u njoj, pa je mora nemoćnim rukama pridržavati da se ne raspadne.

Zato je poranila, previla šamiju nekoliko puta i njom stegla glavu preko sljepoočnica, otvorila širom pendžere, uždila cigar duhana, nalaktila se na debele vunene jastuke, koje je iznijela da se zrače. Lijevom rukom se podnjimila, a u desnoj drži savijenu škiju, odbija dimove, čumura, zuri nekim blijedim pogledom zalazećeg sunca nekud u daljinu, praznu i pustu kao njena duša, kao njen život, koji, sav kad sabere, stao bi u konjske bisage, u jednu jedinu ogromnu muku, na koju ne smije ni da pomisli, jer bi joj se tek onda stužilo i sav taj čeder i čemer, koji decenijama nosi u sebi, pokuljao bi, činilo joj se, iz nje na svaku poru napaćene čapre...

Neće se sjećati zlehude nafake i kako je mlada, skoro dijete, ostala udovica s malahnom Adilom u bešici, kad joj ono nastrada č'ček u šumi od groma. Nastoji zaboraviti i onaj golemi, skoro nemjerljivi očaj u godinama potucanja od sela do sela, od kasabe do kasabe s boškom pod miškom i perinom na rukama... A sve proleće kao mutna voda: i mladost, i život, i muka ona i teret mi-

nuše nekud u nepovrat brzinom jesenjeg vjetrova. Taman se, eto, nekako pribrala i stala na noge, udala Adilu, navukla ruha u kućerak, koji su joj dali na korišćenje iz Socijalnog, kad je ono zaposliše u školu da čisti. Navukla, bolan, k'o miš mekinjaš, svega i svačega: ima se, nije da nema. Moglo bi se sadevo maličak i dušom dahnut... al' jes', nećeš kako 'očeš, nemere to tako... niko u dragog Allaha nije oteo nafaku, nju dobri zapišu četeres dana prije rođenja... pa ti sad vidi! Moglo bi se još i proživjet', u behutu pomisli Čamila, ali kako, kad život i sve s njim što ide, proleće pored nje i mimo nju minu ko zna kud... Taman što otvori oči i progleda, i nekako postade svjesna sebe k'o čeljadeta, k'o hinsana, a već je ispratiše u penziju... Allahu dragi!... Neće, ne smije misliti o tom'.

Duboko udiše jutarnju svježinu. Mamura. Ko li je samo navrati da onoliko popije one patoke?! Prisjećala se kao kroz maglovit san kako je zbog nečega bila veoma ljuta i kako su je, belćem, ta pizma, taj inat i sikluk ubili posred droba. I eto ti sad...

A, u stvari, dobro je znala da on i ne treba da bude tu, na ispraćaju penzionera u Domu kulture. Šta će on tu i otkud se dovukao Remzija, u odijelu i kravati, vrag bi ga znao. Dođe u po sijela, pa nastavi s nekakvim eglenom, od koga ništa nije razumljivo. Ništa. Ama baš ništa, osim mutvice, u nekak'im natruhama što još je dobovalo i odjekivalo u ušima, kroz svu onu gužvu i galamu:

„Ko nije s nama, taj je s njima, bolje vi glasajte za nas. Oni su vam i na koldovini jasena u cvatu, koji se naslanjao na duvar kuće nad pendžerom, odbijala dim za dimom, furgijajući kroza nj svoj jad, dert, prkos, i strah.

Nije primjetila u tom očajničkom bunilu da se njen zet izvukao iz prizemlja kućerka, kao iz buhare, posadio taman njoj pod nosom drvenu kozu, na koju je naslonio oblutke prilično sirove jelahovine, pa testera i šega, pila uru-

šavajući naveliko svježinu jutarnjeg mira i tišine. Zahuktao se, zadihao, na usta mu izbija pogolem mlaz pare, padaju cjepanice, miriše kahva iz udžerice... kad odjednom: cijuuuuuu... puče pila! Čovjek se prenu, ispravi, ohlađi. Šta sad? Ovo mora danas ispilati...

„Adila, Adila, znaš ti de je ona stara pila?“ – dozivao je Nail svoju ženu, koja zamarijana jutarnjim poslom u kući, niti je šta čula, niti je na šta obračala pažnju.

A vidi čuda: Čamila se tu pribra, spazi nekako zeta... šta to ona čuje? Šta on to pita Adilu, a živi u njenoj kući? Čuj ti njega: „Znaš li ti de je ona stara pila?“ „E, nećemo, vala, tako, Naile!“ – pomislila je, a kroz stisnute zube zasikta-la sa pendžera: „De sam pila, da sam pila, za svoje sam pare pila. Ti ćeš mi reći Siker iz moje kuće, siker i ti i Adila! Da si valj'o ne bi se prizetio. Allahu dragi, tobe jarabi, to mi je fala što te hizmećarim. Siker, jes' čuo?!... Haj ti tamo Remziji, mogo bi ti s njim, isti si k'o on!...“

Čovjek se ne snađe, ne progovori, ništa mu ne bi jasno. Ohaviza se tek kad mu punica izgura na ledinu i ženu i oba sinčića.

„Pa pitaj Remziju o čem' se radi i de sam pila“ – zausti Čamila

I Nail pravo tamo, ljut, misleći da mu je ovaj nešto ujdurisao.

Nail zapjenio, priča, a Remzija ni mukaet. Kad je prvi prestao, drugi će mirnim tonom:

„Pa eto, ti sad, Naile, vidi, prekontaj, saberi, oduzmi, odmjeri, pa odreži!... I ti si, meščini, njihov?..“ – vrtio je Remzija mudro onom svojom masnom glavom, na kojoj se, poput natopljene svinjske opute, caklila debela naborana koža lica: „Mogli bi da ti ne pomognemo. Ali, pošto te je sijeda najurila, moramo o tebi misliti; ma ne, vala, zbog tebe, mog'o si i ranije doć nama, nego radi one piladi... kad ih nena ne voli, ima ko će hin voljeti... Gledaj nešto, nemoj se mlogo tesirit' što prevrćeš čulah. Pamet u glavu, Naile, zreo si č'ček... Naćera orla zla godina... I Hakija je prišo nama kad mu je crkla krava. Dođe jedno jutro Hakija, traži zajam... <evo ti krava... koliko ono Hakija ima petoro taman, brate, šućur Allahu glasajte> Odvede kravu za priuzu. Eno hin siti pjevaju, šta him fali?... Nemoj se dugo mislit', preteslimi dok mi je muhur u džepu... Mogo bi ti onu Čamilinu kuću napisat na

OZBILJAN ISTRAŽIVAČKI RAD: Radovan Damjanović

o kriterijumima koji bi se primjenjivali pri radu na ovom rukopisu. Dogovoreno je da ti kriterijumi budu sljedeći:

1. Ličnosti koje su radile i rade u Crnoj Gori, a dale su značajniji doprinos razvoju crnogorske prosvjete:
 - a) Svjetovni i vjerski poglavari koji su konkretnim aktivnostima doprinijeli razvoju prosvjete u Crnoj Gori;
 - b) Pojedinci na čelnim mjestima državnih organa, vodećih državnih institucija i društvenih tijela kojima je osnovna misija razvoj i unapređivanje prosvjetne djelatnosti (zastupnici ministarstava, ministri, sekretari sekretarijata – mi-

nistri, zamjenici i pomoćnici ministara, predsjednici savjeta za prosvjetu, predsjednici nacionalnih savjeta, predsjednici i članovi prosvjetnih (pedagoških) savjeta, direktori ovih institucija, glavni urednici udžbeničke i druge prosvjetno-pedagoške literature: časopisi, listovi, posebne biblioteke i sl.);

c) Glavni školski inspektori, prosvjetni nadzornici, prosvjetni savjetnici, kao i drugi pojedinci koji su objavili radove iz svoje oblasti (više knjiga, monografija, studija, udžbenika sa dužom upotrebom u nastavi, najmanje 20 stručnih i/ili naučnih radova koji se odnose na pitanja iz oblasti vaspitno-obrazovnog rada);

d) Profesori univerziteta (državnih i privatnih) u Crnoj Gori, u svim akademskim zvanjima (docenti, vanredni profesori i redovni profesori);

e) Profesori škola (srednjih, viših, visokih) koje su obrazovale nastavnici kadar;

f) Dobitnici posebnih priznanja za razvoj prosvjete (nagrada „Oktoih“ i druge državne nagrade koje su date za postignute rezultate u ovoj oblasti);

g) Rukovodioci ustanova u vaspitno-obrazovnoj djelatnosti koji su dobili posebna visoka međunarodna ili crnogorska priznanja za svoj rad;

h) Pojedinci koji su svojim radom u javnom mnjenju stekli status poznatog i priznatog prosvjetnog radnika (inicijatori, donatori i osnivači ustanova, prvi rukovodioci vaspitno-obrazovnih institucija, pojedinci koji su svojim radom neposredno doprinijeli dodjeljivanju posebnih priznanja i nagrada ustanovama u kojima rade, pojedinci koji su u svom dugogodišnjem radu stekli zavidan ugled prosvjetnog radnika i sl.).

2. Leksikon bi obuhvatao period od prvih početaka organizovanog rada na polju vaspitanja i obrazovanja.

3. Leksikon bi obuhvatio pojedince koji ispunjavaju jedan ili više navedenih kriterijuma i koji su dali značajniji doprinos razvoju prosvjetne djelatnosti na području koje obuhvata današnja Crna Gora.

4. Leksikonom ne bi bili obuhvaćeni pojedinci koji su dali značajan doprinos u oblasti nauke, književnosti, spor-

ta, likovne i muzičke umjetnosti, filma i sl. ako nijesu i u vaspitno-obrazovnom radu ostvarili neki značajniji rezultat.

Koja je Vaša procjena vezana za broj onih koji će na kraju biti uvršteni u leksikon?

Prikupljanje podataka je pri kraju. Na osnovu više od 1000 pregledanih i iščitanih monografija, ljetopisa, bibliografija, univerzitetskih biltena, uvida u više stotina veb sajtova, podataka prikupljenih putem nekoliko stotina anketa, dostupne obimne arhivske građe i uvida u periodične prosvjetno-pedagoške publikacije (listovi, časopisi), dnevne listove i dr. napravljen je određeni izbor i u registru leksikona se sada nalazi oko 2 300 ličnosti. Vjerovatno će biti, kod sređivanja ove građe i novih saznanja o pojedincima, određenih izmjena i dopuna, ali procjenjujem da će se navedeni broj ličnosti naći u ovoj knjizi. Prikupljeno je i oko 90% fotografija obrađenih ličnosti.

Potrebno je naglasiti, a to će biti i najveći nedostatak leksikona, da će biti ličnosti koje nijesu ovim izdanjem obuhvaćene, a ispunjavaju postavljene kriterijume. Razlog zašto ih u rukopisu nema je isključivo u nedostatku podataka o njima. Bilo bi dobro iskoristiti svaku mogućnost i svaku priliku i sada, do izlaska iz štampe ovog rukopisa, učiniti sve da se dođe do odgovarajućih imena i podataka o njima.

U čemu je, po Vašem mišljenju, važnost jedne ovakve publikacije?

O važnosti ovakvih publikacija možemo govoriti sa više aspekata, ali bih ovde posebno naglasio da se značaj ovog rukopisa ogleda u tome što će se na jednom mjestu naći prosvjetni (i drugi) radnici u obrazovnom sistemu Crne Gore koji su svojim radnim angažmanom značajnije uticali na razvoj i unapređivanje prosvjetne djelatnosti. To je, kao što sam već rekao, urađeno za mnoge druge oblasti i djelatnosti.

N. N.

te... I 'nako smo joj je dali do odlaska u pempziju. A sinoć smo je ispratili..."

„Neću, ne mogu, nemam srca!“ – zacvili Nail.

Drhteći na hladnom pločniku pod vedrim nebom, Adila čuti, skamenila se, blijeda stoji kao ukopana, drži maksume za ručice, steže ih svojim hladnim šakama.

„Nemoj, Naile, da ti bude žao na me... Ja ću kuću svakako morat' dat' nekome kome treba. Šta će Čamili? Ona more i mora s vama živjet'. Adila joj je i 'nako jedino dijete. Pa ti vidi, gledaj: očes da ona sikteriše tebe, ili da ti komanduješ njoj?“ – mudruje Remzija.

„Ma, neću ni jedno, ni drugo, Remzija, č'oće, nego mi kaži šta si me oklevalo kod stare, da joj razaberem misli u glavi, da joj sve po istilahu rastabirim: jutros na me iz čista mira i na pravdi Boga sto jađa, a pominje i tebe, pa ko velim... reci, bolan, ljudi smo, oču da vodim ovu djecu kući, pomrzoše se, i da smirujem duhove...“ – skoro snisishodno procijedi Nail.

„Ha, ha, ha! Meščini, Naile, ti mene dobro ne čuješ. A znaš dobro šta ti je činiti. Potpiši ovu tapiju pa vodi čeljad svojoj kući. Ako nečeš, da smo zdravo: dadosmo je Muniri, novoj čistačici, pa ti onda vodi djecu i Adilu, ali dina mi i Čamilu, kud znaš.“ – cerekao se Remzija, zvečeći kao najjača bronza, svojim ucjenjivačkim tonom.

Pod Nailom se prolomi tlo, ali ne propade on, nego potonu njegova snaga:

„De će ti duša, Remzija?“

„De i tvoja, Naile. I tamo ćemo se sresti, ne boj se! Nema ništa tamo, bolan, sve je vamo. Ne beri brige: zemlja tvrda, a nebo visoko. Biće što će bit'... Što mora bit'!“

I, Nail pritisnu prstom, a Remzija muhurom...

Sabah, rani. Na golj ledini čeljad i punica Nailova. Mukla tišina. Jasen i dalje u cvatu, miriše, ali kome je do mirisa. Djeci zima. Čamila prevezala glavu. Oštrim, oporim glasom zaučini zetu:

„Turi ti, Naile, prst pod Remzijin muhur, turi, pa on dade kuću Muniri!“

„A što ti ne turi svoj preksinoć na sijelu, pa da nas ne čeraju, kad od pivare i nako neće bit' ništa? Čuo sam šta pričaju tvoj bivši šef i Remzija. Eno hin u mehani na pečenu, a Munira, bome, naručila i tufahije. Pa ti sad vidi!“

„A na šta si turio prs', moj Naile?“ – pita plačnim glasom Adila.

„Ne znam, dina mi i ove mi djece!“

„Znaš, znaš, bezbeli ti znaš, ti si njihov.“ – zajedljivo će stara.

„Ama čiji, ženska glavo? Ne znam ni ko su ovi, ni ko su oni, ni ko su naši, ni ko su njihovi! Čujem samo da nešta krupno pričaju poneki ljudi u čaršiji, one glavešine, ali ja ti ni jedne ne vežem, ništa ne tabirim. Politika je to, č'oće, nije to za sirotinju. Aščare se nešta debelo iza brda valja!... A ti, belčem, znaš – četeres godina si u školi provela, pa kome si ti trebala dati glas, Čamila?“

Čamila ga zabezegnuto pogleda, podiže ispod brade oba pera šamije, koju zguli s glave gužvujući je u pomodrelim šakama i upirući drhtavim prstima da je silom zadjene za svitnjak izvehdjelih dimija:

„Nikome, bolan, nikome... nije niko ni zaisko, a ne znam i ko bi... Nešta je Remzija bulaznio onomad na sijelu onoj čeljadi, nešta se k'o i meni natres'o, al' ja ne pričam s njim od čobanskih dana. Drugi nema ko. Nit' koga znam, nit' me ko zna. A da, bogdo, ni Remziju nisam nikad vid'la i svezala mu šamar iza ušiju kad me ono onaj put počer'o u paprat kod hajvana... Utekoh mu – otale me još mrzi...“ ... Utekoh tadevo...

Adila podiže glavu put neba. Ispruži obje ruke uvis i udari se svom snagom šakama po sljepoočnicama, koje je oblio hladan znoj.

„Vela havle, vela havle!“ – uzvikivala je u očaju izbeumljena žena...

Pa ti sad vidi!...

ŠIFRA: „SABAH“

Autorsko veče dr Čedomira Bogičevića održano u Gradskoj biblioteci i čitaonici „Njegoš“ na Cetinju

JEDINSTVEN DOPRINOS OČUVANJU CRNOGORSKE PRAVNE BAŠTINE

Dr Radomir Prelević: Bogičević se više od drugih crnogorskih autora sa uspjehom ogledao u filozofskoj pravnoj sferi, de je pokazao zavidno poznavanje kako istorijskih tako i savremenih škola mišljenja o filozofiji i teoriji države i prava; Mr Dragica Lompar: Čedomir Bogičević naglašava da su zakoni kroz dugu istoriju Crne Gore počivali na načelima slobode i pravde kao najvišim moralnim načelima, te da je potrebno da se pravnici i ostala javnost upoznaju sa 'semantikom, vrijednostima i samorodnim duhom crnogorskog narodnog bića'; Dr Goran Sekulović: Na koricama knjige „Tako je govorio Rotković“, u njenom naslovu, moglo je i može pisati 'Tako je govorio slobodan čovjek', a u podnaslovu ispod 'priređio' moglo je i može da stoji – slobodan čovjek (Čedomir Bogičević); Prof. Sreten Zeković: Bogičevićovo bogato stvaralaštvo je vrlo konzistentno i koherentno, višestruko i svestrano, interdisciplinarno, što će reći pravno, sociološko, kulturološko i filozofsko umovanje

NAUČNO DJELO DR ČEDOMIRA BOGIČEVIĆA IZUZETNO OBOGAĐUJE CRNOGORSKU KULTURU: Sa promocije u Gradskoj knjižari „Njegoš“ na Cetinju

U Gradskoj biblioteci i čitaonici „Njegoš“ na Cetinju održano je autorsko veče dr Čedomira Bogičevića.

O njegovom bogatom djelovanju govorili su dr Radomir Prelević, dr Goran Sekulović, prof. Sreten Zeković i mr Dragica Lompar.

Podsetivši da je Bogičević dao izuzetan doprinos očuvanju crnogorske pravne baštine i razvoju pravne nauke objavljivanjem 18 knjiga od kapitalne vrijednosti, dr Radomir Prelević je ocijenio da se on „više od drugih crnogorskih autora sa uspjehom ogledao u filozofskoj pravnoj sferi, de je pokazao zavidno poznavanje kako istorijskih tako i savremenih škola mišljenja o filozofiji i teoriji države i prava“, te da se u toj oblasti iskazao i kao priređivač osam knjiga.

„Bogičević je dao i izuzetan doprinos afirmaciji i unapređenju pravne svijesti, pravne etike i pravne kulture u Crnoj Gori objavljivanjem, po-

red navedenih i više od 150 eseja, ogleda i publicističkih radova“, kazao je on.

Kapitalan poduhvat

O kapitalnom Bogičevićevom „Crnogorskom pravno-istorijskom rječniku“, koji je na Podgoričkom sajmu knjiga 2010. nagrađen kao izdavački poduhvat godine, govorila je mr Dragica Lompar.

„Autorova zamisao da istraži crnogorsko pravno-jezičko nasljeđe razkulturala je ovom obimnom publikacijom – rječnikom, koji sadrži nekoliko hiljada odrednica iz svih pravnih oblasti“, rekla je ona i dodala: „Čedomir Bogičević naglašava da su zakoni kroz dugu istoriju Crne Gore počivali na načelima slobode i pravde kao najvišim moralnim načelima, te da je potrebno da se pravnici i ostala javnost upoznaju sa <semantikom, vrijednostima i samorodnim duhom crnogorskog narodnog bića>“.

Prof. Sreten Zeković je ukazao na Bogičevićovo bogato stvaralaštvo.

„Ono je vrlo konzistentno i koherentno, višestruko i svestrano, interdisciplinarno, što će reći pravno, sociološko, kulturološko i filozofsko umovanje, čiji je osnovni i načelni metodološki pristup: kritičko preispitivanje i revlizacija dosadašnje, bitno nekritičke tradicionalističke i na njoj naslonjene režimske i danas etablirane nauke, koju u temelju i načelima uporno dovodi u pitanje, preko svakog problema kojim se određeno bavi“, istakao je on.

Zahvalnost Cetinju i Cetinjanima

Dr Goran Sekulović osvrnuo se na knjigu „Tako je govorio Rotković“, koju je Bogičević potpisao kao priređivač.

„Na koricama ove knjige, u njenom naslovu, moglo je i može pisati 'Tako je govorio slobodan čovjek', a u podnaslovu ispod 'priređio' moglo je i može da stoji – slobodan čovjek. I to je najveći mogući kompliment dr Čedomiru Bogičeviću i akademiku dr Radoslavu Rotkoviću. Zbog te činjenice možemo da zahvalimo što je i na ovaj način sačuvano i predano nezaboravu bogato i neprolazno duhovno nasljeđe dr Rotkovića, sadržano u njegovim odabranim govorima“, zaključio je on.

Posebnu pažnju brojne publike privukao je Bogičevićev nadahnuti govor, tokom kojeg je on pročitao esej zahvalnosti posvećen Cetinjanima i njihovom gradu, za koji je ustvrdio da je „vjerovatno jedini grad u kojem će vam svaki prolaznik reći – dobar dan“.

N. N.

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

NARODNE PRIČE

LEGENDA O KOSCU

Bilo još tursko. Kosidba u najvišem jeku. Turci Đurevići skupili mobu u Bitinsko Polje. Došli, kao i svake godine, i Turci i Srbi. Došli i komšije Hrapovići, Rapi, kako su ih svi zvali, pa i njine čivčije, te se okupilo ravno četeres kosa, i to ne bilo kakvih no biranih. Na tu mobu nije mogo svak ni da dođe.

I na kosi su se znali junaci. Obično to nijesu bili oni koji su u bitkama bojeve dobijali i koji su na sijelu i na drumu megdana zaturali, niti je tu pomagala priča: ja sam taj i taj, ja sam ovakav ili onakav. No – de u kolo, čoče, pa da vidimo de ti je mjesto.

U to vrijeme se znalo: kolika god da ih je, i ko god na mobu da je došo, ispred nekoga Rapa se nije smio ispršiti. Njegova je bila prva a ostali su znali da im se boriti za drugu, treću i četvrtu kosu i mah, i tako redom.

Nije, vele, taj Rapo bio nešto na oči, ali na kosi bio je zmija. Kose je dobavljao iz Turske, a potonju kažu da mu je darovo lično pljevaljski paša, a kovana je u Stambolu kod nekog najčuvenijeg kovača svoga vremena. Na kosi su bile ucrtane nekakve zmijske a kosište izrezbareno, opituranano i nagizdano. Na babcima i na vrhu kosišta bila okačena nekakva mala zvonca, koja su stvarala ciku i zvonjavu, nije ni zvonjavu no neku čudnu svirku, pa kud god Rapo da kreno, i čime god da mrdne, ona su se glaskala drukčije. Onaj koji se uvještiti po njima je mogo znati šta Rapo radi i kud ide, koju livadu kosi, koji travku odsijeca. Ko da su imala nekakve nebeske kajase te njima miritaju, mogo si stati pa slušati, da ne umiješ odmaći. Pa još kad Rapo kosi, kad kosu otkiva, kad poljem na konju jezdi...

A nije stvar bila ni u kosi samoj, koju god da bi Rapo u ruke uzo – opet bi najbolji bio i niko mu prvijenstvo ni kozbaštvo ne bi mogo uzeti, niti bi mu to palo naum. Teško su se kosci usuđivali za njim u livadu i da krenu, pa i onda kad ih je četeres na gomili ko to jutro u Bitinskom Polju.

Rapo je stao na čelo kolone, kozbaša velike mobe. Niti mu je trebalo vikati ajde, niti se on na koga osvrtao. Za njim su krenula dvojica Đurđevića, a onda kako kome prilici, sve tamo do četrdesetoga, onoga koji bi i sam mogo kozbaša na siromaškim mobama biti. Znaju se oni skoro svi od ranije, ko je ko i dokle kosom može zamatanuti.

Raskosila moba poljanu, četrdeset odovud – četrdeset otuđ otkosa, ali veliko Bitinsko razbučeno na dvije pole, tek načeto Polje. I dok su kosci u novi mah ulazili, neki pripijali vode i oštrili kose, iz Kozlinovače, ko iz rukavice bačen, stvorio se čoek s kosom na ramenu i vodijerom za pasom, pa pravo među kosce. Nazove im dobro jutro, neko odgovori a neko ne, neko odmakom Poljem, ostali se zakašaju, niko i ne misli ko je taj ni što je došo, i da li je na mobu pozvan. Poželje im taj i srećan rad, neko se zahvali a neko ni na to da mrdne brkom, ko da ga ni bog nije dao. Ali taj nije bio lud ni slučajni prolaznik, već neko ko je nabas došo.

Zakošavala se i posljednja od onih četrdeset kosa, kad neznanac i nezvanac povika: vala ljudi kad sam tu, a nikud i ne žurim – da vam i pomognem malo, zauvar je, ako velite. – A što da ne može, – reče mu onaj sa začelja, ponadavši se da njega više neće zvati vodonošom, – udri kad si besposlen. Samo da znaš da ako zaostaneš puno da te niko neće pomagati i sretati u mahu, niti će popravljati otkos za tobom. Zakosio se neznanac, pa nit žurio niti zaoštajao, dok su ga ostali poizdalje zagledali, vidjevši u njemu ludu, a vodonošu su još više zadirkivali i u brk mu se smijali, očekujući da samo njega onaj može osramotiti i iz maha i iz Polja išće-

rati, pa neka ide nek vodu nosi, za drugog beli i nije.

Kosili kosci taj otkos, pa se vratili, pa opet, i tako tri – četiri puta, dok ne upeče nebeska zvijezda, dok ne poče trava da zveči i šišti, trava zvana jarac, koja i najboljima među njima u lice kao da se jarca. Tada Kosac nezvanac očas preteče vodonošu, zaobide ga i prođe mimo njega ko da ga ni bog nije dao, ko da je sjenka. Malo potom isto se desi i onome pred njim, pa onome ispred njega, potom i sa nekoliko još. Tada prešta cika i smijurija, nadvikivanje i dobacivanje, svi priligli pri kosi i niko glasa da pušti, samo Rapova zvonca zvone kako zvone i sve jasnija i glasnija bivaju. Navikoše se kosci na poraze i zgibenija, pa se sad prave i da ne vide Kosca, ko što se ni on ne obazire na njih. Pa eto ti Neznanca na dvije kose do Rapa, ali i Kosac kao da je počeo posustajati, poigravao se s tom dvojicom, neko vrijeme, da bi i njih u jedan mah prošo, ko dva koca da su.

Počeli su se okupljati kosci i plastilice sa ko zna čijih i odakle livada, navijalo se ko zna za koga i kako, ali u sebi, niko ni avaza nije puštao. Sad svi gledaju šta će biti s Rapom a na onih trideset i devet bručenija više niko i ne pomišlja. Ko da je došo sudnji dan, ko da se bije bitka za Kosovo a ne za Bitinsko Polje. Ko da je sva sudbina i Turaka i Vlaha u rukama i u kosi jednoga Rapa. Sad su svi bili za njega, pa ma ko i odakle da su oni bili, čak i neki koji su mu do maloprije zlo mislili, i više ih nije ni zanimalo sa koje strane onaj Neznanac je dolazio. Sto puta su nekada Rapov poraz poželjeli a sad su sva srca jednako kucala za njegovog Kozbašu. Rapo ide kako ide, onaj na tri – četiri koraka za njim, pa nit mu se primiče niti posustaje. I tako još mah, dva, tri, četiri ili i koji više, ista meta isto odstojanje, ali onim vještijima postaje jasno kako Rapova zvonca počinju da mijenjaju zvuk, kako zvonaraju jedno mimo drugo, i ona kao da su ožednjela, oznojila se, šta li. Kad Rapo oštiri, oštiri i Kosac, kad Rapo krene – krene i on, kad zamane kosom i onaj isto. Ne znajo se, ne dahće, ne frkće, sve bi se reklo da Neznanac neće a

Pljevlja, 1912. godine

ne da ne može Rapa da zaobide i iz maha istjera.

U jednom trenu zastade i Rapo, zamahnutu kosu zaustavi pa je vrati ispred sebe, da se osloni na nju. Zvonca se glasnije još dva – tri puta, sve slabije, pa umuknuše. Kosac prođe mimo njega, ude u Rapov mah, mahnu kosom tri – četiri puta, stade pa reče: Vidite šta mu je! Rapo odbaci kosu od sebe i splasti se na otkos, kao da u zemlju utonu.

Prilećeli su sa vodom, zapljuskivali i zakanjavali, masirali ga i mahali dronjcima nad njim, dozivali i molili ga da kaže šta mu je, sve dok iz njegovih usta umjesto riječi nije pljuštio mlaz krvi. Neko se snašo te priveo konja, stavili Rapa na njega, jedan je zelenka poveo uz Polje a dvojica kozbašu pridržavala sa dvije strane. Još nekolicina opučti za njima, da im se nađu i da konja ošinu, kad zatreba.

Ostali nijesu znali – da li dalje da kose ili da kud idu.

Kosac je već uveliko, s kosom na rame, odmicao niz Polje, na drugu stranu.

Postade slavan, a da mu niko i nikada ne znade ni imena ni vjere!

NE NAREĐUJ!

Bio neđe neki čuveni domaćin, glasovit u tome kraju, ali izumio sam kako mu je ime bilo, nije toliko ni važno, no je važna priča o njemu, koja je ostala, i evo i do mene je doprla, te oću da ti je ispričam, pa ti pričaj dalje kome očeš, ako ti se priča dopadne, a vjerujem da oće.

Taj glasoviti domaćin je imao kuću kraj nekoga velikoga puta, koji je vodio s jednog dalekog kraja tamo neđe skoro do u kraj svijeta, pa je ta kuća njegova bila na putu svakome ko tuda prođe. Svrčali su mnogi, i nevoljnici i besposlenjaci, ljudi i pametni, bolesni i svakakvi – što ti ne bi ni u snu na um palo. I znao je taj domaćin da ocijeni ko je ko, pa su čoeku kod njega uvijek bila otvorena vrata, ali je i najboljega znao da ošakne, kad mu dojadi pričom ili kakvim glupostima.

Jedne noći bila neka karamlučina i kiša, vjetar i zgibenije, kad na vrata zalupa neko. Ko si i odakle si, pitao domaćin a on kazivo sve po redu kako jeste. Znao ovaj mnoge ljude, bar po čuvenju, pa odma' otvorio vrata i pitao: šta 'očeš i koja ti je nevolja?

– Ja bi da noćim, domaćine, ako može. – stidljivo promucio neznanac.

– Možeš noćiti ali u mojoj kući ne možeš naređivati!

– A kako naređivati, jadan ne bio, domaćine, jadan ti dušmanin, no samo glavu da spasim od ovog kijameta, vidiš li kako je ...

– Ulazi! – naredio domaćin, drmnuvši ga za rame, da mu je obramnica zapela za dovratnik i razbučila se.

Sio gost iza šporetta, suši odjeću i obuču, domaćin i čeljad se bave svakom svojim poslom, navikli na česte i svakojake goste.

Domaćica postavila večeru, bogatu i toplu, astal se puši ko kakav šporet. Za trpezu prolazi domaćin i čim je sio odmah gostu kaže:

– Prilazi da večeramo!

– Fala ti, domaćine, ali ja imam večeru, imam sve, meni samo ovaj čošak treba...

– Jesam li ti rekao da u mojoj kući ne naređuješ! – podviknuo domaćin i gost smjesta poskočio na noge.

Sneživajući se prošao na mjesto koje mu je pokazano, pa oklijevao da uzme kašiku, da se ičega maši.

– Daj, neka pridu i ostali, žena i deca... – rekao ispodstida gost.

– Zaveži! – dreknuo domaćin. – Jesam li ti rekao da ...

– Jesi, domaćine, ovaj, izvini...

Prišla domaćica astalu, u naručje uzela hljeb, malo manji od vodeničkog kamena, a u desnicu nož ko mač Vojvode Momčila, pa počela da reže komadine hljeba ko čepance drva – fuska, fuska, fuska, trpala na gomilu one komadine, dok onaj crnjo samo začini:

Bona ne bila, šta to radiš? Ne sijeci više taj toliki ljeb!

Samo što je to izustio, domaćin poskočio na noge, dokopao gosta za kapuljaču, doveo ga do praga kutnjega i ko kkvu dronju izbacio u mrak i lapavicu. Dok se spoticao o kamenje i zapinjao za ogradu, sustigla ga je i njegova obramnica.

(NASTAVIĆE SE)

NARODNE IZREKE

Jedna glava – stotinu jezika! (kad neko nekome saspe u lice rafal riječi, obično psovki, kad sica);

U prslu petu stotinu čaporaka (šuplja obuća pa sve bode, ranu sve vrijeđa);

Šumar do šumara – a kobila bez samara (šumar – šumarak, u kome je dosta grade za svašto, pa se pokazuje koliko je gazda nemaran i neradnik);

Trn kroz tu kuću da provučesh – ne bi imo za što zakačiti (koliko su siromašni);

Jednu bi nogu ispod sebe pojeo (koliko je lakom);

Nema kuće bez manite braće (živjelo se u velikim kućnim zajednicama, de se uvijek neko izvlačio od rada, pa je morao

biti i neko lud, manit, da bi se kuća održala);

Bira probirač – dok nade otirač (momač, ili devojka, koji mnogo bira para, bračnog druga za sebe, pa na kraju bude – daj šta daš);

Vedru nebu i situ stomaku ne vjeruj;

Tvrđ je kamen, tvrđo je i drvo, ali od čoeka ništa tvrđe nema;

Ako udariš kosom u međaš – do neba se čuje (ako se prilikom kosidbe povrijeđi međa);

Od svake tice ne jede se meso;

Pušti muvu na usta – oće u usta;

Ja mu dadoh brašno a đavo mu ne da de sito;

Bolja je njena popara no nečija cicvara.

Panorama starih Pljevalja

Уређује: Слободан Вукановић

РЕЗУЛТАТИ КОНКУРСА ЗА НАЈБОЉЕ УЧЕНИЧКЕ ЛИТЕРАРНЕ РАДОВЕ

ПРВЕ НАГРАДЕ ДОБИЛИ ЛУКА ЦМИЉАНИЋ И МАРИЈА ПЕЈОВИЋ

Стране: 1, 2 и 3

На конкурс „Просвјетног рада“ за најбоље ученичке литерарне радове приспјело је 196 пјесничких и прозних састава из 29 основних школа. Жири у саставу **Душан Ђуришић**, председник, и чланови **Слободан Вукановић** и **Драгиша Л. Јововић** једногласно је одлучио да се за пјесничке литерарне радове додијеле једна прва, једна друга и пет трећих награда, а за литерарне

саставе у прози по једна прва, друга и трећа награда. Прва награда је боравак у једној смјени у Ћечјем одмаралишту на Веруши, друга комплет ЦД Фестивала „Наша радост“, а треће награде су књиге.

Прву награду за пјесму „Што све може лијепа ријеч“ добио је **Лука Цмиљанић**, ученик VI разреда Основне школе „Ристо Ратковић“ у Бијелом Пољу.

Другу награду за пјесму „Што да будем“ до-

била је **Катарина Марковић**, ученица VI разреда Основне школе „Ристо Ратковић“ у Бијелом Пољу.

Пет трећих награда добили су: **Настасја Латковић**, ученица IX разреда Основне школе „Његош“ на Цетињу за пјесму „Његошу с љубављу“; **Ђорђе Вулевић**, ученик V разреда ОШ „Сутјеска“ из Подгорице за пјесму „Чезња једне књиге“; **Вукман Шћепановић**, ученик III разреда Основне

школе „Ристо Манојловић“ у Колашину за пјесму „Зима у мом граду“; **Вук Тешовић**, ученик VII разреда Основне школе „Олга Головић“ у Никшићу за пјесму „Цетиње“ и **Јована Бурић**, ученица VII разреда Основне школе „Олга Головић“ у Никшићу за пјесму „Разлог за моју пјесму“.

Прву награду за састав у прози добила је **Марија Пејовић**, ученица VIII разреда Основне школе „Илија Кишић“ у

Зеленици за текст „Срела сам млетачког дужда“.

Другу награду за састав у прози добила је **Тара Томановић**, ученица VIII разреда Основне школе „Орјенски батаљон“ у Бијелој за причу „Три брата“.

Трећу награду за састав у прози добила је **Анђела Белода**, ученица V разреда Основне школе „Стефан Митров Љубиша“ у Будви за причу „Лисац и мачак“.

ПРВА НАГРАДА ЗА ПЈЕСМУ ШТО СВЕ МОЖЕ ЛИЈЕПА РИЈЕЧ

Лијепа ријеч осмијех мами,
обасја као свјетлост у тами.
Радост нам пружи, обрише тугу
и на нас спусти шарену дугу.

Лијепа ријеч као загрљај мајке,
пријатна као најљепше бајке,
лијепа ријеч – тепање тате,
слога и љубав секе и бате.

Лијепа ријеч завађене мири.
Лијепа ријеч – шарени лептири,
лијепа ријеч – комад плавог неба.
Лијепа ријеч за срећу нам треба.

**Лука Цмиљанић, VI разред
ОШ „Ристо Ратковић“,
Бијело Поље**

ДРУГА НАГРАДА ЗА ПЈЕСМУ ШТО ДА БУДЕМ

Да ли да будем Дамбо,
да прелетим свијет?
Ил' да будем пчела,
да помиришем сваки цвијет?

Да ли да будем море,
да упознам све гусаре?
Ил' да будем туриста
да видим кањон Таре?

Што да будем не знам.
Можда астронаут.
Ил' да будем судија,
да кажем кад је аут?

Још само једна,
само једна ствар,
да будем добар човјек,
да имам такав дар.

**Катарина Марковић, VI-1
ОШ „Ристо Ратковић“,
Бијело Поље**

Олга ЈОКОВИЋ,
ОШ „Ратко Жарић“, Никшић

**Чаробњак из земље Оз,
Све је очарао кроз!**

Страна 4

**АЕРОМИТИНГ:
ПРИЗНАЊА НАЈБОЉИМА**

Страна 4

Неда ГАЧИЋ,
ОШ „Милорад Муса Бурзан“,
Подгорица

Александра НИЦАЈ, VII,
ОШ „Махмут Лекић“,
Тузи

СРЕЛА САМ МЛЕТАЧКОГ ДУЖДА

Одувијек сам била добронамјерна, па сам и овога пута одлучила помоћи млетачком дужду да упозна земљу у којој сам рођена.

Ја: Добар дан, господине, како вам могу помоћи?

Млетачки дужд: Желио бих да упознам вашу земљу.

Ја: Радо ћу вам показати своје омиљене крајеве.

Млетачки дужд: Прије него што ми покажете ваше омиљене крајеве, замолио бих вас да ми кажете нешто о обичајима у вашој земљи, као и о култури и начину живота.

Ја: Моја земља је посебна на свој начин. Један од најзанимљивијих података је да се слава слави три дана.

Млетачки дужд: Што за вас тачно представља слава?

Ја: Слава је за нас вјерски обичај, тога дана већина родбине и пријатеља долази, а домаћин је веома гостопримљив и на менију су разна јела.

Млетачки дужд: Веома занимљив податак. А каква је ваша војска и ваши војници?

Ја: Војници су велики родољуби, али глобални проблем у Црној Гори је крвна освета.

Млетачки дужд: Шта је то крвна освета?

Ја: Крвна освета представља главни проблем, јер је више људи погинуло због крвне освете, него у војним сукобима са Османлијама.

Млетачки дужд: Савјетујем вам да ваш народ ради на томе да се то што прије искоријени... Да ли бисте били љубазни да ми кажете још неке обичаје, на примјер, како изгледа вјенчање у вашој земљи?

Ја: Код нас је обичај да се парови вјенчавају у цркви, гдје се пред Богом заклинају у вјечну љубав.

Анастасија ПЕЈОВИЋ, ОШ „Милорад Муса Бурзан“, Подгорица

Млетачки дужд: То је веома лијеп обичај.

Ја: Након што каже судбоносно „да“, млада одлази у кућу младожење гдје обрће мушко дијете, што се формално зове „наконче“.

Млетачки дужд: Ког датума се у вашој земљи слави Бадње вече и Божић?

Ја: Бадње вече се слави шестог, а Божић седмог јануара. На Бадње вече мушки чланови породице ложе бадњаке, а кад их наложе обавезно их поспу вином.

Млетачки дужд: Много вам се захваљујем на искреним информацијама. Сазнао сам много тога о обичајима, као и о култури и народу у вашој земљи. Било је пријатно разговарати са вама!

Ја: И мени је, такође, било пријатно подијелити своје знање са вама, задовољство је обострано.

Марија Пејовић, VIII-а ОШ „Илија Кишић“, Зеленика

Мартина ВУКОТИЋ, ОШ „Његош“, Цетиње

ДРУГА НАГРАДА ЗА ЛИТЕРАРНИ РАД У ПРОЗИ

Некада давно живио је један старац са своја три сина. Живјели су у малој кући, надомак густе тајанствене шуме пуне вила и вилењака. Први старчев син бјеше храбар, али ни памети ни љепоте у њега није било. Други син бјеше паметан али ни храбрости ни љепоте у њега није било. Трећи син, није имао ништа од тога, зато су му се сви подруживали, а посебно рођена браћа.

У краљевству у којем су живјели владали су величанствени и веома хумани краљ и краљица. Имали су кћер јединицу бескрајне љепоте. Чували су је и његовали као драгуљ. Једнога дана, догоди се несрећа. Неким чудом, појави се страшна звијер. Краљевина паде у ропство немани. Краљ позва све племиће у двор и нареди им да принцезу што прије нађу. Као награду обећа им руку своје кћери. Све их грозна звијер поби. Краљ и краљица остадоше сломљених срца. Дође ред и на три брата.

Храбри први брат крену у потрагу. Пошто је хтио да покаже своју храброст пође кроз зачарану шуму, пуну страшних чудовишта, те убрзо и погину. Крећу други, паметни брат. Он, пошто је био тако паметан, није хтио да пријеђе преко старог, оронулог моста, већ забаци уже, пребаци га преко, и успјешно прес-

кочи препреку. Заслијепљен својим успјехом, од радости поче скакутати, не виђе понор и паде низ литицу. Крећу трећи брат. Заобиђе страшну шуму, пређе преко моста лаким и пажљивим кораком, пође вијугавом стазом и тако данима ходаше. Једног сумрака угледа огроман замак са симболима звије-

Снежана БАНОВИЋ, ОШ „Његош“, Цетиње

ри. Уплашен од тога што доноси ноћ у зачараном крају, сакри се у једно дебло и ту преспава. У зору скупиле своју снагу и храброст, те покуца на врата мрачног двора. Врата се сама отворише.

У огромном ходнику стајаше везана за стуб јадна принцеза. Кад крену ка њој да јој помогне, одједанпут, принцеза нестаде. Зачу јој се само крик негдје високо, далеко. Подигну главу и угледа је на највишој ку-

ТРИ БРАТА

ли замка. Похита уза степенице принцези

у помоћ. Кад изненада испред њега се створише врата. На њима бјеше слика неког митског бића. Имало је десет руку и три главе и гледаше га право у очи. Трећи брат се престрави, срце му поче убрзано куцати. Као трачак наде појави се свјетлост и из ње се створи вила. Учиње му се као да сања. Њежним гласом му рече: „Прва врата су овдје. Звијер те је ставио на пробу. Провјериће ти храброст и памет. Прва ће ти врата, ако успијеш да прођеш, донијети храброст, друга памет, а принцеза љепоту.“

Чим то рече нестаде. Скупи трећи син храбрости и пође кроз врата...

Испред њега излеће оно митско биће. Узе младић мач, па му откину све три главе, али оне нарасташе још веће и страшније. Пробао је више пута да савлада биће, али није успио. Досјети се да покуша истовремено да им посијече главе, скупиле снагу, затрча се, скочи колико је могао, замахну – трас! Попадоше главе, те му звијер приђе и награди га храброшћу. Похита младић затим ка другим вратима. Закорачи

у просторију и угледа свог другог непријатеља. Био је то човјечуљак са наочарима на врху носа, црвеног као црвена паприка. „Приђи младићу“ – рече му. Он приђе, а човјечуљак за загонетно приупита: „Што ти мислиш, младићу, за колико ће се дана, из ових јаја излећи пачићи?“ И даде му их у руке. Посматраше трећи брат та јаја у својим рукама, па најзад рече: „Опростите господине, ово су кувана јаја. Њих можете само да поједете за доручак“.

Распрши се човјечуљак у бесконачну свјетлуцаву прашину и нестаде. Тешког срца, звијер подари трећем брату памет и нестаде у великом праску. Младић ослободи принцезу и пођоше задовољни своје дому.

Док су корачали, шума је покримала своју стару љепоту, птице су пјевале у својим луговима, мост на ријеци постаде као нов, несрећна чаролија нестаде и живот у шуми се врати у нормални ток. На том прелијепом мјесту у знак захвалности, принцеза пољуби принца и он постаде лијеп.

Вратили су се у краљев двор. Стари краљ, праведни краљ, даде руку своје кћери трећем страчевом сину те и он постаде краљевић. Живјели су срећно до краја живота у свом двору на једном пропланку.

Тара Томановић, VIII-3 ОШ „Орјенски батаљон“, Бијела

ПЕТ ТРЕЋИХ НАГРАДА ЗА ПЈЕСМУ

ЧЕЖЊА ЈЕДНЕ КЊИГЕ

Књига ризница знања,
често на полици сања.

Да неко дође, да је се сјети,
у свијет снова с њом да полети.

Од прашине мука је хвата,
док деран један игра се рата.

Стрпљиво чека времена нова
да се дјечак пожели снова.

Стрпљиво чека пријатељ стари,
иако за њу нико још не мари.

Ђорђе Вулевић
ОШ „Сутјеска”,
Подгорица

РАЗЛОГ ЗА МОЈУ ПЈЕСМУ

Разлог за пјесму
веселе је и славље.
Разлог за пјесму
срећа је и здравље.

Разлог за пјесму
нијесу сузе и туга.
Разлог за пјесму –
кад имаш друга.

Разлог за пјесму
није оно што боли.
Разлог за пјесму
онај је ко те воли.

Јована Бурић
ОШ „Олга Головић”,
Никшић

ЊЕГОШУ С ЉУБАВЉУ

У освит зоре, јесењег дана,
кроз жуто лишће, росом окупана,
из сивог крша, засја Биљарда,
вјечна кућа Владике Рада.

Улицом мокром, корачам сама,
осјећам мирис неких прошлих дана.
Мисли ми лете, кроз главу плету,
пјесму за тебе, твоју душу свету.

Свака се твоја мисао, стих,
дубоко уткала у нашу бит.
Још увијек твоје ријечи важе,
понос и храброст земљу нам снаже.

Мудрост и памет твоја је сада,
светиња иста као и тада.
Она нам вјетар у леђа даје,
за неке нове нараштаје.

И Ловћен с висине кличе гласно,
што Његош створи духовно царство,
темељ и стуб славне земље ове,
нестварно лијепе Црне Горе.

Настасја Латковић
ОШ „Његош”,
Цетиње

Теодора СТОЈОВИЋ,
ОШ „Вуко Јововић”, Даниловград

Ахмед ФЕЈЗИЋ,
ОШ „25. мај”, Рожаје

ЗИМА У МОМ ГРАДУ

Зима је дошла
У мој град.

Прве пахуље
Падају сад.

С прозора гледам,
Напољу зима.

Снијег доноси
Радост најмлађима.

Вукман Шћепановић, III-1
ОШ „Ристо Манјоловић”,
Колашин

ЦЕТИЊЕ

Под Ловћеном Цетиње је,
пријестоница наша стара,
за Црну је Гору дала
владика и владара.

Има славних споменика,
а и Дворац и Биљарду,
ту је некад краљ Никола
окупљао славну гарду.

Ту се чува прва књига,
„Октоих” јој бјеше име,
и завидна и свијетла историја.

Вук Тешовић
ОШ „Олга Головић”,
Никшић

ТРЕЋА НАГРАДА ЗА ЛИТЕРАРНИ РАД У ПРОЗИ

Једне кишне ноћи
пројури низ клиза-
ви пут лисац гоњен
разјареним псима,

једва им измичући. Што се више смркавало то је киша падала све јаче, а лисац све уморнији и потпуно исцрпљен паде на праг једне жуте куће. Чу неко шушкање, отвори очи и угледа намргођеног жутог мачка. Мачак срдито упита: „Ко то долази у моју кућу да ме узнемирава?!” Лисац једва прошапута како је потпуно исцрпљен пао на праг и није имао намјеру никога узнемиравати. Док су они разговарали у даљини се губио лавез његових гонитеља. Мачак погледа у лисца и би му мило што је неко ту, јер је одувјек био усамљен у великој напуштеној кући, а сада му се осмјехује срећа да би можда могао добити пријатеља и упита га: „Да ли би ти хтио бити мој пријатељ и да заједно живимо и дијелимо овај мој топли дом?” Лисац радо пристаде, јер је и он имао сличну судбину као мачак, живио је у шуми потпуно сам и напуштен од свог чопора, па му се понуда и мачково пријатељство допаде. Ту ноћ преспава у мачковом топлим дому.

Сјутра дан пођоше у потрагу за храном. Прелазећи ули-

ЛИСАЦ И МАЧАК

Амина БОКОВИЋ, IX-1,
ОШ „Махмут Лекић”, Тузи

цу, мачка изненада удари ауто и одбаци у дубоки јарак поред пута. Лисац иако и сам уплашен потрча према јарку да види што се десило мачку. Погледа и виђе како мачак непомично лежи на дну јарка. Смишљао је како да брзо и ефикасно помогне свом пријатељу, не заборављајући што је он прошле ноћи за њега урадио. Послије кратког времена сину му идеја да у оближњој кући потражи било какав коноп са којим ће избавити мачка. Није дуго тражио, нашао је довољно дугачак коноп у дворишту куће, понио га до јарка и спустио један крај у јарак. У међувремену мачак се почео придизати, а уз упутства лисца веза коноп око струка. Лисац свом снагом повуче, све док га није извукао из дубоког јарка и повукао на сигурно. Није дуго трајало, а мачак се потпуно поврати и рече: „Е мој пријатељу, да није било тебе ја бих заувјек остао у оном јарку. Не знам како да ти се захвалим”. Лисац му на то рече како му се он већ захвалио тако што га је синоћ примио у свој дом и спасио од разјарених паса.

На то се обојица слатко насмијаше схвативши да пријатељство нема цијену и да ће заувјек остати пријатељи. Кренуше утркујући се сеоским путем, срећни, у потрагу за храном.

Анђела Беллада, V разред
ОШ „Стефан Митров Љубиша”,
Будва

ЦРНОГОРСКИ ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР

6. децембар 1905.

ПРВИ ЦРНОГОРСКИ УСТАВ

Устав за Књажевину Црну Гору објављен је на Народној скупштини одржаној на Цетињу на Никољдан (6. децембар по јулијанском календару), по чему је назван и „Никољдански устав“. Тај акт има 15 дјелова и 222 члана са прелазним одредбама. Одредбе прописују организацију државне власти, облик владавине, државне симболе, положај вјерских заједница, дјелокруг надлежности највиших институција власти, начин избора највиших државних чиновника, војну службу, државне финансије, људска и грађанска права. Уставом је осигурана и слобода штампе, потврђена аутокефалност Црногорске православне цркве и гарантоване вјерске слободе свим конфесијама у Црној Гори. Тим октроисаним (дарованим) Уставом, Црна Гора је дефинисана као уставна али не и парламентарна монархија. Владе нијесу зависиле од скупштине већ од књаза, који је имао право да их именује и смјењује.

21. децембар 1918.

БОЖИЋНИ УСТАНАК

У мјестима у околини Цетиња почело је организовање противника безусловног уједињења Црне Горе са Србијом, који су намјеравали да се на Божић супротставе спровођењу одлука Велике подгоричке скупштине. Не мирећи се са одлуком о присаједињењу Србији, која је означила национално и државно обезличење у Краљевини СХС, Зеленаши и један број присталица и најистакнутијих сарадника краља Николе организовали су се како би покренули политичку и војну акцију против независног економског положаја Црне Горе у Краљевини и насиља нових власти и српске војске над бројним грађанима који нијесу подржавали безусловно уједињење.

4. јануар 1494.

ШТАМПАН ОКТОИХ ПРВОГЛАСНИК

Из прве државне штампарије у Европи, коју је основао Ђурађ Црнојевић (а још није поуздано утврђено да ли је радила на Ободу или Цетињу) изашли су први примјерци „Октоиха првогласника“, прве ћириличке штампане књиге код Јужних Словена. Након те, изашле су још четири инконабуле „Псалти са посљедовањем“, „Октоих петогласник“, „Требник“ и „Четворојеванђеље“, које није сачувано. Главни штампар (уз још седам помоћника) био је јеромонах Макарије, кога сматрају родоначелником црногорског и јужнословенског штампарства. Његови ђаци, пионири црногорског штампарства, у 16. вијеку били су Божидар Вуковић Подгоричанин и син му Винћенцо, који су наставили штампарску дјелатност у Венецији.

15. јануар 1949.

„ПРОСВЈЕТНИ РАД“

Први број органа Министарства просвјете НР Црне Горе штампан је на Цетињу. Лист је уређивао редакцијски одбор, а одговорни уредник био Данило Лекић. „Просвјетни рад“ је лист просвјетних, културних и научних радника Црне Горе. Сматра се насљедником „Просвјете“, првог просвјетног листа у Црној Гори који се појавио на Цетињу 1889. и излазио до 1901. године. „Просвјетни рад“ је хроничар развоја просвјете, културе и науке Црне Горе и огледало укупних дешавања и промјена у школству Црне Горе.

ЧАРОБЊАК ИЗ ОЗА

Једна од омиљених књига која је одшкринула врата ђеичије маште и учинила да открију невјероватну авантуру је књига Френка Баума „Чаробњак из Оза“.

Постала је класично дјело

ђеичије литературе.

Готово да нема ђетета које није упознало ђевојичу Дороти, Страшила, Лименка и Лава и уживало у догодовштинама ове веселе дружине.

Књига је први пут издата 1900. године под називом „Чудесни чаробњак из Оза“ и од тада је доживјела много издања, позоришних и музичких представа, стрипова и видео-игрица, под називом „Чаробњак из Оза“, који је познат највише из прве позоришне адаптације, мјузикла „Чаробњак из Оза“, истоимене филмске адаптације из 1939. године и видео-игрице из 1985. године.

Ђеичије позориште у Подгорици је 5. децембра имало премијеру представе „Чаробњак из Оза“, редитеља Јагоша Марковића, када је обиљежено 75 година од

екранизације филма и 104 године од објављивања првог издања књиге и представљена велика позоришно-музичка авантура на креативан, умјетнички освјежен и занимљив начин. Представа је доживјела одличан пријем и овације од публике и поново све гледаоце вратила у величанствени и чудесни свијет Оза.

М. Милатовић

АЕРОМИТИНГ: ПРИЗНАЊА НАЈМЛАЂИМА

На Ђемовском пољу, на простору спортског аеродрома, одржан је спектакуларни аеромитинг „IV меморијал Вељко Иванчевић“, коме је присуствовао велики број посетилаца и на којем су наступили ис-

такнути пилоти из земље и региона. Манифестација је нарочито привукла пажњу ђеце, па су имала прилику да уживају у бравурама падобранаца, авиона и хеликоптера. Малишани су са својим родитељима и другарима одушевљено посматрали пилотске маневре, неријетко их пратећи узвицима одушевљења, а након летова су се утркивали не би ли упознали људе који су им за кратко вријеме освојили срца и постали њихови нови хероји.

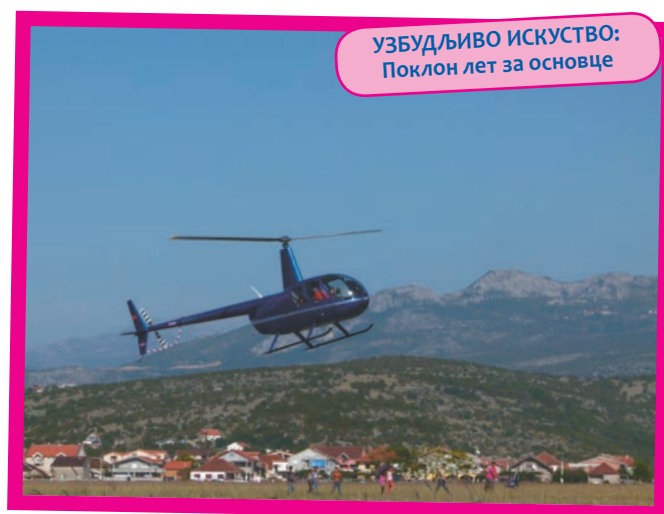
Ученици – добитници плакета и наградног панорамског лета изнад Подгорице, који су спонзорисале компаније Airways Montenegro и DiAir, су: **Нађа Бјелогрић** („Др Драгиша Ивановић“), **Лана Буторовић** („21. мај“), **Марко Папић** („Павле Ровински“), **Дамјан Лаловић** („Штампар Макарије“),

Максим Сјеклоћа („Марко Миљанов“), **Немања Радоњић** („Радојица Перовић“), **Давид Бојанић** („Владо Милић“), **Андрија Ражнатовић** („Максим Горки“), **Реља Раичевић** („Сутјеска“), **Балша Ђуришић** („Вук Караџић“), **Санел Муратовић** („Божидар Вуковић Подгоричанин“) и **Анђела Јањушевић** („18. Октобар“).

Н. Николић

ПРИПРЕМА ЗА ВИСИНСКО РАЗГЛЕДАЊЕ ГРАДА: Награђени ђаци чекају свој ред

УЗБУДЉИВО ИСКУСТВО: Поклон лет за основце

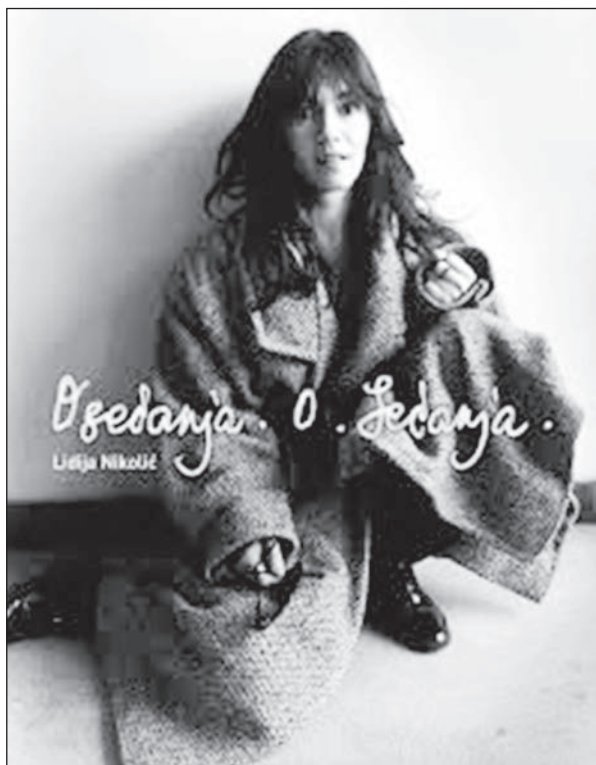
Na Univerzitetu Crne Gore obilježen
Međunarodni dan studenata – 17. novembar

KRITIČKI UOČAVATI NEGATIVNE POSLJEDICE I ISKUSTVA

„Na nama i vama zajedno je da pratimo da naš univerzitet ne zagubi važnu mjeru emancipatorskog duha, koja je pouzdan oslonac i motivišući faktor u formativnom životnom periodu, bilo onih koji stasavaju studirajući, bilo onih koji se usavršavaju kroz naučnoistraživački rad i stvaralaštvo, ili kroz pedagoški rad”, rekla je rektorka UCG prof. Radmila Vojvodić [Str. II]

□ GLOBALNA MODERNIZACIJA NA POLJU VISOKO OBRAZOVANJA DONIJELA JE VELIKE PROMJENE NA UNIVERZITETU: Svečanost u rektoratu

Priča o ljubavi, nama i njima:
O klavijaturistkinji legendarnog benda
Ekatarina Velika

KOLIKO JE MAGI BILA POSEBNO, NEPONOVLJIVO BIĆE

Podijeljen između potrebe za saznanjem i gnušanja prema nebrojenim licemjernim postupcima – presuđujem u korist Magi. I prije zlokobne i proročke „Par godina za nas” Magi je zagonetno rekla: „Ne mogu sebe da vidim. Mačke zažmure kad gledaju u budućnost” [Str. V]

Na Univerzitetu Donja Gorica na inicijativu studenata priredena humanitarna akcija

ZA OSMIJEH PRIJATELJA

[Str. IV]

Dešavanja na Ekonomskom i Filozofskom fakultetu UCG

STUDENTI PREDOČILI PROBLEME UPRAVI UNIVERZITETA

[Str. III]

Aktivnosti Studentskog kulturnog centra UCG

MUZIČKI, FILMSKI I POZORIŠNI SADRŽAJI ZA SVAČIJI UKUS

[Str. VI]

Aktivnosti Studentskog parlamenta Univerziteta „Mediteran”

ZAJEDNO GRADIMO UGLED UNIVERZITETA

[Str. VII]

Dorđe Otašević: Osvrt na muziku kao oblik
studentskog aktivizma

„DIPLOMA” SOCIJALNE INTERAKCIJE NIJE MANJE VAŽNA OD FAKULTETSKE

[Str. IV]

Dani Univerziteta Donja Gorica

USLOVI KOJE NUDIMO ČINE NAS DRUGAČIJIM I PREPOZNATLJIVIM

[Str. VIII]

□ Sa dodjele diploma

Na Univerzitetu Crne Gore obilježen Međunarodni dan studenata – 17. novembar

KRITIČKI UOČAVATI NEGATIVNE POSLJEDICE I ISKUSTVA

„Na nama i vama zajedno je da pratimo da naš univerzitet ne zagubi važnu mjeru emancipatorskog duha, koja je pouzdan oslonac i motivišući faktor u formativnom životnom periodu, bilo onih koji stasavaju studirajući, bilo onih koji se usavršavaju kroz naučnoistraživački rad i stvaralaštvo, ili kroz pedagoški rad”, rekla je rektorka UCG prof. Radmila Vojvodić

SIMBOL BORBE ZA DEMOKRATSKO OBRAZOVANJE

Međunarodni dan studenata obilježava se kao simbol borbe za demokratsko obrazovanje i društvo i šecanje na 17. novembar 1939. godine, kada su nacisti pogubili 20 studenata iz Čehoslovačke koji su se pobunili protiv okupacije. Više od 1.200 studenata tada je odvedeno u koncentracione logore, a domovi i univerzitet pretvoreni su u kasarne.

Međunarodno vijeće studenata kasnije je u Londonu proglasilo 17. novembar za Međunarodni dan studenata, a pedeset godina kasnije, 1989. godine, studenti u tadašnjoj Čehoslovačkoj ponovo su ustali protiv drugog nedemokratskog režima, čime je započela „plišana revolucija” kojom je u toj zemlji okončan komunistički režim.

Svečanošću u Rektoratu, koju je organizovao Studentski parlament Univerziteta Crne Gore, obilježen je Međunarodni dan studenata – 17. novembar. Rektorka prof. Radmila Vojvodić poručila je da unaprednje kvaliteta studiranja mora biti imperativ i da ni student ni znanje ne smiju biti tretirani kao roba.

„Integritet ličnosti jedini je temelj etičkog prosudivanja. Samo držeći se takvih stavova prepoznavamo i zajednički dio odgovornosti za vašu budućnost, dragi studenti, za budućnost Univerziteta Crne Gore i crnogorskog društva”, istakla je rektorka. Govoreći o novinama

koje je donijela globalna modernizacija visokog obrazovanja, ona je kazala da je potrebno kritički uočavati negativne posljedice i iskustva, kao i utvrditi i poštovati strateške prioritete.

„Profesionalni centri i servisi – Centar za podršku mobilnosti studenata i nastavnika na evropskom prostoru visokog obrazovanja i Karijerni centar za pomoć pri planiranju, daljem usavršavanju ili preduzetničkim idejama, Centar za kvalitet i Centar za doktorske studije naš su strateški prioriteti već za nastupajuću godinu i biće značajan korak u naše novo partnerstvo”, rekla je rektorka Vojvodić.

□ STUDENTIMA TREBA DATI PRILIKU DA ISKAŽU KRITIČKO MIŠLJENJE: Sa svečanosti u Rektoratu

EMANCIPATORSKI DUH

„Istinsko zalaganje za demokratsko obrazovanje i Univerzitet presudno je za duh aktivizma i zaštite koji 17. novembar simbolizuje. Može se reći i ovako – zdravo stra-

teško promišljanje unaprednje visokoobrazovnog procesa nema prave smjernice razvoja bez sadejstva sa studentom, njegovim autentičnim težnjama i potrebama”, kazala je Vojvodić na svečanosti u Rektoratu UCG.

Ona je kazala da je globalna modernizacija na polju visokog obrazovanja donijela velike promjene u sistemu institucija univerziteta.

„Donijela je pluralizam i tržišnu konkurenciju i promijenila prirodu univerzitetske produkcije i distribucije znanja, takozvane transmisijske znanja, pa sa tim i dobre i loše novine i na UCG”, kazala je Vojvodićeva.

Na nama je, rekla je ona, da kritički uočavamo negativne posljedice i iskustva, kao i da utvrdimo vlastite strateške prioritete i poštujemo ih.

„Na nama i vama zajedno ostaje da ne zanemarimo akademsko obrazovanje u odnosu na trend operativnih i tehničkih znanja, da ne dozvolimo komercijalizaciju upisne

politike i procesa obrazovanja kroz opasni trend merkantilizacije modernih univerziteta, da pratimo da naš univerzitet ne zagubi važnu mjeru emancipatorskog duha, koja je pouzdan oslonac i motivišući faktor u formativnom životnom periodu, bilo onih koji stasavaju studirajući, bilo onih koji se usavršavaju kroz naučnoistraživački rad i stvaralaštvo, ili kroz pedagoški rad” rekla je rektorka.

PODIGNUT KVALITET NASTAVE

Čestitajući Međunarodni dan studenata, predsjednik Studentskog parlamenta, Miloš Pavićević, podsetio je na neke od glavnih aktivnosti te organizacije tokom ove godine. On je istakao i to da su potrebna nova ulaganja u infrastrukturu, renoviranje domova i dotrajalih zgrada u kojima se odvija nastava, završetak radova na univerzitetskom kompleksu na Cetinju i zgradi u kojoj će biti smješteno tri fakulteta.

„Upisnu politiku treba uskladiti sa potrebama tržišta rada, a studentima dati priliku da dobiju posao i nakon završetka devetomjesečnog osposobljavanja u okviru Programa koji je pokrenula Vlada Crne Gore. Studente treba uključiti u sve procese, dati im priliku da iskažu svoje stavove i poglede, iznesu kritičko mišljenje – ukratko, treba im dati mjesto koje im pripada u crnogorskom društvu”, poručio je Pavićević.

On je kazao da su u Crnoj Gori studenti svoju viziju, potencijal i harizmu pokazali prije tri godine.

„Sa ovog mjesta krenuli su u šetnju kojom su najavili bolje dane za generacije koje dolaze. Njihove ideje pokrenule su nadležne institucije, ali i društvo u cjelini. U protekle tri godine ostvareni su značajni pomaci kako u pogledu infrastrukture, tako i u pogledu podizanja kvaliteta nastave i uslova studiranja. Uloženi su napor, ali i značajna sredstva kao investicija za budućnost” kazao je Pavićević.

Predsjednik Vlade Milo Đukanović čestitao Studentskom parlamentu Univerziteta Crne Gore Međunarodni dan studenata BUDITE VRIJEDNI, ISKRENI I INTELEKTUALNO RADOZNALI

„Studiranje je najbolje doba života ne samo za sticanje strateških znanja i vještina već i za produbljanje intelektualnih dostignuća prethodnih generacija. Akademski potencijal čini da vama pripada ono mjesto u društvu koje podrazumijeva nove pokretačke ideje i slobodne i jasne stavove koje donose nove vrijednosti cijelom društvu”, istakao je predsjednik Vlade Milo Đukanović u čestitki studentima.

On je izrazio uvjerenje da će Studentski parlament Univerziteta Crne Gore (SP UCG) i u budućnosti biti još prepoznatljiviji kao pouzdani korektiv demokratskih kapaciteta koje crnogorsko društvo izgrađuje.

„Budite i ostanite vrijedni, iskreni, intelektualno radoznali, smion, spremni na nova dostignuća i više od svega istrajni da napravite Crnu Goru još prestižnijom. Vlada Crne Gore, sa svoje strane, će nastaviti da djeluje u smjeru poboljšanja studentskog standarda i otvaranja perspektiva mladim akademskim građanima”, navedeno je u čestitki premijera Đukanovića.

□ „Gaudeamus igitur” na početku svečanosti

Predsjednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić uputio je čestitku studentima UCG, „Mediteran” i Univerziteta Donja Gorica

CRNOJ GORI TREBA NOVIH ZNANJA, VJEŠTINA I ENERGIJE

„Ovo je dan kada se šecamo 1939. i 1989. godine i svih onih koji su snagom svoje mladosti i željom za znanjem, čuvajući ljudsku toplinu i građanske vrijednosti dali svoje živote za bolje sutra za pravedniji put društva. Ovaj dan ne nosi u sebi samo antifašističku vertikalu već i poruku koja obavezuje čitavo društvo da brine i čuva akademsko biće – svoju budućnost.

Crnoj Gori svakodnevno treba novih znanja, vještina i energije. I vi ste ti koji će dati novum našem društvu i državi, te pronaći odgovore na nove izazove koji su pred nama. Znanje je bogatstvo, ali i breme – jer obaveza je na vama da naše društvo i državu, utemeljenu na znanju i pravdi, uvedete u porodicu evropskih država. Taj historijski trenutak pripada samo vama. Našoj generaciji pripada da Crnu Goru učini sigurnom u evro-atlantskoj porodici, da vam omogućimo bolje uslove za vaš dalji razvoj i afirmaciju. Na Univerzitetu je obaveza da obezbijedi kvalitetano obrazovanje uz najviše standarde, sistem koji vas neće pretvoriti u tehnostrate, već u intelektualce široke društvene odgovornosti. Država mora punom posvećenošću stvarati uslove da dobijete priliku primijeniti stečena znanja. Sreća Crne Gore se mjeri pameću i ljepotom njene mladosti”, navodi se u čestitki predsjednika Parlamenta Ranka Krivokapića.

O. Đ.

Dešavanja na Ekonomskom i Filozofskom fakultetu UCG

STUDENTI PREDOČILI PROBLEME UPRAVI UNIVERZITETA

– Akademci su o svojim problemima razgovarali sa rektorkom prof. Radmilom Vojvodić, predsjednikom Upravnog odbora prof. dr Duškom Bjelicom, prorektorom prof. dr Predragom Stanišićem i generalnim sekretarom Jelenom Pajkić. Sastanku su prisustvovali i predstavnici Studentskog parlamenta UCG
– Procedura izbora novog dekana Ekonomskog fakulteta trebalo bi da počne do kraja decembra

Studenti i pojedini profesori na Ekonomskom fakultetu protestovali su zbog smjene dekana te univerzitetske jedinice prof. dr Milivoja Radovića koji je, kako se navodi u odluci Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore (UO UCG), razriješen dužnosti radi samovolje u ponašanju, odnosno, prekoračenja ovlaštenja.

□ NASTAVA NA FAKULTETU REALIZUJE SE NESMETANO I UOBIČAJENIM TOKOM: Predstavnici studenata Ekonomskog fakulteta

„Studenti i uprava UCG konstatovali su da se nastava na Fakultetu realizuje nesmetano i uobičajenim tokom, kao i da ne spore odluku koju je UO donio o smjeni deka-

na Radovića”, saopšteno je nakon sastanka predstavnika studenata ekonomije sa rukovodstvom Univerziteta.

Iz uprave UCG su, govoreći o izdvajanju dijela prihoda od školarine (25 posto i više), studentima pojasnili da je već počeo rad Vladine radne grupe u koju su uključeni rektor i predsjednik UO, koja će rješavati to pitanje u svjetlu novog Statuta i Vladinog sagledavanja modela državnog Univerziteta.

„Studenti su iznijeli i pitanje smanjenja školarina, za šta takođe ima prostora za razgovore na relevantnim instancama”, navodi se u saopštenju. Takođe, procedura izbora novog dekana Ekonomskog fakulteta trebalo bi da počne do kraja decembra. Studenti Filozofskog fakulteta su u razgovoru sa rukovodstvom UCG kao glavni

zajtjev iznijeli omogućavanje uslovnog upisa na specijalističke studije, o čemu je Senat već odlučivao u više navrata, a posljednji put početkom septembra. Studentima je obrazlo-

ženo da se uslovnim upisom na specijalističke studije krši Zakon o visokom obrazovanju, kao i pravila Univerziteta, ali i dovodi u pitanje Bečelov diploma. Nakon razmjene mišljenja, konstatovano je da uslovni upis na specijalističke studije nije pitanje o kom više treba raspravljati. Studenti su ocijenili alarmantnim uslove studiranja na

□ USLOVNI UPIS NA SPECIJALISTIČKE STUDIJE NIJE PITANJE O KOM VIŠE TREBA RASPRAVLJATI: Predstavnici studenata Filozofskog fakulteta

studijским programima Filozofskog fakulteta u Beranama. Donijeta je odluka da uprava UCG razgovara sa upravom Fakulteta, u čijoj su nadležnosti ta pitanja, kako bi se u najkra-

ćem roku obezbijedili što bolji uslovi za izvođenje nastave.

Studentima su predočeni konkretni koraci u pregovorima koje Univerzitet vodi sa Vladom o budžetu za narednu studijsku godinu, kao i predstojeće aktivnosti na reorganizaciji i integraciji Univerziteta. Što se tiče akademskih pitanja i zamjerki na rad strukovnih vijeća i Senata da se sporo napreduje u izborima u zvanja tokom proteklih godina, iznijeta su uvjerenja da su preduzeti konkretni koraci da se te procedure učine efikasnijim, jasnijim i javnijim. Konstatovano je da za neke zahtjeve, poput osnivanja ili ukidanja studijskih programa ili definisanja broja budžetskih studenata, UCG nema nadležnosti da odlučuje i da nema mjesta preudiciranju bilo kakvih ukidanja programa, niti bilo kakvih drastičnih mjera u tom smislu.

O. Đ.

Povodom Dana prijestonice Cetinje

NAGRADE NAJBOLJIM STUDENTIMA

Povodom 13. novembra Dana prijestonice Cetinje dodijeljene su nagrade najboljim studentima.

Ovogodišnji dobitnici tog priznanja su Aleksandar Radunović (Fakultet dramskih umjetnosti), Ina Mar-

tinović (Fakultet likovnih umjetnosti) i Sara Arijana Serhatlić (Muzička akademija). O. Đ.

□ Gradonačelnik Bogdanović sa nagrađenim studentima

Crnogorski studenti u Sloveniji posetili Savez crnogorskih društava Slovenije

POČETAK MEĐUSOBNE SARADNJE

Grupa crnogorskih studenata koji studiraju u Sloveniji posetila je Savez crnogorskih društava Slovenije u Ljubljani. Veselin Lakić, predsjednik Saveza CDS, i članovi Izvršnog odbora Zoran Lake- tić, Nataša Jovanović i Mar-

ko Vučić poželjeli su im dobrodošlicu i iskoristili priliku da sa njima porazgovaraju o aktivnostima ovog udruženja.

Studenti su svoje doma- čine upoznali sa iskustvom koje stiču tokom boravka u Sloveniji, kao i o radu Orga-

nizacije crnogorskih studenata u inostranstvu. Bila je to odlična prilika za upoznavanje, razmjenu informacija i uspostavljanje osnova buduće saradnje.

N. N.

Univerzitet Crne Gore

KREIRANJE BAZA PODATAKA ZA PROFESORE I STUDENTE

Prvi put je stvorena mogućnost da se nastavni proces sagleda na transparentan i sveobuhvatan način

Intenzivni rad na Strategiji integracije i reorganizacije Univerziteta Crne Gore (UCG) je u znaku kreiranja nove baze podataka i specijalne web aplikacije, koja objedinjuje podatke o zaposlenom akademskom osoblju na Univerzitetu i broju časova i predmetima na kojima su angažovani. Time je prvi put stvorena mogućnost da se nastavni proces sagleda na transparentan i sveobuhvatan način, saopšteno je sa UCG.

Baza je dostupna na adresi www.nastava.ucg.ac.me, a unošenje podataka je u toku. Osim ove, kreirana je i interna baza podataka o svim međunarodnim projektima koji se realizuju na Univerzitetu, sprovedenim aktivnostima i finansijskim aspektima svakog projekta. Tu su i podaci o mogućnostima za izvođenje nastave na engleskom jeziku, informacije o mobilnosti studenata

i nastavnika, međunarodnim referencama nastavnika i istraživača, kao i informacije o do sada ostvarenoj saradnji univerzitetskih jedinica sa društvenom i biznis zajednicom.

„Opsežne analize koje se spovode biće najbolje smjernice za rad Tima za reorganizaciju i integraciju modela UCG, koji će do kraja ove godine donijeti, ne samo kratkoročnu strategiju, nego i jasan i oročen akcioni plan djelovanja za uvođenje mogućih promjena već naredne studijske godine, odnosno promjena koje predstoje do 2017. kao akreditujuće godine za UCG. Posredno, ovaj tim, kojim rukovodi i koordinira rektor, razmotriće potrebne instrumente za rad na prevazilaženju sistemskih slabosti Univerziteta i njegove internacionalizacije. U tom duhu, uspostavljena je dinamična i neposredna komunikacija sa univerzitetskim jedinicama, tj. njihovim predstavnicima na svim nivoima.

Rektorsko-prorektorski tim smatra da je nužno stručno i odgovorno preispitati održivost i funkcionisanje Univerziteta. Jedino stvaranjem održivog modela, Univerzitet može očekivati odgovoran odnos svih društvenih činilaca prema njemu, bez obzira na otežane finansijske okolnosti u kojima funkcioniše, saopšteno je sa UCG.

O. Đ.

□ Detalj sa susreta

Prosvjetni rad

DEC. 2014
JAN. 2015

BROJ 30-31

Na Univerzitetu Donja Gorica na inicijativu studenata priređena humanitarna akcija

ZA OSMIJEH PRIJATELJA

UDG je na inicijativu studenata organizovao humanitarnu akciju pod nazivom „Za osmijeh prijatelja”, radi prikupljanja pomoći za Davora Vukovića, koji je student Fakulteta za sportski menadžment na tom Univerzitetu.

Davor je još kao dijete zakoračio u svijet sporta i danas je član Džudo kluba „Fighter”. Niz pobjeda i osvojenih medalja naglo je prekinut u njegovoj šesnaestoj godini, kada je na jednom turniru povredio dva vratna pršljenja, što je izazvalo paralizu ekstremiteta.

Na platou ispred UDG-a studenti su organizovali bogat zabavni program, praćen pjesmom Mirjane Božović i Jovane Jokić, u pratnji benda Jovane Čupić. Grupa studentkinja, na čelu sa Lanom Leković, je plesnim pokretima uljepšala događaj, dok su Davorove kolege iz Džudo kluba „Fighter”, pod vodstvom Danila Maraša, demonstrirale ključne pokrete ovog borilačkog sporta. Svi prisutni studenti i saradnici na Univerzitetu su dali novčani prilog.

Rektor UDG prof. dr Veselin Vukotić, je u svom obraćanju, između ostalog, istakao da osjeća istovremeno i težinu i ponos. „Težinu zbog povoda zbog kojeg smo se okupili, a ponos zbog humanosti studenata i zaposlenih na UDG”, rekao je prof. Vukotić uručujući Davoru donaciju u iznosu 2.000 eura.

□ NADA SE DA ĆE POBIJEDITI BOLEST: Davor Vuković sa kolegama studentima

Davor Vuković je zahvalio na pomoći, ističući da mora biti jak, vjerovati u sebe i da se nada da će brzo doći dan kada će iz ringa, u kojem vodi borbu da ponovo stane na svoje noge, vrlo brzo izaći kao pobjednik. O. Đ.

Osvrt na muziku kao oblik studenskog aktivizma

„DIPLOMA” SOCIJALNE INTERAKCIJE NIJE MANJE VAŽNA OD FAKULTETSKE

Opustiti se nakon cjelodnevno učenja u društvu bliskih ljudi jako je bitan aspekt, odnosno preduslov kvalitetnog studentskog života

Piše: Đorđe Otašević

Studiranje predstavlja važnu fazu u čovjekovom životu. Ako se prevaziđu sve suštinske prepreke za ostvarenje zacrtanog cilja i osoba se upiše na fakultet, tada se može smatrati da je proces studiranja počeo. Međutim, nužno je naglasiti razlike između studenta A i studenta B. Student A se upisao na budžet, ljetu prije fakulteta provodi u učenju materije unaprijed, prvog dana na fakultetu je odslušao predavanja i odmah nakon toga otišao u čitaonicu. U tom jednoličnom ritmu provede narednih 4, 5 ili 6 godina, u zavisnosti od fakulteta na kojem je studirao ili vlastitih sposobnosti. Student B, pak, ljetu prije fakulteta provodi putujući, družeci se i pripremajući za novi izazov, prvog dana na fakultetu odsluša predavanja, nakon toga podijeli preostalo vrijeme na učenje, izlazak, sport i ostalo. I takođe završi fakultet kao i student A samo što je, za razliku od njega, zaista studirao.

Ovaj uvod mogao bi se shvatiti kao neka vrsta uprošćenog prikaza ponude i potražnje vezanih za fakultet. Ponuda obrazovanja, zbog kojeg smo svi mi prvobitno tu, u direktnoj je korelaciji sa potražnjom vremena koja je potrebna za posvećivanje što više pažnje fakultetu zarad dobrih ili zadovoljavajućih rezultata. O kvalitetu ponude, naravno, nećemo diskutovati. Ostavimo to za ozbiljniju analizu kompetentnijih osoba. Ono na šta želim da ukazem jeste problem nedostatka „ostalog”.

SPORT, DEBATE I STUDENTSKA ŽURKE

Prisjetimo se one učestale fraze: zaista, šta znači biti „prosječan student”? Već sam napomenuo da je to osoba koja ide na fakultet, uči, izlazi, bavi se sportom ili je zainteresovana za neke druge aktivnosti. Kada se spomene studentski aktivizam, obično se pomisli na subverzivne radnje za podrivanje akademskog poretka. U stvari, ovaj fenomen treba posmatrati mnogo šire: studentski aktivizam jeste sve ono što čini studentski život. U Podgorici, gradu u kojem i sâm studiram, vannastavni život podijeljen je na tri dominantne cjeline: sport, debate i studentske žurke. Postojanje univerzitetske lige u više sportova (fudbal, košarka, stoni tenis) za svaku je pohvalu. Učesnici su obično ljudi koji su se i prije bavili ovim sportovima ili su talentovani za njih pa sa velikom željom i zalaganjem brane boje svog fakulteta na organizovanim državnim i međudržavnim takmičenjima. Aktivnosti debatnih klubova najčešće se vezuju za društvene fakultete i odličan su način razvijanja retoričkih sposobnosti ali i tolerantnog takmičarskog duha. Studentske žurke su posebna priča. Svaka studentska organizacija, bilo na određenom fakultetu, bilo u studentskim domovima, utrkuje se oko organizovanja što primamljivije i samim tim što posjećenije žurke. No, najveći problem prosječnog ovdašnjeg studenta predstavlja uniformnost takvog vida zabave. Ukratko – ili slušate popularne muzičke pravce (komercijalna elektronika i dens, pop, folk i slično) ili, naprosto, ne idete na žurku, tu nema alternative. Kao posljedica toga javlja se činjenica da je zapostavljen jedan veliki krug lju-

di koji su u malo drugačijem muzičkom svijetu.

Opusti se nakon cjelodnevno učenja u društvu bliskih ljudi jako je bitan aspekt, odnosno preduslov kvalitetnog studentskog života. Neki to rade na nešto drugačiji način. Vrsni muzičari i pjevači mlade generacije kao što su Marko Vukajlović, Boris Božović, Marko Vlahović i Ognjen Gvozdenović profesionalno su se bavili muzikom tokom studija i još uvijek to čine kroz solo nastupe ili rad sa bendovima. Biti u njihovom društvu ili na njihovoj svirci svojevrstan je ventil za alternativnu kulturu koja je umnogome zapostavljena.

BEND KOJI ČINE DVIJE DJEVOJKE

Ideja za osvrt na muziku kao oblik studenskog aktivizma naišla je nakon jedne po mnogo čemu jedinstvene svirke. Po prvi put u Crnoj Gori, barem dokle moje pamćenje seže, postoji bend koji čine dvije djevojke. Nijesam mogao a da ne primijetim skepsu u

pojednim krugova po pitanju potencijalnog uspjeha ovog simpatičnog dvojca. Izgleda da je nekim ljudima još uvijek nepojmljivo da dvije cure mogu za jedno svirati gitaru i pjevati. Relikt je to nekog davnijeg, zaostalog shvatanja. Dovoljno je prisjetiti se Stivi Niks, Bananarama ili Cacadoo look-a da bi se proniklo u suštinu muzike i odbacile sve predrasude. Muzika je medij, umjetnost, bespolna kao i svaka druga grana umjetnosti ako posrednik ima dušu i sluh. Kako god bilo, dobili smo dva fenomenalna vokala ukomponovana sa notama akustičnih gitara. Adela Međedović i Jelena Zvicer, dvije nadasve sjajne osobe, dvije primjerne studentkinje i dvije slobodne, razigrane duše, kada pjevaju to djeluje drugačije

□ IDEJA ROCK'N'ROLL-A I DALJE ŽIVI: Logo poštovalaca ovog muzičkog pravca

od svega što smo navikli da slušamo. Njihova muzika zvuči nekako sanjivo i veselo u isto vrijeme, kao da na svaku poznatu notu dodaju po jednu povisilicu, samo kako bi ostavile autentičan autorski pečat. Biti uz njih sluhom i pažnjom sjajan je način podrške drugačijeg, neustaljenog studentskog života, nečeg novog i lijepog, nečeg što bi trebalo da traje.

KLUB POŠTOVALACA ROCK'N'ROLL-A

Priču o unekoliko drugačijem studentskom aktivizmu nije moguće okončati a da se ne spomene i Klub poštovalaca Rock'N'Roll-a. Ovaj projekat je nastao kao plod ideje profesora Ekonomskog fakulteta Veselina Pavićevića, velikog zaljubljenika u rok muziku. U Sali „Mediterran” na ovoj univerzitetskoj jedinici već više od godinu dana okupljaju se studenti i oni koji to nijesu da bi uživali u kvalitetnoj muzici iz nekog boljeg vremena. Klub je pokazao da je mistifikacija poštovalaca rok muzike potpuno besmislena i da je ovaj pravac nastao kao kontrabunt nove i drugačije ideje, kao i da ideja još uvijek živi upravo među kreativnom studentskom alternativom.

Ljudima koji umiju da čuju i ovoliko je dovoljno. Čitati, svirati, slušati, igrati, učiti, studirati. Biti kompletan student jednako je važno koliko i završiti fakultet jer „diploma” socijalne interakcije nije manje važna od fakultetske...

□ Simpatični rok dvojica: Jelena i Adela

Priča o ljubavi, nama i njima: O klavijaturistkinji legendarnog benda Ekatarina Velika

KOLIKO JE MAGI BILA POSEBNO, NEPONOVLJIVO BIĆE

Podijeljen između potrebe za saznanjem i gnušanja prema nebrojenim licemjernim postupcima – presuđujem u korist Magi. I prije zlokobne i proročke „Par godina za nas” Magi je zagonetno rekla: „Ne mogu sebe da vidim. Mačke zažmure kad gledaju u budućnost.”

„Osećanja, O sećanja” dokumentarna je biografska ispovijest o Margiti Stefanović Magi, klavijaturistkinji legendarnog benda Ekatarina Velika, koji je obilježio novi talas i čitavu jednu epohu. Autorka Lidija Nikolić, Margitina drugarica iz djetinjstva, kao da je čitav jedan život prenijela slovima na papir. Istini za volju, jedna ličnost ne može biti tek tako preslikana u knjigu bez obzira na kvalitet pisca, naročito ne tako kompleksna kakva je bila Magi. Stekao sam dojam, subjektivno, podrazumijeva se, da je Lidija napisala knjigu ne zbog želje za stvaranjem u pravom smislu te riječi, niti potencijalnog komercijalnog uspjeha, već je ona nastala kao rezultat potrebe za iskupljenjem. Ona je neka vrsta traženja oprosta za ono što je na kraju bilo. Neupitno je da je Margitin kraj bio neizbježan, da je krenula u susret Milanu (Mladenoviću), Bokiju (Pečaru) i Vdu (Ivanu Vdoviću) kako bi „ponovo zajedno” „stvorili i razbili krug”, ali da joj na kraju nijesu leđa okrenuli baš svi, uključujući i autorku samu, moguće je da bi odlazak na to posljednje putovanje bio drugačiji. Možda je meni ova knjiga ekvivalent onoj Aleksandra Ilića „Vrati unatrag”, ne samom konačnošću koliko površnošću, ali ko sam ja da sudim kad je već treće izdanje ugledalo svjetlost dana. Uostalom, nije tome Magi kriva...

KNJIGA O JEDNOM BURNOM, NESVAKIDAŠNJEM SVIJETU

Knjiga o Magi jeste knjiga o jednom burnom, nesvakidašnjem svijetu. Margita Stefanović rođena je prvog aprila 1959. godine u Beogradu. Njen otac, čuveni pozorišni i TV režiser Slavoljub Stefanović Ravasi, bio je vezan za svoju ćerku jedinicu ljubavljku koju samo čovjek širokog srca može pružiti. Bio je „ojtec” kako ga je ona zvala. Sa sjetom je čuvala uspomenu na njega do kraja života, jer je veliki dio nje i njene ljubavi prema svijetu otišao u nepovrat kada joj je otac preminuo. Magi reče devedesete, u intervjuu Peći Popoviću: „...Meni su važni bili majka, otac i jedan prijatelj... Da li bih ja pevala o mojoj majci koju sam strašno volela...”, ali sasvim sam siguran da patološki odnos koji je njena majka imala sa njom nije ni u tragovima nagovještavao normalnost, štaviše, gurao ju je ka nečemu što će kasnije postati osobenost Weltschmerz-a (Veltšmerc – svjetska bol), patosa sa kojeg se ne ustaje već se s njim ostaje u istoj ravni. Treba samo zamisliti osobu koja svojem djetetu zabranjuje da se igra sa ostalom djecom da ne bi povrijedilo prste kojima svira klavir, a onda, kad dođe krucijalni trenutak u karijeri jednog pijaniste, ne dozvoli joj da ode na u to vrijeme jedan od najprestižnijih univerziteta na svijetu i tako postane svjetski poznata.

ČEŽNJIVO GLEDANJE KROZ PROZOR

U Lidijinoj knjizi, priča počinje sa najranijim djetinjstvom. Tu su sjećanja na Albansku ulicu, zgradu punu ozbiljnih i poznatih ljudi koja je odzvanjala dječijim smijehom. Maga govori Petru, Lidija s neobičnom odgovornošću prenosi za sve nas koji nijesmo bili dovoljno odrasli ili zreli da je saslušamo i shvatimo: „...to je kuća u kojoj sam odrasla, onaj prvi ‘televizijski soliter’. Mi smo stanovali u prizemlju. Na osmom spratu stanovao je Miloš Radović sa mamom i Duškom Radovićem; na devetom Danilo Nikolić, književnik i novinar, i njegova ćerka Lidija; na četrnaestom Zoran Radečić, sin velikog muzičara Duška Radečića; preko puta Marina, ćerka Miće Orlovića. Svi smo odrasli zajedno... Sve nam je omogućavalo da imamo realne heroje plus muziku kao najbitniji faktor...” Za djetinjstvo je veže, između ostalog, čežnjivo gledanje kroz prozor, pogledi ka djeci koja se klizaju na rošulama, šale i igre Duška Radovića i duboki, ozbiljni glas i vječito markantna pojava Miće Orlovića. Prije čitanja knjige, zamišljao sam je kao nešto lepršavo, neuhvatljivo, kao jedan veliki osmijeh, na momenat dječje tužan, nešto što bi ponajbolje Čopić opisao, ili možda već jeste u jednoj od Zora iz „Magarećih godina”.

BLISTAV ŽIVOT U NAJAVI

Umjetnička duša, kakva je bila njena, nije mogla poći daleko od sudenog ili datog. Prislino odbacivši karijeru klasične pijanistkinje, Magi upisuje arhitekturu. Zanimljiv je Lidijin opis njene unikatnosti na jednom banalnom primjeru kakav je nošenje suknje koju nikada nije obukla stideći se izgleda svojih nogu, sve do jedne žurke na fakultetu kada se pojavila iznenadivši sve prisutne u, za to vrijeme, degutanтно kratkoj suknji, pri tom se ponašajući potpuno normalno, lijepa sebi isto koliko i drugima, a opet nezainteresovana za poznanstva sa navalentnim beogradskim „opasnim momcima”. I tako prolazi fakultet. Nižu se ideje, djela, nagrade... Malo ljudi zna da je ona dijelom zaslužna za izgled etikete Nikšićkog piva, brenda kojim se nosimo. Bio je to blistav život u najavi.

Međutim, Magi ostaje sama. Bđila je pokraj Milaneve postelje sve vrijeme bolesti, pjevala mu kao djetetu, njegovala ga tokom posljednjih dana, a onda ju je i on napustio. Umrli joj otac, majka, njene dvije tetke, umrli su Vd i Milan. Irena Mišović, novinar i dugogodišnja Milanova prijateljica, govori da su Magi i Milan imali jaku intelektualnu vezu, neraskidivu. Kuda god se kretala i u kakvom god društvu je da bila, često je govorila kako joj Milan nedostaje. Ne-

koliko godina kasnije iznenada umire i Bojan Pečar, basista tajanstvenog pogleda. Redovi koje je njemu posvetila preneseni u knjizi „Osećanja, O sećanja” isijavaju bolom kakav se rijetko može doživjeti.

LUTANJA OD KLUBA DO KLUBA SAMO DA BI SVIRALA KLAVIR

Putovala je... Prođala je sve što je imala i otišla za Indiju, vratila se i završila u garaži u Borči. Dugi niz godina uz nju je bio njen posljednji momak Marko Stoimenov, opsjednut njenom ličnošću, na kraju otjeran jer je shvatila da će i njega povući sa sobom. Lutanja od kluba do kluba samo da bi opet sjela i svirala klavir, pisanje muzike za predstave, saradnja sa mladim bendovima, „EQV” projekat, sve to i jedno veliko, završno životno ništa kad joj autorka knjige, njena najbolja prijateljica, ne dozvoljava više da uđe u kuću...

Lijepo je vidjeti na jednom mjestu slike iz djetinjstva, pisma, ispisane stranice dnevnika, crteže, stranicu studentskog indeksa sa fotografijom, rukopise pjesama, saznati o njoj neke sasvim obične stvari. Ono što mi je ova knjiga potvrdila, a vjerujem i svima koji su je pročitali, jeste to koliko je Magi bila posebno, neponovljivo biće. Neshvaćena do te mjere da unutrašnju borbu vodi do kraja života, nosilac surovog kulta rokenrol dame u svijetu muškaraca, kreativni genije i vanredni pijanista čarobnih prstiju i duha koji je bez kalkulisanja bio predat muzici, tužna djevojka lijepih krupnih očiju koja je plela riječi u sonete umjesto običnih odgovora na pitanja, bila i ostala „dječak”. Sa druge strane, kao što sam već napisao, knjiga je pokušaj iskupljenja za ono što joj je učinjeno, kada su njoj kao i Vdu svi okrenuli leđa. Podijeljen između potrebe za saznanjem i gnušanja prema nebrojenim licemjernim postupcima – presuđujem u korist Magi. A formula je nadasve jednostavna. Zanimariti sve ružne postupke, čitava mračna poglavlja i čitati ono što će ostati u lijepom sjećanju, jer i prije zlokobne i proročke „Par godina za nas” Magi je zagonetno rekla: „Ne mogu sebe da vidim. Mačke zažmure kad gledaju u budućnost.”

Dorđe Otašević

20 GODINA OD SMRTI VELIKOG UMJETNIKA: Grafita Milana Mladenovića u Podgorici preko puta zgrade Pravnog fakulteta

Obilježava se 45 godina od festivala u Vudstoku

DOGAĐAJ KOJI JE PROMIJENIO ROK MUZIKU

Organizator festivala iz '69. Majkl Leng najavio spektakularnu proslavu pedesetogodišnjice Vudstoka

Vudstok 1969. godine

Prošlo je 45 godina od legendarnog koncerta Vudstok, održanog od 15. do 18. avgusta 1969. godine u Vajt Lejku u državi Njujork. U pitanju je događaj koji je udario temelj brojnim kasnijim sličnim festivalima i koji se danas smatra jednom od najznačajnijih rok „smotri” u istoriji muzike.

Povod za festival održan na farmi Maksa Jasnura bio je rat u Vijetnamu, pa je zvanični slogan glasio: „Vodimo ljubav, a ne rat.” Tokom tri vrela ljetnja dana na bini su se smjenjivali najznačajniji predstavnici muzičkog žanra koji je tada bio u zenitu slave: Dženis Džoplin, Džimi Hendriks, Džo Koker, Džoan Baez, Karlos Santana, The Who, Creedence Clearwater Revival i mnogi drugi. Ukupno je nastupilo tridesetak izvođača, a pratilo ih je više od 500.000 vatrenih fanova.

Vudstok će ostati zabilježen u istoriji kao najznačajniji festival hipi kontrakulture, manifestacija koja je rasplamsala buntovni duh u eri brojnih hladnoratovskih sukoblja-

NAJZNAČAJNIJI FESTIVAL HIPI KONTRAKTURE: Džo Koker na Vudstoku

vanja. Muzika je tokom tih dana doživljavana kao sila koja će promijeniti svijet i učiniti ga boljim i pravednijim mjestom.

Godine 1994. i 1999. održana su dva izdanja Vudstoka, a organizator kulturnog festivala Majkl Leng najavio je nedavno u intervjuu za magazin „Rollingston” da već traži lokaciju na kojoj će 2019. za 50-godišnjicu festivala, prirediti veliki muzički spektakl.

N. N.

Aktivnosti Studentskog kulturnog centra UCG

MUZIČKI, FILMSKI I POZORIŠNI SADRŽAJI ZA SVAČIJI UKUS*Studentski život, osim pripreme za budući poziv, treba da bude ispunjen i drugim aktivnostima. Zadovoljenje potreba za raznim vidovima kulture, umjetnosti i sporta zauzima veoma istaknuto mjesto u toj cjelini*Piše: Miloš Pavićević,
predsjednik Studentskog parlamenta UCG

Studentski kulturni centar (SKC) osmišljen je u cilju poboljšanja kulturne participacije crnogorskih studenata, kroz organizaciju kulturnih manifestacija i promociju crnogorskih umjetnika i kulturnih radnika. Cilj je, takođe, i podizanje kulturnog nivoa studenata, obogaćivanje sadržaja studentskog života raznovrsnim kulturnim sadržajima, te doprinos razvoju kulture i umjetnosti u Crnoj Gori.

Program je namijenjen studentima Univerziteta Crne Gore (UCG) koji će aktivno ili pasivno učestvovati u realizaciji svih aktivnosti i postavice temelj daljem razvitku kulturnog života, te umrežiti studente, kulturne radnike, umjetnike, itd. Studentski život, osim pripreme za budući poziv, treba da bude ispunjen i drugim aktivnostima. Zadovoljenje potreba za raznim vidovima kulture, umjetnosti i sporta zauzima veoma istaknuto mjesto u toj cjelini.

Istraživanje koje je sprovedeno među studentima ukazuje da samo 10 procenata njih učestvuje u kulturnom životu. Interesovanja za kulturu, posmatrana su kao učestalost poseta nekim kulturnim događajima (bioskop, pozorište, koncert, književno veče, muzej, galerija i dr).

Generalno posmatrano, crnogorski studenti rijetko posećuju pozorišta, muzeje, književne večeri, itd. Kao jedan od osnovnih razloga za to naveden je nizak standard, neobavještenost, dok interesovanje za participacijom u većini slučajeva postoji. Kako studenti spadaju u društvenu grupu koja rijetko posećuje događaje iz oblasti kulture, time je njen uticaj na svakodnevni život studenata sveden na minimum. Kao jedan od razloga za mali uticaj kulture na svakodnevni život studenata je svakako i razaranje sistema vrijednosti u društvu.

Većina studenata UCG skoro i da ne učestvuje u kulturnom životu grada u kojem studira. Njihovo učešće u kulturnom stvaranju svedeno je na pojedinačne slučajeve, ali zato imaju veoma širok spektar interesovanja. Ipak, interesovanja su određena materijalnim faktorom i slobodnim vremenom. U nekim opštinama, izuzetno je mali izbor kulturnih manifestacija, i neophodno je pokrenuti inicijativu da se kulturni sadržaji uvr-

ste u svakodnevni studentski život. Činjenica je da bi studenati željeli više muzičkih, filmskih i pozorišnih sadržaja u mjestu de studiraju. Stoga, širok spektar aktivnosti obuhvaćenih ovim programom treba da zadovolji različita interesovanja, da bi svi studenti mogli da aktivno ili pasivno učestvuju njihovoj realizaciji.

Pitanje kulture neodvojivo je povezano sa kompletnim razvojem studenata kao budućih akademskih građana. Buđenje svijesti kod naših studenata, koja se tiče kulturnog života i ponašanja, jedan je od širih ciljeva programa SKC-a, sa tendencijom da doprine da akademci po okončanju stu-

dija i u pogledu kulture budu kompletne ličnosti.

Realizacija aktivnosti SKC počela je obilježavanjem Dana UCG – 29. aprila nizom kulturno-umjetničkih aktivnosti, koje je podržao Studentski parlament UCG. U saradnji sa Fakultetom likovnih umjetnosti organizovana je izložba na Trgu Svetog Petra Cetinskog u Podgorici, kao i nastup studenata Muzičke akademije. To je bila prilika da se prikaže stvaralaštvo crnogorskih studenata i promocija njihove kreativnosti u krugu studentske populacije i šire javnosti. U zgradi tehničkih fakulteta priređen je koncert na kojem je nastupila poznata i među studentima veoma popularna grupa *SevdahBABY* uz domaće DJ-eve. U saradnji sa akademijama na Cetinju or-

ganizovan je i „Studentski festival umjetnosti”. U sklopu projekta u prijestonici su 14. maja održane projekcije studentskih kratkih filmova, izložba studenata Fakulteta likovnih umjetnosti i koncert studenata Muzičke akademije.

Studentski parlament tradicionalno je obilježio i Međunarodni dan studenata, kulturnim, sportskim, edukativnim, humanitarnim i zabavnim događajima. Bila je to prilika da mladi ljudi iskažu svoju kreativnost, ukažu na probleme sa kojima se suočavaju i predlože načine njihovog rješavanja. Organizacija kulturnih dešavanja, humanitarnih akcija, sportskih manifestacija, okruglih stolova i koncerata, samo su neke aktivnosti koje je Studentski parlament realizovao proteklih godina.

VI

Prosvjetni rad

DEC.
2014
JAN.
2015BROJ
30-31

Aktivnosti Studentskog parlamenta Univerziteta „Mediteran“

ZAJEDNO GRADIMO UGLED UNIVERZITETA

Osim u edukativno-informativnoj sferi, Studentski parlament ima značajnu ulogu u organizovanju zabavnih aktivnosti na Univerzitetu

Piše: **Spasoje Vukmirović**,
predsjednik Studentskog parlamenta UM

Studentski parlament Univerziteta „Mediteran“ (UM) konstantno radi na poboljšanju kvaliteta studentskog života i promociji studentskog aktivizma putem organizovanja okruglih stolova, tribina i gostujućih predavanja, čija tema zavisi od aktuelnih dešavanja ili interesovanja studenata.

Tradicionalno se održava manifestacija „Dani studenata“, čiji su gosti bili eminentni predavači iz različitih oblasti, među kojima, Vesna Medenica, predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore, Branko Micev, meteorolog, nastupala je „Who See klapu“ i sl. Takođe, studentski parlamenti fakultetskih jedinica u saradnji sa dekanatima organizuju brojne slične aktivnosti te možemo zaključiti da je proces uključivanja akademaca u ovakve aktivnosti od velikog značaja kako za fakultetske jedinice, tako i za Studentski parlament.

Na Univerzitetu postoji košarkaški klub koji svake godine ostvaruje zapažene rezultate u studentskoj ligi, od čega ističemo nekoliko plasmana u tri najbolja tima i učešće u humanitarnoj utakmici državnih protiv pri-

vatnih fakulteta, u organizaciji Crnogorskog olimpijskog komiteta. Ove godine formiran je fudbalski tim, koji nastupa u studentskoj ligi. Retorička sekcija svake godine učestvuje na bešedničkom takmičenju pravnika, na kojem uvijek osvaja nagrade.

Studentski parlament ima značajnu ulogu u kontroli ostvarivanja studentskih prava i otklanjanju eventualnih nepravilnosti, de je svaki student našeg Univerziteta slobodan da nam se obrati obrazloženim zahtjevom za zaštitu individualnog ili kolektivnog prava, po kojem ćemo postupiti na način što ćemo u kontaktu sa upravom provjeriti istinitosti navoda i eventualno otkloniti nepravilnost ili povredu prava.

Osim u edukativno-informativnoj sferi, Studentski parlament ima značajnu ulogu u organizovanju zabavnih aktivnosti na Univerzitetu. Stoga, svake godine organizujemo na svim fakultetima prijem bruceša prvog radnog dana na početku akademske godine, a zatim i bruceško veče, na kojem se novi i stari studenti svih naših fakulteta upoznaju i druže. Svi zajedno ispraćamo naše diplomce na apsolventskim večerama, a družimo se i tokom godine na različitim žurkama, povremeno i tematskim.

Studenti su, u organizaciji Parlamenta, imali nekoliko višednevnih putovanja, a redovno se organizuju i jednodnevni izleti u Sarajevo, Mostar, Tiranu, Dubrovnik i druge gradove u regionu.

Predstavnici Studentskog parlamenta učestvuju u izradi marketinške kampanje Univerziteta i bitan su či-

nilac u građenju imidža te ustanove.

U saradnji sa drugim organizacijama, Studentski parlament Univerziteta „Mediteran“ organizovao je nekoliko humanitarnih akcija, seminara, volonterskih akcija i obuka, akcija davanja krvi i prikupljanja pomoći i sl.

Slogan ove organizacije je SVI ZAJEDNO! ... JER UGLED UNIVERZITETA GRADIMO MI, pa se u tom duhu trudimo da budemo što pristupačniji ostalim kolegama, te tako, na najbolji mogući način, zajedno radimo u cilju ostvarenja zajedničkih ciljeva i poboljšanju uslova studiranja. U tome nam pomaže Uprava Univerziteta, koja se trudi da uvijek izađe u susret studentskim zahtjevima.

Kroz kontakt sa državnom upravom, koji se održava redovnim organizovanjem različitih sastanaka sa predstavnicima svih univerziteta, imamo priliku i da utičemo u kreiranju državne politike za mlade. Svakako da tu ima mjesta za veći napredak, ali je značajno što se studentima daje sve više prostora, jer ipak, mi treba da nastavimo njihovo započeto, pa je u opštem interesu ulaganje u mlade.

VII

Prosvjetni rad

DEC.
2014
JAN.
2015BROJ
30-31

Dani Univerziteta Donja Gorica

USLOVI KOJE NUDIMO ČINE NAS DRUGAČIJIM I PREPOZNATLJIVIM

U okviru obilježavanja 11. novembra, Dana Univerziteta Donja Gorica (UDG), na toj visokoškolskoj ustanovi organizovan je niz događaja, među kojima je glavni bio ceremonija dodjele diploma studentima koji su diplomirali, specijalizirali ili magistrirali tokom prethodne studijske godine.

„Ponosni smo što je UDG poslije nepunih osam godina postojanja već prepoznatljiv u regionu kao jedan od najuspješnijih univerziteta, ali i kao novi duhovni centar u Crnoj Gori. Uslove koje nudimo, studijski programi koje razvijamo, nastavni kadrovi koje stvaramo, odnos prema studentima i mnogo toga još, čine nas drugačijim i prepoznatljivim. Drugojakost prijaja, ali i traži puno rada, ulaganja u svoje znanje, kulturu, ponašanje, organizaciju”, istakao je rektor UDG prof. dr Veselin Vukotić na svečanoj dodjeli diploma.

On je dodao da Univerzitet učestvuje u velikom broju evropskih istraživačkih projekata, kao i da je dobio grant od Svjetske banke za opremanje laboratorije za industrijski dizajn.

Prisutnima se obratila i istoričarka dr Latinka Perović, a svečanost je upotpunio re-

citatorski debi studenata, kao i nastup hora „Polihimnija”. Svečanosti je prisustvovalo više od 500 roditelja, saradnika i prijatelja Univerziteta.

U okviru Dana Univerziteta održana je tribina posvećena životu i djelu Mihaila Lalića povodom stogodišnjice od rođenja jednog od najznačajnijih crnogorskih književnika. Omaž Mihailu Laliću pod nazivom „Kad pusta zemlja zazeleni velikim stvaralaštvom svojih zatočnika...”, priređen je u interpretaciji mr Aleksandre Vuković i mr Miluna Lutovca, u saradnji sa studentima. Organizovani su, takođe, sportska olimpijada, tj. takmičenje studenata, izložba slika Zlatka Glamčaka pod nazivom „VERITATIS SPLENDOR, Hommage à Philippe Maurice”, koncert učenika Srednje muzičke škole „Andre Navara” i omaž Philippu Mauriceu. Gost na UDG je bio Aleš Vlašić sa Ekonomskog fakulteta u Ljubljani, koji je studentima održao predavanje. Organizovan je koncert povodom stogodišnjice smrti slavnog kompozitora Stevana St. Mokranjca. Njegova djela bila su na repertoaru hora „Sveti Marko”

MEĐU NAJSUPJEŠNIJIM U REGIONU: Sa svečane dodjele diploma

iz Podgorice, kojim je dirigovala mr Ljudmila Radović.

Kraj svečanosti na UDG obilježila je humanitarna akcija pod nazivom „Osmijeh za

prijatelja”, koju su organizovali studenti Fakulteta za sportski menadžment.

O. Đ.

UKRATKO: BROJ STUDENATA, OPREMLJENOST FAKULTETA, BIBLIOTEKE I ČITAONICE, VANNASTAVNE AKTIVNOSTI...

Farmaceutski fakultet (188 studenata): Postoji samo jedan smjer integrisane akademske studije 10 semestara, 300 ECTS kredita. Na prvu godinu studija je upisano 17 studenata na budžet a na samofinansiranje 34 studenta. Ove godine nije otvoren nijedan novi smjer. Nije bilo smjerova za ukidanje. Uslovi za izvođenje nastave su odgovarajući. Trenutno se realizuju na Medicinskom fakultetu, Prirodno-matematičkom fakultetu, Metalurško-tehnološkom fakultetu, Institutu za javno zdravlje Crne Gore, Medicinskoj školi, „Montefarmu” Crne Gore, Kliničkom centru Crne Gore i Farmaceutskoj industriji Crne Gore. Poslovna zgrada Farmaceutskog fakulteta je u fazi završetka tako da se sada za nastavu koriste prostorije drugih fakulteta Univerziteta Crne Gore i drugih institucija. Što se tiče vannastavnih aktivnosti, kao institucija smo angažovani u organizaciji kongresfarmaceuta, stručnih i naučnih predavanja. Biblioteka je opremljena odgovarajućom stručnom literaturom.

Fakultet za pomorstvo (685 studenata): Stuidijski programi – Nautika u Kotoru (382), Nautika u Baru (148), Pomorske nauke-osnovne (116), Pomorska elektrotehnika (2), Pomorske nauke-specijalističke (19), Politehnika u pomorstvu (18). Ove studijske godine nije otvoren neki novi studijski program, već se nastava kao i do sada izvodi na akademskim studijskim programima Pomorske nauke i Menadžment u pomorstvu, i to na osnovnim, postdiplomskim specijalističkim, magistarskim i doktorskim studijama, te na primijenjenim studijskim programima Nautika i Brodomaštinstvo i na primijenjenom specijalističkom programu Politehnika u pomorstvu.

Uslovi za izvođenje nastave su dobri, sve učionice su opremljene računarima i video projektorima i klimatizovane, čime je omogućeno savremeno odvijanje nastave. Fakultet takođe ima i savremeni računski centar, nautički i brodomaštinski kabinet sa simulatorima, GMDSS kabinet, te novi off shore i Dynamic positioning simulator koji se koriste u nastavi i na obukama pomoraca.

UNIVERZITET CRNE GORE

Pomorska biblioteka ima preko 7.000 naslova i oko 13.000 primjeraka knjiga i stručnih časopisa, a korisnicima su na raspolaganju tri baze podataka iz paketa EBSCO, na koje je trenutno pretplaćen Univerzitet Crne Gore. Čitaonica pomorske biblioteke ima 10-ak čitaoničkih mjesta, klimatizovana je i opremljena bežičnim internetom. Pomorska biblioteka organizuje radionice za studente o načinima korišćenja informacijskih izvora kojima raspolaže.

Pravni fakultet (2.966 studenata): Na osnovnim studijama smjer Pravne nauke (odjeljenja u Podgorici, Budvi i Bijelom Polju) je 2.214 studenata. Na osnovnim studijama smjer Kriminalistika i bezbjednost je 578, na specijalističkim studijama Pravne nauke 148 studenata, a na specijalističkim studijama smjer Kriminalistika i bezbjednost 26 akademaca. Ove studijske godine nisu otvarani novi smjerovi. Nije bilo ni ukidanja smjerova, s tim da je na pojedinim suspendovan upis njihovih studenata. Pravni fakultet raspolaže odgovarajućim, solidno opremljenim prostorijama za izvođenje nastave. Fakultet podržava, a nerijetko i organizuje razne vrste vannastavnih aktivnosti, po pravilu, u saradnji sa nekom od postojećih studentskih organizacija na Fakultetu. Biblioteka raspolaže značajnim brojem knjiga i stručnih časopisa, iako postoji i prostor za dalje obogaćivanje knjižnog fonda. Čitaonica je prethodne studijske godine dodatno osavremenjena, tj. opremljena sa desetak računara najnovije generacije.

Fakultet likovnih umjetnosti: Na studijskom programu Slikarstvo ima 28 studenata, Vajarstvo 13, Grafički dizajn 34 i Grafika 20 akademaca. Stuidijske 2014/2015. godine upisano je 25 studenata. Ove godine nije otvoren nijedan novi smjer niti je ukinut. S obzirom da Fakultet nema svoj objekat nastava se izvodi u zgradi Austrijskog poslanstva i nastava se odvija po planu i programu. Na Fakultetu postoji biblioteka u kojoj su smještene knjige Fakulteta likovnih umjetnosti i Fakulteta dramskih umjetnosti. Biblioteka raspolaže sa 4.000 knjiga i čitaonicom sa oko 20 mjesta.

Medicinski fakultet (704 studenata): Na studijskim programima Medicina, Stomatologija i Visoka medicinska škola u Beranama. Ove školske godine upisano je 174 studenta na tim smjerovima, a otvoren je i studijski program primijenjene specijalističke studije studijski program zdravstvena njega, u Beranama. Nijedan studijski program nije ukinut. Što se tiče uslova za nastavu zadovoljava prostornim kapacitetom sa brojem studenata.

Arhitektonski fakultet (282 studenata): Ove godine je upisano njih 65. Struktura smjerova (projektantski i urbanistički na specijalističkim studijama) je ostala ista. Uslovi za nastavu su adekvatni definisanom nastavnim planu i metodologiji izvođenja nastave. Vannastavne aktivnosti se odvijaju kroz brojne i intenzivne studentske radionice i međunarodnu saradnju sa univerzitetima iz Evrope. Fakultet ima biblioteku sa zavidnim fondom stručne i naučne literature. Isti se kontinuirano dopunjava i obavlja redovnom stručnom publicistikom.

Fakultet dramskih umjetnosti (82 studenata): Upisano je njih 12 u prvu godinu. Na fakultetu nije otvoren nijedan novi smjer ove godine a postojeće prostore djelimično nadoknađuje kroz saradnju sa institucijama kulture. Studenti su uključeni u vannastavne aktivnosti kroz razne pozorišne projekte, medijske, filmske i dr. Biblioteka i čitao-

nica zajednički su prostor sa Fakultetom likovnih umjetnosti a fond knjiga biblioteke je 1.866.

Metalurško-tehnološki fakultet (292 studenata): Ove studijske godine je u prvu godinu upisao 90 studenata na smerovima: Metalurgija, Hemijska tehnologija i Zaštita životne sredine. Ove godine nije otvoren nijedan novi smjer. Uslovi za nastavu su u skladu sa postojećim mogućnostima Fakulteta i Univerziteta.

Biotehnički fakultet (569 studenata): Na osnovnim studijama na svim studijskim programima uključujući i odjeljenja u Bijelom Polju i Baru. Ove godine u prvu godinu upisano je 165 akademaca. Ukupan broj studenata na specijalističkim studijama je 56. Ove godine nije otvoren nijedan novi smjer, a takođe nijedan smjer nije ukinut. Uslovi za nastavu su veoma dobri, a posebno naglašavaju opremljenost laboratorija savremenim aparatima, koji se koriste u svrhu održavanja laboratorijskih vježbi za studente. Takođe, treba napomenuti da studenti kroz praktičnu obuku imaju mogućnost da stečena teorijska znanja primijene u praksi. Organizuju se posete poljoprivrednim gazdinstvima, kao i industrijskim prehrambenim centrima, de praktično izvode vježbe iz pojedinih predmeta. U okviru vannastavnih aktivnosti studenti imaju mogućnost organizovanja sportskih takmičenja, kurseva stranih jezika. Svake godine studenti učestvuju na naučno-sportskoj manifestaciji „Agronomijada”, a takođe organizuju i humanitarne akcije. Fakultet ima svoju biblioteku koja je dostupna studentima i u okviru koje se nalazi i čitaonica, a ima knjige koje su neophodne za studiranje i dostupne su studentima. Studenti imaju na raspolaganju i kompjutersku salu.

UNIVERZITET MEDITERAN

Ukupan broj studenata po fakultetima (na svim smjerovima, u svim gradovima):

Fakultet za turizam Bar (MTS) ima 251 studenta, Fakultet za poslovne studije „Montenegro Business school” (MBS) – 302, Fakultet za informacione tehnologije (FIT) – 270, Fakultet vizuelnih umjetnosti (FVU) – 198, Fakultet za strane jezike (FSJ) – 310, Pravni fakultet (PF) – 310 studenata. U prvu godinu studija upisano je na MTS 70 studenata MBS 93, FIT 72, FVU 33, FSJ 99 i PF 131 akademac. Ove godine na MBS je otvorio doktorske studije iz oblasti finansijskog menadžmenta, FVU osnovne akademske studije u Bijelom Polju studijski program Dizajn vizuelnih komunikacija, a MTS osnovne akademske studije u Podgorici studijski program Turistički i hotelijerski menadžment. Nijedan studijski program ove godine nije uki-

nut. Svaki fakultet raspolaže velikim amfiteatom u kojem su organizovana predavanja za veći broj studenata, kao i manjim salama, učionicama i slušaonicama koje su predviđene za rad u manjim grupama. To studentima omogućava da interaktivno učestvuju u nastavi. Takođe, svi fakulteti imaju i računarske sale opremljene modernom računarskom opremom koja je studentima dostupna i van nastave. Kao prvi fakultet u Crnoj Gori koji u svoj sistem nastave uvodi učenje na daljinu FIT omogućava studentima da aktivno prate nastavu i vježbe bez dolaska na Fakultet i da nakon uspješnog završetka studija dobiju istu diplomu kao i studenti koji studiraju na klasičan način. Studenti koji odaberu ovakav način studiranja prolaze isti nastavni plan i program i polažu ispite zajedno sa studentima koji studiraju na klasičan način.

Vannastavne aktivnosti studenata uglavnom su realizovane kroz akcije Studentskog parlamenta Univerziteta „Mediterran” (SPUM), koji je nezavisno tijelo i čine ga studenti predstavnici svih fakulteta Univerziteta. SPUM je inicijator velikog broja aktivnosti, kao što su posete državnim institucijama, privrednim društvima, NVO sektoru, konferencijama, sajmovima i sl. SPUM je organizator i humanitarnih aktivnosti, kao što je prikupljanje materijalnih sredstava za decu kojoj je pomoć neophodna.

Svaki fakultet u okviru svojih kapaciteta ima biblioteku i sve one raspolažu osnovnom i dopunskom literaturom neophodnom za kvalitetno izvođenje nastave na svim nivoima studija – udžbenici, monografije, hrestomatije, skripte, kao i referentni časopisi. MBS – 573 primjeraka i kapacitet od 20 mjesta. FIT – 1.430 primjeraka (85 naslova), FVU – 929 primjeraka (260 naslova), kintoteka od 1.317 filmova, FSJ – 1.500 primjeraka (400 naslova). Svi fakulteti imaju pristup EBSCO bazi – ASP i BSE, što studentima daje veliku mogućnost istraživanja prilikom pisanja seminarskih, diplomskih, magistarskih i doktorskih radova, ali i u radu na istraživačkim projektima.

ZA NASTAVU

Godina XXI // DECEMBAR 2014 / JANUAR 2015 // Broj 160

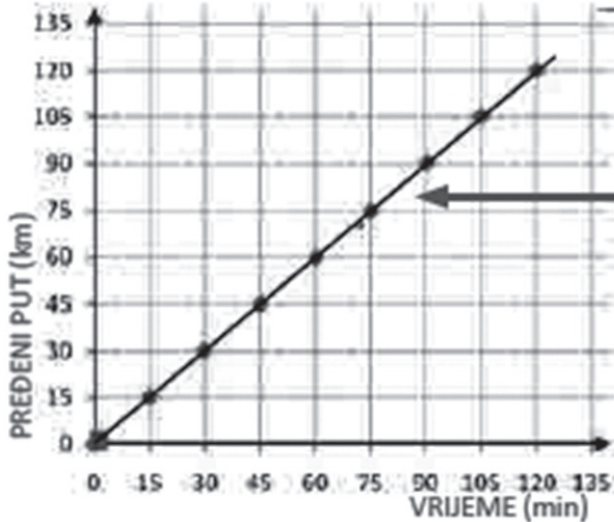
FIZIKA

Osnovna škola „Jugoslavija“ Bar		
Razred VIII	PISMENA PRIPREMA ČASA	
Nastavnica	Marina Petrović	
Ciljevi časa	Ovladavaju grafičkim predstavljanjem fizikalnih veličina koje opisuju ravnomjerno pravolinijsko kretanje	
Zadaci	-Vaspitni (afektivni)	Stiču interes za nove ideje i nestandardna rješenja, zadovoljstvo učenja, komunikaciju
	-Obrazovni (materijalni)	Grafički prikazuju kretanje: s , t i v , t grafikonima; uspostavljaju analogiju jednačine za put tijela s jednačinom pravca; na konkretnim primjerima raspravljaju povezanost brzine i nagiba praca u s , t grafikonu, definišu pojam <i>koeficijent pravca</i> , rješavaju različite tipove zadataka
	-Funkcionalni (psihomotorički)	Razvijaju originalnost u realizaciji ideja, analogno, kritičko mišljenje
Ključni pojmovi	Grafik pređenog puta, grafik brzine	
Nastavne metode:	Metoda razgovora, Demonstrativno- ilustrativna metoda	
Nastavni oblici:	Frontalni, grupni	
Nastavna sredstva i pomagala:	Osnovna nastavna sredstva, Ilustracije	
Literatura:	Udžbenik Fizika 8; J. Šetrajčić, R. Sredanović Zbirka zadataka za 8; J. Šetrajčić, R. Sredanović Internet / blog stranice	
Lokacija:	Kabinet za fiziku	

SCENARIO ČASA

Faze časa	Aktivnosti učenika																				
Uvodni dio 10 minuta	<p>Provjera domaćeg zadatka i objašnjenje onoga što im u domaćem nije bilo jasno.</p> <p>Ilustracijom predstaviti kretanje dva auta: crnog i bijelog. Na osnovu ilustracije temeljno i sistematično učenici opisuju tabelama i grafički predstavljaju kretanje.</p> <p>t (min)</p> <p>s (km)</p> <table border="1"> <tr> <td>VRIJEME (min)</td> <td>0</td> <td>15</td> <td>30</td> <td>45</td> <td>60</td> <td>75</td> <td>90</td> <td>105</td> <td>120</td> </tr> <tr> <td>PREĐENI PUT (km)</td> <td>0</td> <td>15</td> <td>30</td> <td>45</td> <td>60</td> <td>75</td> <td>90</td> <td>105</td> <td>120</td> </tr> </table>	VRIJEME (min)	0	15	30	45	60	75	90	105	120	PREĐENI PUT (km)	0	15	30	45	60	75	90	105	120
VRIJEME (min)	0	15	30	45	60	75	90	105	120												
PREĐENI PUT (km)	0	15	30	45	60	75	90	105	120												
Glavni dio 30 minuta	<p>t (min)</p> <p>s (km)</p> <table border="1"> <tr> <td>VRIJEME (min)</td> <td>0</td> <td>15</td> <td>30</td> <td>45</td> <td>60</td> <td>75</td> <td>90</td> <td>105</td> <td>120</td> </tr> <tr> <td>PREĐENI PUT (km)</td> <td>0</td> <td>15</td> <td>30</td> <td>45</td> <td>60</td> <td>60</td> <td>60</td> <td>90</td> <td>120</td> </tr> </table> <p>Na osnovu analize tabele crtaju grafik. Opisuju nanošenje veličina na osama i povezuju sa matematičkim predstavljanjem veličina u koordinatnom sistemu. Bitno je da učenici shvate zašto se vrijeme nanosi na x-osi.</p>	VRIJEME (min)	0	15	30	45	60	75	90	105	120	PREĐENI PUT (km)	0	15	30	45	60	60	60	90	120
VRIJEME (min)	0	15	30	45	60	75	90	105	120												
PREĐENI PUT (km)	0	15	30	45	60	60	60	90	120												

Grafikon zavisnosti pređenog puta od vremena

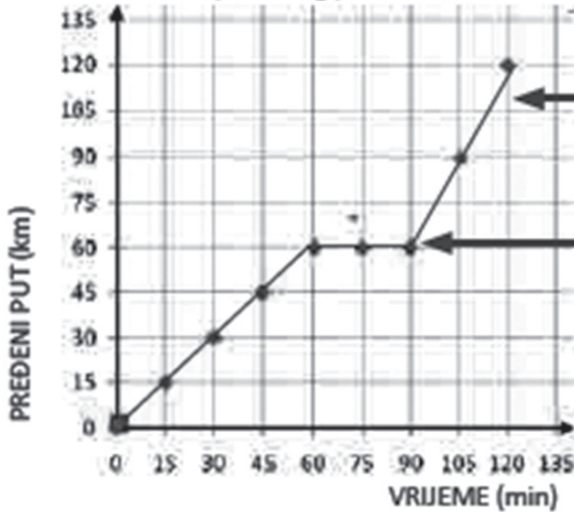

Iz tabele vidimo da je tijelo za jednake vremenske intervale prelazilo jednake dužine puta, što govori da se tijelo kretalo jednakom brzinom. Dakle, **auto se ravnomjerno kretalo.**

Kao grafikon zavisnosti pređenog puta od vremena, dobije se prava linija.

VRIJEME (min)	PREĐENI PUT (km)
0	0
15	15
30	30
45	45
60	60
75	75
90	90
105	105
120	120

Grafikon zavisnosti pređenog puta od vremena

Ova linija je strmija od linije prvog dijela, što nam govori da se tijelo kretalo brže.

Ova horizontalna linija nam govori da je tijelo mirovalo. Sveukupno ovo kretanje je **neravnomjerno kretanje.**

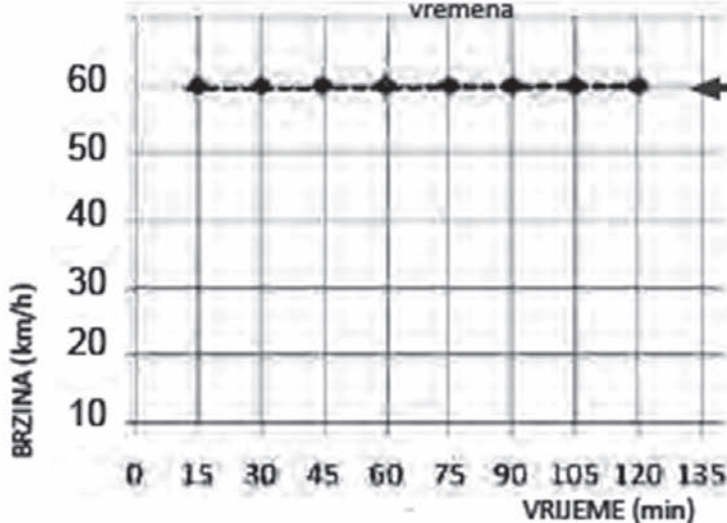
VRIJEME (min)	PREĐENI PUT (km)
0	0
15	15
30	30
45	45
60	60
75	60
90	60
105	90
120	120

Iz tabele vidimo da je tijelo za jednake vremenske intervale prelazilo različite dužine puteva.

Sada ćemo grafički prikazati zavisnost brzine od proteklog vremena kod kretanja oba automobila.

Grafikon zavisnosti srednje putne brzine od vremena

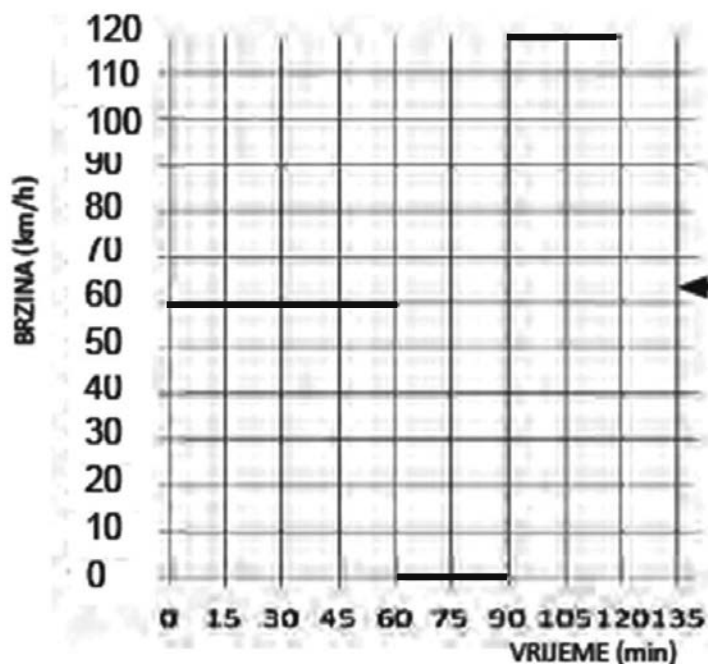
Iz tabele vidimo da auto tokom vremena nije mijenjao brzinu, što govori da se automobil **ravnomjerno kretao.**

Grafikon zavisnosti srednje putne brzine od vremena prava linija paralelna vremenskoj osi.

VRIJEME (min)	BRZINA v_{pr} (km/h)
0	0
15	60
30	60
45	60
60	60
75	60
90	60
105	60
120	60

Grafikon zavisnosti srednje putne brzine od vremena

Iz tabele i grafikona vidimo da automobil za vremenski interval od 0 do 60. minute nije mijenjao brzinu i iznosila je 60 km/h. Znači da se u tom vremenskom intervalu automobil kretao ravnomjerno. Zatim u intervalu od 60. do 90. minute automobil je mirovao – $v_{pr} = 0$. U intervalu od 90. do 120. minute automobil se kreće brzinom od 120 km/h. Unutar svakog posmatranog intervala automobil se kretao ravnomjerno. Međutim, sveukupno bijeli automobil se neravnomjerno kretao.

VRIJEME (min)	SREDNJA PUTNA BRZINA v_{pr} (km/h)
0	60
15	60
30	60
45	60
60	60
75	0
90	0
105	120
120	120

Dobro objasniti učenicima vezu značenja formule $s = vt$ za ravnomjerno kretanje i formulu koju uče u matematici, $y = kx$. Jednačina $s = vt$ analogna je matematičkoj formuli $y = kx$. Zato ćemo izrazu $y = kx$ dati fizikalni smisao, povezujući matematičke simbole s fizičkim veličinama.

Skeniramo pažnju učenika da koeficijent k iskazuje koeficijent pravca opisanog jednačinom $y = kx$. Analogijom povežimo koeficijent k i brzinu v , što omogućuje zaključiti da nagib pravca određuje iznos brzine; **veći nagib – veća brzina, i obratno.**

Završni dio 5 minuta	Odgovoriti na pitanja – Provjerimo znanje, udžbenik str. 20; Uraditi ogled za samostalan rad – Zbirka, str. 9 Za one koji žele da znaju više: Izrada zadataka Zbirka zadataka str. 8,10; http://physicsclassroom.com
Osvrt na realizaciju	

POZNAVANJE DRUŠTVA

PISANA PRIPREMA ZA ČAS

Škola: OŠ „Vuko Jovović“ – Danilovgrad	
Nastavni predmet: Poznavanje društva	Datum realizacije: 20. 11. 2014. godine
Razred/odjeljenje četvrti (IV 2)	Nastavnik: Lidija Roganović

Nastavna tema:		Operativni ciljevi:
Dom, domaćinstvo		Razlikuje pojmove enterijer i eksterijer; Zna prednosti i nedostatke različitih objekata za stanovanje
Ciljevi časa	Obrazovni (materijalno-saznajni)	Utvrđiti razlike između enterijera i eksterijera; Vrednovati adekvatnosti stambenoga prostora u kome živi porodica.
	Funkcionalni (razvojni)	Razvijanje sposobnosti posmatranja i logičkog zaključivanja; Sticanje navika za samostalan rad i učenje.
	Vaspitni	Razvijanje osjećanja poštovanja i tolerancije prema drugim stanarima, naročito djece prema odraslima.

Oblici nastavnog rada	Frontalni, individualni, rad u paru
Nastavne metode	Metoda razgovora (dijaloška), tekst metoda, posmatranje, metoda pisanja
Nastavna sredstva	Nastavni listići za asocijaciju i rebuse; laptop, projektor
Korelacija	Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost (usmeno izlaganje-opis); likovna kultura (ilustracija).

STRUKTURA NASTAVNOG ČASA

Etapa časa	Oblik rada	Metod rada	Trajanje
uvodni dio časa	frontalni rad	posmatranja, dijaloška metoda	10 minuta
glavni dio časa	rad u paru, individualni, frontalni rad	posmatranja, dijaloška, tekst metoda	30 minuta
završni dio časa	frontalni rad	dijaloška metoda	5 minuta

TOK ČASA

Aktivnosti nastavnika	Aktivnosti učenika																				
UVODNI DIO ČASA																					
<p>Pozdravlja učenike i upozna je ih sa zadatkom koji treba da riješe (zadatak se nalazi na panou na tabli).</p> <p>*Ispreturaj slova da bi dobio/la tačne nazive datih pojmova:</p> <p>(Prilog broj 1)</p> <p style="text-align: center;">OPRODČINA ČKUA PORODIČNA KUĆA</p> <p style="text-align: center;">NSAT STAN</p> <p>Postavlja pitanja vezana za rješenja zadatka: Šta je porodična kuća? O čemu treba voditi računa prilikom izgradnje kuće? Zašto je važno da prostorija u kojoj porodica najviše boravi tokom dana bude osunčana? Šta je stan? Šta je stambena zgrada? Po čemu se stanovi razlikuju?</p> <p>Upozna je učenike sa sljedećim zadatkom koji rade, a to je rješavanje asocijacije.</p> <p>(Prilog broj 2)</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>KAMEN</td> <td>ZA STANOVANJE</td> <td>VIŠESPRATNA</td> <td>UŽA</td> </tr> <tr> <td>DRVO</td> <td>ZA OBAVLJANJE POSLA</td> <td>JEDNOSPATNA</td> <td>ŠIRA</td> </tr> <tr> <td>BLOKOVI</td> <td>ZA ODMOR</td> <td>DVOSPATNA</td> <td>HRANITELJSKA</td> </tr> <tr> <td>MATERIJAL</td> <td>NAMJENA</td> <td>SPRATNOST</td> <td>PORODICA</td> </tr> <tr> <td colspan="4">DOM (KUĆA)</td> </tr> </table> <p>Pošto učenici otkriju konačno rješenje asocijacije, nastavnik postavlja pitanje: Da li mogu povezati rješenje asocijacije sa pojmovima koje su dobili rješavajući prethodni zadatak (porodična kuća i stan)?</p>	KAMEN	ZA STANOVANJE	VIŠESPRATNA	UŽA	DRVO	ZA OBAVLJANJE POSLA	JEDNOSPATNA	ŠIRA	BLOKOVI	ZA ODMOR	DVOSPATNA	HRANITELJSKA	MATERIJAL	NAMJENA	SPRATNOST	PORODICA	DOM (KUĆA)				<p>Slušaju nastavnikovo objašnjenje, a zatim rješavaju zadatak.</p> <p>Odgovaraju na pitanja.</p> <p>Okrivaju polja u asocijaciji kako bi došli do konačnog rješenja, komentarišu ih.</p> <p>Odgovaraju na pitanje da se ti pojmovi mogu povezati, jer je dom porodična kuća ili stan u kojem članovi porodice zajedno žive, uče, jedu...</p>
KAMEN	ZA STANOVANJE	VIŠESPRATNA	UŽA																		
DRVO	ZA OBAVLJANJE POSLA	JEDNOSPATNA	ŠIRA																		
BLOKOVI	ZA ODMOR	DVOSPATNA	HRANITELJSKA																		
MATERIJAL	NAMJENA	SPRATNOST	PORODICA																		
DOM (KUĆA)																					
GLAVNI DIO ČASA																					
<p>Nastavnik saopštava učenicima da će sljedeći zadatak raditi u paru sa drugom iz klupe (22 učenika – 11 parova); dijeli im listiće na kojima su različiti rebusi za svaki par i objašnjava da počinju da ih rade tek kada svaki par dobije svoj listić.</p> <p>Zadaje im zadatak da rješenje rebusa zapišu na liniji ispod rebusa, a zatim da sve što znaju o dobijenom pojmu zapišu na poledini papira.</p> <p>Kada učenici završe zadatak, nastavnik kako bi omogućio svim učenicima da bolje vide zadatak ostalih parova, vrši prezentaciju rebusa.</p> <p>Pošto je završena analiza prethodnog zadatka, nastavnik lijepi na tablu – u lijevom gornjem uglu papir na kome piše: ENTERIJER, a u desnom gornjem uglu papir na kome piše: EKSTERIJER. Zatim upozna je učenike sa zadatkom, a to je da još jednom pažljivo pogledaju rješenje svog rebusa, razmisle, a zatim potraže kojoj grupi pripadaju (enterijer ili eksterijer) i pođu i zalijepe svoj rebus ispod odgovarajuće riječi.</p> <p>Prezentuje fotografije kuća/zgrada, objašnjava zadatke koje učenici rade frontalno jedan za drugim (prilog broj 4).</p> <p><u>1. zadatak</u> Opiši eksterijer seoske kuće.</p> <p><u>2. zadatak</u> Opiši eksterijer kuće u gradu.</p> <p><u>3. zadatak</u> Uporedi eksterijer kuće i zgrade.</p> <p><u>4. zadatak</u> Navedi prednosti objekata za stanovanje (kuće u odnosu na zgradu).</p> <p><u>5. zadatak</u> Navedi nedostatke objekata za stanovanje (kuće u odnosu na zgradu).</p>	<p>Učenici rade zadatak-rješavaju rebuse, sarađuju, zapisuju o dobijenom pojmu što znaju (namjena, opremljenost.)</p> <p>(Prilog broj 3-rebusi)</p> <p>Nakon urađenog zadatka slijedi izvještavanje parova: Jedan učenik obrazlaže rješenje rebusa, a drugi učenik čita šta su zapisali o dobijenom pojmu; Ostali učenici slušaju i komentarišu ukoliko ima potrebe za tim.</p> <p>Slušaju objašnjenje nastavnika, pronalaze gdje pripadaju, obrazlažu zašto su baš tu zalijepili svoje rješenje. Objašnjavaju pojmove enterijer i eksterijer</p> <p>Posmatraju prezentaciju, odgovaraju na pitanja, opisuju eksterijer, enterijer kuće/zgrade, navode prednosti i nedostatke objekata za stanovanje.</p>																				
ZAVRŠNI DIO ČASA																					
<p>Postavlja pitanja u vezi časa: Da li im je nešto vezano za današnji čas ostalo nejasno?.. Zadaje domaći zadatak</p>	<p>Odgovaraju na pitanja; Slušaju nastavnika; Zapisuju domaći zadatak.</p>																				

Domaći zadatak

Napisati sastav na temu: *Moja soba*, a zatim ilustrirati svoju sobu.

Prilog broj 1

OPRODČINA ĆKUA
PORODIČNA KUĆA

NSAT
STAN

Prilog broj 2

KAMEN	ZA STANOVANJE	VIŠESPRATNA	UŽA
DRVO	ZA OBAVLJANJE POSLA	JEDNOSPATNA	ŠIRA
BLOKOVI	ZA ODMOR	DVOSPATNA	HRANITELJSKA
MATERIJAL	NAMJENA	SPRATNOST	PORODICA

DOM (KUĆA)

Prilog broj 3

РИЈЕШИ РЕБУСЕ

○ H=Δ
ОГРАДА

 П=Х Х=Њ
КУХИЊА

 , ” К
ДНЕВНИ БОРАВАК

Prilozi
uz pripremu
(šeme,
radni listići)

К
КЛУПА

Х **Δ**
Б=Н
ХОДНИК

СТ '
СТАЗА

  ,
Λ=Φ; П=Н
ФОНТАНА

  ' БА
М=Δ
РАДНА СОБА

 Р+ ”
ТРПЕЗАРИЈА

Prilozi
uz pripremu
(šeme,
radni listići)

Ћ=Т

ИГРАЛИШТЕ

С

”

В=Б

СПАВАЋА СОБА

ENTERIJER EKSTERIJER

Prilog broj 4
PREZENTACIJA FOTOGRAFIJA

1. Zadatak
Opiši eksterijer seoske kuće.

2. Zadatak
Uporedi eksterijer kuće u gradu.

3. Zadatak
Uporedi eksterijer kuće i zgrade

4. Zadatak
Navedi prednosti kuće u odnosu na stan.

5. Zadatak
Navedi nedostatke kuće u odnosu na stan.

Prilozi
uz pripremu
(šeme,
radni listići)

Napomene,
zapažanja

Prilozi
uz pripremu
(šeme,
radni listići)

MUZIČKA KULTURA

JU OŠ „Božidar Vuković – Podgoričanin“ Podgorica

Razred-odjeljenje: IV-4

Nastavni predmet: Muzička kultura

Nastavnica: Novović Božidarka

OPERATIVNI CILJEVI: – Produblјivanje znanja o izvornoj muzici; upoznavanje običaja iz prošlosti; razvijanje ljubavi prema rodnom kraju; produblјivanje znanja o notama mi, re i fa

POJMOVI – SADRŽAJI: Pjesma „Pod onom, pod onom“ – narodna iz Crne Gore

KORELACIJA: Poznavanje društva

METODE RADA: verbalna, ilustrativno-demonstrativna

OBLICI RADA: frontalni, individualni, grupni

NASTAVNA SREDSTVA: nastavni listić, udžbenik, računar, melodika, cd, zvečke i štapići

STRUKTURA RADA NA ČASU:

– Dijelim učenicima nastavni listić na kome je osmosmjerka. Učenici rješavaju osmosmjerku.

Koje ste instrumente pronašli? Znete li još neki instrument? A još neki? Koji je stari crnogorski instrument? (Pokazujem prilog putem računara)

S	A	K	S	O	F	O	N	M	O
V	M	K	N	Š	Ć	I	A	E	M
I	A	S	L	O	T	Lj	N	T	A
O	B	O	T	A	Đ	S	O	A	N
L	U	I	R	K	V	P	G	L	D
I	R	A	P	L	G	I	DŽ	O	O
N	T	Č	DŽ	A	L	U	R	F	L
A	I	K	M	F	Š	R	N	O	I
L	F	L	A	U	T	A	Đ	N	N
Ć	H	A	R	M	O	N	I	K	A

Narodna pjesma u Crnoj Gori javlja se uz pratnju narodnog instrumenta – gusala. Uz gusle su se u prošlosti najviše pjevale pjesme o narodnim junacima.

Od čega se prave gusle? Iz kolika se dijela sastoje? Šta je na ovim guslama izrezbareno? Gdje su ljudi guslali? (na posijelima, oko ognjišta)

Kako je nastala narodna muzika? Kako je narod stvarao?

Pokazujem učenicima prilog putem računara.

Sve najvažnije događaje u životu je narod obilježavao muzikom (rađanje, djetinjstvo, svetkovine, mobe ...)

Posijela su se odvijala u zimskim dugim noćima. Pjevalo se i igralo, pričalo o junacima. Djevojke su vezle, plele, prele, pripremale sebi miraz.

Uvijek bi se našao neki čovjek koji je znao da lijepo pripovijeda i da zabavlja narod svojom veselom naravi.

Koje smo mi učili narodne pjesme? Djeca nabrajaju. Pažljivo slušajte pjesmu koju ću vam odsvirati. Koja je ovo pjesma? (Pod onom, pod onom-piše jedan učenik na hameru)

Pokazujem notni zapis na hameru.

Predstoji:

- Analiza ritma i obrada neutralnim slogom;
- Analiza notnog teksta (čitanje i zapisivanje nota solminizacijom);
- Pjevanje solmizacijom;
- Pjevanje s tekstom;
- Izražajno dotjerivanje.

O kojoj planini govori ova pjesma? Šta se nalazi na Lovčenu? Pokazujem prilog putem računara.

POD ONOM, POD ONOM Narodna pjesma iz Crne Gore

.....

Pod o - nom, pod o - nom go - rom ze - le - nom, ze - le - nom.

Pjevaju učenici pjesmu (uz korišćenje zvečki i štapića) po grupama, pojedinačno, takmiče se dječaci i djevojčice...

Na kraju slušaju pjesmu sa cd-a i pjevaju uz instrumentalnu muziku.

I onom, i onom Lovćen planinom x2

Malo se, malo se selo videlo x2

U selu, u selu kolo igralo x2

U kolu, u kolu lijepa djevojka x2